

**A POSONYI ÁLLAMI LEVÉLTÁR
VÁGSELLYEI FIÓKLEVÉLTÁRÁNAK
ÉVKÖNYVE**

Sorozatszerkesztő:
Novák Veronika

Szerkesztők:
Gál Margit
Gaučík István

ARCHIVUM SALA LEVÉLTÁRI ÉVKÖNYV I.

© Pozsonyi Állami Levéltár Vágsellyei Fióklevéltár
Vágsellye
2004

Bevezetés

A levéltárak alapvető feladatai közé a levéltári fondok és dokumentumok megőrzése, gyűjtése és feldolgozása tartozik. Ez utóbbi tevékenység célja, hogy biztosítsa a levéltári fondok, dokumentumok és gyűjtemények kutathatóságát, kihasználhatóságát az érdeklődők számára. A levéltári fondokat és dokumentumokat nemcsak a kutatók, de a levéltárak illetve a levéltárosok is igyekeznek kihasználni. Ennek egyik formája a forráskiadványok, levéltári évkönyvek avagy más levéltári kiadványok készítése. A levéltárosok kutatásaik eredményeit szakmai rendezvényeken, konferenciákon és tematikus levéltári kiállításokon is igyekeznek az érdeklődők elé tárni. Levéltárunk, a Pozsonyi Állami Levéltár Vágsellyei Fióklevéltára 1995-től rendszeresen szervez szakmai rendezvényeket és kiállításokat. Sajnos a konferenciáinkon elhangzott előadásokat, annak ellenére, hogy nagyon sok új és addig nem publikált adatot nyújtottak, nem sikerült kötet formában megjelentetni. Ez alól csak a Migráció címet viselő konferencia anyaga képez kivételt, amelyet a Fórum intézettel közösen sikerült megjelentetnünk. Mivel a konferenciakötetek kiadása sok anyagi nehézségbe ütközött, úgy döntöttünk, hogy egy kissé általánosabb kiadványban próbáljuk kollégáink és saját levéltárosaink munkáját közre adni. E gondolatok vezettek bennünket, amikor elhatároztuk hogy elidítjük évkönyvünk kiadását. Külföldön ilyen szakmai publikációk rendszeresen jelennek meg, levéltárunk követni szeretné ezt a példát.

Az évkönyvben be szeretnénk számolni levéltárunk éves tevékenységéről, hogy az érdeklődő képet kapjon a levéltárak munkájáról. Továbbá minden évben közzé szeretnénk tenni az általunk szervezett szakmai rendezvényeken, konferenciákon elhangzott előadások teljes szövegét. Mivel szakmai rendezvényeink szlovák és magyar nyelven zajlanak, a magyar nyelvű évkönyvünkben a szlovák nyelven elhangzott előadások magyar fordítása is megjelenne. Ezzel teret kívánunk adni a két szakmai tábor nézeteinek, eredményeinek jobb megismerésére. A rendezvényeinken elhangzott előadások mellett az évkönyvben teret kapna olyan eddig ismeretlen levéltári forrás teljes közreadása, amely a konferencia témájával szorosan összefügg. Ezt azért is tesszük, mert Szlovákiában csak elenyészően kis mértékben jelennek meg forrásközlések, amíg külföldön ennek már régi hagyománya van. A kiadványban a régiót és a levéltáros nyilvánosságot érdeklő könyvek recenzióit, annotációit szintén megjelentetnénk. Szívesen foglalkoznánk a Magyarországon kiadott levéltári munkákkal, mivel intézményünknek nagyon jó kapcsolatai vannak a magyarországi levéltárakkal.

Az évkönyvben, amelyet a Tisztelt Olvasó a kezében tart, a fentiekben közöltek értelmében jártunk el. A levéltár tevékenységéről szóló 2003. évi beszámolón kívül a II. Rákóczi Ferenc felkelésének 300. évfordulója alkalmából rendezett nemzetközi konferencián elhangzott előadásokat találja. Az egyes előadások fordításait a levéltár munkatársai készítették. Az eddig ismeretlen források közül egy II. Rákóczi Ferenc korabeli kárösszeírást közlünk Nyitra vármegye anyagából. Ez az összeírás nemcsak azt mutatja be, hogy régióink települései milyen károkat szenvedtek a Rákóczi-féle szabadságharc idején, de pontos képet nyújt az itt megfordult katonai csapatokról is. Annak ellenére, hogy a levéltári dokumentum a Nyitrai Állami Levéltárból származik, régióink számára különleges történelmi jelentőséggel bír.

Első évkönyvünket szlovák és magyar nyelven adtuk ki, hogy jobban megszólítsa a (hely)történészeket, történelemtanárokat, a tanuló ifjúságot, és az érdeklődő közönséget is. A két kiadványban recenziók is szerepelnek. A szlovák változatban – ahogyan már jeleztük – a magyar szakirodalom ismertetését, míg a magyar változatban a szlovák szakirodalomét jelentetjük meg. Ezzel is hozzá szeretnénk járulni a két ország szakmai munkáinak kölcsönös megismertetéséhez.

Bízunk benne, hogy az évkönyvünk érdeklődéssel találkozik, és reméljük, hogy hozzájárul fokozatosan a vágsellyei, a galántai és a dunaszerdahelyi járások múltjának jobb megismeréséhez. Az évkönyv a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériumának, vagyis fenntartónknak és Csáky Pál miniszterelnök-helyettesnek a támogatásával jelenik meg. Csáky Pál miniszterelnök-helyettesnek ezúton fejezzük ki köszönetünket segítségéért.

Novák Veronika
a vágsellyei levéltár igazgatója

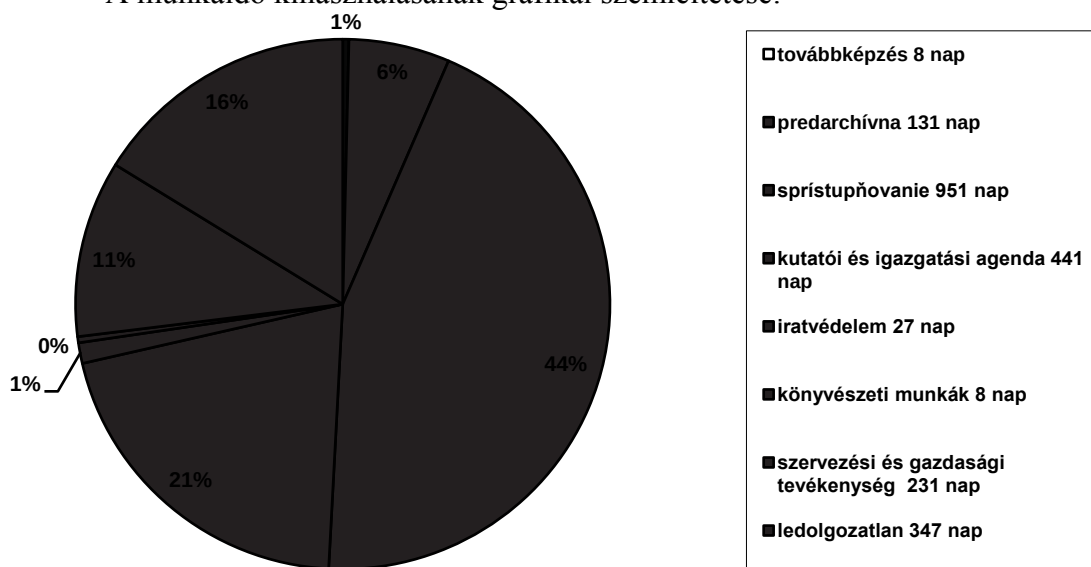
Beszámoló a Pozsonyi Állami Levéltár Vágsellyei Fióklevéltárának 2003. évi tevékenységéről

A Vágsellyei Állami Levéltár 2003. január 1-jével a Szlovák Nemzeti Tanács 395/2002-es törvénye értelmében a Szlovák Belügyminisztériumhoz Közigazgatási Részlegének¹ az irányítása alá került. A levéltár új megnevezése 2003. január 1-jétől Pozsonyi Állami Levéltár, Vágsellyei Fióklevéltár. A levéltár munkatársainak száma változatlan maradt (9 levéltáros és 1 segédlevéltáros). A levéltárosok közül négynek egyetemi, ötnek szakközépiskolai végzettsége van.

A levéltár két műemlék jellegű épületben található, a Pázmány Péter-féle kastélyban Vágsellyén és a Pálffy-kastélyban Kislúcon. Az épületek fenntartása költségigényes, mindkettő felújítást igényelne. A vágsellyei kastély felújítási munkálatai 1999-ben kezdődtek. A helyreállítás első szakaszának végén, 2002-ben rövid időre javult a helyzet a raktározási lehetőségek terén, de 2003 végére levéltárunk újra raktározási gondokkal küszködött. Jelenleg kb. 2600 fm dokumentumot kellene átvenni, de erre az elégtelen raktározási feltételek miatt nem vagyunk képesek. 2003-ban raktáraink egy részébe bevezettük a fűtést, így az általunk őrzött levéltári dokumentumok egy része megfelelőbb elhelyezést nyert. A 2002 végére felújított helyiségekbe saját erővel 2100 fm anyagot költöztettünk át, további 600 fm pedig az így felszabadult raktárakba került.

2003-ban a levéltár dolgozóinak 2057 munkanap állt a rendelkezésükre. Szabadságolásra és orvosi ellátásra összesen 347 nap volt kimerítve. A maradék 1710 munkanapból továbbképzésre 8 esett, így a munkatevékenységre 1702 nap jutott. A fondképző szervek és az iratselejtezés ellenőrzésére 131 napot, a levéltári fondok feldolgozására és közzétételére 951 napot szántunk. Az állami közigazgatási feladatok, a hivatalok és ügyfelek részére kiadott iratok kikeresése és azok hiteles másolatának elkészítésére és kiadása 441, a tudományos-publikációs tevékenység 268, az iratvédelem 27, a könyvtári munkák 8, ill. a szervezési-gazdasági munkák 231 napot igényeltek.

A munkaidő kihasználásának grafikai szemléltetése:

¹ Hivatalos megnevezése: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Sekcia verejnej správy.

A fondképző szervek, az iratkezelés és -selejtezés ellenőrzése

Ezen belül külön figyelmet szenteltünk az iratkezelési szabályzatok jóváhagyásának. Összesen 37-et kaptunk, amelyekből átdolgozás után 34-et fogadtunk el. A regisztratúrák kezelőinek kérésére konzultációk formájában módszertani segítséget nyújtottunk, a minta iratkezelési előírások és tervek elektronikus postán való eljuttatása nagy mértékben megkönnyítette munkájukat. 2003-ban egész napos iskoláztatást tartottunk a Galántai és a Vágsellyei járás területén található mezőgazdasági vállalatok, és külön a Dunaszerdahelyi járásbeli vállalatok részére, mivel a selejtezéssel kapcsolatos problémák többségüknél folyamatosan jelentkeznek.

A módszertani segítségnyújtás terén együttműködtünk a dunaszerdahelyi, galántai és a nagyszombati közművelődési akadémiákkal, valamint az önkormányzati regionális művelődési központokkal. Szoros kapcsolatban voltunk a Vágsellyei Ipari Szakközépiskolával, amelynek a tanulói rendszeresen részt vesznek a regisztratúrákkal való alapfoglalkozásokon.

A levéltári iratanyagok selejtezése az új levéltári törvény értelmében valósult meg. 112 selejtezési javaslatot vizsgáltunk meg, amelyekből 99-et hagytunk jóvá, a többit megjegyzésekkel egészítettük ki, ill. átdolgozásra javasoltuk. A fondképző szerveknél 20 ellenőrzést tartottunk, ezek főleg a községi hivatalokra, iskolákra és mezőgazdasági üzemekre irányultak.

A levéltári fondok feldolgozása és segédletekkel való ellátása

Levéltárunk legfontosabb tevékenységei közé levéltári fondok feldolgozása és közzététele tartozott. Az erre szánt idő a tervvel ellentétben, egyik munkatársunk távozása miatt módosult.

2003-ban folytatódott az SZKP [Szlovákia Kommunista Pártja] Járási Bizottsági fondjainak feldolgozása. Továbbra is előnyt élvezett az egyes plenáris ülésekhez kidolgozandó regiszterek készítése. Az SZKP galántai és vágsellyei járási alapszervezeteinek feldolgozását 2005-re szertnénk befejezni.

2003-ban az alábbi fondokhoz készítettünk segédleteket:

- Vágsellyei Járási Bíróság (1939–1948)
- Vágsellyei Járási Ipartestület (1831–1950)
- Somorjai Főszolgabírói Hivatal (1938–1945)
- Somorjai Járási Hivatal (1923–1938)
- Vágsellyei Járási Hivatal (1923–1938)
- Somorjai Jegyzői Hivatal (1924–1927)
- Olgyai Helyi Nemzeti Bizottság (1961–1980)
- Csallóközsütörtöki Helyi Nemzeti Bizottság (1961–1980)
- Sárréti Helyi Nemzeti Bizottság (1961–1980)
- Doborgazi Helyi Nemzeti Bizottság (1961–1980)
- Szentmihályfai Helyi Nemzeti Bizottság (1961–1980)
- Felsőpatonyi Helyi Nemzeti Bizottság (1961–1980)
- Gellei Helyi Nemzeti Bizottság (1952–1980)
- Albári Helyi Nemzeti Bizottság (1961–1980)
- Gombai Helyi Nemzeti Bizottság (1961–1980)
- Dunaszerdahelyi Járási Nemzeti Bizottság – szociális részleg (1960–1970)

A Szlovák Belügyminisztérium Levéltári és Iratkezelési Szakosztályán² vezetett levéltári segédletek központi nyilvántartásába a következő könyv formába kötött levéltári segédleteket küldtük el:

Galántai Járási Bíróság (telekkönyvi részleg) (1854–1948)

Galántai Járási Bíróság (1854)(1872–1949)

Jegyzőkönyvek az SZKP Vágsellyei Járási Bizottságának járási konferenciájáról (1953–1959, 7 db)

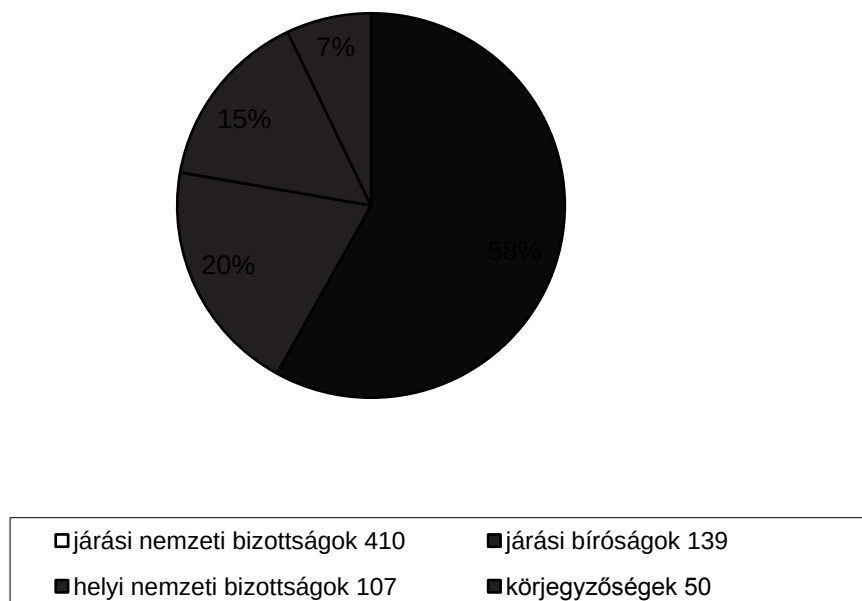
Jegyzőkönyvek az SZKP Galántai Járási Bizottságának plenumáról (1960–1964, 5 db)

Jegyzőkönyvek az SZKP Vágsellyei Járási Bizottságának plenumáról (1949–1957, 4 db)

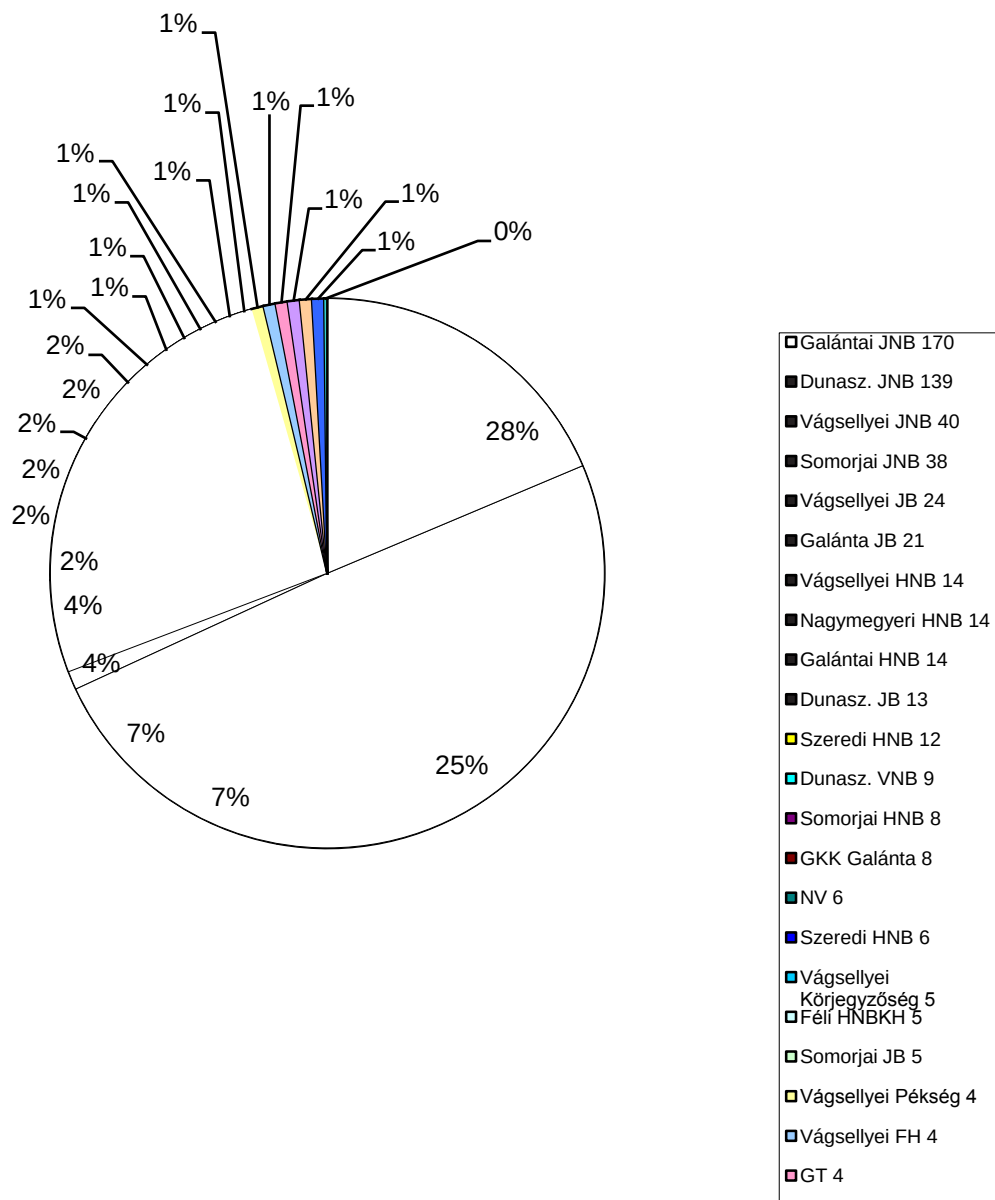
A kutatószolgálatról és levéltári dokumentumok közigazgatási célokra való kihasználásáról

Az általunk őrzött levéltári fondok és dokumentumok kihasználásának lehetővé tétele a levéltár legfontosabb tevékenységei közé tartozott. Ez részben a levéltárunk kutatótermében történő tudományos illetve magáncélú kutatásokat illetve a hozzánk beérkezett kérvények elintézését foglalja magába. A 2003-as évre is jellemző volt, hogy nagyon sok beadvány elintézése lelassult, mivel a kérvények nem tartalmazták a kért dokumra vonatkozó alapvető adatokat. Ez nem csak a magánszemélyekre, de az állami szervekre is jellemző volt, annak ellenére, hogy a 2002-ben elfogadott 395/2002-es sz. levéltári törvény részletesen felsorolja a kikereséshez szükséges adatokat. A kérvények intézését ebben az évben is nagy fokú igényesség jellemezte. 2003-ban 633 kérvény érkezett levéltári dokumentum kikeresése céljából. Voltak olyan kérvények is, amelyek több 10 dokumentum kikeresését igényelték. A hozzánk benyújtott kérvényekből 34-et továbbítottunk más levéltárnak, vagy intézménynek. A 633-ból 154 esetben negatív választ küldtünk, a többi esetben hitelesített vagy hitelesítetlen másolatokat adtunk ki. Az ügyintézés folyamán 1611 másolatot készítettünk, amelyből 403 hitelesített, 758 hitelesítés nélküli volt. A hivatalos célokra leggyakrabban kutatott fondok közé a járási nemzeti bizottságok, a járási bíróságok és a helyi nemzeti bizottságok tartoznak.

Az ügyintézés szempontjából kihasznált levéltári fondok megoszlása:

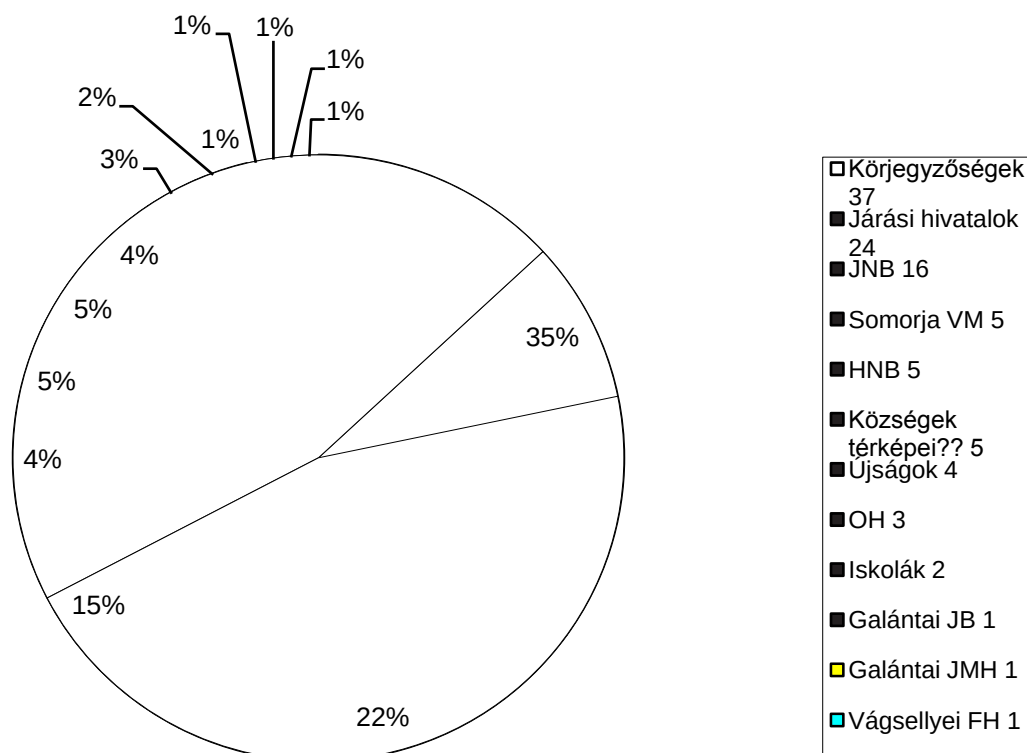

² Hivatalos szlovák megnevezése: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Odbor archívov a registratúr.

Rövidítések: FH – főszolgabírói hivatal, FTK – Katasztrális és Földmérő Hivatal, JB – járási bíróság, JNB – járási nemzeti bizottság, HNB – helyi nemzeti bizottság, HNBKH – helyi nemzeti bizottságok körzeti hivatala, KJ – körjegyzőség, NV – nemzeti bizottságok, GT – Galántai Tanfelügyelőség, VNB – városi nemzeti bizottság.

A levéltári dokumentumokat nemcsak a hivatalos ügyintézés céljaira, de tudományos és magán kutatásokra is kihasználták a külföldi és hazai érdeklődők. 2003-ban 75 kutató 137 kutatónapot töltött levéltárunkban. Túlnyomó többségük (23) a helytörténet és az oktatásügy (7) iránt érdeklődött, de meg kell jegyezni, hogy a vizsgált témakörök nagyon sokrétűek voltak. A kutatók többsége a helytörténészek közé tartozott, de nagy számban érkeztek főiskolások is. A leginkább kutatott fondok közé a körjegyzőségek, a járási hivatalok és a nemzeti bizottságok tartoztak.

Rövidítések: FH – főszolgabírói hivatal, HNB – helyi nemzeti bizottság, JB – járási bíróság, JMH – járási munkavédelmi hivatal, JNB – járási nemzeti bizottság, MP – másodpéldány, OH – tanfelügyelőség, VM – városi magisztrátus.

Kutatószolgálatunk egyik legnagyobb problémája, hogy a leggyakrabban kért levéltári dokumentumokat nem tudjuk egyelőre mikrofilmen a kutatók rendelkezésére bocsátani. Emiatt nagyon sok levéltári dokumentum sérül meg a gyakori kutatások során. Ideiglenes megoldásnak, miután decemberben a levéltár új szkennelvel lett felszerelve, a legtöbbet felhasznált iratok másolása és digitalizált formában való hozzáférhetővé tétele tűnik. Az ilyen tevékenységre azonban csak elvélve tudunk időt szakítani, hiszen levéltárunk dolgozóinak száma nagyon alacsony.

Tudományos és közművelődési tevékenység

Az ilyen jellegű munkákhoz levéltárunk kedvező feltételekkel rendelkezik, ugyanis a levéltárban csak szakképzett és többéves gyakorlattal rendelkező levéltárosok dolgoznak. A 2003-as évben a levéltárban és a helytörténet területén is több szakmai publikáció előkészítésében vettünk részt.

A 2002-ben Vágsellye történetéről megjelent könyvet 2003-ban szlovákra fordítottuk le. A kötet 2004 első felében került nyomdába. A szerzők kizárólag a levéltár munkatársai voltak. A levéltár bekapcsolódott Vágsellye városrészeinek (Hetmény és Vecse) ünnepségeibe, munkatársaink mindkét esetben történelmi áttekintést nyújtottak az ünnepségeken. 2003-ban Sellyei Miskovics József személyi hagyatékából, egy elbeszélés válogatás kiadásánál segítetteztünk. Sellyei Miskovics József személyi fondja levéltárban van elhelyezve. 2003-ban felgyorsultak a munkák Galánta és Nagyborsa monográfiáin is. A kötetek 2004–2005 folyamán látnak napvilágot.

Tanulmányok, amelyeknek szerzői a levéltár dolgozói:

Deutschsprachige Archivbestände in der Slowakei³

Abaúj, Bars és Nyitra megye iratai⁴

The District State archive in Šaľa and regional research⁵

Trencsén vármegye iratai 1526-ig⁶

A szlovák állami levéltárak fióklevéltári hálózatának fondjegyzékei 1918-ig és a kutatás lehetőségei⁷

A Kuffner család és vállalkozásai Dél-Szlovákia területén⁸

A diószegi cukorgyár⁹

Galántai egyesületek és tevékenységük¹⁰

A galántai római katolikus egyházközség története¹¹

A galántai céhek¹²

Regionális jellegű kereskedelmi bankok a Mátyusföldön (1867–1950)¹³

Cikkek, kisebb írások:

II. Rákóczi Ferenc felkelésének 300. évfordulója¹⁴

³ Novák, V.: Deutschsprachige Archivbestände in der Slowakei, In: Erschließung und Benutzung deutschsprachiger Archivbestände in den postkommunistischen Staaten Ost- und Mitteleuropas, Postdam 2003, 135 – 148. o.

⁴ Novák, V.: Abauj, Bars és Nyitra megye iratai. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye évkönyve Nyíregyháza 2003

⁵ Novák, V.: The District State archive in Šaľa and regional research. In: Social Networks in Movement, Lillium Aurum 2003, 293 – 295 o.

⁶ Novák, V.: Trencsén vármegye iratai 1526-ig. In: Studia Historica Tyrnaviensia III. (Dr. Marsina jubileumához), Trnava 2003, 157–167. o.

⁷ Novák, V.: A szlovák állami levéltárak fióklevéltári hálózatának fondjegyzékei 1918-ig és a kutatás lehetőségei. (kézirat; a Budapesti Városi Levéltár gondozásában megjelenő szlovák levéltári ismertető második köteteként jelenik meg)

⁸ Pokreis, H.: A Kuffner család és vállalkozásai Dél-Szlovákia területén. In: Zborník Južná Morava 2003, 59–75. o.

⁹ Pokreis, H.: A diószegi cukorgyár. In: Diószeg monográfiája, (kézirat).

¹⁰ Bukovszky, L.: Galántai egyesületek és tevékenységük. In: Galánta monográfiája, (kézirat).

¹¹ Bukovszky, L.: A galántai római katolikus egyházközség története. In: Galánta monográfiája, (kézirat).

¹² Novák, V.: Galántai céhek. In: Galánta monográfiája, (kézirat).

¹³ Gaucsik, I. Regionális jellegű kereskedelmi bankok a Mátyusföldön (1867–1950). In: Mátyusföld II. (kézirat).

¹⁴ Novák, V.: II. Rákóczi Ferenc felkelésének 300. évfordulója. Peredi Újság 2003/4. 2 o.

Nemzetközi konferencia II. Rákóczi Ferenc felkelésének 300. évfordulója alkalmából¹⁵
Szered a 19. század második felében¹⁶

A Pozsonyi Állami Levéltár Vágsellyei Fióklevektára 2003 szeptemberében a Pázmány Péter Tudományos Társasággal együttműködve nemzetközi konferenciát szervezett II. Rákóczi Ferenc felkelésének 300. évfordulója alkalmából, amelyen szlovákiai és magyarországi levéltárosok, történészek előadásai hangzottak el. Levéltárunk munkatársai két előadást tartottak (Novák, V.: Források II. Rákóczi Ferenc felkelésének történetéhez a szlovák levéltárakban; Gál, M.: II. Rákóczi Ferenc tábornokai).

A konferenciát nagy érdeklődés kísérte. A Pátia, a Szlovák Rádió magyar adása napi adásában riportokat közölt az előadókkal. A konferencián kb. 100 szakember és érdeklődő vett részt, ami azt jelzi, hogy rendezvényeinken a részvétel emelkedést mutat. Ez alkalomból azonos címmel kiállítás is nyílt levéltárunkban. A megnyitón megjelent a Magyar Köztársaság nagykövete és kulturális attaséja is. 2003. december 31-éig a kiállítást kb. 700 személy látta. 2004 június végéig pedig további 800 személy látogatta meg a kiállítást. A konferenciát és a kiállítást a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma, a Magyar Köztársaság Kulturális Örökségének Minisztériuma, az Illyés Közalapítvány és a községi önkormányzatok támogatták.

Ezen kívül levéltárunk 2003-ban további kiállításokat is rendezett. Májusban nyílt meg a Vecse történetét bemutató kiállítás, amely első írásos említésének 890. évfordulójáról emlékezett meg. A Vecsei Kultúrházban a községi jelképeket szentelték fel, és az ünnepi héten előadás hangzott el az alapiskolák felső tagozatának tanulói számára.

Kisebb kiállítás készült márciusban Sellyei Miskovics Józsefről a Vágsellyei Városi Hivatal dísztermében. Együttműködtünk a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeumával is, amely a szlovákiai magyar kisebbségi közösség állandó kiállítását nyitotta meg. Júniusban a Peredi Községi Hivatallal működünk együtt, a Múlt hagyományai című kiállítás elkészítésénél segédkeztünk.

Tovább ápoltuk kapcsolatainkat a külföldi levéltárakkal. Áprilisban előadás készült a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár által rendezett Levéltári Napokra. A levéltár igazgatónöje előadást tartott az új szlovák levéltári törvényről.

A Szlovák Levéltárosok Egyesületének VII. konferenciáján Liptószentivánon a levéltár igazgatónöje tartott előadást („Levéltári tanfolyam, mint a középiskolások további művelődése?” címmel). A vágsellyei történelem tanítással foglalkozó helyi módszertani bizottság ülésén Pokreis Hidegarda tartott előadást (A levéltári iratok felhasználása a tanítási folyamatban). A szeredi Vízivár Polgári Egyesület meghívására a levéltár igazgatónöje tartott előadást (Szered a 19. század második felében).

2003 folyamán a levéltár a médiákkal is tartotta a kapcsolatot. A Szlovák Rádió regionális adásában riport hangzott el a Rákóczi-kiállításról. Szeptemberben részletes riport számolt be a kiállításról a Szlovák Rádió nemzeti adásában. Októberben újabb interjú volt az igazgatónővel a levéltári munkáról. Az igazgatónővel a Szlovák Köztársaság Ezüst Emlékérmével való kitüntetés alkalmából beszélgetések és interjúk hangzottak el a Szlovák Televízióban, a Szlovák Rádióban és a Magyar Televízióban. A médiák fokozott érdeklődését a levéltár tevékenységének népszerűsítésére, az intézmény helyzetének a bemutatására és a levéltárügy rövid távú koncepciójának ismertetésére használtuk fel.

A levéltárról az Új Szó, a Csallóköz, a Vágsellyei Szó, a vágsellyei önkormányzat havilapja és a Peredi Újság közölt írásokat. Az Új Szóban a levéltár tevékenységét és az eredményeinket taglaló cikkeken kívül olyanok is megjelentek, amelyek a levéltári iratok

¹⁵ Nemzetközi konferencia II. Rákóczi Ferenc felkelésének 300. évfordulója alkalmából. In: Šaľa–mesačník samosprávy [Vágsellye – önkormányzati havilap] IV. évf. 9. sz., 5. o.

¹⁶ Novák, V.: Szered a 19. század második felében. (Információs füzet- Szered 2003.)

tárolásának gondjaira hívták fel a figyelmet. A régió önkormányzataival (főleg Vághosszúfalu, Vágtornóc, Vágsellye, Nagybony) továbbra is együttműködtünk. Szakmai segítségünket elsősorban a községi jelképek kutatásánál kérték. Az önkormányzatok felkérésére munkatársaink részt vettek a községi ünnepségeken, többször előadást tartottak a községek történetéről is. A tudományos, publikációs és közművelődési tevékenység legtöbbször munkaidőn kívül valósult meg.

A levéltári iratok védelme és a levéltár technikai felszereltsége

Az levéltári dokumentumok védelme, miután 2003-ban az épület raktárainak egy részét fűtéssel tudtuk felszerelni részben javult. Továbbra is azonban nagyon magas a relatív páratartalom az épület két szárnyában. A levéltári anyagvédelem így gyakorlatilag 2003-ban is a raktárok napi szellőztetést, a penésszel megtámadott dobozok kicserélését, a páratartalom és a hőmérséklet ellenőrzését foglalta magába. Az épület felújított szárnyában a páratartalom és a hőmérséklet jelentős javulása figyelhető meg. A magas páratartalmú és alacsony hőmérsékletű helyiségek a vágsellyei főépület nyugati és déli szárnyában találhatók. A lúcsi kastélyban elhelyezett raktárunkban hasonlóan a vágsellyei még fel nem újított épületszárnyakhoz a páratartalom 80–90% között mozgott. Ezekben a raktárakban nagy a hőmérsékleti ingadozás is (5 és 22°C között). Ez a tényező sajnos jelentősen hozzájárult bizonyos iratok károsodásához. Némi javulást a kislúcsi raktárban 2004-ben várunk, ahová villanykályhákat szerelünk fel.

A számítástechnika terén jelentős javulást könyvelhetünk el 2003-ban. Az év végén hét új számítógépet telepítettek, és belső hálózatot alakítottak ki fenntartóink. Az információs rendszerből származó előnyök a következő években minden bizonnyal kedvezően befolyásolják majd munkánkat.

Könyvtári munkák

A könyvtári munkákkal csak korlátozott mértékkel foglalkoztunk. Könyvtárunk állományát 52 könyvvel bővítettük, ezekből 15-öt vásároltunk 5782 korona értékben. Az összegben szerepelnek a szakmai lapok előfizetői díjai is. A többi könyvet főleg a magyarországi társlevéltárainktól kaptuk ajándékba.

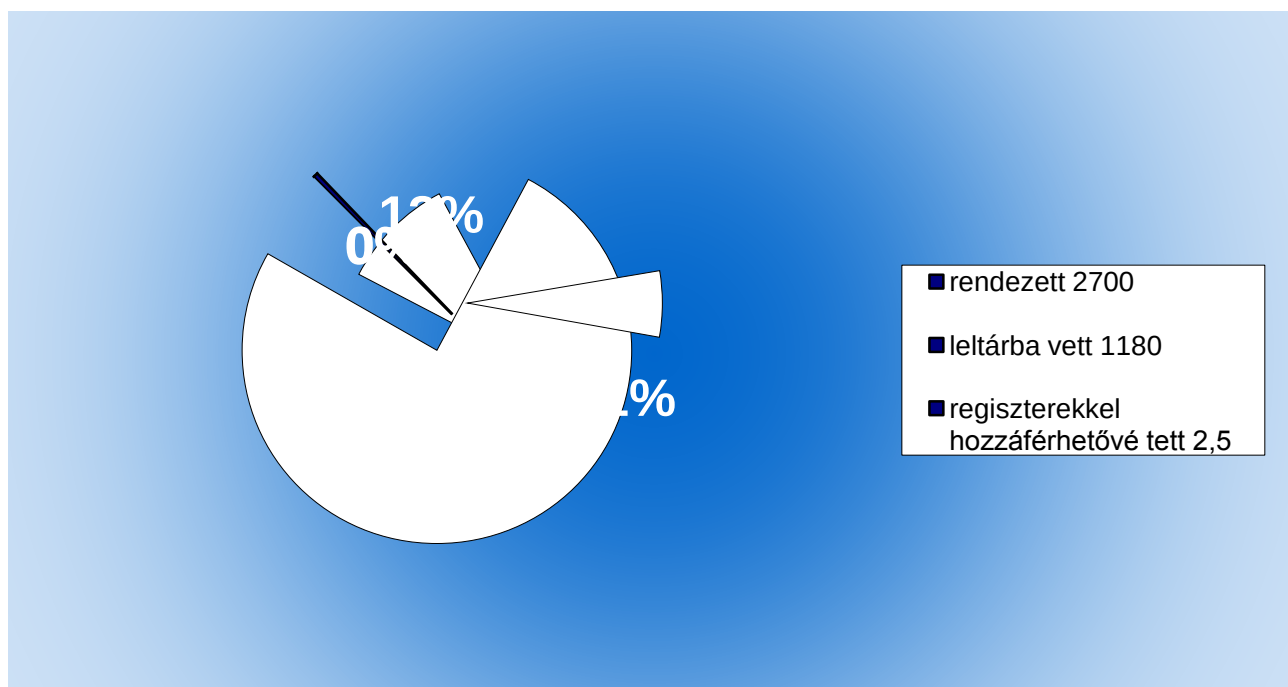
Kézikönyvtárunk, mint kiegészítő jellegű könyvtár törvények és rendeletek gyűjteményeit, hivatalos közlönyöket és megyei értesítőket tartalmaz (magyarázatokkal együtt), amelyekhez a katalógusrendszer kártyái állnak rendelkezésre.

Levéltárigazgatási és gazdasági tevékenység

A belügyminisztérium közigazgatási részlegéhez való alárendeléssel újabb változások történtek levéltárunk életében. Mivel a levéltár gazdasági ügyeit 2002 decemberéig a járási hivatal intézte komoly változást jelentett ezen ügyintézés áthárítása levéltárunkra. 2003 elején levéltárunk egyik szakdolgozóját kellett a változás következtében megbízni a gazdasági ügyek intézésével, könyveléssel, aminek betanulása időigényes volt. A levéltár igazgatásában is több változás történt, az eddiginél több igazgatói tanácskozásra, megbeszélésekre kellett időt szakítanunk.

Ennek ellenére elmondhatjuk, hogy a 2003-as évet a szakmai munkák szempontjából sikeresnek tekinthetjük. Azon levéltárak közé tartoztunk 2003-ban is akik meglehetősen nagy ügyfélforgalmuk ellenére, valamint mostoha anyagrakározási eltételeink ellenére is több levéltári segédlet elkészítésével járultunk hozzá az általunk őrzött levéltári anyag kihasználhatóságához. Levéltárunk 2003. december 31.-én 4442 ifm (iratfolyóméter) levéltári

anyagot őrzött, fondjaink és gyűjtemények száma elérte a 636-ot. A levéltári fondjaink feldolgozottságát az alábbi grafikon szemlélteti:

Levéltárunk legnagyobb gondját 2003-ban az elégtelen raktározási lehetőségek jelentették. A pénzügyi eszközök hiánya miatt nem kezdődött meg az épület-rekonstrukció második szakasza.

Novák Veronika

**II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának 300. évfordulója
c. nemzetközi konferencia előadásai**

A Rákóczi-szabadságharc előzményei

A magyar függetlenségi mozgalom több mint egy évszázados története szorosan összefonódott az Erdélyi Fejedelemséggel. A 17. század végére összeomló Török Birodalom azonban maga alá temette az egykor erős, de az idők folyamán török vazallus állammá süllyedt fejedelemséget. A Rákóczi-szabadságharc közvetlen előzménye volt az 1670-től elszigetelten létező bujdosó mozgalom és a Habsburg-ellenes fegyveres harccá terebélyesedő kuruc felkelés. Kezdetben ugyanaz a cél mozgatta a felkelőket, mint Bocskai Istvánt, Bethlen Gábort és I. Rákóczi Györgyöt, vagyis egy az erdélyi fejedelem által irányított, a Habsburgoktól független Magyarország megteremtése. Később azonban a nagyhatalmak küzdelmének alakulásától függően elsősorban a török által támogatott Thököly Imre, majd az egyértelműen a franciák segítségével reménykedő II. Rákóczi Ferenc tűzte a felkelők zászlájára a független magyar államiság megteremtésének jelszavát. Ebben az értelemben, ha a történelem szereplői másképpen is kívánták a közös cél megvalósítását, részesei voltak a 16. sz. végétől a 18. sz. elejéig zajló magyar függetlenségi mozgalomnak.

Vizsgálódásunk kiterjed egyrészt a nagyhatalmi érdekek alakulására, másrészt a mozgalom társadalmi bázisára, valamint az Alföldre, mint a felkelések egyik színhelyére.

Az 1664. évi vasvári török–német békeszerződés a magyar rendek kiiktatásával, közjogi sérelmével született. Olyan egyezség volt, amely állandósította Magyarország török és német katonai megszállását és ebből eredően a háborús állapot létbizonytalanságát.

1670-ben a főúri irányítású és a Török Hódoltság szomszédságában élő radikális középnemesség által támogatott Wesselényi-féle felkelés a Habsburgokkal történő szakítás mellett döntött. Az előkészítetlen és belső meghasonlástól terhelt felkelés sajnos nemzetközileg elszigetelődött.

A Habsburg-udvar a megtorlás során elérkezettnek látta az időt, hogy Magyarországon a jogeljárás elve alapján abszolutista hatalmát kiépítse, és ezzel összefüggésben a katolikus államvallás egyeduralmával csapást mérjen a magyar protestantizmusra. A bécsi politika végrehajtói eltörölték a magyar rendi alkotmányt és beszüntették jogi intézményeinek működését. A lakosságot megnyomorították az adózási rendszer és a katonai megszállás fokozódó terhei. A protestantizmus ellen fellépő erők a katonaság igénybevételével az erőszakos katolizálás útját választották.

Bujdosóknak nevezték azokat a csoportokat, amelyek az 1670. évi felkelést követő megtorlások és a Habsburg elnyomó intézkedések elől menekültek Erdély és a Partium irányába. A Magyarországról elűldözött nemesség vezetői Erdélyben Apafi Mihály fejedelem jóvoltából húzódtak meg, nagy részük saját ottani birtokán. Amíg a nemesség számbeli gyarapodását a kis- és középnemesség, illetve szerviens szolganépe biztosította, addig az elégedetlenek tömegbázisát és katonai erejét nagyban növelte az elbocsátott magyar végvári katonaság, a mezei had, továbbá a jobbágyságból újratermelődő „köztes elem.”

A török szultán az Erdély és a Partium irányába húzódó és haddá szerveződő bujdosók részére Bihar, Békés, Heves vármegyéket, az erdélyi Szilágyságot és Közép-Szolnokot biztosította szállásnak.

A törökök és az erdélyi fejedelem is – saját németellenes célkitűzéseikhez – eszközként kívánták felhasználni a bujdosók hadát. IV. Mehmed szultán figyelmét és katonai erejét a lengyelországi, majd 1677-től az Oroszország elleni hadjárat kötötte le. Ezért nem tudta felvállalni a bujdosó had nagyobb arányú fegyveres támogatását, de egy esetleges németellenes diverzió esetén a felhasználásáról nem mondott le.

Erdély vazallus állammá vált, melynek területét ugyan a török csapatok nem szállták meg, de mégiscsak viszonylagos volt az önállósága. Apafi fejedelem a menekültek összefogásától és vezetésétől Erdély kül- és belpolitikai erejének növekedését remélte, ám

állandóan szeme előtt lebegett II. Rákóczi György bukásának fenyegető réme, a török hatalomtól való félelem. Apafi Mihály és a fejedelmi tanács a szultán, vagy a nagyvezér jóváhagyása és parancsa nélkül magyarországi katonai akciókat nem kezdeményezett, sőt 1675-től – a lakosság kifosztásának elkerülésére hivatkozva – tiltotta a bujdosók ki-be járását Erdélybe.

1672-ben tört ki a francia–holland háború, s a Habsburgok rajnai beavatkozása teljesen lekötötte katonai erejüket. A bujdosók azonban a számukra kedvező helyzetet csak 1678-ban tudták kihasználni, amikor XIV. Lajos Lengyelországban fogadott csapatokkal és segélypénz küldésével járult hozzá a magyarországi felkelés kirobbantásához. A „Napkirály” a keleti hadszíntér megnyitásával két tűz közé akarta szorítani a császári erőket.

Az 1678-as hadjárat idején Teleki Mihály erdélyi főúr a felkelő had generálisa nem használta ki erőfölényét a hátráló német főerő megsemmisítésére, hanem kisebb-nagyobb felvidéki vár bevételeivel kísérletezett. Július végén a betegeskedő Teleki az ellenség közeledésének hírére Eperjes alól Erdély felé hátrált. A parancsnoksága alatt álló gróf Thököly Imre, pedig a magyar és francia csapatokkal a kedvező helyzetet kihasználva, északnyugati irányban váratlanul meglepte és behódoltatta a bányavárosokat. A fegyverszüneti egyezmény aláírásával először fordult elő, hogy a „római császár” igaz kényszerhelyzetben, de egyenrangú félnek ismerte el a felkelőket.

XIV. Lajos francia király a nyugat-európai területszerző háborúját a Habsburgokkal megkötött nymwegeni békével eredményesen zárta le. A békeszerződés egyet jelentett a magyarországi felkelőkkel kötött varsói egyezmény mellőzésével.

Thököly titkos tárgyalásai a német kormánnyal és a Portával abból a megfontolásból fakadtak, hogy csak elismertetése esetén folytathat önálló, az erdélyi fejedelemtől független politikát. Apafi a tárgyalásokról tudomást szerzett és ettől kezdődően minden alkalmat megragadott, hogy az „álhatatlan” gróft a Portán lejárassa.

A felkelő magyarok küzdelmében a döntő fordulatot a török–orosz háború befejezése hozta meg, hiszen az 1681. február 11-én megkötött radzini béke – az oszmán hadsereg felszabadulásával – Kara Musztafa nagyvezér Habsburg-ellenes terveinek kedvezett. Az új nagyvezér felismerte a birodalom ellen szerveződő európai koalíció veszélyességét, végleg csapást kívánt mérni a Habsburgok katonai erejére.

A török szultán az 1681. évi hadjáratban Apafit nevezte ki főszerdárú. A 30 ezer fős egyesült magyar, erdélyi, török, havasalföldi és moldvai sereg felégette Böszörményt, elfoglalta Kállót és Nagykárolyt, de Szatmár ostromát már nem fejezte be. Az Erdélybe visszatérő fejedelemnek a Porta hibául rótta fel, hogy nem gondoskodott az elfoglalt erősségek védelméről, s így azokat még novemberben visszafoglalták a németek.

Thököly 1682. június 15-én, Munkácson összeházasodott Zrínyi Ilonával, I. Rákóczi Ferenc özvegyével. Kétségtelen, hogy a kapcsolat törvényesítése nemcsak rangját emelte, de vagyonát is növelte. E házasság révén a gróf az akkor 6 éves II. Rákóczi Ferenc mostohaapja lett.

Az 1682. évi hadjárat kétségtelen legnagyobb fegyverténye volt, hogy Thököly elfoglalta Kassát, Felső-Magyarország fellegrvárát, s ezzel hatalmába került 13 vármegye katonai és közigazgatási szervezete, a főkapitányság és a Szepesi Kamara is. A török parancsára a füleki táborba kényszeredetten megérkező erdélyi fejedelemnek megalázó lehetett végignézni, ahogy 1682. szeptember 16-án Ibrahim budai pasa Thökölyt ünnepélyes külsőségek között Felső-Magyarország királyának kiáltotta ki és átadta az erről szóló szultáni athnámét.

A Szepestől Szatmárig húzódó 13 vármegyét magába foglaló fejedelemség helyzeténél fogva – tudniillik a töröktől, a bécsi udvartól és Erdélytől kellő távolságban – hatalmi vákuumot töltött ki. A kuruc hatalom gerincét a hivatalnok és katonai nemesség alkotta. Az előbbiek a Thököly család és a Rákóczi-ház familiárisai közül kerültek ki, az utóbbiak pedig a

kuruc had élén álló hadnagyok és ezereskapitányok soraiból. Mindkét csoport támogatta Thököly központi hatalmát, mert attól anyagi és társadalmi felemelkedésüket remélték. A mozgalom törökös irányzatát illetően megállapítható, hogy külpolitikai szempontból a függetlenség és a behódolás kettősségéből végül is a függetlenségen volt a hangsúly, s a „*Thököly felkelés (...) végső fokon az önálló magyar államiságért kifejtett erőfeszítések nagy vonulatához, az utókor emlékezetére érdemes függetlenségi hagyományaink sorába tartozik.*”

1681-től kezdődően már a Felvidéken szállásolták el a kuruc katonaságot, s így Debrecen és Bihar lakói hosszú idő óta nyugodtabb körülmények között élhettek.

Kara Musztafa 80 ezres seregével 1683 júliusának közepén kezdte meg Bécs ostromát. Szeptember 12-én a vár feletti Kahlemburg lejtőin elszenvedett megsemmisítő erejű vereség világtörténelmi fordulat előidézője lett, amely a Török Birodalom magyarországi hatalmának hanyatlásához vezetett. Thököly fejedelemségének bukásához a külső körülmények mellett hozzájárult, hogy a mérleg nyelve „*a katonai nemesség, az újonnan feltört haditisztek javára billent (...), s 1683 után Thököly képtelen volt úrrá lenni az elhatalmasodó katonai anarchián.*” Ennek legszembetűnőbb jele volt például a Debrecenhez közeli, a magyarországi fejedelem fennhatósága alatt álló városok, így az Ónod és Tokaj kapitányai és tisztjei által elkövetett törvénytelenések sorozata.

1684-ben a török ellen Szent Liga néven szövetekezett I. Lipót császár, Sobieski János lengyel király és a Velencei Köztársaság. A kuruc had bomlásának oka elsősorban a németek előrenyomulása és a magyarországiak katonai vereségei voltak. 1685 októberében Kálló, Kisvárdá és Ónod is a németek fennhatósága alá került, tehát a magyarországi fejedelem fokozatosan kiszorult a Felvidékről.

Sejtem Ibrahim szerdár parancsára a Váradon vendégségben járt Thökölyt letartóztatták. Az a feltételezés, hogy a török–német béke megkötése a gróf kiadatásának függvénye lesz, elhamarkodott és a török részéről kifejezetten káros lépés volt.

1684-ben, amikor XIV. Lajos francia király Regensburgban fegyverszünetet kötött I. Lipót császárral, a török elleni felszabadító háború elhúzódására számított. A császár szövetségesei azonban előre nem látható katonai sikereket értek el: 1686-ban elfoglalták Budát, 1687-ben Nagyharsánynál győzedelmeskedtek és a következő évben, véres küzdelemben vették be Belgrádot. XIV. Lajos reakciója a Habsburg-hatalom kétfrontos harcra kényszerítése volt. A küzdelem során az augsburgi ligához csatlakozó Anglia és Németalföld a császár mellé állt, és csaknem kilenc évig dúlt az európai háború. Mind a nyugati, mind a török front megmerevedett. 1696-ban meghalt a Szent Liga szövetségese, Sobieski János lengyel király. A választó királyságban megindult a versengés a trónért. 1697 júniusában a Bourbon-származék Louis de Conti herceget választották meg a lengyel nemesek. Október végén az európai status quo alapján megkötik a rijswijki békét. XIV. Lajos a lengyelországi diplomáciai sikereire alapozva, számítva a törökök irányítása alatt álló Thökölyre, ösztönözte egy Habsburg-ellenes keleti front megnyitását. 1697. június 30-án, a Hegyalján felkelés tört ki, melynek vezére Tokaji Ferenc, mint Thököly Imrének, Felső-Magyarország fejedelmének ezereskapitánya, az államhatalom elnyomó szervei ellen mindenkit fegyverbe szólított.

A XIV. Lajos által szorgalmazott Habsburg-ellenes keleti front terve azonban nem valósult meg. A hegyaljaival összehangoltan szervezett tiszaháti felkelés elmaradt, mert vezetőit Esze Tamást és Kis Albertet Károlyi Sándor Szatmár vármegye főispánja elfogatta (mellékesen Kis Albert a kuruc felkelés idején Thököly gyalogos hadnagya volt). Ugyanakkor a hegyaljai felkelést a császári csapatok néhány hét leforgása alatt felszámolták.

Hiába indult meg Franciaországból Conti herceg, hogy elfoglalja a lengyelországi trónt, a hatalomra kerülő Habsburg-párti nemesség a második választás alkalmával Frigyes Ágost szász választófejedelmet véglegesítette. A hegyaljai felkelés hírére meginduló török erőket 1697 szeptemberében Zentánál megsemmisítette a Dél-Magyarországon felsorakozó császári haderő.

A nemzetközi erőviszonyok alakulása vezetett 1699. január végén a karlócai békeszerződéshez, melyet a szövetséges hatalmak kötöttek meg a Portával. Hasonlóan az 1664. évi vasvári békéhez ebben az esetben is mellőzték a magyar rendek bevonását a tárgyalások folyamatába. Magyarországból a Szerémség délkeleti része és a Maros-Tisza köze török uralom alatt maradt.

A hegyaljai felkelést maga Rákóczi is az új magyar államot felépítő szabadságharc előzményének tekintette. 1697-ben a 12 hegyaljai mezőváros lakóinak – szőlőbirtokosok, borkereskedők, sókereskedők, kisnemesek, szőlőkapások, napszámosok – közreműködésével Habsburg-ellenes zendülés tört ki. A 17. században a Hegyalján meginduló gazdasági és polgári fejlődés a század végén megtorpant, elsősorban a kincstár tényleges hiányait minden úton pótolni igyekvő gazdaságpolitika miatt. A központi hatalom korlátozta, monopóliumokkal, magas vámokkal nehezítette a szabad kereskedelmet. A szőlőket főurak, császári főtisztek, vicekapitányok vásárolták fel. A hegyaljai mezővárosokat különösen sújtották a rájuk nehezedő aránytalanul magas adóterhek. 1696-ban sokszerűen érte a kisnemességet egy adófizetésre kötelező uralkodói rendelkezés.

A hegyaljai felkelésben Thököly egykori katonái közül többen is részt vehettek. Arra vonatkozóan azonban mindmáig nincsenek bizonyítékok, hogy az egykori Thököly-katonák tömegesen szerepet vállaltak volna a megmozdulásban, mint majd pár évvel később a Rákóczi-szabadságharc kezdetén.

A Rákóczi-szabadságharc kirobbanásához kedvező nemzetközi feltétel alakult ki a spanyol örökösödési háborúval. Lipót császár 1702. május 15-én üzent hadat a franciáknak. XIV. Lajos pedig a spanyol trónt elfoglaló unokája, V. Fülöp védelme érdekében vállalta a háború megindítását.

A másik politikai irányzatot, a lengyel orientációt képviselő Bercsényi Miklós elképzelése irreálisnak bizonyult. II. Ágost lengyel király a balti-tengeri kereskedelem biztosítására indított háborúban alulmaradt XII. Károly svéd királlyal szemben. 1702 közepén a svéd csapatok megszállták Varsót és Krakkót.

Magyarország terhei a spanyol örökösödési háború következtében hatványozottan emelkedtek. Uralkodói rendelkezésre fokozatosan felszámolták a magyar haderő önálló szervezetét. Ugyancsak császári jóváhagyással korlátozták a protestáns vallásgyakorlatot.

Rákóczi reménytelennek tartotta az aulikus rendi politikát, amely kiszolgáltatta az országot a Habsburg abszolutista törekvéseknek. 1698 őszén kezdte meg a szervezkedést az új arisztokrata Bercsényi Miklós közvetítésével, akinek elsősorban a felvidéki vármegyék elégedetlen köznemeseivel voltak jó kapcsolatai. Rákóczi 1700. november 1-jén kelt levelében jelezte XIV. Lajos francia királynak a magyar rendek felkelési szándékát, de árulás miatt a Habsburg császár fogságába került. Bécsújhelyi börtönéből megszökve Bercsényivel 1701. november 24-én találkozott Varsóban.

A kezdeti francia elzárkózás miatt a Thököly-emigráció segítségével akarták XIV. Lajos támogatását megnyerni. A király azonban Thökölyt ekkor már nem tekintette önálló politikai erőnek, elsősorban a törököktől való függősége miatt.

A kezdeti elszigeteltség ellenére az általános magyarországi elégedetlenség talaján kibontakozó fegyveres felkelés elindítójává vált a Rákóczi-szabadságharcnak. A csatlakozó magyar rendek az ország alkotmányának védelmét tartva szem előtt az önálló magyar államiság megteremtését tűzték zászlajukra, fegyveres küzdelmükkel példát állítva a jövő nemzedéke elé.

Henzsel Ágota:

A Rákóczi-szabadságharc kezdete Szabolcs vármegyében

A Magyar Királyságot a 17–18. század fordulóján politikai, társadalmi és vallási ellentétek terhelték. A Habsburg-kormányzat szándéka a központi hatalom megerősítése volt, ami a magyar nemesség rendi jogainak sérelmével és az állami önállóság elvesztésével fenyegetett. A nemesség és a közrendűek viszonyát rontotta, hogy a hosszan tartó háborúskodás terhei nagyrészt az utóbbiakra hárultak. A hagyományos katolikus-protestáns ellentét sem csillapodott az Udvar rekatolizációs törekvései miatt.

A spanyol örökösödési háborúban részt vevő I. Lipót (1657–1705) kénytelen volt csökkenteni Magyarországon állomásozó haderejét. A vármegyékben, 1702-ben katonákat toboroztak a császári-királyi ezredékbe. A haderő kivonását kihasználva, a tarpai Esze Tamás és Kis Albert, a toborzás színe alatt egy Habsburg-ellenes támadáshoz gyűjtött katonákat. Az újoncok közül 1703 tavaszán sokan megszöktek csapataiktól és szegénylegénynek álltak. A feszültté és bizonytalanná váló helyzetet jól jellemzi, hogy a Montecuccoli-ezred pénztárát útonállók elrabolták, mire az ezredes a tettesek felkutatását és szigorú megbüntetését parancsolta Szabolcs vármegyének.¹ Nigrelli gróf, a Kassán székelő császári katonai parancsnok Kálló² várának megerősítését sürgette, Bécsből a nyugalom helyreállítását, a gonosztevők üldözését kérték. A szabolcsi megyegyűlés május 22-én részleges nemesi felkelést hirdetett³, de Nigrelli ehhez – talán bizalmatlanságból, talán félelemből – nem járult hozzá. 1703. május 26-án Kassán kelt levele szerint nem szükséges, hogy a vármegye néhány kóborló szegénylegény miatt általános felkelést rendeljen el. Inkább fogadjanak néhány hajdút, vegyék fel a kapcsolatot a szomszéd vármegyékkel, hogy a kóborlókat kiirthassák.⁴ Kassán nem tudták még, hogy a szomszédos Bereg vármegyében már elszabadultak az indulatok, kitört a felkelés.

1703 kora tavaszán a Felső-Tisza vidékén gyülekező elégedetlenek képviselői felkeresték a Lengyelországba menekült II. Rákóczi Ferencet és Bercsényi Miklóst, akik tájékozódva a magyarországi helyzetről, május elején kiadták az ország népét az idegen uralom elleni felkelésre szólító brezáni kiáltványt, és átadták Esze Tamásnak a hadgyűjtő zászlókat.⁵ A zászlókat – fejedelmi parancsot sem várva – 1703. május 21-én és a következő napokban Tarpa, Vári és Beregszász településeken kibontották, a brezáni kiáltványt kihirdették és terjesztették⁶. Hamarosan több száz ember csatlakozott hozzájuk.

A szabolcsiak a beregi zászlóbontásról a Kisvárdán tartott közgyűlésen Löwenburg ezredes, szatmári várparancsnok május 25-i leveléből már másnap értesülhettek.⁷ Ehhez a levélhez mellékelve volt gróf Csáky István ugocsai főispán levelének másolata, amely még arról szólt, hogy az utóbbi időben a rablók tevékenysége nem erősödött, ezért a megyék ereje meggátolhatja a paraszti mozgolódást. Löwenburg már tudta, hogy a rablók és útonállók csapatosan mutatkoznak, zászlókat hordoznak, Rákóczira és Bercsényire hivatkozva hamis pátensekkel adómentességet ígérnek a népnek, felkelést szítanak. Felhívta a szabolcsiakat, hogy legyenek segítségére Csáky főispánnak a csöcselék megfékezésében.

¹ BALOGH, I.: II. Rákóczi Ferenc Szabolcs és Szatmár vármegyékben (1703. július–október). Nyíregyháza, 2003. 38. o.

² Nagykálló

³ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár (a továbbiakban SZSZBML), Szabolcs megye levéltára (a továbbiakban SZML), IV. A. 1. Prot. 17. fol. 242.

⁴ BALOGH, I.: i. m. 42. o.

⁵ II. Rákóczi Ferenc Emlékiratai. Budapest, 1979. 13–15. o.

⁶ ESZE, T.: II. Rákóczi Ferenc tiszántúli hadjárata. In: Századok 85, 1951, 1–2. sz., 32. o.

⁷ SZSZBML, SZML, IV. A. 1. F. 4. N. 58. 1703.

Szatmár vármegye nemesi felkelése gróf Károlyi Sándor főispán vezetésével május végén megakadályozta, hogy a felkelők Beregből átjussanak a Tisza bal partjára, Szabolcs vagy Szatmár megyébe. 1703. június 2-i levelében Károlyi közölte a szabolcsiakkal, hogy csapataival át fog kelni a Tiszán Beregre.⁸ Csatoltan küldte Domahidi László szolgabíró tudósítását, amely részletesen beszámolt a nemesek előkészületeiről.

Domahidi azt írta Károlyinak, hogy Szatmár vármegye hadrakelt nemessége Becsnél⁹ várakozik, megérkezett az ecsedi¹⁰ és károlyi¹¹ had, valamint a szatmári őrség és 50 puskás, összesen 700 vagy 800 ember. Szerinte a Tiszán csak Becsnél lehet a jobb partra, a lázadók által ellenőrzött területekre átjutni. Maguk is próbálkoztak Kisarnál és Csekénél¹², de keményen megpuskálták őket, máshol meg hajók és tutajok sincsenek. Ha a szabolcsi nemesek is részt vesznek a vállalkozásban, akkor nekik is Becsnél kell átkelniük.

Domahidi az ellenség létszámát is 700–800 főre becsülte, de gyengén felszerelt, szedett-vedett népségnek tartotta őket. Az a hír járta, hogy Bereg vármegye gyűlésén, Munkácson egy házban rajtaütöttek a felkelők a nemeseken és elfogták a megyei tisztikart. Többeket magukhoz eskettek vagy rabságban tartanak.

Károlyi Sándor közölte a szabolcsi nemesekkel, hogy hamarosan megindul, az átkeléshez már csak a szatmári várkapitány hozzájárulását várja. Arra kérte Szabolcs megyét, hogy Jándnál vagy Naménynál¹³ keljen át a folyón a hajdúvárosiak csapataival együtt, ha hajó kell, neki Apátinál¹⁴ vannak alkalmas járművei.

Károlyi Sándor június 5-én Kölcseről még egyszer írt Szabolcs vármegyének.¹⁵ Az előző levél óta eltelt három nap alatt sok minden történt. Károlyi megfordult Kassán Nigrellinél, útközben Szatmáron is megállt Löwenburg várparancsnoknál. Bizonyára egyeztettek a teendőket, talán Szabolcs szerepéről, távolmaradásáról is szó esett, mert levelében szerepel: „értvén, hogy Nagyságotok, Kegyelmetek (...) a Tiszán által nem akarna menni.” Károlyi ellenben akkor akarta megindítani a támadást, amikor Szabolcs megye nemessége is odaér és „közre vehetnék” a felkelőket. A szabolcsi nemesek részvételére végül nem került sor a fellázadt parasztok elleni akcióban. A Károlyi Sándor által vezetett 1703. június 7-i dolhai támadás és a felkelők csapatának szétszórása nélkülük zajlott le.

A bécsi Udvar és a vármegyei nemesség a dolhai csata után a paraszti mozgolódás megszűnését remélte. A Magyarország felé tartó Rákóczit azonban nem rettentette vissza ez a vereség, 1703. június 16-án átlépte a magyar határt.¹⁶ A munkácsi uradalom népe, saját jobbágysai tódultak zászlai alá, serege hamarosan több ezer főre gyarapodott, de a munkácsi várban levő császári katonasággal még nem szállhattak szembe. A továbblépést az Alföldre való kijutás jelentette számukra, ahol a felkelők a jászok, kunok és hajdúk támogatására számíthattak. A folyók áradása is sürgette, hogy elhagyják a beregi Tiszahátat. Bereg, Ugocsa és Szatmár nemessége ismét Tiszabecsnél állta útjukat, ezúttal gróf Csáky István vezetése alatt. Az 1703. július 14-én itt lezajlott kisebb ütközetben a felkelők győztek. II. Rákóczi Ferenc Emlékirataiban jelentéktelennek minősítette ezt az összecsapást, hatását azonban annál nagyobbabbnak kell tekintenünk.¹⁷ Ezáltal nyílt meg az út Szabolcs megye felé a felkelés térbeli kiterjesztésére, és elkezdődött a nemesség csatlakozása, a mozgalom társadalmi bázisának kiszélesedése is.

⁸ BALOGH, I.: i. m., 44. o.

⁹ Tiszabecs

¹⁰ Nagyecsed

¹¹ Nagykároly

¹² Szatmárcseke

¹³ Vásárosnamény

¹⁴ Aranyosapáti

¹⁵ SZSZBML, SZML, IV. A. 1. F. 4. N. 61. 1703.

¹⁶ ESZE, T.: i. m., 32. o.

¹⁷ II. Rákóczi Ferenc Emlékiratai, i. m., 29. o.

A tiszai átkelésére Naménynál került sor, itt adta ki Rákóczi 1703. július 18-án a naményi pátentst,¹⁸ amelyben kifejtette, hogy a magyar haza idegenek általi elnyomása miatt fogott fegyvert. Célja, hogy az ország szabadságát visszaszerezze, ezért fegyverbe szólítja Szabolcs megye nemes és közrendű népét, a fegyverviselésre képes embereket táborába parancsolja. A pátenssel világossá vált az a törekvése, hogy a parasztfelkelésnek tekintett mozgalmat a nemesség megnyerésével nemzeti szabadságharcra változtassa.

A szabolcsi nemesség zöme óvatos és bizalmatlan volt Rákóczival szemben. Többségük a kisvárdai várba zárkózott, mások megerősített udvarházaikban, kastélyaikban várták a fejleményeket. Néhányan, mint Ibrányi László is, rokonszenveztek Rákóczi mozgalmával, és hamarosan csatlakoztak hozzá. Német őrség a megyében egyedül Kálló¹⁹ várában volt, száma azonban nem érte el az ötvenet. A szatmári várban jelentősebb, 400–500 fős német katonaság tartózkodott. A szabolcsi nemesek Octavius Nigrelli felső-magyarországi főparancsnokkal tartották a kapcsolatot, tőle vártak segítséget a felkelők, az uraikat fenyegető parasztok ellen. A megye vezetői nem számítottak arra, hogy a felkelés Beregből Szabolcsra is áterjedhet, így megrettenve kellett szembesülniük a veszéllyel a tiszai átkelés után. Rákóczi Szabolcs megyébe érve először a Vayakat kerete fel Vaján, akik hívei voltak. Vay Lászlót küldte el Kisvárdára, hogy az oda húzódott nemeseket a közös ügynek megnyerje. A felkelők gyalogcsapata már július 19-én megjelent a vár alatt, másnap, pedig körülfárta az erősséget és megpróbálta megadásra bírni. Itt tartózkodott a Szabolcs megyei tisztikar is. „A nemesség nem akarta meghallgatni sem ajánlataikat, sem fenyegetéseiket, de megígérte, hogy nem követ el ellenséges cselekményt.”²⁰ Maga Rákóczi és Bercsényi is jelen volt, de a csak puskákkal tüzelő ostromlóknak nem sikerült bevenniük Kisvárdát.

A várbeliek még körülfárásuk előtt Nigrellihez küldték segélykérő követüket, egyúttal töretlen hűségükről biztosították a főparancsnokot. Annak válasza azonban csak általánosságokat tartalmazott, semmi konkrét segítséget nem tudott ígérni. A várat sikertelenül ostromló felkelők elvonulása után, július 22. körül a nemesek újra írtak a tábornoknak. Tanácsot kértek tőle, hogy mitévők legyenek, mert az emberek egyre nagyobb számban csatlakoznak a felkeléshez. Katonai segítséget sürgettek, tájékoztatást kértek a császári hadvezetés szándékáról. Kitartásra buzdító válaszon kívül egyéb segítséget nem tudtak szerezni.

A fejedelem odahagyva Kisvárdát ostromát, saját birtokára, Gyulajba²¹ ment, ahol 1703. július 24-én kiadta a gyulaji pátentst²², egy héten belül a második Szabolcs vármegyének szóló kiáltványát. Ez a dokumentum megismételte a naményi pátensben közzétett felhívást, de megkülönböztetett figyelemmel fordult a szabolcsi hajdúvárosok népe felé. Csatlakozásukat, támogatásukat kérte, mert a távolmaradókat a haza ellenségeinek fogja tekinteni.

A lendületesen előrehaladó Rákóczi ellenében nem sok választásuk maradt a Szabolcs megyei nemeseknek. Bár a felkelők nem kímélték javaikat, és ellenségüknek tekintették őket, végül a tétovázóknak is a fejedelemnek való behódolást kellett választaniuk, mivel császári haderő nem volt jelen ellentámadásra alkalmas számban. A felkelés térnyerését segítette, hogy a kisvárdai ostrommal egy időben felkelés robbant ki a bihari Érmelléken. Bóné András emberei megrohamozták Gronsfeld tábornok diószegi kastélyát, elfoglalták Szentjobbot és csatlakoztak a szabolcsi felkelőkhöz. Rákóczi erre Debrecen és a hajdúvárosok felé fordult, ahol nem talált ugyan ellenállásra, de a hajdúk még vonakodtak fegyvert fogni Tokaj és Kálló német őrségének esetleges támadása miatt.²³

¹⁸ BALOGH, I.: i. m., 53. o.

¹⁹ Nagykálló

²⁰ BALOGH, I.: i. m. 18. o.

²¹ Nyirgyulaj

²² BALOGH, I.: i. m. 56. o.

²³ ESZE, T.: i. m. 40–41. o.

Július vége felé, 28-án kezdődött Kálló várának ostroma, amelynek kisszámú német őrsége a lakosság által kényszerítve hamarosan megadta magát. Védői fejedelmi zsoldba álltak, a várban szerzett négy kis ágyú pedig a felkelők tüzéségét alapozta meg. Kálló várának eleste csatlakozásra bírta a szabolcsi nemességet. A kisvárdai várból kibontott zászlókkal vonultak Rákóczihoz a Bihar megyei Diószegre, de előbb még küldtek egy utolsó – a jegyzőkönyvbe írt fogalmazványból ismert – levelet Nigrellinek. Ebben beszámoltak az általuk kiállt háromnapos ostromról, a felkelők számának növekedéséről és Kálló elestéről. Emiatt, mint írták: „*a tiszántúli földnek nagyobb része kényszerült meghódolni*”. Érezve az elkerülhetetlent, igyekeztek felelősségüket csökkenteni és a hűtlenség vádját elhárítani: „*Igyekszünk ezt a várat megtartani, és őfelsége hűségén megőrizni, amennyire tudjuk, de ha a császár őfelsége katonai segítsége elmarad, és csalódnunk kell, (...) bennünket a legkevésbé sem lehet felelőssé tenni, (...) mert mi a végsőkig meg akartuk őfelsége iránti hűségünket őrizni.*”²⁴

Szabolcs vármegye 1703. július végére teljesen Rákóczi fennhatósága alá került. Ezt követően a Nagykunság, Tokaj és Szatmár irányába is terjeszkedett a felkelés, de a császári őrséggel ellátott várak ellenálltak. Rákóczi augusztus elején Bihar megyében tartózkodott, hogy előkészítse Várad ostromzárát, majd a szatmári vár ellen indult. Mivel tüzésége nem volt alkalmas váríváshoz, csak az ostromzár lehetősége maradt számára. Ez lefékezte a hadak mozgását, tartósan egy helyben maradásuk, pedig új nehézségeket támasztott, tisztázandó kérdéseket vetett fel. A Szatmár környéki táborokban közel két hónapot töltött a fejedelem, augusztus közepétől október 8-ig személyesen irányította az ostromot. Közben politikai, hadszervezési, igazgatási téren kellett megszilárdítani megszerzett pozícióit.

A legsürgetőbb feladat a hadsereg fegyelmének erősítése, a hadellátás megszervezése volt. A vetési táborból kiadott pátenseinek egyike a kóbor katonák megfékezésére irányult,²⁵ eltiltotta őket „*akármilyen húzástól-vonástól, jószág prédálástól, marha hajtástól.*” Fontos lépésnek tekinthető a hadi rendtartás, a katonai Edictum megalkotása.²⁶ Nagy jelentőséggel bírt az úgynevezett második vetési pátens kiadása is, amire 1703. augusztus 28-án került sor.²⁷ A fejedelmi rendelkezés szerint a fegyvert fogott és táborban levő jobbágy mentes a földesúri szolgáltatásoktól, de munkabíró családtagjaira ez a kedvezmény nem terjeszthető ki.

A hadak élelmezésében jelentős szerep jutott a vármegyéknek. A Szabolcs megyei tisztikar nagyrészt helyén maradt, nemesi közgyűlést egy ideig nem tartottak ugyan, de intézték az ügyeket. 1703. szeptember közepén Varatkay Istvánnak, Szabolcs megye alispánjának küldte levelét a Nagykárolyból Tokajba készülő Bercsényi Miklós.²⁸ Azt írta, hogy a táborban nagyszámú had marad Szatmár alatt, aminek eltartására elégtelen egy vármegye. Szükséges, hogy a többi is segítsen. Ezért lisztet és vágómarhát kért Szabolcs megyétől Károlyba szállítani úgy, hogy azt a vármegye két hadbiztosa, komisszáriusa kísérelje. A táborban a többi vármegye biztosával tegyék meg a kivetést a hadsereg szükségleteire. Ezt semmiképp el ne mulasszák, mert ha a hadnak erővel kell hajtani az élelmet, nagyobb kárt szenved a vármegye.

A szervezett, arányosan elosztott élelmiszer-beadás ekkor indult, ugyanakkor létezett egy szükségmegoldás is élelemhiány esetére, a „*zsákmányra való menetel*”, ami a tisztek engedélyével történhetett, károkozás és csíntalanság nélkül.

A felkelés által érintett vármegyéknek már 1703-ban is súlyos terhet jelentett a hadak ellátása. A nagybányai jószág felügyelője azt írta a tőle szolgáltatást váró tisztviselőnek, hogy

²⁴ BALOGH, I.: i. m. 60. o.

²⁵ ESZE, T.: i. m. 94. o.

²⁶ BÁNYAI, K.: Adalékok a Rákóczi-kor történetéhez a Gencsy-család balkányi levéltárából. In: Történelmi Tár, 1904. 36–39. o.

²⁷ BALOGH, I.: i. m. 68. o.

²⁸ Uo. 70–71. o.

a birtoknak semmi haszna, mert mindenki kuruccá lett, se szolgálni, se adót, élelmet adni nem akar.²⁹ A bírók a falukon járni nem mernek, mert verik, fenyegetik őket. A katonának állt személyek családja mentesült az adózás alól, de élelmet nekik is kellett volna adni. Az adómentességet mindenki igyekezett tágabban értelmezni és megmenekülni a szolgáltatástól. A kurucnak állt nemesek saját birtokaikat a maguk ellátására tartották fenn, vagy különböző adómentességeket szereztek. Kálló lakosaira sem számíthatott Szabolcs vármegye a kivetéseknél, mert lakói a várban és a táboron levőket is a maguk házából élelmezték, ezért nekik vágót és egyéb élelmet nem kellett külön adniuk.³⁰

Az élelemadás mellett a vármegyék katonai erejére is számot tartottak. Rákóczi Ferenc 1703 szeptemberében ismételtén a szatmári táborba szólította a Szabolcs megyei nemesi felkelést.³¹ Szatmár várát ekkor még nem sikerült bevenni. 1703 őszén, Huszt megszerzése után, ami biztosította Bereg, Ugocsa és Máramaros megyék csatlakozását, a fejedelem figyelme Felső-Magyarország felé fordult. Odahagyva Szatmár és Szabolcs megyéket, 1703. október közepén kelt át a Tiszán, hogy Tokaj ostromához kezdjen.

A Rákóczi-szabadságharc kezdete és oly mértékű kibontakozása, hogy parasztlázadásból az egész országra kiterjedő szabadságharccá válhasson, a Felső-Tisza-vidékhez kötődik. Szabolcs és a szomszédos vármegyék lakossága részese és tanúja volt azoknak az eseményeknek, amelyek nemcsak az itt élők, hanem egész Magyarország további sorsát meghatározták.

²⁹ THALY, K.: Archivum Rákócianum II. Rákóczi Ferencz levéltára I/1. Pest, 1873. 252. o.

³⁰ SZSZBML, SZML, IV. A. 1. F. 5. N. 115. 1704.

³¹ BALOGH, I.: i. m. 76. o.

II. Rákóczi Ferenc felkelése Pozsony vármegye területén

Délnyugat-Szlovákia területe, amely a Vág alsó folyásánál és a Kis-Kárpátok hegységétől keletre fekszik, a múltban Pozsony és Nyitra vármegye között volt felosztva. Ősidők óta nemcsak nagy gazdasági, hanem katonai-stratégiai jelentősége volt, ezért sok konfliktus színtere lett az emberi történelem hajnalától. Példaként említhető, hogy 172. június 11-én valahol ebben a térségben zajlott le a markomann háborúk idején a kvádok és a római légiónok közötti emlékezetes ütközet. Eredményéről az „aranyeső” döntött, ami megmentette a rómaiakat a katasztrófától. Ez olyan rendkívüli esemény volt, hogy Rómában Marcus Aurelius oszlopán is megörökítették.

A harcok, támadások, pusztítások és minden veszedelem, amelyek ezekkel a jelenségekkel összefüggtek, a további századokban is folytatódtak, de sokat róluk nem tudunk. A középkor idején valamivel békésebb idők következtek, mivel a terület a magyar állam belterületévé vált, de így is az 1270-es években II. Přemysl Ottokár és másfél évszázad múlva a husziták támadásai ide irányultak. Hadászati szempontból a 16. században új helyzet állt elő. Buda elfoglalása és Esztergom 1543-as török általi bevételét követően az oszmánok és a Habsburgok közötti határ erre a területre helyeződött át, katonai-stratégiai jelentősége megnőtt. Fokozatosan védelmi létesítmények és Magyarország legmodernebb erődtípusainak (Lipótvár, Érsekújvár) egész hálózata alakult ki a török előretörés felfogására. A török kiűzése után a 17. század derekán a vidék gyorsan felépült az előző csapásokból.

Már a 17. század végén Pozsony és Nyitra vármegye Magyarország (Erdély nélkül) összes adóbeszolgáltatásából a királyi kincstárba megközelítőleg 1/7 arányban részesedett. A terület népsűrűsége, a termékeny talaj, az előnyös kereskedelmi kapcsolatok és nem utolsósorban az emberek szorgalma és vállalkozókedve nemcsak az államkincstárba, hanem a földesuraknak is, akiknek itt birtokaik voltak, jelentős nyereséget hozott. Éppen ez a terület, ahol aránylag gyorsan begyógyultak a török pusztítás utáni sebek és a 18. század kezdetén a fellendülés felé irányult. A II. Rákóczi Ferenc vezette utolsó Habsburg-ellenes felkelés idején több éves harc, katonai összeütközések és hadjáratok színterévé vált, aminek nagyon negatív hatása lett fejlődésére és lakosságának életére. Több más ok is van, hogy II. Rákóczi Ferenc felkelésének helytörténeti szempontból nagyobb figyelmet szenteljenek, mint eddig. Időbeli tartománya, anyagi és emberi áldozatainak mennyiségével Rákóczi ellenállása túlszárnyalta az előző századok magyar nemesi felkeléseit, és így újkori történelmünk legjelentősebb eseményei közé sorolható. A kutatást azonban nehezíti, hogy éppen Pozsony vármegye pártolt át néhányszor a kurucoktól a labancokhoz, ahogyan abban az időben Bécs támogatóit gúnyolták. Ez a levéltári anyag töredékességén is visszatükröződött. Így, ahogyan nagyon gyakran legújabbkori történelmünkben, a kuruc háború idején is találkozhatunk emberi számítással, alkalmazkodással és egyszerű alibizmussal. A cselekvések alapvető mozgatója a túlélési igyekezet, az egzisztenciális feltételek és pozíciók megőrzése volt. Ezt főleg a nemességnél, részben a polgárságnál figyelhetjük meg, a jobbágyok inkább passzív tanúk voltak, de nekik is alkalmazkodniuk kellett. Pozsony vármegye nemessége 1707-ben két táborra, kurucra és labancra szakadt, mindkettő külön megyegyűlést tartott addig, amíg a döntő katonai fordulat az egyik fokozatos megszűnését nem okozta. Érdemes megemlíteni, hogy a megyegyűlések és Pozsony magisztrátusi jegyzőkönyveinek többsége rejtélyesen eltűnt. Oka a nemesség és a polgárság kuruc múltjának az eltörlése volt.

Amikor 1703 nyarának kezdetén Magyarországon az északkeleti részeken kibontakozó széleskörű kuruc felkelés híre terjedt, sem az ország nyugati területein, sem Bécsben nem fordítottak az eseményekre nagy figyelmet. Azzal számoltak, hogy a császári egységek – még ha jelentősen meggyengülve is a spanyol Habsburgok örökségéért folytatott háború

következtében –, és a nemesi felkelés megbírkózik a gyakorlatlan és gyengén felfegyverkezett felkelők csapataival. A legalsó néprétegek elemi erejű lázadásának élére az akkor még fiatal, 27 éves II. Rákóczi Ferenc állt. Zrínyi Ilonának és I. Rákóczi Ferencnek az ellenálló magyar nemesség képviselőinek volt az utódja. 1700-ban nagysárosi kastélyában letartóztatták és a bécsújhelyi börtönbe szállították. A vád rendkívül súlyos volt: az I. Lipót elleni összeesküvés megszervezése, amiért halálbüntetés fenyegette. A fogságból azonban sikerült megszöknie és eljutnia Lengyelországba, ahol a magyar politikai emigráció sorát gyarapította. Ámbár anyagiak nélkül volt, helyzete nem volt kilátástalan. A spanyol Habsburgok örökségéért folytatott háború, amely 1701-ben robbant ki, Rákóczinak és társainak lehetőséget jelentett a hazatérésre. Néhány lengyel nemes segítségével Rákóczi és a felkelés előkészítőjeként Bercsényi Miklós felvette a kapcsolatot a francia udvar varsói követével, du Heron márkival, és előterjesztették terveiket a magyarországi fegyveres felkelésre.

Magyarországon a helyzet feszült volt. A bécsi udvar politikájával szembeni elégedetlenség mindegyik társadalmi rétegben erősödött. A jobbágyok túlterheltek voltak a magas állami adóktól, de a robottól és a földesúri szolgáltatásoktól is. A polgárság és a kismemesség szintén szenvedett a magas és a hadsereg számára kíméletlenül behajtott kötelezettségektől. A protestánsok fenyegetve érezték magukat az előretörő rekatolizációtól, a főnemesség elégedetlen volt a bécsi udvar gyakran meggondolatlan lépéseivel, a magyar autonómia, ill. a tisztségek, egyházi juttatások elosztásakor a hazai személyek ignorálásával. 1703 márciusában két ezred újoncai dezertáltak, amelyeket Bagosi és Deák ezredek vezetése alatt az európai hadszíntérre helyeztek volna át. A katonaszökevények csoportjai a Vág alsó folyásánál is gyülekeztek, de a hatóságok nem tudtak, és lehet, hogy nem is akartak ellenük erélyesebben fellépni. 1703 júniusában Matiasovszky László nyitrai püspök és magyar kancellár Nyitra vármegye alispánját, Skarbala Andrást tájékoztatta, hogy Negyed és Vágfarkasd térségében sok a szökevény. Utasította őt elfogásukra és fogságba vetésükre.¹

Ugyanakkor II. Rákóczi Ferenc híveinek kis csapatával átkelt a Vereckei-hágón és Magyarország területére érkezett. Néhány hét alatt kb. 3000 fegyveres gyűlt össze. Első kísérletük a Tiszáig való előrenyomulásra sikertelen volt, a felkelők Munkács mellett a nemesi csapatoktól vereséget szenvedtek és szétszórták őket. Rákóczi maradék híveivel a Závadka nevű, a lengyel határhoz közel eső hegyi fauba húzódott vissza. Úgy látszott, hogy a felkelés összeomlott. Jobbágyokból álló kis csapatait az Ocskay László és Borbély Balázs vezette szökött huszárok erősítették meg. 1704. július 4-én megérkezett Závadkára Bercsényi Miklós 400 draganyossal és 200 gyalogos zsoldossal, akiket Lengyelországban a francia király pénzén toboroztak. Ezekkel az erőkkel kelt útra a Tisza vidékére, ahol már hívei várták. 1703 júliusában és augusztusában a felkelők az ország északkeleti részének várainak és városainak többségét elfoglalták. Szatmár, Szabolcs és Máramaros vármegyék, valamint a hajdúvárosok lakossága Rákóczi pártjára állt. Elégedetlenség jelentkezett a szlovák többségű vármegyékben is. A felkelők megbízottai és Thököly Imre felkelésének volt kuruc parancsnokai fegyveres felkelésre biztatták a jobbágyokat. Zemplénben, a Szepességben, Gömörben és Nógrádban megalakultak az első, főleg felfegyverzett parasztokból álló kuruc egységek. Támadásuk első célpontjai a nemesi kastélyok és kúriák lettek. Augusztus végén a felkelő erők egy része Ocskay László vezetése alatt a mai Szlovákia területén nyomult előre. Fokozatosan megszállták Gömör és Nógrád területét, valamint a bányavárosokat. 1703 szeptember 19-én megadta magát Selmecbánya, néhány nap múlva Besztercebánya és Kőrmöcbánya is megnyitotta kapuit.

A bécsi udvar már 1703 augusztusában tudatosította, hogy az ország keleti részén nagy kiterjedésű felkelés tört ki, amely egész Magyarországot fenyegeti, ezért meghozta a legszükségesebb katonai intézkedéseket, hogy megakadályozzák a nyugati határhoz való

¹ THALY, K.: Ocskay László, I. kötet, Budapest 1905. 22. o

kijutásukat. A kurucok lehetséges ausztriai betörése a katonai tanács tagjai között nagy aggodalmat keltett, mert a bajor seregek éppen akkor Tirolba akartak behatolni. 1703. augusztus 27-én I. Lipót elrendelte az ágyúk áthelyezését Komáromból Árva, Likava és Lietava váraiba, hogy védelmi képességük növekedjen.¹

Pozsony vármegye tisztviselőit utasította, hogy – tekintettel a közelgő veszélyre – tegyenek eleget Schwarzenau ezredes kérelmének a facölöpök és a védelmi munkálatokhoz szükséges munkások biztosítására.²

A kurucok a Garam alsó folyása felé egészen a Dunáig nyomultak előre, könnyűlovasságuk a Felső-Vág mentét özönlötte el. 1703. szeptember 29-én a császári udvar angol követe Stepney gróf Londonba jelentette, hogy egész Magyarország lakossága fegyverben áll, a sereg nagyságát 30 000-re becsülte. Egy héttel később az uralkodót úgy tájékoztatta, hogy ilyen nagy felkelés még Magyarországon nem volt. A 72 vármegyéből Lipóthoz csak 10 maradt hűséges³. A hírek Londonban riadalmat keltettek, már csak azért is, mert a francia seregekkel folytatott küzdelem a flandriai síkságon teljes erővel zajlott. A francia Villars vezette bajor seregek átverekedtek magukat a Duna völgyén és elfoglalták Linzet, keletre való további előrenyomulásukkal a császár és szövetségesei számára komoly fenyegetést jelentettek volna, ha Bécs mellett, vagy valahol Csehországban egyesülnek Rákóczi felkelőivel, akik szinte feltartóztathatatlanul nyomultak nyugatra. Tényleg úgy nézett ki, hogy megismétlődnek a korábbi helyzetek, a harmincéves háborúban, amikor Bethlen Gábor egyesült a német protestáns liga seregeivel, és két évtized múlva I. Rákóczi György a svéd király csapataival. 1703 októberének kezdetén a rosszabbodó magyarországi helyzettel a miniszeri tanács is foglalkozott, amelyen erélyes intézkedésekben egyeztek meg. A felkorbácsolt indulatok lecsendesítésére a négy milliós hadiadót egynegyedével tervezték csökkenteni. A nyugati megyéknek be kellett fejezniük az inszurrekciót, az egyesült megyei készültséget Koháry Istvánra és Forgách Simonra bízták. Feladatuk a Vág-vonal védelme volt. A katonai tanácsadók azzal számoltak, hogy a magyarországi hadsereget rövid időn belül a morvaországi és ausztriai egységek is megerősíthetik. A dunántúli megyei bandériumok a Duna-vonalat őrizték Pozsonytól Budáig, a védelem másik szakaszát Eszékig a szerbek. Schlick, akinek az egységei lassan összpontosultak Pozsonynál, a döntő csapással volt megbízva. Széleskörű amnesztiát is terveztek, Rákóczi és Bercsényi megöléséért 10 000 aranyat ígértek, ha valaki élve fogta volna el őket, akkor meg kellett volna elégednie 6000-rel. Azok megjutalmazását is javasolták, akik lázadókat ölnek meg, jutalmul vagyonukat kapnák (azzal a megjegyzéssel, hogy a farkasok egymást gyengítsék). A miniszeri konferencia tagjai a két felkelő vezér feleségeiről sem feledkeztek meg, mivel Ausztriában tartózkodtak, titokban Sziléziába szállították és túsökként tartották őket fogva.⁴

Már következő nap a konferencia után 1703. október 9-én Lipót császár okmányt adott ki, amely alapján elengedte az említett egy millió arany katonai hozzájárulást arra és az előző évre vonatkozóan, valamint a korábbi tartozásokat. Egyúttal széleskörű amnesztiát hirdetett azoknak, akik a lázadáshoz csatlakoztak, kegyelmet és vagyonvédelmet biztosított, ha hat hét alatt a császári parancsnokoknál, vagy az uralkodóhoz hűséges tisztviselőknél jelentkeznek és az előírt hűségnyilatkozatot leteszik. Pozsony, Nyitra, Bars, Nógrád, Trencsén, Komárom és Esztergom megyéknek címzett kiáltványában elrendelte, hogy siessenek az inszurgens megyei sereg felállításával és csatlakozzanak Schlick egységeihez, akinek a feladata volt a felső-magyarországi területről kiszorítani a rebelleket. Igazolta a felkelés vezetőinek

¹ KOLINOVIČ, G. S.: Fulcrum commentariorum de rebus Ungaricis I–XIII. Országos Széchényi Könyvtár, folia latina 338, 47. o.

² Pozsonyi Állami Levéltár (a továbbiakban PÁL), Pozsony vármegye közgyűlésének iratai (a továbbiakban PVKI), 1703, fasc. 5., 4. sz.

³ MÁRKI, S.: II. Rákóczi Ferenc, I. kötet, Budapest 1907, 292. o.

⁴ THALY, K.: A székesi gróf Bercsényi család, III. kötet, Budapest 1892, 69-71. o.

hatástalanítására kiírt jutalmat, és mindenkinek megígérte, hogy aki egy vagy több lázadót megöl, birtokaikat megkapja, márcsak azért is mert az illetők a felségárulás súlyos vétkébe estek.⁵

1703. szeptember 19-én I. Lipót király külön felhívást intézett Pozsony vármegyéhez, hogy a lehető legtöbb katona kiállításával bizonyítsa hűségét úgy, ahogy Nyitra, Bars, Trencsén és Nógrád megye nemessége megtette.⁶

A császári csapatok és a megyei egységek hosszan előkészített támadása csak október elő felében kezdődött. A katonai tanács valószínűleg nem bízott az akció döntő sikerében, ezért erőfeszítéseket tett, hogy az erősítési munkálatokat azokon az erősítményeken, amelyek a birtokukban voltak, és elegendő távolságra feküdtek a felkelők által ellenőrzött területektől, meggyorsítsa. Stratégiai fekvésük Bécs számára nagy jelentőségű volt. Pozsony megye utasítást kapott, hogy nagyobb létszámú emberrel egész héten segítse a pozsonyi vár erősítési munkálatait. A megye a szabad királyi bányavárosokkal köteles volt nagy mennyiségű facölöpöket is szállítani. Végül a megyének, a lázadók váratlan felbukkanása miatt, a dunai átkelőket is őriznie kellett.⁷

Schlick tábornok 1703. október 25-én indult Pozsonyból a Vág felé. 3600 gyalogos, 1600 lovas és 12 ágyú állt a rendelkezésére. Szered mellett hadseregéhez csatlakozott Pozsony, Nyitra és Trencsén megye összegyűjtött csapata, több mint 2000 emberrel. Pálffy Miklós pozsonyi főispán az udvari katonai tanács vezetőjének Savoyai Jenőnek azt jelentette, hogy megyéje 439 lovas és 1021 gyalogost állított fegyverbe.⁸ Ezek már szeptember végétől Szered mellett táboroztak. A szeredi táborban kötelezően kellett jelentkeznie minden kuriális és armális nemesnek, akiknek a jegyzékét a szolgabírók mindegyike saját járására vonatkozóan állította össze. Abban az esetben, ha a személyes inszurrekcióra való felhívást nem teljesítették, ezek a kismemesek teljes vagyonukat is elveszíthették. A többi katonát a megye a porták száma alapján állította ki. Parancsnokuk Esterházy István volt, aki Forgách tábornoknak volt alárendelve. Nyitra megye korábban azért teljesítette az inszurrekciót, mert már szeptember első felében területéhez közeledtek a felkelő egységek. Védelmére jól felfegyverzett és vastag posztóból készült egységes egyenruhába öltözött 1000 gyalogost és 500 lovas állított ki. A megyegyűlés a kuruc támadás esetében úgy döntött, hogy mindenki, tekintet nélkül rendjére, köteles a megyei csapatok segítségére sietni, ez a városokra, kisebb városokra és a falvakra is érvényes volt.⁹ Trencsén megye 200 gyalogost és 200 lovas mozgósított, további egységeket küldött Komárom megye Esterházy Antal vezetésével. Körülbelül 800 katona gyűlt össze Esztergom megyéből. Schlick és Forgách egyesült csapatai október utolsó előtti napján elindultak a Vágon keresztül Nyitra irányába, onnan a Garamhoz nyomultak, azzal a céllal, hogy a kurucokat kiszorítsák Léva környékéről. Léva mellett a német lovasságnak sikerült meglepnie Ocskay László csapatait, és nagyobb gond nélkül szétszórta őket. Néhány fegyveres Ocskay seregéből gyorsan átállt a császáriakhoz.¹⁰

Az előrenyomuló Schlick és Forgách előtt a kurucok gyorsan kiürítették a könnyen megszállt bányavárosokat. A lakosság nyilvánvaló rokonszenvvel fogadta a császári hadsereget. A selmecbányai polgárok az összes kurucot, aki nem tudott elmenekülni, börtönbe zárták, a városi kapitánnyal együtt, akit a felkelők neveztek ki.¹¹

⁵ KOLINOVICH, G. S.: i. m., 56-58. o.

⁶ Mandatum caesaris de Insurrectione ad Comitatum Posoniensem, die 19. Septembri 1703. KOLINOVICH, G. S.: i. m., 81-82. o.

⁷ ÁLP, PVKI, 1703, fasc. 6., 3. és 4. sz.

⁸ THALY, K [1892]: i. m., 73. o.

⁹ ÁLP, PVKI, 1703, fasc. 5., 3. sz.

¹⁰ Felsőőzöröci és kohanóci Otyk György önéletírása (1663-1711). In: Monumenta Hungariae Historica II. Scriptores, XXVII. kötet, Budapest 1874, 83. o.

¹¹ KÖPECZI, B. – VÁRKONYI, Á. – BÁNKÚTI, I.: Rákóczi tükrök, I. kötet, Budapest 1973. 208. o.

A császáriaknak nem volt a legjobb megoldás egy hadseregbe kapcsolni a németeket a magyar megyei csapatokkal, mert a hazai lakosság és a németek közötti feszültség és ellentét a közös hadseregben is megmutatkozott. A Pozsony megyei tisztek főleg a felsőbb tisztekre panaszkodtak, hogy rosszul bánnak velük. Állandóan nappali és éjszakai őrségbe küldték őket, apróságokért fogva tartották és büntették őket, pedig a németek jogkörének ilyen esetekben korlátozottnak kellett lennie. A vádak Schlick tisztjeinek szüntelen gyanúsításait, a nemesi parancsnokok iránti legkevesebb tisztelet hiányát, és a jószágok elkobzását is érintették. A panaszt aláírásával a Pozsony megyei inszurrekció parancsnoka Esterházy Ferenc hitelesítette.¹² Az ellentétekkel megosztott sereg nem bírta ki az összpontosított kuruc támadást, és 1703. november 15-én a Zólyom melletti néhány órás ütközetben vereséget szenvedett. A magyar csapatok egy része még a harc alatt átállt Rákóczi oldalára.

Schlick Forgáchcsal, a maradék csapatokkal Bajmóctól a hegyeken keresztül Trencsén irányába menekült. A császári seregek sikertelenségét a kurucok gyors előretörése követte a Duna és a Morva irányába. A zólyomi vereségről Pozsony megye szűkkörű gyűlése is hírt kapott, amely Nagyszombatban 1703. november 22-én ült össze. Pálffy Miklós főispán értesítette a megyei szerveket a szomorú eseményekről. Az összegyűlt képviselők kötelezték magukat, hogy a császárhoz hűek maradnak, és védeni fogják a vármegye területét a lázadókkal szemben. Fokozottabban figyelték a Vág átjáróit Szeredtől a torkolatáig. Döntés született a megyei sereg kiegészítéséről és ellátásáról.¹³ A gyűlésen a nemesség egy része nem vett részt. Rákóczi újabb sikereivel számoltak, és minden bizonnyal fenntartásaik voltak Béccsel szemben. 1703 novemberének második felében a felkelők ereje, megnövekedve a legutóbbi harci sikerekkel, mintha növekedett volna. Bercsényi Károlyival körülzárt Bajmócot, és a fő sereggel a Nyitra folyó völgyében haladtak dél felé. November 30-án Bercsényi Miklós már Tapolcsányban volt, ahová Nyitra megye rendjei jöttek tisztelegni. Többségük még néhány héttel ezelőtt szilárd meggyőződését fejezte ki, hogy minden erővel védekeznek a kurucok ellen. Nyitra megye még nem volt a felkelők hatalmában, mert nyugati részei az ország határain feküdtek, de Bercsényi így is felhívta a nemességet, hogy csatlakozzon a függetlenségi harchoz és hirdessen inszurrekciót. Felhívását csak három, a Vág keleti partján található szolgabírói járás teljesítette, amelyek nemessége Kovarcban találkozott. Bercsényi rendelkezésével összhangban megegyeztek, hogy a fegyverképes nemeseken kívül minden húsz ház után egy lovast állítanak ki. A nyitrai vár ostromzárában a „misera plebs” is részt vett, minden porta után húsz gyalogossal. Ezen kívül a megye három járására hadiadót is kivetettek. A porták után 6 aranyat, nagyobb malom után 2-öt, kisebb után 1-et vittek el. A háborús célokra a mágnások, a nemesek, a kuriálisok, az armálisok, a szabadosok is kötelesek voltak adományozni vagyonuk nagysága után kétszeresen meghatározott díjszabással.¹⁴

December 1-jén váratlanul Galgóc alatt megjelent kb. 2000 kuruc. Az a kisebb császári egység, amelyik itt tatózkodott, bemenekült a várba, de a felkelők a várost módszeresen kirabolták. Egy másik nagyobb csapatot Károlyi Sándor küldött ki Szered felé, ahol a hidat Pozsony megye csapata őrizte. Parancsnokuk Balog István és Bokros Pál a legénység többségével átállt a kurucok oldalára.¹⁵

A felkelő sereg közeledtére nagy mozgolódás támadt a jobbágyság körében. Elsőként Miava és Berezó, már az előző időszakból ellenállásáról ismert irtástelepülések lakói fogtak fegyvert. A temetvényi uradalom népe, főleg Brunóc és környéke, tódult a kuruc zászlók alá, akik Bercsényi jobbágyságai voltak. A kuruc felhívások termékeny talajra leltek az Erdőháton is.

¹² ÁLP, PVKI, 1703, fasc. 7., 7. sz.

¹³ ÁLP, PVKI, 1703, fasc. 8., 11. sz.

¹⁴ Állami Levéltár Nyitra, Nyitra vármegye Levéltára, 656. d. Fasc. Rákóczi-Bercsényi, 6. sz.

¹⁵ THALY, K.[1892]: i. m., 82. o.

A malackai Pálffy-uradalom intézője, Túróci Gáspár kisebb egységgel a felkelőkhöz csatlakozott.¹⁶

Schlick tábornok már a cseklézi táborban sem érezte magát biztonságban, ezért december 4-én Pozsony falai mögé húzódott. A felkelők fő ereje Bercsényi vezetésével Sempténél táborozott. A semptei vár helyőrsége megadta magát, és így semmi sem akadályozta Bercsényit előrenyomulását Nagyszombat irányába. Nagyszombat számára nem maradt más hátra, minthogy behódoljon, reménykedve abban, hogy a nagyobb károkat elkerüli. A városban fogadott hűséget Pozsony megye nemességének egy része, akiket Dobsa István alispán vezetett.¹⁷

Nagyszombat megszerzése után a felkelők elfoglalták Bazint és Szentgyörgyöt, Szenc mellett tábort építettek. A kurucok előőrsei Pozsony falainál is megjelentek. 1703. december 12-án I. Lipót elrendelte a magyar korona átszállítását Bécsbe. Még két nappal előtte Bercsényi Miklós felhívta Pozsony és Nyitra megye nemességét – akik a csejteji várban húzódtak meg –, hogy Rákóczi pártjára álljanak, emellett külön védelmet ígért nekik.¹⁸ A Szenc melletti táborból a Pongrácz Ferenc által vezetett csapatok a szomolányi hágon keresztül útra keltek az Erdőhátra és elfoglalták Szakolcát, a másik egység átkelt a Kis-Dunán a Csallóközbe és Komárom felé nyomult. A főserg Károlyi vezetésével december 23-án betört Ausztriába, ahol megsemmisített néhány falvat. 1703 végén a kurucok csak Pozsonyt, Kassát, Eperjest, Nyitrát és Trencsént nem foglalták el, a császáriak Lipótvár, Érsekújvár, Detrekő, Borostyánkő, Vöröskő, Szomolány, Likava, Árva és Bajmóc erődítményeiben tartották magukat.

Stratégiai szempontból mindkét fél számára a legfontosabbak azok a területek voltak, amelyek az ellenséggel voltak szomszédosak, tehát Pozsony, Nyitra és Trencsén megye. A felkelők és a császáriak figyelme ezért összpontosult ezekre a területekre. A felkelő hadsereg legfőbb parancsnoka gr. Bercsényi Miklós 1704 február végén megpróbálta teljesen elfoglalni Pozsony megyét, mivel tisztában volt katonai-stratégiai és gazdasági jelentőségével. A megye – kivéve az öt szabad királyi várost – a felkelés előtt az országban a legtöbb, 390 porta után fizetett állami adót. Az itteni nemesség, a Morván túli hadi fenyegetésre való tekintettel, a függetlenségi harc szóbeli támogatása ellenére nem mutatta a szükséges hűséget az ügyért. Fonto szerepet játszott Pozsony városa, a megye székhelye, amely szilárdan a császáriak kezén volt, és falai mögött a vidéki nemesség egy része talált menedéket. Sokan ennek ellenére eleget tettek Bercsényi 1703. február 20. felhívásának és már március 3-án szűkkörű gyűlésen Szereden találkoztak. A nemeseket először a semptei várba hívták, ahol II. Rákóczi Ferenc Bercsényivel együtt fogadta őket. Ismertették a háború sikeres lefolyását, amelynek az okát a Magyar Királyság elleni jogtalanságok képezték. Leszögezték, hogy a teljes győzelem eléréséhez minél nagyobb hadsereg kell, ezért a nemesek, mint felfegyverzett lovasok kötelesek részt venni a harcokban. Kötelességük volt részt venni az ún. inszurrekcióban. A mozgósítás a jobbágyságra is kiterjedt úgy, hogy minden házból 15 hajdú vonuljon be, családjaik a szolgálat alatt felszabadulnak a közös és a magánföldesúri jobbágysági terhek és robot alól. A szolgabírók területükön feladatuk kapták a fegyverképes férfiak összeírását. A vármegye eldöntötte Bercsényi pátensének közzétételét a katonai szolgálat alatti jobbágysági tehermentességről. Az összegyűlt nemesség apró figyelmességet sem felejtett el. Rákóczi 150 aranyat, Pekry Lőrinc 6 ökröt és Bercsényi Miklós a királyi városoktól kocsit kapott lószerszámmal. Pyber László címzetes püspök, akit pénzzel küldtek Rákóczihoz, levelet adott át neki, amelyben a megye kifejtette, hogy miért nem csatlakozott korábban a felkeléshez. A viharos idők és a zűrzavar okozták, hogy a megyei nemesség csak 1704 márciusában fogadott hűséget Rákóczinak, egyben az oltalmát is kérték. Bercsényi rövi időn belül sürgette a megyei

¹⁶ KOLINOVICH, G. S.: Commentariorum de rebus Hungaricis libri XIII. Lib. I. 54. o.

¹⁷ THALY, K.[1892]: i. m., 82-84. o.

¹⁸ Uo. 86. o.

hivataloktól a hús- és zabszállítmányokat. Mivel a megye területén harcok folytak, az egy portára kiszabott élelmiszeradagot felére csökkentették. A megye Bercsényinél elérte, hogy a jobbágyok mozgósítását csak feleannyi portán hajtják végre. Ezen kívül a szolgbíróknak 150, 4 ökörrrel húzott szekeret, és mindegyikre 2 hajtót kellett biztosítaniuk. Bercsényi értesítette a megyei hivatalnokokat, hogy a megyei őrsereg parancsnoka Vataj Ferenc megbízhatatlan, mert sokat iszik, ezért Bittó Istvánnal helyettesítette.¹⁹ Az 1704-es jegyzék szerint a Szenc és Vágsellye közötti községekből nagyobb számban nemesi felkelők, kevesebben jobbágyok harcoltak: Felsőszeliből 6, Szencből 38 (11 helyett), Galántáról 3, Deákiből 5, Nádszegtől 16, Tósnárasdról 3, Nemesnebojszából 14, Nemeskajalból 27, Vízkeletről 12, Nagymácsédról 5, Tallósról 8. A megyei paraszti seregben 3-an Vízkeletről, 4-en Nagymácsédról, 2-en Galántáról és Tósnárasdról, 16-an Deákiből, 14-en Peredről, 3-an Magyargurabról és Nemeskajalból, 2-en Senkőcrről és 1 Alsószeliből.²⁰ A nemesek száma így meghaladta a jobbágyokét. Ez az arány idővel változott.

Nem egész két hónappal a részleges szeredi közgyűlés után, ami Pozsony megye egy részének csatlakozását jelentette, a helyzet megint megváltozott. A sikeres dunántúli hadműveletek után Siegbert Heister átkelt a Dunán, és Érsekújvárt élelmiszerrel és lőszerrel látta el. Ez után kiűzte a kurucokat a Csallóközből. 1704. május 7-én már a Szenc melletti táborban volt, ahonnan felhívta a nemességet, hogy esküdjön hűséget a császárnak, így megőrizhetik vagyonukat és életüket.²¹

Pozsonyból elindult Pálffy János is, aki egymás után foglalta el Szentgyörgyöt, Bazint és Modort, május 8-án pedig megnyitotta kapuit Nagyszombat is. Mindegyik magisztrátus hűséget esküdött a császárnak. A kurucok a két irányból jelentkező fenyegetettség miatt elhagyták majtényi táborukat és a Vág mögé húzódtak. Heister katonái a májusi támadás alatt nagyon durván viselkedtek. A megyei hivatalok híreket küldtek Matiasovszky László kancellárnak és nyitrai püspöknek a császári csapatok garázdálkodásairól, kérvényezték a közbenjárását az uralkodónál. A levélben említést tettek a tavalyi évi érdemeikről, amikor Nyitra és Trencsén megyével együtt harcoltak a kurucok ellen, de decemberben, amikor a császári sereg visszavonult, a túlerőben lévő felkelőknek kellett behódolniuk. Reménykedtek a császári egységek visszajövetelében, de megmagyarázhatatlan viselkedésüket csak a törökökével lehetett összehasonlítani. A katonák házakat pusztítottak és égettek, templomokat fosztottak ki, férfiakat kínoztak és öltek meg, asszonyokat erőszakoltak meg. A lakosság részben a hegyekbe és a dunai szigetekre menekült, a vidék kihalt lett.²²

Heister katonáinak kegyetlenségei érthetően ellenséges hangulatokat gerjesztettek azoknál a rétegeknél is, amelyek addig szimpatizáltak a császáriakkal. Bár Pozsony megye kinyilvánította örömét, hogy felszabadult a Rákóczi-uralom alól és területe katonai védelmét kérte, ez azért mégsem volt őszinte. Amikor Heister és Pálffy rövid időre megszállta a területet, 1704. május 20-án a császár parancsára Nagyszombatban összeült a megyei közgyűlés, most az uralkodó híveiből. Felolvasták a márciusi amnesztiát, amely azonban Heister nem nyomon tartott be, mert a Vág felé való előrenyomuláskor sok nemest elfogatott, vagyonukat lefoglalta, ingóságaikat a katonák szétrabolták. Heister a közgyűlésnek ugyan megígérte, hogy mindezeket I. Lipót akaratával összhagban jóváteszi, de egyúttal rögtön zabot kért lovassága számára. A megyei írnok, akit a közgyűlés lefolyását lejegyezte, magyarázataihoz latinul később odaírta: „*Nagy szerencsére Heister hatalma és uralma nem sokáig tartott.*”²³ A tábornok már a Dunán túl volt, amikor 1704. május 27-én a szomolányi ütközetben a mérleg nyelve megint a kurucok oldalára billent. A Ritschan tábornok vezette

¹⁹ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 2., 1. sz.

²⁰ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 11., 2. sz.

²¹ KOLINOVIČ, G. S.: i. m., 106. o.

²² ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 3., 2. sz.

²³ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 3., 4. sz.

hadtestet Károlyi és Bercsényi a Kis-Kárpátok erdeibe szorította, és az éjszakai harcban megsemmisítette. A császáriak maradványai a jabloncai kastélyba húzódtak vissza, és rövid ostrom után megadták magukat. Ez az egyik legnagyobb felkelői győzelem volt a nyílt ütközetek sorában. A szomolányi katasztrófa lehetővé tette a kurucoknak a terület újabb megszállását, egészen Pozsonyig. Ezt további győzelmek követték. 1704 júliusában elesett Bajmóc, augusztusban elfoglalták Nyitrát, és novemberben egy hetes ostrom után megadta magát Érsekújvár védőserege is. Lipótvárat, Trencsént, Komáromot és néhány várat a Kis-Kárpátokban a császári helyőrségeknek sikerült az ostromzár ellenére megtartaniuk. Az elkövetkező években a Vág folyama Trencséntől Komáromig szilárd védelmi vonala lett a kurucoknak, amit a császáriak nem voltak képesek áttörni. A Vágtól nyugatra fekvő területeken harcok, rajtaütések és csetepaték játszódtak el. A lakosság nehéz helyzetéről adnak tudósítást 1704-ből a települések által a megyének, vagy más hivataloknak küldött levelek. Példaként említhető Somorja városé, amely a kuruc bevonulást 1703 decemberében élte át, amikor Károlyi Sándor több mint 5000 fős csapatával táborozott le. Egy házban 40-50 ember is zsúfolva volt, akiket élelmezniük kellett. A lakosok 40 szekeret kölcsönöztek neki, mindegyikhez három lovat, amikor a Duna felé haladt. Azonban a jó lovakat rosszakra cserélték, ezért nagy káruk származott. Éppen hogy elment Károlyi, megérkezett Bercsényi, akit vendégül kellett látniuk, dőzsöléséről számlákat sem tudtak felmutatni. Nagy kárt okozott Somorjának Ocskay László, aki brigádjával 1704 júliusában táborozott a város határában. A katonák köbbsége nem maradt a táborban, de beszállásolták magukat a városban. Annak ellenére, hogy a polgárok 25-30 szekérnyi különböző szükségleti dolgokat adtak a katonáknak, állandóan a szemükre vetették, hogy kevés a zab, ebédeket és vacsorákat követeltek borral, jó vendéglátással. Alig fél év alatt a város a katonaságnak 13 400 db kenyeret, 5000 mérő zabot és 320 db marhát adott, ezen kívül 500 arany ajándékot és 500 aranyért ezüst evőkészletet.²⁴

1704 nyarán Szenckirályfa is levélben panaszkodott a Nagyszombati Kamarának, amelynek a feladata volt a szükségletek biztosítása a felkelő sereg számára. A község arra emlékeztetett, hogy már 1703-ban a kurucok Szenc mellett táboroztak, és a lakosságtól sok tartalékot elvettek. 1704-ben a katonaság a falu határában ütött tábor, megsemmisítette az őszi és a tavasz vetést, tönkretette a réteket. A lakosok koldusok lettek, ezért kérik a kamarát, hogy könnyítsen terheiken.²⁵ A háború katasztrófális következményeit Nagyszombatban is tapasztalták. 1705 márciusában Pyber László címzetes püspök és esztergomi kanonok a következőképpen írt a városban uralkodó állapotokról: *„Még néhányan élünk, akik itt maradhattunk, de szomszédaink egymás után halnak el. A lakosság fele elpusztult. Már nincs semmink, így alig jut a mindennapi kenyérre. A házi eszközöket szétrabolták, a vagyont elvesztett, az élelem szétszórva, a házak lerombolva, a pincék üresek, az üzleteket kirabolták, még szénánk sincs az etetésre. Egyszóval teljesen kifosztottak, minden ház tele van nyomorúságos koldusokkal és betegekkel.”*²⁶

A szembetűnő visszaesés és a megye helyzetének romlása ellenére nagyobbik része rokonszenvezett II. Rákóczi Ferenc függetlenségi harcával. Erdélyi fejedelemmé való megválasztásakor (1704. július 8.) a megye üdvözlő levelet írt. A jelentős késéssel Nagyszombatban megírt eredeti levél (augusztus 25.), amely négy pecséttel volt ellátva, azonban sosem lett elküldve, véglegesen a megyei levéltárban maradt. Érdekes, hogy magyarul íródott, ami az ilyen jellegű irományoknál kivételes volt. A megye hivatalai következetesen ragaszkodtak a hagyományos latinhoz, de éppen a Rákóczi-felkelés alatt

²⁴ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 8., 6. sz.

²⁵ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 8., 3. sz.

²⁶ GAŠPARÍKOVÁ, A.: i. m., 28. o.

kezdik fokozottabban használni a magyar nyelvet a hivatalos iratokban is, ami az erősödő nemzeti-patrióta irányzat megjelenése volt.²⁷

Hogy milyen gyorsan változott a helyzet a jelenlegi nyugat-szlovákiai területen, bizonyítja az 1704-es év utolsó két hónapja is. Az érsekújvári siker után november 16-án Rákóczi kíséretével Nagyszombatba érkezett. A megye nemessége kibontott zászlók alatt üdvözölte a városkapunál. A fogadóünnepség megtartását maga Bercsényi kérte külön leirattal. A fejedelem érkezése és a nagy hadsereg jelenléte nem ígért semmi jót. Rákóczi személyesen kérte, hogy a megye élelmiszert biztosítson a katonaságnak, és minden ház után 10 hajdút állítson, területén külön kapitányokat nevezzen ki, akik a növekvő útonállás, tolvajlás és a csavargók ellen fellépnek. A megyei hivatalok tiltakoztak. A gabona- és hússzállítás lehetetlen volt, mivel a megszabott kontingenst nem lehetett az élelmiszerhiány miatt felhajtani. Rákóczit felvilágosították, hogy a hajdúállítás nehéz lesz, mert sok ember Lipótvár ostromzáránál van, mások a csallóközi átkelőket őrzik a szeredi hidaknál, a Morvát pedig Stompfától Morvaszentjánosig.²⁸ Nem sokkal Rákóczi nagyszombati látogatása után az Udvari Katonai Tanács erőteljes támadásról döntött a bekerített Lipótvár felmentésére. Heister jelentős erőket kapott az ostromzár megszüntetésére. Érkezését előre jelezte a megye lakosságának.

A megyei hivatalnokokat emlékeztette a Rákóczival folytatott tárgyalásaikra. Az alispán és a szolgabíró, akiknek még néhány nappal előtte ígéretet kellett tenniük az élelmiszer biztosítására és katonai támogatásra, Heistertől azt a parancsot kapták, hogy mindjárt jelenjenek meg táborában és egyezzenek meg a katonai szállításokról. Megfenyegette őket, ha nem teljesítik parancsát, büntetésül fejüket veszi. A tábornok levele, aki híre volt kegyetlenségéről, tényleg élesen lett megfogalmazva. A többi lakostól követelte, hogy hagyják el a felkelőket, térjenek haza, és várják meg érkezését. A nemeseket, a hivatalnokokat és bírókat felhívták, hogy minél hamarabb jelenjenek meg, és fogadjanak hűséget az uralkodónak. Rákóczi makacs hívei is félhettek, amikor tudomást szereztek a könyörtelen leszámolásról, ami mindenkit vár, aki a parancsot nem teljesítette, vagy csak keveset is késett a hűségnyilatkozattal. Heister azzal fenyegetőzött, hogy aki nem engedelmeskedik, amíg a Vághoz ér, nem fog kegyelmezni a habozóknak, tűzzel-vassal elpusztítja birtokaikat, nem kíméli a nőket és a gyermekeket sem.²⁹

Tekintettel a korábbi tapasztalatokra, Heister szavait komolyan kellett venni, márcsak azért is, mert 12 000 katona állt rendelkezésére. 1704. december 26-án Fehérkereszt Gerencsér és Nagyszombat között zajlott le a kuruc háború egyik legjelentősebb ütközete. Heister győzött, a felkelők kb. 600 katonájukat és egész mezei tűzérőségüket veszítették el. A kurucok a Vág mögé vonultak vissza, de Heister veszteségei miatt nem üldözte őket, megelégedett Nagyszombat elfoglalásával és Lipótvár felmentésével. A csata után Pozsony és Nyitra megye az uralkodó jóindulatát kérte.³⁰ Heister Nagyszombatból nem mert a Vág felé haladni, a bányavárosok irányába, ahogyan ezt eredetileg tervezte. Hadserege mindenben hiányt szenvedett, mert a nép élelmiszereinek legutolsó tartalékait is elrejtette, a jószágot az erdőkbe hajtotta. Rákóczi és Bercsényi így zavartalanul újraszervezhették erőiket, és Károlyi dunántúli kiküldésével váratlanul Bécset veszélyeztették. Heister igyekezett menteni a helyzetet és visszavonult a megszállt területről. Nagyszombatban, Modorban, Bazinban és Szentgyörgyön csak gyenge helyőrségek maradtak, a közeledő kuruc túlerő elől elmenekültek. A felkelők rövid időn belül újra uralmuk alá vonták a Kis-Kárpátokig terjedő vidéket. A háború már több mint egy éve tartott, és mind erősebben jelentkeztek negatív következményei.

²⁷ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 6., 4. sz.

²⁸ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 9., 1. sz. és fasc. 10., 1. sz.

²⁹ Heister levelét közli KOLINOVIČ, G. S.: i. m., 158-159. o.

³⁰ FESSLER, I. A.: Geschichte von Ungarn, IV. kötet, Lipcse 1877, 585. o.

A lakosságnak elegendő tapasztalata volt a háborúkkal, a legnehezebb körülmények között is képes volt úgy-ahogy túlélni. Az előző évtizedekben sokszor került ilyen helyzetbe. Rákóczi ellenállása időtartamával, az Alsó-Vág és a Kis-Kárpátok közötti térségben összpontosuló heves harcokkal nehezebb próbákó volt, mint az előző felkelések, vagy a török pusztítások. Ehhez járult még a felkelők szerencsétlen gazdaságpolitikája is, amely gazdasági válságot okozott. 1704. június 12-én Rákóczi a Pest megyei Soltról utasította Pozsony megyét a rézpénzek elfogadására és engedélyezésére.³¹ A libertásoknak is nevezett pénzermék fokozatosan felborították a pénz- és áruforgalmat, miután sem a rendeletek, sem a fenyegetések és áruekbotzások nem tudták rákényszeríteni a lakosságot, hogy az ezüstpénzekkel megegyező paritásos alapon vegye át őket. Fokozatosan növelték a katonaságnak szánt élelmiszer és takarmány részarányát. Mivel éppen a jelenlegi nyugat-szlovákiai területen összpontosultak a felkelők erői, ellátásukat a helyi forrásoknak kellett ellátniuk. A községekben és kisvárosokban elszállásolt katonák szükségleteikről úgy gondoskodtak, hogy egyszerűen elvették a parasztoktól. Már 1704 novemberében a megye Bercsényinél tett panaszt, hogy a lakosság a háború következtében teljesen kimerült és a legtöbbet szenved az elszállásolt katonaságtól. A megye ezért kérte az előírt élelmiszeradagok csökkentését.³²

A Vág és a Kis-Kárpátok közötti területen a katonaság jelentős koncentrálsáról tanúskodik a kuruc seregek elhelyezését leíró ritka forrás, amely 1705 derekán, a császárral kötött fegyverszünet aláírása előtt keletkezett. Tallóson, Vízkeleten és Nádszegen két kompánia (kb. 180) fegyverest szállásoltak el. Hattyúpatak, Magyargurab, Csallóköznyék, Nagyfödemes, Alsószeli, Felsőszeli, Kárpáthalas, Gidrafa, Csata, Pered, Deáki, Ábrahám, Páld, Vedrőd, Limpak, Cajla, Nagysenkőc és Kissenkőc egy kompániát látott el.

Az összeírásból kitűnik, hogy a nemesi falvak (Jóka, Kajal, Réte és Nemeskosút) férfi lakosságának nagy része a hadseregben szolgált, így az elszállásolások alól mentesek voltak. Ellenben Diószeget és a nyugatra fekvő többi falut az 1704–1705-ös harcok alatt felégették. Szencet, Királyfát, Dunaújfalut, Cseklészt, Tótgurabot és Horvátgurabot teljesen elpusztították. A megye elrendelte, hogy azokból a falvakból, amelyekben a katonaságot elszállásolták, a nagyszombati ellátási központba szénát és fát ne hajtsanak be, de az előírt gabonát, bort és fuvarát követelheték.³³ Az időtájt már folytak a béketárgyalás előkészületei a felkelők és I. József között, aki I. Lipót halála után, 1705 májusában a Habsburg-állam uralkodója, és így magyar király lett. A fiatal uralkodó néhány kedvező lépést tett a felkelők irányába, ezért Magyarországon a háború befejezéséről folyó tárgyalásokat nagy reménnyel várták. Helyszínnek Nagyszombatot választották, a két ellenséges fél között a holland és az angol nagykövet közvetített, ami azt jelentette, hogy Rákóczi mozgalma a Habsburg-szövetségesek részéről is nemzetközi elismerést kapott, az esetleges békekötés pedig nemzetközi támogatást kapott volna. Amikor a tárgyalások keretén belül Hamel Bruyinx holland nagykövet meglátogatta Bercsényi Miklóst a semptei várban, és Nyitra, valamint Pozsony megyén keresztül tért vissza Bécsbe, a lakosság mindenhonnan kinyilvánította béke utáni vágyát.³⁴ II. Rákóczi Ferenc követelése, hogy I. József fogadja el erdélyi fejedelemmé történt választását és a francia cselszövések végül megíúsították a csaknem egy évig tartó tárgyalásokat. 1706 nyarán újra kiújultak a harcok. Még nagyobb kíméletlenséggel folytak, mert mindkét fél tudta, hogy a kiegyezés már nem jöhetett számításba, mindenről a fegyvereknek kellett döntenük. Ahol a harcok összpontosultak, a területek fokozatosan lakatlanná váltak, mindez főleg Pozsony megyét sújtotta. A szigorított büntetések, vagy más

³¹ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 5., 2. sz.

³² ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 8., 4. sz.

³³ ÁLP, PVKI, 1704, fasc. 1., 1. sz.

³⁴ GAŠPARÍKOVÁ, A.: i. m., 27. o.

kényszerítő eszközök sem segítettek, sok község lakatlanná vált.³⁵ 1706-ban Rákóczi támogatása főleg a mai nyugat-szlovákiai területeken csökkent, amelyeket a hosszantartó harcok a legjobban sújtottak. Jelentős ellenállás mutatkozott az ónodi országgyűlésen 1707-ben a Habsburgok trónfosztásakor, amikor Túróc megye küldötteit megölték. Ez okozta Rákóczi és hívei iránti rokonszenv megszűnését. Figyelemreméltó, hogy az országgyűlésre sok nemes és polgár nem önként ment el.³⁶ A trónfosztásra és a felkelés hanyatlására Bécs nemcsak fokozott katonai törekvésekkel válaszolt, hanem új taktikával is, amivel a katonai parancsnokok Rákóczi híveit próbálták a császár oldalára állítani.

1707 júniusában Stahrember tábornok Nagyszombat felé nyomult azzal a céllal, hogy megszilárdítsa az Alsó-Vág védelmét. 1707. június 13-án a zavari táborból felhívást intézett az amnesztiával egybekötött fegyverletételre. Elsősorban Rákóczi azon harcosainak szólt, akik a Vág nyugati partján található falvakból és kisvárosokból származtak. Június végéig kellett hazatérniük és letenniük a hűségesküt. Ellenkező esetben Stahremberg a termés elkobzásával és az ingó vagyonnak a helyi hűséges lakosok közötti szétosztásával fenyegetődött.³⁷ 1707 ősztől a vármegye nemessége mind nagyobb számban állt át a Habsburg táborba.

1708. augusztus 3-án a trencsényi ütközet eldőntötte a felkelés további sorsát. Siegbert Heister és Pálffy János császári tábornokok gyengébb erőkkel súlyos vereséget mértek a kuruc hadsereg magjára, amelyet a felkelők már nem tudtak kiheverni. Pálffy augusztus folyamán megtisztította Trencsén környékét és Nyitra megye nagyobb részét a kurucoktól, míg Heister Érsekújvárt próbálta elfoglalni. A korabeli viszonyokról Pálffy János parancsa alapján kaphatunk képet. 1708 augusztusában értesítette a lakosságot, ha a hadsereg biztosok által elrendelt ellátását elhanyagolják, a kisvárosok és falvak bíróit, akik feladatukat nem teljesítik, felakasztják és a településeket a szerbek felgyújtják.³⁸

A felkelők sorait tömegesen hagyta el Nyitra, Trencsén és Pozsony megye nemessége. Azonban sem a császári csapatok előrenyomulása a bányavárosok felé, sem a keleti támadás nem jelentett Pozsony és Nyitra megye számára visszatérést a megszokott állapotokhoz. A felkelők kezén maradt Érsekújvár, ahonnan minden irányba kitöréseket intéztek, így a helyzet nem nyugodott meg. 1709. január 1-jén a kurucoknak nem messzire Verbódtól sikerült elfogniuk Ocskay Lászlót, aki szilveszteri mulatságból tért vissza. A leghíresebb kuruc ezredek közé tartozott, de a lakosság körében neve rémületet keltett, mert önkényesen és könyörtelenül viselkedett. A Trencsén melletti csata után egységével átállt a császáriakhoz, ezért 1703. január 3-án, mint árulót Érsekújvárban elítélték és kivégezték. Annak ellenére, hogy Pozsony és Nyitra megye katonai erőkkel rendelkezett, amelyek az érsekújvári kuruc rajtaütések ellen kellett hogy védjék területeiket, a környéken pedig császári csapatokat helyeztek el, a távolabbi területekre irányuló támadásokat nem sikerült kivédeni. Az érsekújvári kurucok minden irányba támadásokat kezdeményeztek. 1709 nyarán kifosztották Szentgyörgyöt. Őszre Somorján ütöttek rajta, ahol megtámadták Molnár Pétert, Pozsony megye pénztárosának helyettesét. Elhurcolták Érsekújvárba, ahol fogva tartották. Felhívásokat intéztek a falvakhoz és a városokhoz, amelyekben adófizetést, vagy más szolgáltatásokat követeltek, a lakosságnak megtiltották a császáriak követeléseinek a teljesítését. A rendelkezéseket, ha nem teljesítették, tüzzel-vassal büntettek. Pozsony és Nyitra megye

³⁵ 1706 márciusában a lakosok menekülésével a megyei közgyűlés is foglalkozott és mindegyik megszökött jobbágyot 12 arany fizetésére kötelezték, vagy botbüntetésre ítélték.

³⁶ Nagyszombat háztulajdonosainak 1707. évi összeírásában az alábbi megjegyzések találhatók: „*Sipeky Mihály, Nagyszombat polgára és szenátora, éjjel erőszakkal elvitték a kurucok az ónodi országgyűlésre*”; „*Nagy István, polgár, akinek itt háza van, feleségét és gyermekét erőszakkal elhurcolták a kurucok*”; „*Melchior Sándor, Esztergom megye alispánja, éjjel elhurcolva a kurucok által az ónodi országgyűlésre*.” ÁLP, PVKI, 1707, fasc. 14., 2. sz.

³⁷ ÁLP, Pozsony vármegye megyegyűlési jegyzőkönyvei. Jegyzőkönyv 1699–1715, 272. o.

³⁸ Magyar Országos Levéltár, Thököly és Rákóczi Levéltára G-29, fasc. 66., 391. o.

nagyon nehéz helyzetbe került. A pozsonyi megyegyűlés 1709 augusztusában döntött a bécsi közbenjárásról. A nemesek rá akartak mutatni a császáriak részéről túlzott adó- és hadikvótákra. A panaszt Paluska György támogatta volna, aki az udvarba könnyen bejuthatott, mivel a felkelés alatt hűséges maradt a Habsburgokhoz, és sok szolgálataért Szász-Ágost Krisztián esztergomi érsek is segített. Paluska a magasnak tartott adódíjak miatt inerveniált, mert a termés gyenge volt. Meg kellett említenie az érsekújvári kurucok fenyegető leveleit is. Közvetítenie kellett a szeredi császári parancsnokra vonatkozó panaszt is, aki a környező falvakat követeléseivel nagyon megterheli. A császári katonák rekvirálásai legnagyobb mértékben Felsőlócot és Alsólócot sújtották, nemcsak a jobbágyságot, hanem a nemeseket is.³⁹

A nyugtalan állapotokkal és az általános hiánnyal összefüggésben terjedtek a rablások. Pálffy János horvát bán és katonai parancsnok 1710 júliusában szigorú fellépésről döntött. A rablók semlegesítésére községi őrseket szerveztek. Tevékenységükért a bírók feleltek, akiknek a falu határát kellett figyelniük, és szükség esetén mozgósítaniuk az őrseket. Aki nem értesített a rablók tartózkodási helyéről, orrát és fülét vágták le. Pálffy ilyen drákói intézkedésekkel kísérelte meg felszámolni a rabló csoportokat a jelenlegi nyugat-szlovákiai területen.⁴⁰ Ezzel összefüggésben érdemes megjegyezni, hogy a tolvajok és rablók üldözése már a korábbi időszakokban is a bírók és a lakosok feladatai közé tartozott, azonban ehanyagolásáért pénzbüntetés járt.

Érsekújvár bevétele Pálffy János által 1710. szeptember 24-én meghozta a békét és megakadályozta a további kuruc rajtaütéseket az Alsó-Vág mentén. A csaknem kilátástalan helyzet ellenére a felkelés két vezetője még nem gondolt a fegyverletételre. Utolsó reményüket az I. Péterrel folytatott tárgyalásokba vetették. I. József császár 1710 őszén a magyarországi seregek parancsnokává Pálffy Jánost nevezte ki. Ez ügyes politikai döntés volt, mert a magyar mágnás nagyobb népszerűségnek örvendett, mint a kegyetlen és népszerűtlen Siegbert Heister. 1710 végén a császári csapatok behatoltak Sáros megyébe és Zemplén megye északi részébe. A felkelő csapatok felbomlóban voltak. A maradék egységek az ország északkeleti részébe húzódtak, amelyet még a császári hadsereg nem szállt meg. Ebbe az irányba áramlott több száz menekült, akik a felkelés alatt kompromittálták magukat. Az éhség, a pestis és a felbomló, fegyelmetlen katonaság voltak a tragikus kuruc háború utolsó fejezetei. Pálffy János 1710 novemberében felvette az írásos kapcsolatot Károlyi Sándorral, első levelében kérte, hogy kössön békét. Károlyi hajlandó volt a megegyezésre. A nehéz tárgyalások, amelyeket Rákóczi és Bercsényi külföldi tevékenysége bonyolított, végül meghozták a várva várt békét. A két fél 1711. április 29-én Szatmártól (a mai román Satu Mare) nem messzire írta alá.

A körülményekhez képest a békefeltételek a felkelők számára előnyösek voltak. I. József a békekötés idején már 12 napja halott volt. II. Rákóczi Ferenc, Bercsényi Miklós és néhány leghűségesebb híve a megegyezést elutasította és Lengyelországban maradtak. Útjuk Franciaországba vezetett, az egykori szövetséges XIV. Lajos udvarába. A Habsburgok és Franciaország között megkötött rastatti béke után a fiatal XV. Lajos számára a magyar emigránsok kényelmetlenné váltak. 1717-ben Rákóczival az élen elhagyják Franciaországot, amely a legjobban ösztönözte őket a Habsburgokkal folytatott engesztelhetetlen háborúba, és az Oszmán Birodalom területén Rodostóban (Tekirdag), a Márvány-tenger partján telepednek le. A nyolcéves kuruc ellenállás vezetője itt fejezte be életpályáját 1735-ben. A magyar országgyűlés Pozsonyban 1715-ben a 49. számú törvénnyel Rákóczit és Bercsényit lázadóknak és a haza ellenségeinek nyilvánította, halálbüntetés terhe mellett megtiltotta velük az írásos és egyéb kapcsolatot, elrendelte birtokai elkobzását. A nyolcéves kuruc háború következményei Magyarország számára katasztrofálisak volt, bizonyos, hogy a legtöbbet a

³⁹ Magyar Országos Levéltár, Thököly és Rákóczi Levéltára G-29, fasc. 66., 329. o.

⁴⁰ Magyar Országos Levéltár, Thököly és Rákóczi Levéltára G-29, fasc. 66., 356. o.

mai nyugat-szlovákiai terület szenvedett. Az éhség, a zűrzavar, a szenvedések, a felbomlás, végül a pestisjárvány és a több ezer sír kegyetlen adó volt az utolsó rendi ellenállásért.

Az 1704-es nagyszombati csata

Magyarország történelmében II. Rákóczi Ferenc felkelése (1703–1711) a Habsburg-ellenes felkelések közül az egyik legnagyobb és legbonyolultabb. A Habsburgok 1686–1697 között, a törökök kiűzése után szereztek meg a felszabadított magyarországi területeket. A nemesség többsége alávetette magát az abszolutizmusnak, de a jobbágyok jelentős része a szétengedett végvári katonákhoz és a bujdosó kurucokhoz csatlakozott, akik nyíltan szembeszálltak a Habsburg-elnyomással.¹

Az összes társadalmi réteg és osztály képviselői, akik sérelmet éreztek, a kuruc zászlók alá álltak, amelyek „*Istennel a hazáért és a szabadságért*” jelszót viselték.² A II. Rákóczi Ferenc, magyar mágánus vezette felkelésnek lényegében ugyanolyan céljai voltak, mint az előző Habsburg-ellenes felkeléseknek, de jellegzetes jegyei is voltak. Akkor tört ki, amikor már a török veszély megszűnt. Európai konfliktus, a spanyol örökségért folytatott Bourbon–Habsburg háború részévé vált. Rákóczi külföldi segítségben, elsősorban Franciaországban bízott, esetleg Lengyelországból, Sziléziából vagy Svédországból számított támogatásra. A vallási kérdés, amely az előző Habsburg-ellenes felkelésekben aktuális volt, ekkor háttérbe szorult. A felkelés a jobbágyok erősödő ellenállásából nőtt ki, akik a kezdetkor támogatták, vagy rokonszenveztek vele. Eleinte nemcsak Habsburg-, hanem feudalizmusellenes jelleget is öltött. A fő ösztönzés az 1703. augusztus 28-i pátens volt, amely felszabadította a jobbágyokat és családjukat az összes földesúri szolgáltatás és kötelezettség alól.³

Anyagilag a francia király és a lengyel főnemesek segítettek, ami lehetővé tette Rákóczinak, hogy néhány száz zsoldost fogadjon. Az elégedetlenek a nemesség és a jobbágyság köréből felhívására ezrével csatlakoztak. 1703 júliusa és augusztusa folyamán Északkelet-Magyarországon a felkelők a várak és a városok többségét megszerezték. Szeptemberben sikerült elfoglalniuk a bányavárosokat, ami arra készítette a császári udvart, hogy katonai hadjáratot szervezzen a kurucok ellen. Schlick Lipót generális és Forgách István vezetése alatt Léva mellett sikerült a kuruc csapatokat szétverni, így a bányavárosokat visszaszerezni. Az év végéig a kurucok csaknem az egész mai Szlovákia területét fennhatóságuk alá vonták, kivéve Pozsonyt, Kassát, Eperjest, Trencsént, Nyitrát, valamint Lipótvár, Érsekújvár és Komárom erődítményeit. 1703 végén Rákóczi kb. 30 ezres hadseregnek parancsolt, három évvel később a hadsereg létszáma – tárgyilagos becslések szerint – 80 ezer fő volt.⁴

1704 kezdetén a bécsi udvarnak meg kellett tennie a legszükségesebb lépéseket, hogy egy időre megállítsa a magyarországi események katasztrofális fejleményeit, mert majdnem az egész ország Rákóczi pártjára állt és azonosult követeléseivel. Az olasz hadszíntérről a császár parancsára Magyarországra hívták Savoyai Eugént, aki Pozsonyban kezdte

¹ HOLOŠOVÁ, A.: Rákócziho povstanie a bitka pri Trnave [A Rákóczi-felkelés és a nagyszombati csata]. In: Kultúra a život Trnavy [Nagyszombat kultúrája és élete] 6, 1975, 1. sz. 28–29. o. Érdemes megjegyezni, hogy Hološová, G. Kolinovič Šenkvičský (Rerum Ungaricarum, Senquicil, 1721) művén kívül Thaly Kálmánra (A nagyszombati harc, Pest, 1869) támaszkodott. Markó A. történész őt kritizálja, hogy körző és térkép nélkül, csak mint történész, nem mint hadtörténész írta le az eseményeket. Szerinte a vázlatok is, amelyeket felhasználott hibásak és pontatlan adatokat tartalmaznak.

² Dejiny Slovenska. Bratislava, Veda, 1985. 382. o.

³ DANGL, V.: Slovensko v zrkadle kuruckého odboja (1) [Szlovákia a kuruc ellenállás tükrében, 1. rész] In: Historická revue 47, 1999, 9. sz., 7. o.

⁴ DANGL, V.: Bitky a bojiská. [Csaták és csataterek], Bratislava, 1984, 159. o.

újrászervezni a császári hadsereg maradványait. Schlick generálist leváltotta, helyére Siegbert Heistert nevezte ki.⁵

II. Rákóczi Ferenc *Megújulnak a dicsőséges magyar nemzetnek régi sebei ...* kezdetű politikai manifestuma 1704 januárjában jelent meg Nagyszombatban latin és magyar nyelven (1703. június 7-re volt datálva). A manifestum elsősorban a külföldnek, és a magyar nemesség azon részének volt címezve, akik még nem álltak a felkelők oldalára. A keresztény országok lakosait Habsburg-ellenes fellépésre hívta fel. A manifestum szerzője Rákóczi kancellárja, Ráday Pál volt. Az irat az összes sérelmet tartalmazta, amelyekben a bécsi udvar ismételten vétkezett Magyarország ellen. Az országos törvények azzal is sérültek, hogy a császári hadseregben a magasabb rangú tisztek mind idegenek voltak. A kormányzás az Udvari Tanács kezében volt és a hazai rendek ebből ki voltak zárva. A magyar nemesség sérelmesnek tartott, hogy a török megszállás alól felszabadított területeken található birtokaikat nem kapták vissza, hanem túlnyomórészt idegen kezekbe kerültek. Tiltakozott az országgyűlés üléseinek szüneteltetése és az idegen hivatalok működése ellen.⁶

Rákóczi 1704 őszén Galgócon tartózkodott. Katonai akciót készített elő, amelynek célja Lipótvár és Érsekújvár bevétele volt. Érsekújvár az 1704. november 16-ról 17-re virradó éjszaka kapitulált. Ezután úgy döntött, hogy Lipótvár elfoglalására indul, azonban az erődítmény védelmére Siegbert Heister is útra kelt, akinek sikerült erősítést kapnia Bajorországból és Stájerországból. Rákóczi serege felét Lipótvárnál hagyta, és a másik sereget áthelyezte Nagyszombat mellé, ahol meg akarta állítani Heister előrenyomulását. A csapatok áthelyezését december 25. éjszakáján akarta megvalósítani, de Bercsényi Miklós tanácsára reggelre halasztotta. Mivel a császári csapatok egyszerre érkeztek Nagyszombatba a kuruc egységekkel, Rákóczi nem tudta időben kiválasztani a megfelelő helyet az összecsapásra.⁷

1704. december 26-án a Gerencsér, Pozsonyfehéregyház és Nagyszombat közötti mezőkön zajlott le a kuruc-labanc háború egyik legjelentősebb ütközete.⁸ Reggel mindkét parancsnokot tájékoztatták az ellenfél erőiről. Rákóczinak 12.000 lovas, 7.800 gyalogos és csak 6 ágyú állt a rendelkezésére. Heister erői nagyjából ugyanolyanok voltak, de négyszer több ágyú támogatta.⁹ A kurucok egy átlagban 3 km széles és 6–7 km hosszú magaslatot választottak ki az ütközet helyszínéül, amelyen kb. 20.000 katona küzdhetett. A csatátér bal szélén a Trnava-patak folyt, a jobb szélét a Parna-patak völgye alkotta, amelyik Kolinovič szerint abban az időben mocsaras terület volt. A magaslat átlagban 6–7 méterre magasodott a patakok völgye fölé.¹⁰

Nagyszombatban csak 200, Hont megyéből jött hajdú maradt, akiket Dula Ádám ezredes vezetett. Ennek a kis egységnek semmiféle feladata sem volt a csatában. Rákóczi tartott attól, hogy nem ismeri kellőképpen sem Nagyszombatot és környékét, sem a csatátérhez vezető utakat. Feltételezte, hogy terep a völgyben folyó patak és a város közelsége miatt nem alkalmas csata megvívására, ezért döntött úgy – meggyőzve erről a tisztjeit is –, hogy a legjobb elhelyezkedés a Trnava-pataktól nyugatra található. A jobbszárny vezetését Bercsényi Miklósról, míg a balszárnyat Esterházy Antalra bízta. Emlékiratában később azt is

⁵ MRVA, I.: Kurucká vojna na Slovensku a jej dôsledky v r. 1704–1711 [A kuruc háború Szlovákia területén és következményei 1704–1711 között] In: Historický časopis 44, 1996, 4. sz. 585. o.

⁶ A lakosság bizonyára a kiáltvány hatására egyesült társadalmi helyzetre, nemzetiségre és vallási hovatartozásra való tekintet nélkül a kuruc zászlók alatt, hiszen maga II. Rákóczi Ferenc katolikus volt.

⁷ Eredetileg Rákóczi a császári csapatokkal való találkozást Nagyszombat, Cífer és Szered közötti térségbe tervezte, konkrétan Farkashida mellé, de alkalmazkodnia kellett a császáriak mozgásához, akik egyenesen Nagyszombat felé haladtak.

⁸ Rákóczinak ez volt a második nagyobb csatája, és az első, amelyet ő vezetett.

⁹ Az ellenfelek erői majdnem egyformák voltak, csak a császáriaknak több ágyújuk volt, azonban ez a csata kimenetelét nem befolyásolta.

¹⁰ A nagyszombati csatában résztvevő seregek csatarendjéről fennmaradt Károly A. tollrajza.

megjegyezte, hogy kevés képzett tisztje volt, és az ezredeket „gyűlevészek” vezették. Nagyszombatban csak a személyes jelenléte akadályozta meg, hogy a kiegészített katonaság ne rabolja ki a várost.¹¹

1704. december 26-án délelőtt Rákóczi serege Nagyszombattól nyugatra helyezkedett el, de nem egészen úgy, ahogyan eredetileg tervezte. Heister seregét a várossal szemben Kőmalom és Gerencsér között a Parna-patak előtt elnyújtott négyszög alakban állította fel.¹² Az első és második vonalban lovas és gyalogos egységek álltak vegyesen. Az első sorban és a szárnyakon kaptak helyet az ágyúk. A két csatasor között, a balszárnynon, a lovasság védelme alatt helyezkedett el az ellátási egység. A két vonal szárnyait két-két gyalogos és lovas szakasz biztosította, így szabályos négyszöget zártak be. A második vonal mögött tartalékként még tíz lovas század állt. A császári sereg négy dandárra oszlott, amelyeket Viard, de Vent, Wachtendonk és Dillher ezredek vezettek. Vonaluk 2000 m hosszú lehetett, amelynek bal szárnya 100–200 lépésre állt a Kőmalomtól, a jobbszárnny, pedig néhány száz lépésre a Parna-patakon keresztül átívelő gerencséri hídtól. A csapatok felállításával Heister és Rákóczi körülbelül egy időben, délre végzett.

Rákóczi a seregét szintén több vonalban akarta felállítani, amit megerősít az a tény, hogy a középen elhelyezkedő gyalogság három vonalban állt fel. Valószínűleg a szárnyak is három vonalban lettek volna felállítva, ez azonban nem történt meg. Sem Esterházy, sem Bercsényi nem adott erre parancsot.¹³ A kurucok félhold alakban a Trnava-pataktól nyugatra, a város falai előtt foglalták el állásaikat.¹⁴ Középen két sorban a gyalogság állt, közöttük hat ágyú lett elhelyezve. A balszárnny első vonalában Scharudi német zsoldosai, mellette Nyáradai András csallóközi egysége, középen a miskolci hajdúk, Bercsényi nádor ezrede, Sréter és Farkas hajdúi, a jobb szárnyon a német Brumer gyalogosai és a francia gránátosok zászlóalja rendeződött alakzatba. Az ágyúk után Esze Tamás és Bokros ezrede, és – mint a legerősebb csapatok, tartalékként – az udvari ezredek következtek. Ehhez a seregtesthez jobbról Bercsényi lovassága (karabélyosok, Géci Gábor huszárezredei, és néhány megyei ezred), Deák Ferenc és Ilosvai Imre ezredei, valamint Ebecki István huszárezrede csatlakozott. Balra Scharudi egységétől Esterházy lovas szakasza, Balog István, Goda István, Budai István, Andrásy György, és a legszárm Ocskay László ezrede fejlődött fel.¹⁵

Az ütközet délután egy óra körül kezdődött. Rákóczi nem volt még a csatatéren, amikor megszólaltak az ágyúk. A csatát minden bizonnyal Fiervill utasítására a kurucok kezdeményezték. Heister meglepődött a kurucok elnyújtott vonalán. A sűrű hóesés okozta, hogy nem vette észre a kuruc lovasság elhelyezkedését a szárnyon. Bekerítéstől tartott, ezért megparancsolta a balszárnnyán elhelyezkedő csapatainak, hogy északnyugati irányba haladjanak, ami úgy festett, mintha visszavonulna Bogdány irányába. Így elkerülték a kuruc jobbszárnny bekerítő hadmozdulatát. Mindezt Bercsényi is figyelte, aki azt gondolta, hogy Heister kerül az összecsapást. Norwall ezredest küldte Rákóczihoz azzal a javaslatlall, hogy engedjék a császáriakat elvonulni. Rákóczi azonban a megfigyelőhelyéről jobban látta a helyzetet, és az ágyúpárbaj alatt is észrevette, hogy Heister szívósan védekezik, ezért érthetetlennek tartotta Bercsényi javaslatát. Nem hitte, hogy Heister északnyugati irányban akarja elhagyni a csatateret. Bosszantotta őt, hogy Bercsényi változtatni akar a tervein, és állítólag ingerülten reagált. Parancsa úgy szólt, hogy nyomban támadja meg Heister bal szárnyát. Közben már azonban a császáriak annyira távolra kerültek Bercsényi csapataitól,

¹¹ MARKÓ, A.: Nagyszombati csata. In: Századok 67, 1933, 401–429. o.

¹² Uo. 401–429. o.

¹³ DANGL, V.: Slovensko v zrkadle kuruckého odboja (3). Bitka pri Trnave 26. decembra 1704 [Szlovákia a kuruc ellenállás tükrében, 3. rész. A nagyszombati csata 1704. december 26-án] In: Historická revue 11, 2000, 1. sz. 9. o.

¹⁴ BELL, M.: Notitia Hungariae novae Historico-geographica. Pars II. Tomus II, Vienna, 1736, 64–65. o.

¹⁵ Hasonlítás össze a vázlatlall, amelyen jól kivehetők az egyes csapatok állásai.

hogy Ebecki István huszárezredének félkörívben kellett támadnia, hogy utolérje őket. Bercsényi valószínűleg nem tájékoztatta a többi parancsnokot a támadásról, ezért amikor Ebecki elindult, Deák Ferenc, Deák János, Ilosvai és a többiek szomszédos huszárezredei – kivéve az udvari karabélyosokat – utána nyomultak. Ezzel megszakadt az összeköttetés a jobbszárny lovassága és a középen lévő gyalogság között.¹⁶

Ebecki határozott támadása sikeres volt. A németek nem folytatták vonulásukat, a balszárnyon véres összecsapás bontakozott ki. Hassling, Virmond, de Venta gyalogos és gránátos csapatai, valamint Schlick, Darmstadt és Montecuccoli lovas ezredei nem tudtak sokáig ellenállni a heves kuruc rohamoknak. Heister balszárnya szétesett. A kuruc lovasság nem használta ki ezt a lehetőséget, hanem rátámadt a két vonal között elhelyezett poggyászra és fosztogatni kezdett.¹⁷ Ez a fegyelmeztelenség okozta, hogy a csataterőről kiszorított német ezredek ismét csoportosulni kezdtek.

Közben Ocskay a jobbszárnyon intézett támadást. Itt is könyörtelen harc bontakozott ki Ocskay, Andrásy, Budai, Goda, Balog ezredei és Bagui, Virmond, Neuburg, Wobeser gyalogezredei, valamint Cusani, La Tour, Bayreuth, La Vigne és Fels lovas ezredei között. A kurucoknak sikerült elhallgattatniuk az ágyúkat, így lovasok és gyalogosok harcoltak egymás ellen. A kurucok támadása főleg Wobeser ezredét érte.

Az első délutáni órákban, amikor a lovassági összecsapás a két szárnyon volt a leghevesebb, megkezdte előrenyomulását Fierville vezetésével a középen elhelyezkedő gyalogság is. Ezek a csapatok a legfegyelmezettebb egységei voltak a kuruc hadseregnek. Sűrű sorokban, zárt alakzatban haladtak előre. Heister tüzérsege ellen egyszerű módon védekeztek. Az ágyúk megtöltése és elsütése között bizonyos idő telt el. A támadó kurucok és az ágyúk közötti távolság alig volt 600–700 m, így jól látták az előkészületeket. Az ágyúkat nem lehetett pontosan beállítani, a lövedékek közelebbi célokat kevésbé értek el. A kurucok mindegyik sortűz előtt a földre vetették magukat, és gyakorlatilag veszteségek nélkül érték el a császári vonalakat, ahol közelharcot kezdeményeztek. A kuruc hajdúk Fels, La Vigny, Tünnheim és Montecuccoli lovas ezredeiben, ill. Stahremberg és Trisler gyalogezredeiben okoztak zűrzavart, a tüzerek többségét pedig megölték. Külön kitűntek a miskolci hajdúk. Két vonalon is keresztül verekedtek magukat, és eljutottak az utolsó vonalban álló tartalékig. Ott a labanc oldalon harcoló magyar csapatokkal, Babocskai és Simonyi századaival keveredtek kíméletlen küzdelembe. Sikerült átlépniük a Parna-patakot is.¹⁸

A fentiekből következik, hogy a csata első szakaszában a kurucok egyértelműen fölényben voltak, a gyalogság középen, a balszárny lovassága a Parna-patak menti füzesekben, Gerencsérhez közel. A császári sereget vereség fenyegette, és Heister lassan már a visszavonulásra gondolt. Főleg azután, mikor a miskolci hajdúk egyike majdnem lelőtte. A kurucok győzhetek volna. A csata végkimenetelét azonban két esemény határozta meg, amelyek megfordították az állást. Az egyik Heister ellentámadása, a másik Scharudi zászlóaljának árulása volt. Először valószínűleg a lovassági támadás zajlott le, ennek logikus következménye volt az egység átállása.

Heister tábornagy az előző találkozásokból ismerte a kuruc csapatok gyengéit. Az oldal- és hátbatámadásokkal szemben sebezhetőek voltak, a csata hevében nem tudatosították állásaikat, és nem törekedtek a rések kitöltésére. Észrevette a kuruc lovasság és gyalogság közti összeköttetés megszakadását, amit az ellentámadás alkalmas pillanatának tartott. Fels draganyos ezredének két egységét személyesen vezette rohamra. Cusani és Neuburg páncélos ezredei követték. Először Bercsényi lovassági szárnyát számolták fel, majd hátulról a gyalogságot támadták meg.¹⁹

¹⁶ MARKÓ, A.: i. m., 401-429. o.

¹⁷ DANGL, V.: Bitky a bojiská [Csaták és csatateretek], Bratislava, 1984, 159. o.

¹⁸ MARKÓ, A.: i. m., 401-429. o.

¹⁹ MARKÓ, A.: i. m., 411. o.

Rákóczi gyalogsága válságos helyzetbe került. A jobbszárnyon Fiervill ezredes parancsnoksága alatt a francia gránátosok zászlóalja szorosan együttműködve Bremek német zászlóaljával harcolt. Ezek a zsoldos csapatok a franciák hősie védekezésének köszönhetően a csata végéig a kuruc sereg kötelékében maradtak. A balszárnyon azonban Scharudi zászlóalja, Heister lovasságának sikerét látva, kitűzte a fehér zászlót, és befejezte az előrenyomulást. Jobbra fordulva tüzet nyitott a szomszédos Nyáradi-zászlóaljra. Éppen Scharudi magatartása döntötte el a csata sorsát.²⁰ Nyáradi egysége pánikba esett és a frontvonalból elkezdett visszavonulni. Scharudi zászlóalja a császári ezredek közé állt, és velük közösen kezdett harcot a kurucok ellen.

A kuruc gyalogság vonala szétesett. Heister ellentámadását nem tudták kivédeni. Scharudi és Nyáradi csapatainak kiesésével Esterházy lovassága és a balszárny gyalogsága között nagy rés támadt.²¹

Egyedül a balszárny, Esterházy lovasai, de főleg Ocskay, Andrásy és Balog huszárai folytatták a harcot. Azonban ők sem tudták kihasználni sikeres előrenyomulásukat. Amikor az ellenséges vonalakon átverekedtek magukat, és a császári ellátási egységeket elérték, ők is fosztogatásba kezdtek.²²

Rákóczi fenntartásokkal szemlélte az eseményeket. Karabélyosainak megparancsolta, hogy az ellentámadáskor kövessék őt. Vay Ádámnak köszönhetően azonban a legközelebbi tisztársai ebben megakadályozták.²³ Nem kockáztathatták az életét, halálával véget ért volna a felkelés. A lovas karabélyosok ezrede is a helyén maradt.

Rákóczi meg volt győződve, hogy megfordította volna a csata állását.²⁴ Amikor visszatért a megfigyelőpontjára, és látta a sereg felbomlását, kiadta a parancsot az általános visszavonulásra. Egyesítette hátráló csapatait, és az esti órákban Szered irányába elhagyta a nagyszombati vidéket. Együttal eldőlt Lipótvár sorsa. Rákóczi parancsot küldött La Monthenak, hogy Heister előrenyomulása esetében fejezze be az ostromot és térjen vissza Nyitrára. December 26-án este még Rákóczi nem tudta, hogy milyen veszteségei vannak, és hogy hány katonája tér vissza. Tartott attól, hogy Heister üldözni fogja. Ez azonban nem valósult meg, mert Heister olyan helyzetbe került, hogy nem tudta kihasználni győzelmét. A város falai alatt csoportosította csapatait és a gyalogság élén bevonult Nagyszombatba. A lovasságot a környékbeli falvakban helyezte el.²⁵

Rákóczi lovassága jelentéktelen veszteségeket szenvedett. A hajdúk ezredei az általános visszavonulás elrendelésekor Heister seregének hátsó vonalainál voltak, és ha Nagyszombaton keresztül akartak volna visszatérni, a császáriakon újra át kellett volna magukat verekedniük. A kuruc ezredek többsége az esti szürkületben különböző irányban hagyta el a harcteret. Egy részük, köztük a zsoldban álló Bremer zászlóalja is, a Fehérkereszt melletti erdőben töltötte az éjszakát. Ez a német egység is másnap Heisterhez csatlakozott. Más egységek a Fehér- és Kis-Kárpátok felé vonultak, és Szomolány mellett gyülekeztek. Egyedül a miskolci hajdúezred, átkelve a Parna-patakon, kerülővel tért vissza Rákóczihoz.²⁶ A csata utolsó perceiben Ocskay a balszárnyon sikertelenül próbálta meg harcra kényszeríteni a visszavonulókat.

Ebben a csatában egyik félnek sem voltak olyan nagy veszteségei, amelyek egy néhány órás összecsapásnak megfeleltek volna. Különösen alacsonyok voltak a kurucok

²⁰ DANGL, V.: Bitka pri Trnave 26. decembra 1704 [A nagyszombati csata 1704. december 26-án] In: Historická revue 11, 2000, 1. sz., 9. o.

²¹ MARKÓ, A.: i. m., 411. o.

²² DANGL, V.: Bitky a bojiská [Csaták és csatateretek], Bratislava, 1984, 159. o.

²³ MARKÓ, A.: i. m., 415. o.

²⁴ MARKÓ, A.: i. m., 416. o.

²⁵ HOLOŠOVÁ, A.: i. m., 29. o.

²⁶ MARKÓ, A.: i. m., 417. o.

veszteségei. Állítólag 180 halott gyalogos hajdú és francia gránátos maradt a csatamezőn. Ezeket az adatokat nagyszombati szerzetesek rögzítették, akik a halottakat eltemették.²⁷ A kuruc parancsnokok közül csak Duló Ádám, a nagyszombati őrség vezetője esett el, akit egy véletlen puskagolyó talált el. Amikor a helyőrség értesült a haláláról, elhagyta a várost, és a visszavonulókhöz csatlakozott. A lakosság a békesség jeléül kitűzte a fehér zászlót.

Ami az elesettek számát illeti, a történészek adatai eltérnek. Thaly Kálmán 200 kurucot²⁸, Swietecký B. 2000 hajdút és 200 franciát adott meg, az utóbbi az anyagi veszteségeket magasabbra becsülte (14 mezei és 9 nehéz ágyú).²⁹ Mivel azonban a kurucoknak 6 ágyújuk volt, az anyagi veszteségeket a Lipótvárnál hagyott ágyúkkal együtt számolta. Markó közlése szerint³⁰ a kuruc veszteségek nem lehettek magasabbak 400-nál, legutoljára Mrva Ivan 600-ra becsülte az elesettek számát.³¹ Markó azért hajlik a 400-as számhoz, mert Sipeki Mihály pozsonyi alispán, körülbelül három héttel az ütközet után ennyit jegyzett fel. NemečKay is plébániatörténetébe 400 kurucot³² írt be, ráadásul hozzáteszi, hogy a gerencséri templom sekrestyéjének ajtaján megfigyelhetők a támadások nyomai.

Rákóczi főleg Fiervill fogságba esésén bánkódott, de nehezen viselte az anyagi veszteségeket, mert az összes ágyúját elveszítette.

A császári hadsereg veszteségei sem voltak különösen nagyok. A korabeli sajtó 10 elesett tisztról, 370 katonáról, 6 altisztről és 250 sebesültről írt, összesen tehát 636 emberről.³³ Ha helyesek lennének a 400, ill. a 600 fős adatok, akkor a 20 ezres létszámú hadseregek veszteségei 2%-ot, ill. 3%-ot tesznek ki. Nehezen hihető, hogy a könyörtelen ember ember elleni küzdelemben, amely a Gerencsér melletti mezőkön lezajlott, ilyen alacsony veszteségek voltak. Thaly a császári oldalon kb. 1000 elesett és 1100 sebesültet könyvelt el.³⁴ NemečKay munkájában a császári hadsereg vesztesége 2083 fő volt.³⁵

A nagyszombati csatának szomorú vége lett. Heister könyörtelenül leölette a beteg és sebesült kurucokat, akiket Nagyszombatban talált.³⁶ Győzelmére, december 28-án délre díszlovásokat adtak le, és a nagyszombati székesegyházban ünnepi Te Deum hangzott el.³⁷ A császári hadsereg 1704. január 16-ig tartózkodott a Nagyszombatban. A város számlájára 160.000 pozsonyi mérő lisztet, 30.000 kg húst és 11.000 hordó bort fogyasztottak.³⁸

Az elesett kurucok emlékére, akiket – amint már említettük – a nagyszombati szerzetesek temettek el, a gerencséri malom felé vezető úton három fából készült keresztet állítottak.³⁹ Martin Palšovič bresztoványi pap 1805-ben új kőkeresztet szentelt fel, amit özvegy Lieskovská Judit emeltetett a kurucok emlékére.⁴⁰

²⁷ NEMEČKAY, Š.: *Historia Parochiae Gerensciensis*. 1835, 6. o. (A gerencséri plénánia történetének kézírata), Archiv Rímskokatolíckeho farského úradu v Hrnčiarovciach nad Parnou [A Gerencséri Római Katolikus Plénániahivatal Levéltára], A-II-1.

²⁸ HOLOŠOVÁ, A.: i. m., 29. o. THALY, K.: *A nagyszombati harc*. Pest, 1869,

²⁹ SWIETECKÝ, B.: *Kurucké války na Slovensku*. [Kuruc háborúk Szlovákia területén] Praha, 1928, 78-82. o.

³⁰ MARKÓ, A.: i. m., 401–429. o.

³¹ MRVA I.: i. m., 594. o.

³² NEMEČKAY, Š.: i. m., 6. o.

³³ MARKÓ, A.: i. m., 30. o. A szerző főleg a Wienerisches Diariumból merített.

³⁴ THALY, K.: *A nagyszombati harc*. Pest, 1869. 56. o.

³⁵ NEMEČKAY, Š.: i. m., 6. o.

³⁶ MRVA I.: i. m., 594. o. DANGL, V.: *Bitka pri Trnave* [A nagyszombati csata] In: *Historická revue* 11, 2000, I. sz. 9. o.

³⁷ NEMEČKAY, Š.: i. m., 6. o.

³⁸ HOLOŠOVÁ, A.: i. m., 28-29. o.

³⁹ NEMEČKAY, Š.: i. m., 6. o.

⁴⁰ Archiv Rímskokatolíckeho farského úradu v Hrnčiarovciach nad Parnou, [A Gerencséri Római Katolikus Plénániahivatal Levéltára], A-I-3. ZBRANKOVIČ, J.: *Projectum Canonicae Visitationes per Cel. P. P. Alexandrum a Rudna* 1832.

A csatáról ismeretlen szerzőtől származó történeti ének is fennmaradt⁴¹ (a mellékletben közöljük – a szerk. megj.), ami azt bizonyítja, hogy a népi rétegek a kurucok oldalán álltak, akik közül többeket idealizáltak.

A vers történeti és nyelvi elemzésével Juraj Žudel, Rudolf Krajčovič és Štefan Rudohradský foglalkozott.⁴² Megállapításaikból csak azt említeném, hogy a költemény valószínűleg 1705-ben keletkezett, legkésőbb 1708-ban. A szerző művelt és politikailag széles látókörű szlovák nemzetiségű volt, aki jól ismerte az országos viszonyokat és a katonai eseményeket, amelyek a mai Nyugat-Szlovákia területén zajlottak. Ez azt jelenti, hogy ezen a területen élt. Rokonszenvezett a kuruc ellenállási mozgalommal. Ideológiailag Rákócziaval azonosult, amit a széles körben népszerű, Ocskay László⁴³ költői megénekelésével fejezett ki. Ocskay azt a kuruc hőst személyesítette meg, aki a nép emlékezetében élt, és ahogyan Žudel Juraj említette, a kisgyerekek is kurucokra játszottak; az ellenséges tábornok Heister, míg a kurucokét Ocskay vezette.⁴⁴

Ének

*Nagy kárt ismert meg, a magyar föld mert pusztítva volt
a zsarnok Töröktől.*

*Igen minden oldalra, az zsarnok Törökök akik rabolták
a magyar földet.*

*Amikor a német Heister, Modorba érkezett levelét
megírta és a kurucoknak küldte.*

*Védekezni akartok, vagy megadjátok magatok magyar vitézek adjátok
tudtomra.*

*Ocskay kapitány, szép ifjú úr, a levelet olvasta
igy válaszolt.*

*Védekezni akarunk a mi viézeinkkel, Jézus Kristus Úr
légy segítségünkre.*

*Az a német Heister, erre megharagudott szörnyű seregével
Nagyszombathoz sietett.*

*Ocskay kapitány, szép ifjú úr, a német tábornok
háromszor körbe járta.*

⁴¹ A kézirat eredetije a Szlovák Nemzeti Levéltárban, a Vöröskői Uradalom fondjában (Panstvo Červený Kameň I, leltári szám 2144/ 7.) van elhelyezve.

⁴² ŽUDEL, J., KRAJČOVIČ, R., RUDOHRADESKÝ, Š.: Slovenská historická pieseň o bitke pri Trnave v roku 1704. [Szlovák történeti ének az 1704-es nagyszombati csatáról] In: Slovenská archivistika 1, 1966, 1. sz. 103-121. o.

⁴³ Bokes František (a Slováci a kurucké vojny c. tanulmányában [A szlovákok és a kuruc háborúk] In: Slovenská liga 18, 1941, 7. sz. 167-168. o.) szerint Rákóczi elismerően szólt Ocskay teljesítményéről ebben a csatában. Bercsényi azt írta róla a fejedelemnek, hogy a szlovákok igazi istene, így nem csoda, hogy a történeti ének szereplőjévé vált, annak ellenére, hogy Nyitra ostromakor áruló lett.

⁴⁴ THALY, K.: A nagyszombati harc. Pest, 1869. 24.o., ŽUDEL, J. – KRAJČOVIČ, R. – RUDOHRADESKÝ, Š.: i. m., 106. o.

*Az a német Heister, nagyon bánkódott, kedves katonáit
nagyon sajnálta.
Pedig azt mondták, hogy vitézek nincsenek, hogy meghaltak,
francia földön.
Nem hiszek ennek, soha többet, zsákmányolni sem
fogok többet.
Mert meghaltak az én hű katonáim, akik védekeztek
mind a vérig.
Azok a magyar urak, az erdélyi
fejedelemnek árulást tettek, meg akarták fogni.
Ti magyar urak, nagyon árulók vagytok mind elpusztultok
és meghaltok, és szabadságotok mind elveszítitek.
Ti magyar urak, a nagyszombati mezőn, Istennek köszönjétek,
hogy fejeiteket elvittétek.
Ámen*

II. Rákóczi Ferenc tábornokai

Az alábbiakban be szeretnénk mutatni három olyan katonai személyiséget, kuruc hadvezért, akiknek neve a Rákóczi-szabadságharc kapcsán örökre bekerült a történelembe: Bottyán Jánost, Bercsényi Miklóst és Ocskay Lászlót. A történelmi személyiség értékelésének egyik fontos szempontja, hogy az illető személy mennyire értette meg kora kihívásait, milyen mértékben élt választási lehetőségeivel, milyen válaszokkal felelt a különféle elvárásokra, kit és mit szolgált döntéseivel. A történelmi helyzetek ugyanis mindig kínálnak valamilyen választási, döntési lehetőséget, ezért minden történelmi személyiséget az adott helyzetben hozott döntései jellemzik a legjobban, milyen megoldást, kiutat talált az adott körülmények között.¹

Bottyán János tiszteletére Magyarországon már az elmúlt rendszer idején is számos ünnepséget rendeztek. Budapesten szobrot állítottak emlékére, életének legfőbb állomáshelyén Esztergomban, harcainak színterén a Dunántúlon, és Gyöngyösön, ahol nyugszik, iskolák vették fel nevét, emléktáblák örökítették meg hősi tetteit.²

Milyen személyiséget takar Bottyán János kuruc generális, a legendás Vak Bottyán, végvári vitéz, törökellenes császári ezredes neve, aki mindig azt tette, amit legjobb meggyőződése szerint tennie kellett és tennie lehetett, s akinek haditetteit maga I. Lipót császár aranyéremmel ismerte el? Aki életével bizonyította, hogy hazájáért *„amennyire Isten segít: sem erőmet, sem elmémet, sem értékemet nem kímélem, csak remélhetem is, hogy valamit használhatok.”*³ Bottyánnak sikerült a végvári vitézek ismeretlen tömegéből a főtisztek közé emelkednie. Katonai sikereiért a korabeli Európa legjobb hadseregének tartott Habsburg birodalmi haderő főtisztjei elismerésekben részesítették. Ifjúságát, sőt életének döntő negyven esztendejét egészen 1683-ig végvári szolgálatban töltötte, majd 1683-tól 1695-ig a császári hadsereg sikeres ezredeseként megpróbált együtt élni a militáns abszolútizmus elvei alapján a Habsburg Birodalomba betagolt akkori Magyarország viszonyaival. Az 1703-as esztendő új döntés elé állította, csatlakozott II. Rákóczi Ferenchez, s életének utolsó hat esztendejét, egészen haláláig az ő szolgálatában töltötte.⁴

Születésének pontos idejét nem ismerjük. 1640 táján Esztergom környékén született elszegényedett kismemesi család sarjaként. A család Somogy vármegyéből származott, s Bottyán községről kapta a nevét. Bottyán János valószínűleg annak a Bottyán Andrásnak az unokája, aki Kanizsa eleste után Bars vármegyébe költözött. Bottyán János életének első szakaszáról Kollinovits Gábor krónikája nyújtja a legfőbb információkat, melyek szerint az ifjú Jánost a betűvetés és a számtan alapjainak elsajátítása után a vágsellyei jezsuita kollégiumba írták be. A nyugtalan természetű fiú számára azonban az iskola falai csakhamar szűknek bizonyultak. Nem tudjuk, mi történt, *„talán a boritalba kóstolt bele, vagy egy rosszlány csavarta el a fejét”*, de valami olyan történhetett, ami egy istenfélő ember számára megbocsáthatalan bűn lehetett, hiszen az apa kitagadta fiát az örökségből. Szülői támogatás nélkül maradt, így rövid ideig a jezsuitáknál szolgált lovászként, hamarosan pedig beállt a sellyei vár katonái közé. Sellye a bányavárosi főkapitánysághoz tartozó kis erőd volt a Vág partján, melyben 60-100 huszár teljesített állandó őrszolgálatot. Itt sajátította el az ifjú Bottyán a katonáskodás alapelemeit, később pedig a portyázás fortélyait: a lesvetést, a felderítést és a rajtaütést. A sellyei katonák részt vettek az Érsekújvárért folytatott védelmi

¹ R. VÁRKONYI, Á.: Személyiség és történelem. In: Komárom–Esztergom Megyei Önkormányzat Levéltárának Évkönyve, 1993–1994. 6-7. o. (a továbbiakban KEMÖLÉ)

² Uo. 3. o.

³ Uo. 4. o.

⁴ R. VÁRKONYI, Á.: i. m., 7. o.

harcokban is, a vár elestével azonban a sellyei végvár a török elleni védekezés első vonalába került.⁵

Bottyán János hadi pályafutásának kezdeti szakaszát kutatva a történészeket nem egyszer meglepetta az a tény, hogy a 17. század utolsó harmadában és a 18. század elején a forrásokban több Bottyán János nevet viselő személy is feltűnik. Még a törökellenes harcok idejéből származik az a történet, amely a hagyomány szerint Bottyán János vakmerő tetteiről szól. A történet szerint, valamikor a 17. század hatvanas éveinek második felében Bottyán parasztruhában belopódzott a törökök birtokolta Érsekújvárba. Kihaszználva, hogy a várban nagy volt a sokadalom, mivel éppen vásárt tartottak, a minaret tetején imádkozó papot áthajította a korláton. Az érsekújvári várat úgy ismerte Bottyán, mint saját tenyerét, amit aztán 1704 őszén, a vár ostromának irányításakor ismét bizonyított.⁶

1683-tól az esztergomi vár lovasainak a főhadnagya lett. Esztergom török elleni védelmével kapcsolatban megemlíti, hogy Bottyán 1687-ben kérte családját nemeslevelének a megújítását. I. Lipót császárhoz intézett kérelmében utalt Esztergom védelmében szerzett katonai érdemeire, ahol „*nem csekély sebet kapva*“ a katonák fővezére volt, s a hajdúkat saját költségén fizette.⁷ 1687-1691 között a szegedi vár alkapitánya (Bercsényi Miklós kapitány, a későbbi kuruc főgenerális helyettese), valamint Kecskemét, Cegléd és Körös katonai parancsnoka volt. 1692-től császári ezredes és ezredtulajdonos.⁸

A spanyol trónért folytatott örökösödési háborúban 1701-ben a Rajna mentén harcolt a franciák ellen. Bottyán a kuruc felkelés kitörése után, még a császári hadsereg tisztjeként, titokban kapcsolatba lépett a felkelőkkel⁹, ezért az esztergomi várparancsnok, Franz Kuckländer katonái 1704. április 18-án húsvétkor, amikor misére ment, feleségével Lakatos Judittal együtt letartóztatták. Bottyán egész nyáron át az esztergomi várbörtönben sínylődött, ahonnan Bécsbe akarták szállítani. Ő azonban kihasználta az első adódó alkalmat, és Nyergesújfalunál, a helyi jobbágyok segítségével – akik kiásták az épület falát, ahol a kíséret megszállt – sikerült megszöknie. 1704. október 11-én meglátogatta Bercsényit Selmebányán, aki másnap bemutatta őt Rákóczinak, aki éppen a vinnyi fürdőben tartózkodott. Október 13-án Bottyán átvehette Rákóczitól a generálisi kinevező pátenst.¹⁰ 1704. november 16-án Bottyán elfoglalta Érsekújvárt és a Vág mentén harcolt. Részt vett a decemberben lezajlott nagyszombati csatában és a nyugati határvonalat védte a császári seregek ellen. 1705 tavaszán katonáival sikerült átjutnia a befagyott Dunán. A dunai átkelés bebiztosítása végett Dunakömlődön erődöt építtetett. Legnagyobb harci sikereit a dunántúli hadjárat hozta meg 1706-ban és 1707-ben. 1708 elején Érsekújvár főkapitányává nevezték ki. Fő feladata a Csallóköz és a Vág-vonal védelme lett. A szerencsétlen kimenetelű trencsényi ütközetben nem vett részt. Legutoljára Selmebányánál harcolt mint a bányavidék parancsnoka.¹¹

Bottyán, magas életkora és megromlott egészségi állapota ellenére szinte élete végéig hadban forgott. Katonai sátrában halt meg Lőrincátán 1709. szeptember 27-én agyhártyagyulladásban. Halálhírét Bercsényi jelentette Rákóczinak ezekkel a szavakkal: „*Most hozták a hírit, szegén Bottyán vak sógor 8 óra tájban behúnyta az másik szemét is.*“¹²

A történelmi források és az életrajzírók Bottyán János személyét tartják a legnépszerűbbnek a kuruc generálisok között. Kivételes katonai tehetség volt. Kortársa, Vay Ádám írta róla a fejedelemből, hogy „*olyan engedelmes iránta, mint egy közönséges kapitány. Bár csak tudnának vele bánni és néha el is szenvedni egyet-mást. Igaz, néha kemény, de erre*

⁵ CZIGÁNY, I.: Bottyán János katonai pályája. In: KEMÖLÉ, 20. o.

⁶ Uo. 21.o.

⁷ Uo. 23.o.

⁸ Magyar Életrajzi Lexikon. I. kötet, Budapest 1967, 255. o. (a továbbiakban MÉL)

⁹ Slovenský biografický slovník. I. kötet, Martin 1986, 306. o.

¹⁰ ORTUTAY, A.: Bottyán és Esztergom. In: KEMÖLÉ, 43.o.

¹¹ MÉL, 255. o.

¹² STRBA, S.: Érsekújvár hadtörténeti szerepe a Rákóczi-szabadságharcban. In: KEMÖLÉ, 39. o.

elég okot adnak“. Katonái „Bottyán apánknak“, „Öreg apónak“, „Jóltevő Jánosnak“ nevezték. Maga Rákóczi „Tigris apánknak“ nevezte, azonban hirtelen természetűnek tartotta Bottyánt.¹³ Emlékirataiban Rákóczi így nyilatkozott Bottyán egyik hadjáratával kapcsolatban: „Nincs kétségem benne - lesz Hűbele Balázs: csak lovat adjon az Isten!“ Eszében, megfontoltságában nem bízott. Rákóczi szemében Bottyán túl egyszerű ember volt, alacsony műveltségű, nyers, szokimondó. Katonai jelentőségét nem vitatta, sikeres dunántúli hadjáratait azonban emlékirataiban alig említi, néha még a nevét is elhallgatta, vagy nem adta meg neki a megillető címet. Nem kételkedett hazafiúi kötelességérzetében, szíves indulatában, de nem titkolta, hogy a vezetésben sok zavart szokott okozni. Egyszer bosszúsán „Ő vakságának“ nevezte, akinek mind esze, mind szeme vak lesz olyan földön, ahol sohasem volt. Csak „vízi eszé“, a vizek védelmében való ügyességét ismerte el.¹⁴

Valószínűleg volt valami különös Bottyán természetében, amivel egyeseket bosszantott, másokban viszont csodálatot és tiszteletet keltett. Néhány életrajzírója megjegyezte, hogy fél szeme hiányzott ugyan, de a megmaradt éppel tán tisztábban látott, mint mások kettővel.¹⁵ Rákóczi tábornokai közül ő volt a legnépszerűbb, akire katonái rajongással tekintettek. Vérbeli katona volt, „nagy vitéz, kinek csak neve hírére egybeözlött a vitézlő rend, táborok gyűltek össze, s biztató szavaira egész kerületek ragadtak fegyvert. A védett nép áldozatokra kész volt érte, aki a mások által elveszettnek vélt ütközeteket szokta helyreütni, s a csüggedt lakosságot felvillanyozni. Rákóczit és hazáját szívből szerette, de néhány mágnás-tábornokkal gyakran kikötött, mert szeretett a maga lábán járni. Nemegyszer még a fővezér Bercsényi rendeleteit is félretette, s intézkedett saját feje szerint. Ki merte volna bántani? El kellett az öregnek nézni!“ Bercsényi egyik kijelentése: „csak Bottyán és Esterházy Antal maradjanak meg, mind semmi a többi“, a tábornok iránti elismeréséről vall.¹⁶ A jobbágyok jötevőjüknek nevezték Bottyánt, aki a népet megbecsülni végvári szegénylegényként tanulta, a katonai fegyelem értékét pedig császári ezredesként ismerte meg. Rákóczi így jellemezte: „szerette a népet és az is rendkívül szerette őt, mert katonáit szigorú fegyelemben tartotta, de mindenkor igazságot szolgáltatott nekik, amikor igazuk volt“.¹⁷

Bottyán nagy vagyonnal bírt. Már 1688-ban említette esztergomi házát-kastélyát. 1695-ben újabb birtokokat szerzett Esztergom vármegye területén. 1696-ban 15 000 forint kölcsön fejében a környéken a gróf Pálffyak Köbölkút, Kisújfalu, Kisgyarmat, Nagybény, Csata és Bátorkeszi nevű falvait és pusztáit zálogjogon használta.¹⁸ Bottyán egyben nagy hitelező is volt. Pénzkölcsönöket kisebb-nagyob tételekben adott több vármegyének. Terjedelmes földbirtokkal rendelkezett Esztergom, Pozsony, Hont, Bars, Pest, Pilis, Solt és Csongrád vármegyék területén.¹⁹ I. Lipót császár Bottyán kérelmére esztergomi kastélyát a hozzá tartozó ingatlanokkal (két ház, három szőlő és földek) minden királyi és városi adótól felmentette, és 1698. augusztus 18-án nemesi kúriává avatta. 1728-tól mind a mai napig ebben az épületben székel a városháza.²⁰

Milyen módon szerezte Bottyán vagyonát, birtokait? Mondása volt, hogy az „élet lelke a kereskedelem.“ Még végvári katonáskodása idején a déldunántúli rácokkal együttműködve részt vett a dunántúli marhakereskedelemben. Kereskedett ezenkívül borral, sóval és próbálkozott a sörfőzéssel is. A 17. század végére tetemes vagyona lett, földjei, szőleje, ménese, gulyája stb. A levéltárak több dokumentumot őriznek peres ügyeiről, melyeket

¹³ MÁRKI, S.: II. Rákóczi Ferencz. IX. kötet, Budapest 1909, 192. o.

¹⁴ Uo. 193-194. o.

¹⁵ CSICSAY, A.: Királyok, fejedelmek, kormányzók. Dunaszerdahely 1996, 128. o.

¹⁶ THALY, K.: Ocskay László. I. kötet, Budapest 1905, 7-8. o.

¹⁷ Magyarország története 1686-1790. Budapest 1989, 210. o.

¹⁸ ORTUTAY, A.: i. m., 42. o.

¹⁹ R. VÁRKONYI, Á.: i. m., 11. o.

²⁰ ORTUTAY, A.: i. m., 42, 46. o.

Bottyán birtokügyekben folytatott az esztergomi érsekkel, vagy a várossal. Hagyatékában az ingatlanokon kívül értékes arany és ezüst ékszereket írtak össze, hitelleveleket, különféle fegyvereket és lószerszámokat találtak, két ezüst órát, faliórát, amiből arra következtethetünk, hogy Bottyán tudatában volt az idő értékének. Két hintót tartott, ami korának egyik státusszimbóluma volt. Az esztergomi városi templom restaurálására 3000 forintot, a nyitrai piaristáknak ugyancsak 3000 forintot adományozott. Alapítványai is arra mutatnak, hogy az ország visszafoglalása után a jólétet élvező, nyugodt életre készült.²¹

Másodikként gróf Bercsényi Miklós (1665–1725) főgenerális személyét szeretnénk bemutatni, felvázolni életútját, aki II. Rákóczi Ferenc mellett a szabadságharc legfőbb katonai és politikai vezetője, egyben a fejedelem hűséges barátja és legbizalmasabb tanácsadója volt. Nemesi családból származott, melynek vezetékeve a családi székhely (Berchény, megszünt település Magyarországon) elnevezéséből ered. A család első ismert képviselője László, aki a mohácsi csata után új birtokokat kapott Hont és Bars vármegyékben. A Bercsényi család további tagjai felváltva az erdélyi fejedelmek, valamint a Habsburgok szolgálatában álltak, s halmozták a vagyont és a címeket. A székesi grófi címet I. Lipót adományozta a családnak 1687-ben. A 17. századtól a temetvényi vár és uradalom birtokosai voltak. Néhányan közülük a 18. században a francia és a lengyel királyi udvar szolgálatában álltak.²² A család legismertebb képviselője Bercsényi Miklós, aki 1665. december 6-án született Temetvényben, a trencsényi járásban. A nagyszombati egyetemen folytatott tanulmányokat, a hadi mesterség alapjait pedig Esterházy Pál nádor szolgálatában sajátította el. 1685-ben vágsellyei kapitánnyá ismert. 1686-ban a budai ütközetben jeleskedett, a következő évben pedig megkapta az arany sarkantyús lovagrend kitüntetését. Ezredesként 1691-ig egyben a szegedi vár főkapitánya is volt. 1691-ben Ung vármegye főispánja, bányavidéki vicegenerális és királyi tanácsos. 1696-tól 1698-ig Felső-Magyarország főhadbiztosa.²³

A 17. század kilencvenes éveiben a törökökkel vívott harcok elcsitulása után Bercsényi nem értett egyet a császári udvar elnyomó politikájával, az osztrák katonai parancsnokok túlkapásaival, és I. Lipót ellen fordult. Bercsényi szerint a Habsburgok abszolutista politikáját megváltoztatni elsősorban a külföldi hatalmak segítségével, valamint az elégedetlen magyar nemesség és az ország területén bujdosó katonák, kurucok összefogásával lehetett. Politikai elképzeléseinek véghezviteléhez sikerült megnyernie a fiatal Rákóczi Ferencet, akit a legalkalmasabb jelöltnek tartott a mozgalom élére. Nekiláttak a magyar nemesség rendi felkelésének megszervezéséhez, bízva abban, hogy francia segítséggel sikerül megdönteni a Habsburgok magyarországi uralmát.²⁴ 1700-ban levelet írtak XIV. Lajosnak, melyben a francia király támogatását kérték. A levél azonban árulás folytán az osztrák császár kezébe került. Ennek következtében Rákóczit elfogták, Bercsényi pedig Lengyelországba menekült. Itt előbb egyedül, majd Rákóczival együtt, a francia és a svéd királyt akarta megnyerni a magyarországi felkelés támogatására. 1703-ban Brezan várában Rákóczival közösen megírták a „Kiáltványt”, majd a lengyel csapatok élén visszatért Magyarországra.²⁵

Bercsényi katonai tapasztalatait a diplomácia terén, valamint a védelmi erők megszervezésében hasznosíthatta, bár elméleti ismeretei a hadászat területén összehasonlíthatatlanok voltak Rákóczi tudásával. Míg a nép lelkesedett Rákócziért, Bercsényi inkább a nemesség képviselőivel értett szót. Természete különbözött Rákóczi természetétől, nyersebb és robbanékonyabb volt, bár sokszor éppen ezzel a tulajdonságával sikerült egy-egy helyzetet megoldani. Állítólag Bercsényi szerettette meg a néppel Rákóczit,

²¹ R. VÁRKONYI, Á.: i. m., 11-13. o.

²² Encyklopédia Slovenska. I. kötet, Bratislava 1977, 182. o. (a továbbiakban ES)

²³ MÉL, 185. o.

²⁴ Uo.

²⁵ Uo.

akivel szemben eleinte bizalmatlan volt, mivel egyenruhája a császári katonaság egyenruhájára emlékeztetett.

Bercsényi a szabadságharc nyolc esztendeje alatt állandóan harcban volt, a kuruc seregek élén állt. Jelentős volt diplomáciai tevékenysége. 1704-ben őt küldte Rákóczi Selmecbányára, hogy a császári seregek képviselőivel béketárgyalásokat folytasson.²⁶ Az 1705-ös szécsényi országgyűlésen Rákóczit a szövetkezett rendek vezérlő fejedelmévé, a hadsereg fejevé, Bercsényit pedig főtábornokká (*generalissimus*) választották meg. Ezen az országgyűlésen választották meg a 24-tagú szenátus első tagjává is. A tábornokok egy része – mint pl. Forgách Simon – nem fogadta el, hogy Bercsényit főgenerálisnak nevezzék. A fejedelem is csak 1706-ban, mint már érsekújvári főkapitányt tette meg fővezérnek. A császári udvarban Bercsényit gúnyosan magyar Cromwellnek nevezték. A „*generalissimus*” címet Bercsényi komolyan vette, csakis őt illette meg, mivel azonban Esterházy Antal is szerette magát főgenerálisnak írni, ezért egyik levelében ezt kérdi a fejedelemtől: „*Ha már ő a fő, örömet tudnám, én már mi vagyok?*”²⁷

Az 1707. évi ónodi országgyűlésen Bercsényit a fejedelem helytartójává választják.²⁸ Rákóczi a szabadságharc utolsó fázisában inkább diplomáciai feladatokkal bízta meg Bercsényit, csakhogy „*tétovázó szellemével, gyakori betegségeivel, s egyéb alkalmatlanságaival terhére ne legyen*” a hadjáratok előkészítésénél.²⁹ 1707-ben I. Péter cárral kötött szerződést Varsóban az orosz katonai segítségnyújtásról. Bercsényi főleg azután lett az orosz orientáció lelkes híve, miután a franciák és a svédek iránt táplált reményei meghiúsultak. 1710-ben ezért Lengyelországba ment, hogy kieszközölje az orosz katonai segítséget. A lengyelországi Brezan várában élt 1711-től 1716-ig. A szatmári békét nem fogadta el. A török-osztrák háború kitörése után a szultán meghívására török területre, az Al-Dunához ment, és 1717-ben Orsova felől sikertelenül próbált betörni Magyarország területére. 1718-ban csatlakozott Rákóczi Ferenc törökországi emigrációjához és Rodostóba költözött. Itt élt élete végéig, 1725-ben bekövetkezett haláláig. Földi maradványait 1906-ban szállították Kassára, a Szent Erzsébet-dómban helyezték örök nyugalomra, Rákóczi hamvaival együtt.³⁰ Száműzetése helyét, Rodostót „*Ostrodnak*” nevezte el.³¹

Thaly Kálmán, aki a 19. század végén kiadta Bercsényi Miklós levelezéseit, a következőképpen jellemezte őt: „*nagyszabású alak, Rákóczinak sűrighatatlant társa, egyetlen benső barátja, hív tanácsadója; kitűnő szervező talentom, bő tanácsú, szikrázó elme, felvillámló kedély; ékeslelkű, tűzlelkű szónok; nem egyhamar csüggedő, s még csüggedve is örökké tevékeny; vasakarat, vasjellem, fényes ész. Jó szerencséjében elbizott, balban pedig a bajok kútfejét másokban kereső. Szilaj szenvedély, erős gyűlölet, mindenkin egyaránt keresztüljáró harag, de rajongásig szeretett szerencsétlen magyar nemzetéért élő-haló, s fejedelme iránt, kihez lelke mélyéből ragaszkodott, oly szelíd, akár egy gyermek. Csodálatos vegyülete erényeknek és hibáknak, tanulmányozásra véghetetlenül érdemes jellem.*”³² Rákóczi iránt érzett rokonszenvét Bercsényi 1708-ban húsvéti jókívánságaival is kifejezte, mivel azt kívánta neki, hogy „*növelje fejedelmi székét, érje meg méltóságos személyének magasabbra való helyezését. Lássa meg a világ, nem semminek lenni, kit az Isten szokott kezeire venni.*”³³

²⁶ Magyar Lexikon. III. kötet, Budapest 1879, 502-503. o.

²⁷ MÁRKI, S.: i. m., Budapest 1909. 187-188. o. Itt olvashatjuk, hogy a hadsereg élén a fejedelem állt, mindig ő adta ki a jelszót (parolát) a tábornokoknak. Szokás szerint először Bercsényi főtábornoknak és Vay udvari főkapitánynak súgta meg, ők adták tovább a jelenlevő tábornokoknak.

²⁸ MÉL, 185. o.

²⁹ MÁRKI, S.: i. m., 188. o.

³⁰ MÉL, 185. o.

³¹ Magyar Lexikon. III. kötet, Budapest 1879, 503. o.

³² THALY, K.: i. m., 6-7. o.

³³ MÁRKI, S.: i. m., 548. o.

Bercsényi Miklós fia, László (1689-1778) ifjan szintén részt vett a Rákóczi-szabadságharcban, 1711-ben apjával együtt hagyta el az országot. 1758 márciusától Franciaország marsallja és a francia huszárezred egyik alapító tagja volt. A magyar katonai emigráció legkimagaslóbb sikereket elért vezető egyéniségeként tartják számon.³⁴

A harmadik katonai személyiség, akit besoroltunk beszámolónkba, Ocskay László (1680–1710) dandárnok, kuruc brigadéros volt. Nevéhez hőstettek és árulások egyaránt fűződnek. Az Ocskay család egyike volt Nyitra vármegye legősibb magyar nemesi családjainak. Nevüket az ősi székhelyük elnevezéséből, a Pöstyén melletti Ocskótól kapták. Az Ocskay család birtokolta többek közt a dubováni uradalmat, ezenkívül Nógrád vármegye területén voltak birtokai. Később, a 19. században házasságkötések révén és különféle adásvételi szerződések által más vármegyébéli birtokokra is szert tettek. A család több tagja megyei tisztségviselő volt Nyitrán és más vármegyékben.³⁵

Ocskay László fivérével, Sándorral együtt - aki Rákóczi alezredese volt - katonai pályát választott hivatásul. Az előkelő származású és jómódú szülők - Ocskay János és Szentirmay Éva - fiaiknak rangjukhoz illő, gondos nevelést és műveltséget akartak biztosítani. Az ifjú Lászlót a nagyszombati jezsuita gimnáziumba írtatták be. A korán kifejlett, erős, izmos termetű, de heves és féktelen temperamentumú László azonban - szülei és tanárai legnagyobb igyekezete ellenére - nem talált nagy örömet a tanulásban. Nehezen viselte az iskolai fegyelmet, kötetlenebb, kalandokkal teli életre vágyott. A gimnázium harmadik évfolyamának az elvégzése után 1695-ben megszökött Nagyszombatból és 15 évesen Pálffy János huszárezredébe állt be.³⁶

Ifjú korától a hadseregben akart érvényesülni, a Rákóczi-szabadságharc kitöréséig azonban csak altisztként szolgált. Szavoyai Jenő vezetése alatt részt vett a törökellenes hadjáratokban. Egyik barátja meggyilkolásáért járó büntetés előli félelmében az akkor török kézen levő Temesvárra szökött, ahol áttért a mohamedán vallásra. 1699-ben visszatért Pálffyhoz, s családja közbenjárására kegyelmet kapott. Részt vett a spanyol trónért folytatott örökösödési háborúban, sikeresen harcolt a Rajna mentén, ahonnan azonban ismét megszökött. XIV. Lajos francia királyhoz szegődött, aki a huszárezrednél hadnagyi rangra emelte, és a külföldiekből álló királyi testőrség tagja lett. A francia hadseregben uralkodó fegyelem nem volt Ocskay ínyére. Visszatért Magyarországra, ahol a családja ismét kegyelmet eszközölt ki számára, hadnagyi rangjától azonban megfosztották. Egy hadiszökevényekből, országszerte kóborló, bujdosó katonákból álló sereg összeverbuválásával bízták meg. Sikertült mintegy 400 főből álló sereget összetoboroznia, mellyel azonban 1703. június 30-án a II. Rákóczi Ferenc vezette Habsburg-ellenes felkeléshez csatlakozott. Vakmerő támadásaival lehetővé tette a felkelő csapatok átkelését a Tiszán, amiért Rákóczi ezredessé, később - 1705. augusztus 15-én a vecsei katonai táborban - brigadérossá nevezte ki. Ocskay az 5-6 ezer főt számláló gyorslovasság parancsnoka lett. Elfoglalta Korponát, Selmechányát és Lévát. 1704-ben sikeresen harcolt a Nagyszombat melletti ütközetben. Csapataival jelentős pusztításokat végzett az osztrák és a morva határ mentén; ahová betört, ott minden pusztult és égett. Merész támadásai, rajtaütései és gyorsasága miatt az ott élő lakosság félelmében a „*tűz fejedelme*“ és „*Rákóczi villáma*“ nevet adta neki.³⁷ Katonai érdemeiért 1707-ben megkapta Rákóczitól a sztropkói uradalmat. 1708-ban, valószínűleg még az augusztus 3-án lezajlott trencsényi csata előtt, titokban kapcsolatba lépett Pálffy Jánossal, a császári csapatok parancsnokával, akinek állítólag elárulta a felkelő seregek álláspontját és szándékait. A trencsényi csatában nem vett részt, mintegy 3 ezer főnyi csapatával Nagytapolcsány környékén húzódott meg. Ocskay még ezután sem sietett a

³⁴ Magyar Katolikus Lexikon. I. kötet, Budapest 1993, 759. o

³⁵ Encyklopédia Slovenska. IV. kötet, Bratislava 1980, 156. o.

³⁶ THALY, K.: i. m., 18. o.

³⁷ Slovenský biografický slovník. IV. kötet, 1990. 319. o.

felkelők segítségére, s bár Rákóczit levélben biztosította hűségéről, seregével végül 1708. augusztus 29-én Nyitrapereszlyénynél átpártolt a császáriak táborához. A császáriak elismerték ezredesi rangját, sőt tábornoki fokozatot ígértek neki. A császári oldalra való átállásával Ocskay jelentős erkölcsi károkat okozott, s tettét a kurucok nem hagyták megtorlás nélkül. Jávorka Ádám vezetésével 1710. január 1-jén, a szilveszteri mulatságból éppen hazafelé tartó Ocskayt a Verbó és Ocskó közötti útszakaszon elfogták és Érsekújvárba hurcolták. A haditörvényszék karóba húzás általi halálra ítélte. Bátyja, Sándor kérésére a bíróság megváltoztatta az ítéletet, melynek alapján Ocskayt 1710. január 3-án lefejezték.³⁸ A kivégzés helyét először 1929-ben, majd 1975-ben, végül 1993-ban jelölték meg Érsekújvár Fő terén.³⁹

A források szerint Ocskay híresen szép volt, vakmerő, a „*kurucok csillaga*.”⁴⁰ Lobbanékony, heves vérmérséklete, fékezhetetlen és állhatatlan természete bizonyára közrejátszott abban, hogy pályafutása során hatszor változtatott katonaságot. Szolgált a török és a francia hadseregnél, háromszor volt tagja az osztrák császári hadseregnek, 1705-től kuruc brigadéros lett.⁴¹

Ocskay László esetében a katonai rátermettség és tehetség nem párosult kellő erkölcsi alapokkal. Hőstetteiről és árulásairól népdalok születtek (*Ének a nagyszombati csatáról*). Főhőse lett továbbá Jókai Mór *Szeretve mind a vérpadig* című, regényének, valamint Herczeg Ferenc *Ocskay brigadéros* című színművének.

³⁸ Uo. 319-320. o.

³⁹ STRBA, S.: i. m., 39-40. o. „A várbeli katonaság leírhatatlan felháborodással akasztófát és karót kiáltott rá egy akarattal, még mielőtt parancsnokuk elé vezethették volna őt; maga a parancsnok alig tudta lecsendesíteni a katonák izzó dühét, az csakis azzal sikerült, hogy elrendelte a haditörvényszék eljárását, amely Ocskayt, mint a haza és a szövetség hitvány árulóját, elítélte – Sándor nevű testvére térdén állva könyörgött az egész katonaság előtt, hogy a halálbüntetést enyhítsék, - majd a hóhér keze által lefejeztette.”

⁴⁰ ORTUTAY, A.: i. m., 42. o.

⁴¹ Kronika Slovenska. I. kötet, Bratislava 1998, 297. o.

Madarász Lajos:

Veszprém vármegye szlovák telepés községei

A Dunántúl északi részében elhelyezkedő Veszprém vármegye településhálózata és lakossága Mátyás halála után, de kiváltképp a török háborúk idején igen súlyos csapásokat szenvedett.

1552-ben elesett Veszprém vára, és ezzel a megye délkeleti része török kézre került. Pápa elvesztésével 1567-ben, rövid ideig az egész megye a török hódoltsági területhez tartozott. Pápa, Palota és Veszprém, mint a nyugati végvárvonal erősségei, valamint környékük a másfél évszázadig tartó török megszállás alatt, a meg-megújuló harcok közepette népességét szinte teljesen elvesztette, a lakosság a megmaradt ország biztosabb vidékeire menekült. A 17. század elejére a megye háromnegyed része lakatlanná vált, s hosszú ideig az is maradt.¹

A 17. század végén ugyan néhány helység újratelepítését megkísérelték – pl. Bakonypéterdet 1675-ben, Ácsteszt 1676-ban –, de az újonnan megtelepített lakosság rövid idő elteltével szétszóródott. A felszabadító háborúk idején a megyét megszálló katonaság pusztításai és rablásai, valamint a Rákóczi-szabadságharc hadieseményei és a vele járó létbizonytalanság sem kedvezett a telepítéseknek.

A megye újjáéledésének alapjául szolgáló telepítések a szatmári béke megkötése után szinte azonnal megkezdődtek. A század végére egyre fokozódóbb ütemben ötven régebben elpusztult faluhelyet telepítettek újra, öt pusztát benépesítettek, és főleg irtások révén hét új falu jött létre. Ezen kívül öt faluba jelentős számú új népesség került.

A hatvanhét telepítésből az Esterházy család tizenkilencet, különböző közbirtokosok tizenhármát, a Zichyek és a zirci apátság hetet-hetet, a pannonthalmi apátság és a veszprémi püspök hármát-hármát, az Ányosok, a Batthyányak, a pápai pálosok és a győri püspök mind külön kettőt, míg az Amadék, az Erdődyek, a Nádasdyak, a Szapáryak, a tihanyi apátság, a veszprémi és a fehérvári káptalan egy-egy helység telepítését kezdeményezték. A települések lakosságának nemzetiségi összetétele a következőképpen festett: negyven német, tizenegy magyar, nyolc magyar–német, egy magyar–német–szlovák és hét szlovák. Érdemes megjegyezni, hogy 1773-ban a Lexicon Locorum már huszont két magyar és csak harminchárom német nyelvű községet sorol fel.² A szlovák nyelvű falvak száma változatlanul hét volt, ugyanakkor nem szerepelt öt telepítés (Bakonypölöske, Döbrönte, Eplény, Fenyőfő és Herend), amelyek más helységek határához tartoztak.³

A sikeres telepítések sorát a magyar–német lakosságú Tés (1626-tól folyamatosan) és Marcaltő (1710-től) nyitotta meg. Az ország sűrűn lakott részeiről és a határon túlról érkező különböző nemzetiségű telepések 1713-tól – a magyar alapítású Bakonybélről –, 1748-ig, a német telepítésű Nagygannáig a hatvanhét helységből negyvenegy pusztát laktak. A 18. század második felében a telepítések üteme lelassult, míg a 19. század elejéig mindössze huszonhat új település jött létre. A kezdeti földbőség megszűnt, így a huszonhat telepítésből hat már a Bakonyban létesült (Borzavár, Lókút, Németszentkirály, Németszentlászló és Németszombathely). A korábbi telepések és az újonnan jöttek fejszecsapásai a Bakony rengetegének a pusztulását is jelentették.⁴

A telepítések következtében alakult ki a 18. század végére Veszprém megye településhálózata. A vármegyei élet újjászületésének ez képezte az alapját, s mintegy 100–150

¹ FELHŐ, I. (szerk.): Az úrbéres birtokviszonyok Magyarországon Mária Terézia korában. I. kötet, Dunántúl, Budapest 1970. 338. o.

² Lexicon locorum Regni Hungariae populosorum anno 1773 officiose confectum. Budapest 1920. (a továbbiakban LEXIKON)

³ ILA, B. – KOVACSICS, J.: Veszprém megye helytörténeti lexikona. Budapest 1964. 52–56. o.

⁴ FALLER, J.: Adatok a Bakony pusztulásához. Zirc 1936. 7–8. o.

évig alapvetően meghatározta a megye gazdasági, társadalmi és igazgatási struktúrájának kiépülését.

A telepítések környezetalakító, sok esetben pusztító, és emberformáló nehéz munkájából nem kis részt vállaltak magukra a szlovák telepesek. A megye területén hét helységet népesítettek be (Bakonycsernye, Bársonyos, Jásd, Lókút, Öskü, Súr és Szápár). Jelentős számú szlovák népesség települt Borzavárra is, de ez a település 1773-ban már magyar, míg a többi hét szlovák volt.⁵ Meg kell jegyezni, hogy több szórvány szlovák csoport a megye községeinek az újratelepítésében is részt vett (pl. Ácsteszer, Csatka, Hánta), de egy részüket a túlsúlyban lévő magyar- és németajkú lakosok asszimilálták, mások pedig a később létrejött szlovák nyelvű településekre költöztek.

A felsorolt nyolc község közül a Zichyek négyet (1716-ban Súr, 1718-ban Ösküt, 1724-ben Bakonycsernyét, 1757-ben Jásdot), az Esterházyak kettőt (1761-ben Borzavárt, 1758-ban Lókutat) telepítettek. Bársonyost 1733-ban a pannonthalmi apátság, Szápárt 1752-ben a Szapáry család telepíttette újra. A szlovák telepesek hat esetben régi elnéptelenedett faluhelyet szálltak meg (Bakonycsernye, Bársonyos, Jásd, Öskü, Súr és Szápár), két esetben irtások révén teljesen új települést hoztak létre (Borzavár, Lókút).⁶

A telepítések közül Súr volt az első. 1716-ban a palotai domínium urai, Zichy Imre és János a csaknem 200 éve elpusztasodott faluhelyre szlovák telepeseket hoztak, és még ugyanabban az évben meg is kötötték velük a szerződést (sajnos az eredeti nem maradt fenn, csak az 1724, 1737, 1738, 1746, 1753 és 1759. évekbeli).

A szerződések tartalmából megállapítható, hogy agrárfalut kellett létrehozniuk, amit csak irtásokkal tehettek, mivel vetésre alkalmas területet nem találtak a prédiumon. Mindegyik telepes szabadon írathatott magának földet, ahol éppen tetszett.⁷

A 1724. évi szerződést kézjegyével ellátó húsz telepes család száma 1734-re harmincegyre nőtt.⁸ Még 1740-ben is „*inordinate*” művelték a határt, telkek szerint osztották fel, és a rétek sem voltak telkekhez kapcsolva. A szántóföldek és rétek felosztásáról az 1753. november 10-én megkötött szerződés rendelkezett. Mivel a falu határában nem volt elegendő föld két nyomásra, a Repce-pusztai földeket is kiosztották közöttük. Mindegyik egész helyes húsz-húsz, mindegyik fél helyes tíz-tíz és mindegyik fertályos gazda öt-öt pozsonyi mérő őszi és tavaszi vetésre szolgáló földet kapott, amelyből az uraság (Zichy János) tisztjének a száraz dézsmát kötelesek voltak kiadni.

Őszi vetés alá három szántást, tavaszi alá ősszel ugaroltatást írtak számukra elő, tavasszal pedig a második szántást bő trágyázással voltak kötelesek végezni. A kettő, négy, vagy több marhas gazdát negyvennapig ígás robotra, a házas zsellért szintén negyvenre, a ház nélkülit húsz gyalognapra kötelezték. A személyes roboton kívül a falunak Palotán évenként száz-száz pozsonyi mérő tavaszi és őszi búzát kellett három szántásban elvetnie, learatnia és betakarítania.

A faluban építendő vendégfogadó, mészárszék és kocsmá hasznóvétele, illetőleg a szénégetésből származó jövedelem a községet illette. A község határában belül háromszáz sertést makkoltathatott, de ezekért a „*beneficiumokért*” 500 rhénes forintot fizetett. Az irtásföldek hatéves adómentességet élveztek, utána dézsma-kilenced járt. A lakosok szabadmenetelűek voltak, de ha az uraság „*hire*” nélkül távoztak, jószáguk elkobozható lett. Az új szerződés terhei és a rossz termés miatt a sűrűk 1759-ben árendájuk csökkentését kérték. Az uraság a hátralékot elengedte, az ötszáz forintos árendát „*az uraság további resolútiójáig*” százötven forinttal csökkentette, azzal a kikötéssel, hogy a „*más helyekre*

⁵ LEXIKON, 277-278, 281. o.

⁶ ILA, B. – KOVACSICS, J.: i. m. 52–56. o.

⁷ Uo. 356–357. o.

⁸ Veszprém Megyei Levéltár (a továbbiakban VML), IV. 1. b. Decrestentia dicarum ab anni 1734. Acta Congr. 1734. szeptember 22.

*elment jobbágyokat kik /: amint ezt a helységbeliek maguk bizonyították:/, elmeneteleket egyéb iránt is megbánták, visszatéríteni tartoznak.”*⁹ Úgy tűnik, hogy a szabad költözködés hathatós fegyver volt a sűruiak kezében. Az uraság a százötven forintos engedményt nem tudta visszavonni, és 1768-ban ez a módosítás már, mint szerződés szerepelt a kilenc kérdőpontra adott válaszok között.¹⁰

Az úrbérrendezés idejére, 1770-re a sűruiak 162 családra szaporodtak. A 79 telkes jobbágy közül 61 szlovák, 17 magyar, 1 német, míg az 52 házas zsellér közül 37 szlovák, 13 magyar és 2 német volt. A 31 ház nélküli zsellér között 26 szlovákot, 4 magyart és 1 németet találunk. Az úrbérrendezés során a falu határát a második osztályba sorolták. Az egész helyes gazda jobbágytelke 24 hold szántóból és 10 kocsi szénát termő rétből állt. Az úrbéres telkek száma 45 7/8-os volt. A 79 telkes jobbágy közül 21 7/8-os, 46 4/8-os és 12 3/8-os volt, emellett a kezükön maradt 38 3/8-os telek.¹¹ A népesség 1773-ban és 1836-ban szlovák nyelvű. 1851-ben és 1863-ban magyar–szlováknak tekintik.¹²

Öskü újjátelepítését 1713-ban kezdte Zichy Imre és Ferenc, nem sok sikerrel. Az 1715-ös országos összeírás adatai szerint Pintér István bíró vezetésével nyolc család érkezett a csaknem 200 éve lakatlan prédiura. A telepítés után két évvel csak két zsellérház állt, mindössze 38 3/4-es pozsonyi mérő alá való földet műveltek és 28 kaszás réttel rendelkeztek. A földeket nem osztották fel, a lakosok jobbára állattenyésztéssel foglalkoztak, irtásföldjeik alig voltak. A falu erdeje elég volt, de földjei silányak, és csak két kaszás rét adott egy kocsi szénát. Lakói a Pintér, a Varga, a Trenás, a Brezovai, a Lakatos és a Takács családok, hamarosan szétszéledtek.¹³ Helyükre 1718–1719-ben a Bars vármegyei Simonyból (Šimonovany) érkeztek új telepések. Ekkor települt Öskübe a Becska, Bednarik, Csakovics Csizmadia, Fardeh, Fazekas, Nyitray, Pálkás, Smali, Uhar, Varga, Zolnai, számszerint 22 család.

Az 1720. évi összeírás szerint az előbb említett lakosok még nem művelték sem a földjeiket, sem a réteiket, nem is került sor azok felosztására. Falubeli megmaradásuk is bizonytalan volt. Az összeíró szkepticizmusa indokolt volt, mert sok esetben a telepéseket más földesurak kedvezőbb szerződés ígéretével elcsábították. Ezek ellenére Öskü megszállása tartósan bizonyult.¹⁴ Az eltávozottak helyére Besztercebánya környékéről, valamint Pozsony és Nyitra megyékből érkezett utánpótlás.¹⁵ A község lakosságát 1731-ben 25, 1732-ben 24 család alkotta.¹⁶

A telepítés kezdeti szakaszában állandó volt a határvillongás a szomszéd településekkel – ami ellen a földesúr is vajmi keveset tehetett –, s még az 1746-os és 1760-as szerződésekben is a lakosok feladatává tette a falu határának megvédését. Az új telepések kilencedet adtak, amely kötelezettségük csak 1746-ban szűnt meg. Évente dézsma-, robot- és egyéb adományváltság fejében 250 forintot fizettek. Továbbra is kötelesek voltak a 100 pozsonyi mérő allodiális (majorsági) földet megszántani, bevetni és a termést betakarítani.

⁹ VML, IV. 1. g. aa. Súr, Kontraktus, 1753. november 10.

¹⁰ VML, IV. 1. g. aa. Súr, Kilenc kérdőpont, 1768. április 14.

¹¹ VML, IV. 1. g. aa. Súr, Urbárium, 1770. szeptember 22.

¹² LEXIKON, 278. o. FÉNYES, E.: Magyar Országnak' s a' hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statisztikai és geographiai tekintetben. I. kötet, Pest 1836. 457. o. (a továbbiakban FÉNYES, E. [1836]), FÉNYES, E.: Magyarország geographiai szótára. II. kötet, Pest 1851. 46. o. (a továbbiakban FÉNYES, E. [1851]), Magyarország helynévtára. Pest 1863. 722-733. o. (a továbbiakban MH)

¹³ Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban MOL), Archivum Regnicolare, Lad. HH. No. 10. fr. 2. 174. kötet. 1715. évi országos összeírás, Veszprém megye (VML – mikrofilmtár)

¹⁴ MOL, Archivum Regnicolare, Lad. AA. Fasc. A–BNB. 102. köt. 1720. évi országos összeírás, Veszprém megye (VML – mikrofilmtár)

¹⁵ ILA, B. – KOVACSICS, J.: i. m. 307–308. o.

¹⁶ VML, IV.1.b. Decrestentia dicarum ab anni 1731. Acta Congr. 1732. március 20.

Természetbeni szolgáltatásaik közé tartozott a hosszú fuvar, évenként a marhás gazdák kétszeri fuvara Kálózra, vagy máshová, illetőleg az uraságnak 400 db. tyúktojást adtak le.

Bírójukat – az uraság tisztjének jelenlétében – szabadon választhatták. A tisztt előtt adtak számadást a község haszonvételeiről. A forrásban feltűnik egy bizonyos Proksa János, helybeli gazda, árendabeszedő és az urasági javak gondviselője.

Az 1760-as szerzőpdésben már csak 200 rhénes forintot fizettek terheik megváltásáért. Az urasági föld művelésén kívül a betakarított termést Oroszvárra is el kellett szállítaniuk. Az ösküi és a balai pusztán található réteket kaszálták, emellett a szénát az uradalmi birkás házához szállították, és kazalba rakták. A szerződés megszabta a jobbágyok által tartott juhok számát: egész helyes legfeljebb 30, félhelyes 15, fertályos 10 birkát tarthatott. A hosszú fuvar, az ölfa szállítását, kibővítették az uradalmi sörházhoz való eljuttatással is. Az ölenkénti felvágás árát 15 krajcárban határozták meg. A mészégetésből az uraság tizedet szedett, és elővásárlási joga volt a mészre. Pozsonyi mérőként 6 krajcárt fizetett a szállítással együtt. Az ösküi urasági épület javítását mind marhás, mind gyalog robottal segíteniük kellett a falu lakosainak.

Az új szerződés kiterjesztette az ajándékok körét is. A közösen adott 400 db. tojáson kívül 10 öl tűzifát és minden család két csirkét adott. A feltételek látszólagos súlyosbodása ellenére az Ösküre betelepülők száma folyamatosan növekedett, mivel a lakosság nagy része – divatos kifejezéssel élve – melléküzemágakból élt. A szlovákok közül sokan foglalkoztak a faművesség különböző ágazataival. Fontos haszonvételi forrásuk volt a pálinkafőzés, de a legjövedelmezőbb a mészégetés. Az égetett mésszel szinte az egész Dunántúlt bejárták.¹⁷

1770-ben a 65 telkes gazda közül 18 a magyar, a többi szlovák (telekarány: 14 2/8-os telkes és 51 1/8-os gazda). A 33 háza zsellér közül 22 szlovák, 9 magyar és 2 német nevű. A 4 ház nélküli zsellér szlovák nevet viselt.¹⁸ A település 1773-ban szlovák nyelvű, 1841-ben magyarosodni kezdő szlovák falu.¹⁹

A harmadik szlovák telepes falu, Bakonycsernye, amelyik még az 1552-es török hadjárat előtt pusztult el, 1724-ben népesült be. Az 1724. március 7-én kelt, gr. Zichy János és a csernyei telepesek között megkötött szerződés értelmében betelepíthették az elhagyott csernyei pusztát, „*amennyire gondolják, hogy elégséges volna.*” Az első csoport nyolc telepesből állt, és a többi Zichy-birtokhoz képest előnyösebb feltételeket kapott. Három évig minden adótól és dézsmától mentességet élveztek. Irtásaik után hat évig, szőlőültetvényeik után kilenc évig nem fizettek dézsmát. Később minden terményből tizedet voltak kötelesek fizetni. Az egész helyesek három forint bérletet fizettek, és évi 24 napi robottal tartoztak. A vadászat és a fakereskedés számukra tilos volt.²⁰ A telepes családok száma 1731-re 28-ra nőtt.²¹

Az 1746-ból és 1753-ból származó szerződések a fokozódó robotterhekről tanúskodnak. A robot kiszabásának mértékét az igaerő jelentette. Míg 1746-ban a marhás gazda a maga ökrével és eszközével 10 napot szolgált, addig 1753-ban a kettő vagy négy marhával rendelkezők már 40 napot. Ezen kívül a marhás gazdák 1746-ban 100 mérő búza alá szántottak, vetettek és a termést betakarították. Ez a szolgálat 1753-ra az egész falu lakossága között oszlott meg, de már 200 mérőre emelkedett. Az 1746-os 20 nappal szemben a házas zsellérek 1753-ban már 40 gyalognapot szolgáltak, a ház nélküliek 20 napot. A robotkötelezettséget súlyosbította a szolgálatok átválthatósága. Az uraság, igénye szerint a marhás robotot átválthatta dupla gyalognapra.

¹⁷ VML, IV. 1. g. aa. Öskü, Kontraktusok: 1746. október. 6., 1760. április 10.

¹⁸ VML, IV. 1. g. aa. Öskü, Urbárium, 1770. szeptember 22.

¹⁹ LEXIKON, 281. o., FÉNYES, E. [1836], I. kötet, 439. o.

²⁰ VML, IV. 1. g. aa. Csernye, Kontraktus, 1724. március 7.

²¹ VML, IV. 1. b. Decrestentia dicarum ab anni 1731. Acta Congr. 1732. március 20.

Mind 1746-ban, mind 1753-ban az irtás engedélyezett volt, a kilenced- és a tizedfizetés alól hatévi felmentést kaptak. A szabadon makkoltatható sertések száma 1746-tól 1753-ra 100-ról 300-ra nőtt. Jelentős haszonvételnek számított a szénégetés, az irtások melléktermékeként.²²

Az 1770-es urbárium szerint Bakonycsernyén 84 helyes gazda 19 3/8-os telekkel rendelkezett. Közülük 51 szlovák nevet, 33 pedig magyart viselt. A 159 házas zsellér közül 134 volt szlovák nevű, 25 magyar, míg 44 ház nélküli közül 35 volt szlovák és 9 magyar.²³ 1773-ban a falu szlovák nyelvű, 1851-ben pedig magyar-szlovák nyelvű.²⁴

A pannonhalmi apátság Győr–Veszprém megyei birtoktestéhez tartozó Bársonyos – amely 1536 után néptelenedett el – újraterelítése 1728-ban kezdődött. Ekkor engedte meg az apátság a mezőörsi lakosoknak, hogy a prédiom határában található Öreghegyet szőlővel beültessék. 1732-ben már újralakott település (*neoinpopulata possessio*) a megnevezése.²⁵

Sajgó Benedek szentmártoni főapát az 1773. szeptember 16-án kelt levél szerint a Nyitra megyei Sasvárról (Šaštín) származó szlovákokat hozatott a faluba. Jelentős számú magyar telepes is hozzájuk csapódott. Az új telepesek megkapták Bársonyos prédiomát, a Szőlös nevű pusztát és Kát egy darabját. Kötelesek voltak 40 fél helyes és 10 fertályos telkeket kialakítani. Négy évig menetesek voltak minden adófizetés és földesúri szolgálat alól. A négy szabad év elteltével szántóból és szőlőből a szokott dézsmát kellett adniuk. Robotkötelességük szántáskor és aratáskor heti 2-2 nap volt. Az új lakosok szabadmenetelűek voltak, ha lefizették a 20 forint a használt földért (*terrágium*), s maguk helyett mást állítottak. A távozó gazda házát és majorját eladhatta, de az uraságnak minden forintból egy garas járt, s miután adósságait kifizette, mehetett „Isten nevében.”²⁶

1768-ban a fél helyes gazdák két évre, vagy két vetésforgóra elegendő 35 pozsonyi mérős földet és 4 szekér szénát termő rétet bírtak, a fertályosok ennek felét használták. Robotszolgálatuk a telepítési szerződéstől eltérően alakultak. Az uraság szőlőjét Szentmártonban 1753-ig kapálták. Utána azonban pénzben fizettek, mert a földesúr nem volt megelégedve munkájukkal. Kapás robot fejében a fél helyesek kettő, a fertályosok egy forintot fizettek évente. Borból, báránból, gidából kilencedet és tizedet adtak, búzából, árpából, tönkölyből és kukoricából viszont csak tizedet.²⁷

A telepesek irtásföldjeit 1773-ban 38 gazda után – két pozsonyi mérővel számolva – 115 holdban mérték fel. 1770-ben a 35 telkes jobbágy 15 4/8-os telket bírt. Neveik alapján a gazdák közül 18 szlovák, 17 magyar, a 25 házas zsellér közül 11 szlovák és 14 magyar, az 5 ház nélküli pedig magyar volt.²⁸ 1773-ban szlovák községnek tartják, bár tanítója 1771-ben magyar nyelven oktat. 1851-ben már magyar nyelvű község.²⁹

A 18. század második felében települt szlovák falvak népességi bázisukat tekintve alapvetően különböztek a korábbi telepítésektől. Míg a század első felében az elsődleges nyelvterületre, a Felvidékre támaszkodtak, addig 1750 után a korábban létrejött szlovák telepek népfeltele, vagy a német és magyar nyelvű falvak szlovák szórványai jelentették az utánpótlást.

Az 1600-as évek közepétől lakatlan Szápár esetében is ez történt. A falu határát, Akát, a szlovák telepesek 1752-ben népesítették be, miután fokozatosan háttérbe szorultak a

²² VML, IV. 1. g. aa. Csernye, Kontraktusok: 1746. november 1., 1753. október 26. Érdekes pontja mindkét szerződésnek, hogy az „augusztána hitvallást” szabadon gyakorolhatják és prédikátoruk is lehet.

²³ VML, IV. 1. g. aa. Csernye, Urbárium, 1770. szeptember 22.

²⁴ LEXIKON, 277. o., FÉNYES, E. [1851], I. kötet, 216. o.

²⁵ ILA, B. – KOVACSICS, J.: i. m. 139. o.

²⁶ VML, IV. 1. g. aa. Bársonyos, Kontraktus, 1733. szeptember 16.

²⁷ VML, IV. 1. g. aa. Bársonyos, Kilenc kérdőpont, 1768. április 24.

²⁸ VML, IV. 1. g. aa. Bársonyos, Urbárium, 1770. november 22.

²⁹ LEXIKON, 277. o., FÉNYES, E. [1851], I. kötet, 96. o.

betelepülő németek mellett.³⁰ Az alapítólevél 1752. február 8-án kelt. Eszerint gr. Szápáry János a Kotlekovics Jakab parochus vezette telepeseknek, Fabik Antalnak, Kucs Pálnak, Leszkova Mártonnak, és rajtuk kívül 12 akai gazdának „a szápári pusztát árendában kiadja a maga hasznával.”

A pusztát korábban a csetényi lakosok bérelték, de mivel sok kárt tettek benne, nyolc évre az akaiak kapták meg. Az „*elcsípett*” földeket vissza kellett szerezniük, hogy a terület „*az előbbeni Statusra juthasson.*” Az új telepések az első két évben összesen 50, a harmadikban 30 forintot, az utolsó öt évben, pedig évenként 200 forint bérletet fizettek. A gróf részére meghagyott erdőt minden kártól, pusztítástól, favágástól, makkterméskor és marhajárástól kötelességük volt kiűzés és kizárás büntetés terhe alatt (*sub poena exturbationis et exclusionis*) megoltalmazni. A szerződés megvizsgálása tárgyában nyolc év múlva újra folyamodniuk kellett az urasághoz. A bérlők szabadmenetelűek voltak: „*hogyha valaki közülük elmenne, az maga házát és hajlékát másnak eladhassa.*”³¹

Az alapszerződés 1767-ig maradt érvényben, amikor Csakovics János főbíró, Troják György törvénybíró, Fabik Antal, Kukoda Mihály, Vodicska János tanácsnokok és a többi lakos az urasággal megegyezett a helyes gazdák szekeres szolgálatában (a földekért járó kilencedért, Bábolnáig és vissza, teherrel is). Mindegyik árendás köteles volt 6 nap gyalogmunkát végezni.³²

1768-ban a helyes, egész, fél, vagy fertály telkes gazdáknak 13 hold, de különböző mérős földjük volt. A kilenceden kívül sem marhás, sem gyalog robotot nem adtak („*kontraktualisaknak*” nevezték magukat).³³ Az 1770-es urbárium Szápárt a második osztályba sorolta. Öt egész telken 23 helyes gazda élt, akik közül négyen 3/8, kilencen 2/8 és tízen 1/8 telkesek voltak. A gazdák közül csak egynek volt magyar neve. Öt házasság és két ház nélküli gazda szlovák nevet viselt.³⁴ Az 1773-ban adatok szerint szlovák nyelvű, 1851-ben magyar–szlovák nyelvű.³⁵

A tizenöt éves háború alatt elnéptelenedett Jásd másfél évszázadig egyike volt a palotai vár 17 bakonyi pusztájának. Határait a környékbeli lakosok bérelték. Gr. Zichy János 1757. április 1-jén kötött ideiglenes szerződést a szápári Burkos Jánossal, amely szerint a jásdi és csöszai pusztákat csak akkor adja ki végleges letelepedésre, ha „*legalább nyolcvan házilag való sessiókat nem építenek*” és mindegyik telepes igavonó marhával is rendelkezik.

A telepítést megkezdő szlovákok mellett jelentős számban érkeztek lakosok Nyitra, Trencsén és Túróc megyékből is, ugyanakkor Nánáról és Isztimérről néhány német család is csatlakozott.

A telepések három szabad évet kaptak, ezek leteltével évente 300 forintot fizettek. A marhás gazdák 25 nap ígás robottal szolgáltak. Szent Mihály-naptól negyedévig engedélyezték a bormérést, de ezen kívül az uraság minden haszonvételt fenntartott magának. Gabonából és egyéb dézsma alá eső terményekből csak tizedet tartoztak fizetni, emellett 100 sertés szabad makkoltatását is megkapták.

A telepítés jól haladhatott, mert gr. Zichy János 1757. április 14-én megerősítette a szerződést. Ugyanebben az évben már 22 telepest írtak össze.³⁶ 1768-ban a 45 gazda túlnyomó többsége 2/8-os és 1/8-os volt; „*a magok között való osztály szerint*” 18,16,14,10 és

³⁰ ILA, B. – KOVACSICS, J.: i. m. 358. o.

³¹ MOL, Helytartótanács Levéltára, 215. Departamentum Urbariale, Littera R–Szo. 326. cím, C. 3247. Kontraktus 1752. február. 8. (VML – mikrofilmtár)

³² MOL, Helytartótanács Levéltára, 215. Departamentum Urbariale, Littera R–Szo. 326. cím, C. 3247. Uo. Kontraktus, 1767. augusztus 11.

³³ MOL, Helytartótanács Levéltára, 215. Departamentum Urbariale, Littera R–Szo. 326. cím, C. 3247. Uo. Kilenc kérdőpont, 1768. május 2.

³⁴ VML, IV. 1. g. aa. Szápár, Urbárium, 1770. szeptember 23.

³⁵ LEXIKON, 278. o., FÉNYES, E. [1851], II. kötet, 65. o.

³⁶ VML, IV. 1. g. aa. Jásd, Kontraktus, 1757. április 1 – április 14.

kevesebb pozsonyi mérős, irtásból nyert földjük volt.³⁷ 1770-ben a 45 telkes gazda anyanyelvi megoszlása a következő volt: 29 szlovák, 14 magyar, 2 német. Az 50 házas zsellér közül 35 szlovák, 13 magyar és 2 német nevet viselt, míg a 6 ház nélküli zsellérből 3 volt szlovák, 2 német és 1 magyar.³⁸

A falut 1773-ban szlováknak írták össze. Fényes 1836-ban szlovák–magyar–német ajkú községként jellemezte, 1851-ben már a német–magyar falvak közé sorolta.³⁹

Az Esterházyak cseszneki uradalmához tartozott Lókút-pusztá. A Bakonyban helyezkedett el, Csesznectől távol, ennek következtében az uradalom tisztartói nem tudták megakadályozni a nagyméretű erdőpusztításokat és falopásokat. A cseszneki tisztartó – ura hozzájárulásával – 1758. június 4-én kötött szerződést Mechina András és Héring János lokátorokkal, s megengedte nekik, hogy a Lókút nevű vendégfogadót (*diverticulumot*) „*húsz házbéli árendás jobbágy társukkal megszállják.*” Az uraság tisztje kikötötte, hogy a telepések „*jó keresztény pópista és egy nyelven valók legyenek.*” A végleges szerződést 1759. február 16-án kötötték meg.

Az bérlők három szabad évet kaptak, aminek elteltével minden „*helyes*” [házas] gazda évente 8 forintot fizetett. Ezen felül sem robotot, sem dézsmát nem adtak, csak házaik és irtásaik után fizettek bért, és minden évben egy vagy két özet adtak „*innen napi ajándékban.*”

Földjeiket bükkös erdőkből irtották, jobbágyjogú külsőségeik nem voltak. A lakosok szabadmenetelű bérlők voltak, akik főleg tűzifa-kereskedelemmel, szekrény- és szerszámkészítéssel foglalkoztak. Az áru nagyobb részét Veszprém piacán értékesítették. Ezért a haszonvételért nem tartoztak bért fizetni. Jelentős szerepet játszott a település életében az üveghuta is.⁴⁰

Az uraság 1762-ben szerződést kötött a cseh Klyma Marian Károly üvegfúvó mesterrel. 400 forint ellenében megengedte neki, hogy Lókúton hutát építsen, és azt üzemeltesse.⁴¹ A famegmunkáláshoz kiválóan értő szlovákok minden bizonnyal jól pénzeltek az árúk után, így könnyen kifizethették árendájukat. Mindez felkeltette a földesúr Lókút iránti érdeklődését.

Az ún. Közbakony felosztása után gr. Esterházy Gábor lett Lókút egyedüli ura. Az 1779. július 18-án megkötött új szerződésben megpróbálta a telepeseket jobban a földműveléshez kötni. Kevesellte a házhelyek utáni irtásföldeket, kifogásolta, hogy a lókútiak inkább a fa eladásából, mint a földművelésből éltek (még az élelmüket is a veszprémi piacról szerezték be), így kevés jövedelme származott a birtokából. A Papod, Borzás és Körösgyőr nevezetű hegyek alatt lévő „*lapos*” bükkös erdő felosztásával próbálta a lókútiakat rászorítani arra, hogy a határból éljenek.

Az irtásföldek után 5 szabad évet kaptak, azzal a feltétellel, hogy az 5-5 mérős darabokban kijelölt erdő kivágott fái az irtóké lehettek, de a földnek „*jó szántani való[nak]*” kellett lennie. Az új irtások az uraság birtokában maradtak, a szabad évek letelte után nem vette el őket, hanem külön szerződésben, a használatukban hagyta. Az 5-5 mérő földeket tilos volt darabolni és elszántani. Minden negyedik évben meg kellett trágyázni, és a telepések a tisztí utasítás szerint meghatározott nyomásba tartoztak vetni.⁴²

A földek termővé tétele érdekében a földesúr megengedte, hogy épület- és tűzifa, illetve faedények készítésére, hamuégetésre és a bányászáshoz az 5 szabad év alatt az irtott fát felhasználják, de utána az erdő haszonvételét megtiltotta. Valószínű, hogy ez, valamint a nagy

³⁷ VML, IV. 1. g. aa. Jásd, Kilenc kérdőpont, 1768. április 18.

³⁸ VML, IV. 1. g. aa. Jásd, Urbárium, 1770. szeptember 22.

³⁹ LEXIKON, 277. o., FÉNYES, E. [1851], I. kötet, 151. o.

⁴⁰ VML, IV. 1. g. aa. Lókút, Kontraktus, 1758. június 4., 1759. február 16.

⁴¹ ILA, B. – KOVACSICS, J.: i. m. 248–249. o.

⁴² VML, IV. 1. g. aa. Kontraktus, 1779. július 18.

mértékű erdőpusztítás vezetett a huta megszűnéséhez, hiszen a század végéről már nincs róla adatunk.⁴³

Az úrbérrendezéskor 1774-ben a 20 1/8-os telepes közül 13 szlovák, 7 magyar nevű, a 15 házas zsellér közül pedig 12 szlovák, 3 magyar nevet viselt. Az 1806-os és 1815-ös urbáriumban 10 telket bíró 18 4/8-os és 4 2/8-os gazda 17 szlovák nevű, 8 német és 7 magyar. A 91 házas zsellér között a szlovák–magyar–német arány 30-30%-os.⁴⁴ 1773-ban a népesség szlovák, 1851-ben magyar–német, 1863-ban viszont már magyar–német–szlovák anyanyelvű.⁴⁵

Borzavár-pusztta tipikus példája a „második generációs” migráció révén történő telepítésnek. Gr. Esterházy János, mivel a pusztának kevés hasznát vette, tisztjei révén 1761. március 7-én kiadta az Abából érkezett 29 családnak (Takáts, Köröstsős, Horák, Belec, Skobrák stb.), továbbá a Csatkáról való Horváth Györgynek, Hántáról való Haraszta Pálnak, hogy a pusztát betelepítsék, és „20 egész vagyis 40 fél helyre” maguknak házakat építsenek. Megszabták, hogy a házak két sorban egy év alatt épüljenek meg, és ugyanezen idő alatt „rétekek és szántóföldeknek való irtásokat” tegyenek. Kikötötték azt is, hogy a gazdák római katolikusok legyenek. Megtiltották csavargó, nincstelen, marha nélküli emberek befogadását.

Három év adómentességet kaptak, ennek elmúltával 300 forint árendát és a termésből dézsmát fizettek. Épületfát csak a tisztek jelölhettek ki. A telepesek bérlőkként vállalták szolgálataikat, de ha az uraság a 300 forintot megemelte volna, akkor házaik, és földjeik becsértéke alapján a földesúr fizetett, és szabadon távozhattak.⁴⁶

1770-ig ez a szerződés maradt érvényben, utána évenként megújították, majd 1791-ben újat kötöttek. A szerződés a borzaváriak kérésére jött létre, mert a település lakóinak – minden földesúri tilalom ellenére – fő haszonvételi forrása az irtásokból kitermelt fa feldolgozásából származott. Termékeikkel állandóan jelen voltak Veszprém, Pápa, Győr piacain, és távolabbi vidékek vásárain is megjelentek.⁴⁷ Nem véletlen, hogy ebben a helyzetben ragaszkodtak a pénzbeli megváltáshoz, ami a pénzsűkében lévő földesúrnak is az érdeke volt.

A fentiekben jelzett események okozták a Bakony pusztulását, hatalmas erdőségeinek letarolását. A földesúrnak szántóföld kellett, az árendás telepesnek pedig fa, amelyből pénzelhetett, és kifizethette a megváltási összeget. Például Borzavár esetében a hézagos adatok is bizonyítják a nagyméretű erdőirtást. 1789-ben 285 hold (1300 négyszögöl) szántó, szinte teljes egészében irtásföld, szolgált adóalapul. A földesúr 1808-ban a Cseres és Nyíres erdőkből, ahol 1788-tól állandó erdőirtás folyt, 326 pozsonyi mérős földet váltott meg „kilánként” 5 forinttal. Ekkor az adóalap 260 hold volt, de még 61 telkes gazda 198 holdat és 33 „házas” zsellér 33 holdat bírt.⁴⁸

A település népessége folyamatosan növekedett. 1768-ban 7 ház nélküli és egy házas zsellér költözött a faluba, velük együtt a 40 2/8-os telkes közül 14 viselt szlovák nevet, 1 németet, a többi magyart. 1815-ben az 57 jobbágy közül 23 volt magyar, 22 szlovák és 12

⁴³ ILA, B. – KOVACSICS, J.: i. m. 248–249. o.

⁴⁴ VML, IV. 1. g. aa. Urbáriumok: 1774, 1806, 1815.

⁴⁵ LEXIKON, 281. o., FÉNYES, E. [1851], II. kötet, 36. o., MH, 510–511. o.

⁴⁶ VML, VII. 1. b. Urbéri törvényszéki iratok, Borzavár, Kontraktus, 1761. március. 7. A hosszabbításra l. 1769. május 4.

⁴⁷ VML, VII. 1. b. Urbéri törvényszéki iratok, Borzavár, Kontraktus, 1770. április. 20., hosszabbítás módosítással 1788-ban. Itt található az 1791. január 14-i szerződés is. Ebben már a földesúr tetszésétől függött, hogy a tizedet a termésből kéri, vagy pénzbeli megváltást akar. Ez vonatkozott a robotszolgáltatásra is. Az allodiális Kopasz-hegyi irtásföldet a roboton felül is kötelesek voltak művelni, és a földesúri gazdaság építkezésein (pajta, magtár) szintén részt kellett venniük.

⁴⁸ VML, Extractus quanti contributionalis domesticci in I. C. Veszpr. Processu Csesznek. é. n., 1789–1806. Uo. Irtásföldek (kimutatás) é. n. (1788–) 1806–1808. A kedvező háziipari „háttérgazdaság” a népesség, elsősorban a zsellérség jelentős növekedéséhez vezetett. A demográfiai robbanás a XX. század első felében következett be, amikor lakossága 1900–1940 között 25–28%-kal nőtt. Vö. ILA, B. – KOVACSICS, J.: i. m. 149. o.

német nevű. A 43 házas zsellérből 23 volt magyar, 15 szlovák és 5 német vezetéknév.⁴⁹ 1773-ban magyar nyelvű községként írták össze, Fényes 1851-ben német-magyarnak tekinti.⁵⁰

A korreferátum végére nem teszek kísérletet a szlovák telepítések egyedi vonásainak kiemelésére, sem az általános jelenségekkel való összevetésre. Meggyőződésem, hogy ehhez alapvető, részletes előmunkálatok szükségesek. A tárgyalt nyolc települést csak vázlatosan ismertettem, hiszen az értékeléshez és az általánosításhoz megyénk telepítéstörténetét kellene jobban ismernünk. A források, amelyek ezt az információs anyagot hordozzák, még a levéltárakban rejtőznek, kutatásuk és feldolgozásuk a jövő feladata. Dolgozatomban a fellelhető szerződések alapján csak a szlovák telepítések folyamatát mutattam be, így próbáltam elhelyezni a soknemzetiségű Dunántúl színes palettáján a Veszprém megyei szlovákság színfoltját.

⁴⁹ VML. VII. 1. b. Borzavár, Urbáriumok, 1868. február 28., 1815. november 12.

⁵⁰ LEXIKON, 277. o., FÉNYES, E. [1851], I. kötet, 158-159. o.

II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának mátyusföldi eseményei

A Vág-vonal, valamint a Vág és a Kis-Duna között elterülő terület a 18. század elején fontos stratégiai szerepet játszott. A terület részét alkotja a Mátyusföld néven ismert tájegységnek. Maga a Mátyusföld-fogalom elemzése nem képezi jelen munkánk témáját, így csak a pontosítás végett szögezzük le, hogy Mátyusföld alatt a két folyó, a Vág és a Kis-Duna által bezárt területet fogjuk érteni, illetve figyelmünk kiterjed azokra a településekre, amelyek közvetlenül a Vág túlsó partján fekszenek, és közigazgatásilag jelenleg a Galántai, illetve Vágsellyei járás részét képezik.

Mátyusföldet a kuruc csapatok 1703 decemberében érték el, miután 1703. november 28-án elfoglalták Lévát, majd december 2-án Galgócot, és december 4-én Nagyszombatot. A régióban az első jelentősebb katonai táboruk 1703 decemberében Szeredben és környékén létesült. A hely kiválasztása nem volt véletlen. Szerednek, illetve a területén található egykori semptei várnak¹, ekkor még nagy stratégiai jelentősége volt, hiszen ez volt az egyik legjelentősebb Vág-parti átkelőhely. Szeredből közúton könnyen megközelíthető volt nemcsak Pozsony, hanem Bécs is. Szered és Pusztakürt területén létrehozott katonai táborokon kívül december elején a közeli Nyitra megyei Kis-Köröskényben is katonai tábor létesült. A fennmaradt forrásokból kitűnik, hogy a felsorolt táborok ellátásában nagy szerepet játszottak a mátyusföldi települések.²

1703 utolsó hónapjától a kuruc csapatok jelenléte állandósult a térségben. Ez annak tudható be, hogy a császári csapatok nem tudtak komolyabb ellentámadást indítani a kurucok ellen. 1704 kora tavaszán nemcsak a Mátyusföld, hanem a Csallóköz is Rákóczi katonáinak a kezén volt. Áprilisban Diószeg mellett létesítettek nagyobb katonai tábor. Május folyamán rövid időre a császári csapatok visszafoglalták a csallóközi és a mátyusföldi területek nagy részét. Sikerük azonban nem volt tartós, mert 1704. május 28-án a Kárpátok lábánál elterülő Szomolánynál vereséget szenvedtek. A kuruc csapatok ebben a csatában Ocskay László vezetésével Ritschan Ádám generális csapatai fölött győzedelmeskedtek, oly sikeresen, hogy magát Ritschant is foglyul ejtették. Néhány óra alatt körülbelül 1000 osztrák katona esett el. A csatát megelőzően, már komoly kuruc haderő tartózkodott a Mátyusföldön, áprilisban Tajnay Pál egységei 2 hétig Sellyén voltak beszállásolva. Az 1704-es év folyamán II. Rákóczi Ferenc seregei a Mátyusföldön több helyen is táboroztak. A diószegi tábor Bercsényi Miklós főgenerális vezetése alatt állt. Ugyancsak rövid ideig katonai tábor létezett Alsó-Nyárasdon, Nádszeg mellett, valamint Szelőce térségében is. Az 1704-es évben a Vág-vonalat továbbra is sikerült tartaniuk a kuruc seregeknek. Katonai sikereikben az év utolsó napjaiban állt be törés, mert december 28-án Nagyszombat mellett vereséget szenvedtek a császári csapatoktól. A csata után 1705 januárjában a labancok egészen Sellyéig jutottak, de győzelmük ellenére, csak a tél folyamán tudták megtartani a térséget, 1705 márciusában elvonultak. Régióink egy része a nagyszombati csata után is kuruc kézen maradt, hiszen Bercsényi Miklós tábora 1704 decembere és 1705 márciusa közt Vecsén volt. Bercsényi Miklós csapatain kívül a térségben táboroztak Eszterházy Antal csapatai is. A kurucok tavasszal rövid időn belül vissza tudtak vágni, és hosszabb ideig le tudtak táborozni a Mátyusföldön. Bercsényi Miklós vezetése alatt, még a nyári hónapokban elfoglalták a Csallóközt. A Kis-Duna és Vág közti területet is ellenőrzésük alatt tartották. 1705 augusztusának kezdetén nagyobb katonai tábor létezett Galánta és Kajal között. Bercsényi több levelet is írt ebből a táborból. Még augusztus folyamán a tábor Galánta és Szered közé

¹ A Vág folyó mederváltoztatása után került Szeredhez

² Nyitrai Állami Levéltár, Nyitra megye, Rakocziana, kárösszeírás. A forrás teljes szövegét a tanulmány mellékletében közöljük.

helyezték át, majd októberben Jókánál építették ki. 1705. október 17-én Galántán került sor a Bercsényi Miklós és Ocskay László közti megbeszélésre. Mátyusföld 1705 végén és 1706 elején is a kurucok kezén maradt. 1706 márciusának végén indult meg a császári csapatok ellentámadása Stahremberg Guido vezetésével. A labancok a kurucok Vág menti pozícióit vették célba. 1706 júniusában elfoglalták Galántát és Sellyét. 1707 tavaszán azonban már Somogyi Ferenc csapatai lettek beszállásolva Sellyén, Deákin és Pereden. 1707 júniusának első felében a sellyei sáncokban még mintegy 400 kuruc gyalogos tartózkodott. Júniusban itt halt meg egy Girécs nevű tiszt is, akit teljes katonai dísszel Mocsonokon temettek el. 1707 októberében a Stahremberg vezette császári csapatok jelentős pozíciókat szereztek a környéken, Sellyét, Szeredet, Semptét és Galántát is elfoglalták. A telet a császári csapatok itt töltötték, majd 1708 márciusában ismét Bottyán János csapatai szálltak be Sellyére. 1708 júniusában Tornócnál ütöttek rövid időre tábort. A császári csapatok Galántát és a tőle északabbra levő területet 1708 márciusáig fennhatóságuk alatt tartották, ekkor Bottyán János indított a Vág folyón átkelve támadást a császári csapatok galántai állásai ellen, amelyeket el is foglalt. A város egy része a harc során leégett. Bottyán visszaszerezte a kurucoknak az egész Mátyusföldet.

A Rákóczi-szabadságharc katonai sikereiben azonban 1708. augusztus 3-án végzetes fordulat állt be, amikor Trencsénél a kurucok vereséget szenvedtek. Ettől fogva már csak rövid ideig, és helyenként tudták a kurucok a Vág-vonalat visszaszerezni. Érsekújvár feladásáig néha felvillant a remény a Vág és a Kis-Duna közötti terület visszaszerzésére, de miután 1710. szeptember 24-én a kurucok hosszú ellenállás után feladták Érsekújvárt, katonai akcióik a Mátyusföldön befejeződtek.

A harcok során a lakosság sok szenvedésen ment keresztül, a katonák elszállásolása és ételmezésük biztosítása hatalmas megterhelést jelentett. Az egyes települések által elszenvedett károk nagy részéről leginkább a fennmaradt kárjelentések alapján szerezhetünk tudomást. Sajnos nem mindegyik településé maradt fenn. Illusztrációként csak Sellye kárjelentését közöljük, hogy az érdeklődő betekintést nyerhessen a terhek nagyságába. 1703 decemberében a sellyei lakosok a szeredi kuruc katonai táborba 150 darab kenyeret, 3 kocsi szénát, 2 disznót és 65 mérő (1 mérő 54 liter) zabot szállítottak. Ugyanabban a hónapban az Alsó- és Felső-Köröskényi táborba Szentpéteri Imre csapatának küldtek 202 kenyeret és 2 disznót. 1704 januárjában Szeredbe Gerhart György kapitánynak adtak 56 libra marhahúst (1 libra kb. 560 g), 6 libra szalonnát és vaját. 1704 áprilisában első ízben voltak katonák beszállásolva Sellyén. Tajnay Pál két zászlóaljnyi katonasággal egy hétig lakott a városban. Ez idő alatt elfogyasztottak 156 mécz bort (1 mécz kb. 1,69 liter), 6 mécz vaját, 3 disznót és egyéb ételmet, „konyháralót”, ahogy azt a korabeli leírás megnevezte. Az ágyúk Lipótvárra vontatásához a sellyeiek még az 1704-es évben 4 ökröt is adtak.

1704. december 27-én a sellyei kastélyból Almási Ferenc, Komárom megye alkapitánya 148 mécz abrakot vitt Balog István kapitány csapatának (486 ló), Szentiványi Jánosénak (166 ló), Géczy Gáborénak (55 ló), Tannay Pálénak (33 ló), Sámbohy Péterének (25 ló), Tóth Mártonénak (22 ló), Zay Lőrincének (95 ló). 1705 januárjában Bottyány János csapatának adtak ki a sellyei kastélyból 282 mécz abrakot. Január folyamán még Balog Jánosnak, Vég Jánosnak, Géczy Sándornak, Pető Györgynek és Bodoky Istvánnak, Eszterházy Antal hadnagyának, Somodi Ferenc főhadnagy parancsára adtak ki takarmányt. 1705 februárjában a kastélyból Dávid Imre, Ocsvay Pál, Károlyi Darvas Ferenc, Ragoz János, Bossányi Ferenc, valamint Ocskay László és Károlyi Sándor katonái vittek el abrakot. 1705 márciusában Kastyán Miklósnak, Takács Ádám parancsára, az uradalomnak ismét takarmányt kellett adnia a felkelő csapatok szükségleteire. Az egész uradalomból 1704 decembere és 1705 márciusa között 1866 mécz abrakot vittek el. Ezen kívül a kastélyból a Vecsére beszállásolt katonák lovainak szükségletére erőszakkal elvittek 1000 mécz abrakot. Ezek a terhek a földesurat terhelték, de a Sellyére beszállásolt katonák 1705-ben Loczi András

kapitány ezrede, majd később 4 zászlóalja a város lakóit terhelte. A sellyei előjárók a nekik adott élelmet (12 mázsa hús, 30 mécz bor) és az erőszakkal elrabolt tulkok értékét 8 aranyra becsülték. A város lakói a vecsei táborba 1705 augusztusában további élelmet voltak kénytelenek adni.

A Mátyusföld a Rákóczi-szabadságharc idején nagy stratégiai jelentőséggel bírt. Később 1848/1849-ben játszott fontos szerepet a lezajló katonai eseményekben. Pozsony és Bécs közelsége, valamint az a tény, hogy a Mátyusföldön át haladtak az ország déli és északi, valamint nyugati és keleti részeit összekötő utak, még inkább fokozták stratégiai jelentőségét. Földrajzi fekvése gyakran előnyére vált, azonban a török háborúk idején, majd a Rákóczi-szabadságharc katonai akciói során lakossága komoly megpróbáltatásoknak, megterheléseknek volt kitéve. Ennek ellenére leszögezhetjük, hogy a sok válságos és háborús idő után új gazdasági fellendülés vehette kezdetét. Így volt ez a török háborúk és a Rákóczi-szabadságharc katonai eseményei után is. A 18. században nemcsak a gazdasági változások, hanem az itt élő lakosság nemzetiségi összetételének átalakulása is tetten érhető.

Levéltári források II. Rákóczi Ferenc felkeléséhez a mátyusföldi régióban

II. Rákóczi Ferenc felkelése látszatra azon témák közé tartozik, amelyekről a történetírásnak a 21. század kezdetén alig akadt kutatója, hiszen Rákóczi személyisége és a felkelés eseményei már a 19. század közepén a történészi érdeklődés középpontjába kerültek. A nagy érdeklődés egyik oka az volt, hogy Rákóczi személyén keresztül a magyar társadalom monarchia- és császárellenes állásfoglalása fejeződött ki. Ez legfőképpen a 19. század derekára érvényes. A felkelés történetéhez nagyon fontos adalékokkal szolgáltak a főleg Thaly Kálmán által megjelentetett forráskiadványok (Rákóczi tár, Bercsényi család, Bercsényi levelezései, Bottyán levelezései, Ocskay László, Történelmi naplók), a felkelés vezetőinek életrajzaival, valamint a jelentősebb események feldolgozásaival (pl. a nagyszombati csata). Az említett történész kutatásait a Rákóczi-felkelés időszakának szentelte. Néhány tanítványa szintén ezzel foglalkozott, meg említeni legalább Márki Sándort. Rákóczi személye több kutatót vonzott, a jelenlegiek közül pl. Várkonyi Ágnes.¹ A felkelésre vonatkozó bibliográfia már a 20. század elején megjelent, jelenleg a legrészletesebb információkat Kosáry Domonkos kötetében találhatja meg az érdeklődő, aki 37 oldalon közöl ilyen jellegű adatokat.²

Helyénvaló a kérdés, hogyha már ennyien foglalkoztak a témával, még valamilyen újat lehet találni? Manapság is igennel válaszolhatunk. Nagy mennyiségű közöletlen, és a kutatások által kihasználatlan forrás létezik. Helytörténeti szempontból is nagyon sok ismeretlen iratot találhat az érdeklődő. Szlovákiában nagyon sok dokumentum kapcsolódik Rákóczihoz és családjához, és az 1703–1711 közötti időszak katonai eseményeihez. Figyelmünket elsősorban azokra a forrásokra összpontosítottuk, amelyek a Mátyusföldre és a Csallóközre vonatkoznak. Az egész ország területére kiterjedő forrásáttekintést végezni széleskörű kutatást igényelt volna. Akiket ez érdekel, a „Hadtörténeti források összeírása” című kiadvány, amely a szlovák állami levéltárakban az 1990-es évek elején készült, alapvető tájékoztatást nyújt. A felkelés forrásainak áttekintéséhez vizsgálódásunk tárgyát a mátyusföldi régióban azok a levéltári fondok alkották, amelyek a pozsonyi Szlovák Nemzeti Levéltárban találhatók (Nyitra, Pozsony és Trencsén vármegye, valamint Nagyszombat és Somorja fennmaradt fondjai). A megyei és városi fondokban megőrződött levéltári iratok jellegzetesen tanúsítják ezeknek az önkormányzati intézményeknek a Habsburg-ellenes felkeléshez való viszonyulásukat.

Pozsony megye esetében a kongregációs jegyzőkönyvek áttanulmányozása után megállapíthatjuk, hogy 1703–1708 között nem vezették őket a szokásos könyv alakban. Részlegesen vázlatokban maradtak fenn, a kongregációs iratok között. A felkelés alatti megyei helyzet szempontjából éppen ezek az iratok értékesek, a Pozsonyi Állami Levéltárban találhatók.³

Trencsén megyében hasonló helyzettel találkozunk.⁴ Itt sem őrződtek meg a jegyzőkönyvek. Jobb a helyzet Nyitra megye levéltári fondjával, ahol a jegyzőkönyvek könyv alakban találhatók 1703-tól 1707-ig.⁵ Érdekes és különösen értékes adatokat nyújtanak, mert a beérkező rendeleteket néha szó szerint átveszik. Az első, a felkelésre vonatkozó bejegyzés I. Lipót 1703. szeptember 19-i rendelete. A II. Rákóczi Ferenc által kiadott dokumentumok 1703 decemberétől találhatók a jegyzőkönyvekben, amikor az 1703. szeptember 17-i katonai rendelkezését írták be (összesen 21 pontot tartalmaz). Velük együtt írták be Trencsén István és a csejtei vár védlevelét, amelyeket Bercsényi Miklós – a kuruc seregek főparancsnoka –

¹ Rövid bibliográfiát I. Magyarország története 1686–1790 II. rész, Budapest 1989, 1324-1347. o.

² Kosáry, D.: Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába I. Budapest 1951, 435-472. o.

³ Részletesen merít belőlük Ivan Mrva. L. a tanulmányát.

⁴ Biccsei Állami Levéltár, Trencsén megye fondja, kongregációs jegyzőkönyvek.

⁵ Nyitrai Állami Levéltár, Nyitra megye fondja, kongregációs jegyzőkönyvek.

adott ki. Ezeket utólag rögzítették 1703. december 11-én. A jegyzőkönyvek alátámasztják, hogy a Vág és a Dudvág közti terület már 1703-ban stratégiai szempontból fontos volt. A fennmaradt adatokból kitűnik a semptei vár különleges szerepe is, amelyik sokszor volt a kuruc vezetés főhadiszállása, sőt megyei közgyűlést is tartottak itt 1704. március 4-én. Nyitra megye közgyűlései 1703–1707 között a székhelyen kívül voltak: 1704-ben Csejtén, Vágújhelyen, Beckón, Kisbélben, Nyitrasárfőn, Bankán, Nagytapolcsányban, Radosnán, Váglukán és Nyitrabajnán. Az utolsó rendesen vezetett jegyzőkönyvet, Rákóczit támogató tartalommal 1706. december 26-án a váglukai gyűlésen készítették. A következő bejegyzés csak 1707. szeptember 10-ről való, csak néhány soros, így nem lehet pontosan behatárolni, hogy mikor (a meghatározott dátum előtt vagy után) keletkezett. Az év első felében a megyei hivatalok még Rákóczi híveinek a kezén voltak, mert ekkor készült az a kárösszeírás, amelynek kurucpárti kicsengése van. A kongregációs jegyzőkönyvekben vezetett adatok 1705-től fokozatosan vesztettek kifejezőértékükből. 1708-ban Nyitra megye a császári oldalra állt, a jegyzőkönyvek ismét császártámogatóak voltak. A jegyzőkönyveken kívül Nyitra megye fondjában egyedi iratsoport is található, amely a 20. század derekán mesterségesen keletkezett. Községeknek küldött levelek, rendeletek, néhány jegyzőkönyv kézírata. A dokumentumok között található a községek és városok képviselőinek a beszámolója alapján készített kárösszeírás. Valószínűleg 1707-ben keletkezett, és azoknak a megyei falvaknak, városoknak a jelentéseit tartalmazza, amelyek valamilyen formában károsodtak a katonaság átvonulásakor. A dokumentum részletes adatokat tartalmaz a hadseregnek juttatott terményekről és számadatokat az elszállásolt katonák létszámáról. Ezeket főleg a katonai egységek nagyságának meghatározásánál lehet hasznosítani. Az anyag, amelyet a helytörténészek alig használtak fel, értékes hadtörténeti adatokkal szolgál, mert közli az egyes falvak melletti táborokat a parancsnokok neveivel együtt. Így áttekintést nyerhetünk nemcsak a legfelsőbb hadvezetés, hanem a kisebb egységek mozgásáról is. A gazdaságtörténet szempontjából is nagyon érdekes a dokumentum, mivel olyan adatokat szolgáltat, amelyekből ki lehet következtetni egy-egy település gazdasági potenciálját. Magyar nyelvű, de sok hagyományos latin szóösszetételt, kifejezést tartalmaz. Természetesen ennél is szükséges a forráskritika, mivel nem lehet kizárni, hogy a községek és városok képviselői, tehát a bírók és az esküdtek, a megtérítés végett magasabb kárt is megjelölhettek.

A II. Rákóczi Ferenc-féle felkelés forrásainak vizsgálatakor megállapítottuk, hogy a városi jegyzőkönyvek (Nagyszombat⁶ és Somorja⁷) esetében is hasonló helyzet, mint a megyeieké. Egyik város esetében sem maradtak fenn a jegyzőkönyvek. Az adatok hiányának véletlen egybeesése csak addig rejtély, amíg meg nem találjuk a városok hűségnyilatkozatát tartalmazó jegyzőkönyveket.⁸ Nem kell sokat gondolkodnunk a lehetséges okokon. Elég, ha arra gondolunk, hogy miért tűntek el a községi krónikák a II. világháború végén. Kompromittáló adatokat tartalmaztak. Ez érvényes a 18. század kezdetére is. Az ember régen ugyanúgy mérlegelt, mint most.

A városi jegyzőkönyveken kívül érdeklődésünk tárgyát a fennmaradt gazdasági iratok alkották. Itt a helyzet sokkal jobb. Gazdag feljegyzések találhatók, hiszen a városok és városok mértéken felül meg voltak terhelve. A számadáskönyvekben a kiadásokra vonatkozóan is sok információ van. Néha csak általános jellegűek, többször konkrétabbak, a kapitány nevével, akinek étkezést, szállást, vagy terményeket nyújtottak. A számadáskönyveken kívül érdekesek az ún. kvitanciák (nyugták), amelyekkel bizonyos termények átvételét igazolták. A gazdasági iratokon kívül a város levelezésében megtalálhatók a katonai vezetéstől kapott levelek, és az elküldött válaszok. Somorja esetében

⁶ Pozsonyi Állami Levéltár, Nagyszombati Fiókleveletár, Nagyszombat magisztrátusának fondja.

⁷ Pozsonyi Állami Levéltár, Vágsellyei Fiókleveletár, Somorja magisztrátusának fondja.

⁸ Uo. iratok 1708.

évek szerint vannak rendezve, a Nagyszombatra vonatkozóak a Missiles elnevezésű csoportban találhatók.

A megyék és városok levéltári fondjain kívül a családi iratgyűjteményekre is fel szeretnénk hívni a figyelemet, amelyeknek a szlovákiai feldolgozottsága különböző színvonalú. A témakörhöz a családi levéltárakról alapvető tájékoztatást nyújt a néhány éve megjelent szlovákiai hadtörténeti forrásokat feltérképező kiadvány. Külön figyelmet érdemelnek a Szlovák Nemzeti Levéltárban elhelyezett fondok, főleg a Brunschvik-Chotek, Esterházy (cseszneki ág) és a Kosztolányi család levéltára. A rendelkezésre álló segédletek áttanulmányozása után megállapíthatjuk, hogy nagyobb jelentőségű iratok is találhatók bennük, főleg az időszak rendeleteinek, utasításainak és egyéb iratainak a másolatai.

Fel szeretném hívni a figyelmet a Príleszky család fondjára, amelyik a Biccsei Állami Levéltárban található. Mennyiségre ugyan kicsi fond, de értékes iratokat tartalmaz, mivel Príleszky Pál szoros kapcsolatban volt Rákóczival. A szlovákiai levéltárakban még nagyon sok jelenleg ismeretlen, vagy kevésbé ismert dokumentum található, amely a felkeléshez kötődik. Térben és időben korátozott kutatásunk alatt, amely a II. Rákóczi Ferenc vezette felkelés 300. évfordulója alkalmából szervezett kiállítás és a konferencia előkészítésekor valósult meg, meggyőződünk arról, hogy a sok publikált forrás ellenére nagy számú teljesen ismeretlen irat is fellelhető. A levéltárosokon és a történészeken múlik, hogy mikor elsznek szöveghűen közölve. Forráskiadványok megjelentetésére jelenleg kevés lehetőség van, talán a levéltárak technikai előrelépése segít megoldani ezt a problémát is.

FORRÁSOK

A forrásközlés a levéltár alapvető feladatai közé tartozik, azonban a legutolsó években Szlovákiában ezen a területen nem nagyon könyvelhetünk el sikereket. Levéltárunk első évkönyvében a Források c. fejezettel fel szeretné eleveníteni az ilyen jellegű tevékenységet.

Főleg az eredeti magyar nyelvű levéltári dokumentum átírásakor éreztük a kellő tapasztalat hiányát. Az 1988-as kiadású „A levéltári dokumentumok feldolgozásának és közzétételének útmutatója” (Príručka pre spracovanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov) című kiadványnak megfelelően a szöveghű közlést választottuk. Csak a j, y és i betűket idomítottuk a szó jelentéséhez. A vezetékevekben azonban az y és az i különbségét meghagytuk. Az írásjeleket csak ott változtattuk meg, ahol a szó jelentése ezt megkövetelte. A nagy kezdőbetűket a jelenlegi helyesíráshoz alkalmaztuk, a települések neveit az eredeti alakban hagytuk. A többbelemű helynevek esetében nem haladtunk a magyar helyesírási szabályok szerint, nem kapcsoltuk őket össze. A rövidítésekben csak a „no.” jelölést hagytuk meg, ami a leggyakrabban használt darabot és mértékegységeket jelentette. Az átiratban az eredeti sortávolságokat – a dokumentum terjedelmére való tekintettel – nem hagytuk meg. Néhány összefüggő latin szövegrészt a magyaráztatban, a helytörténészek általi jobb felhasználhatóság céljából szabadon lefordítottunk.

Annak ellenére, hogy jelenleg Magyarországon a szövegek közlésre eltérő álláspontok vannak, az eredetiség érzékeltetése végett a nyelvjárásbeli árnyalatokat sem változtattuk meg. A jegyzetekben a települések neveit a mostani alakban közöljük. A forrás végéhez személy- és helynevek mutatóját csatoltuk, amelyekben – a gyors visszakeresés végett – az oldalszámokat is feltüntetjük. A forrás végén, mind a szlovák, mind a magyar változatban latin kifejezések szótára található, amelyekkel az eredeti dokumentum szövege át van szöve. A szlovák nyelvű évkönyvben a latin kifejezések után a magyar kifejezések és fogalmak szótárát tüntettük fel (ezek helyesírása a jelenlegi alakoktól különbözik). A szótárt az érdeklődő olvasó számára készítettük, aki nem ismeri a történeti magyar nyelv olvasásmódját, és csak nagy nehézséggel tudná a szavakat lefordítani.

Az eredeti dokumentum a Nyitrai Állami Levéltárban található, Nyitra vármegye fondjában, a Rákócziána tárgycsoportban. A tárgycsoport egyedi módon lett kialakítva, valószínűleg a 19. század második felében a megyei levéltáros által. A kárösszeírás feltehetően 1707-ből származik, a pontos évszám ismeretlen. A szövegösszefüggésből kitűnik, hogy akkor keletkezett, amikor még Nyitra vármegye és hivatalai II. Rákóczi Ferenc felkelését támogatták. A dokumentum 139 oldal terjedelmű. Az első és az utolsó oldal nagyon rongált, és csak nagy nehézségekkel tudtuk a szöveget az első oldalról átírni. Az olvashatatlan szavakat pontozással jelöltük kapcsos zárójelben. A dokumentum kötött formájú, később kézzel írt, kék ceruzával számozott oldalakkal. A forrás szerzője egy személy, ugyanazokat a kifejezéseket különböző módon használja.

Kárösszeírás

1. oldal

Occasione conscriptionis expensarum pro militia regularia equestri et pedestris his et evolutio temporibus per hunc processum Nitriensem transeuntem factarum excessuumque per eam patrator retulerunt Salghovienses iudex nimirum Martinus Csúrai et juratus Stephanus Blaska **Salgo**⁵¹

Anno 1704 circa februarii Bay Adam úr 41 személy katonával harmadnapigh nálok lakván adtanak:

zabot metr. ... 253, húst libr. ... 575, szénát szekérrel ... 10, kenyeret ... 123, pálenkát med. ... 40, bort med. ... 10.

Item kapitány Bay László úr [...] Pongrácz Gáspár úr eő nagysághát fogva vitte volna Csapráb⁵² felé subsistálásában adtanak 250 lovasnak és 28 gyalogosnak: vágót ... 2, sört ... fl. 5 d. 15, abrakot metr. ... 193,

pálenkát ... 30, tyúkot ... 32, kenyeret ... 190, szénát currus ... 14, vittek el [...] 1.

Item tekintetes nemzetes Géczí Gábor ezeribül való Tót János nevő hadnagynak és 71 katonájának

tyúkot... 47, bort med. ... 216, húst libr. ... 140, kenyeret ... 50, pálenkát med. ... 4 ½.

Anno eodem Nitrai ploquádába provisiot vitetvén ugyan ottan egy ökröket megöltek s megettik.

2. oldal

Item Ordody kapitánynak forspontot adtanak melybül: lovak ... 1, eökrök ... 1 még tartoztatván, oda maradtak.

Item Darásin⁵³ lakozó László Páll három ízben lévin nálok adtanak: zabot metr. ... 10, szénát szekérrel ... 6.

Item föl s alá járó hadaknak adtanak abrakot metr. ... 488.

Csápori⁵⁴ bíró Csúrai Márton és eskütye Blaska István⁵⁵ nem különben hitekkal mongyák, hogy in anno 1705 circa festum sancti Michaelis archangeli óbester Szalay Páll úr ezerinek adtanak: vontató eökröt no. 2, mellyek oda is maradtak, azon esztendőben megértek könnyen fl. 45.

Item Tótt János hadnagy úr compániája nálok circa 12. decembris anno 1706 nálok subsistálván kötelességeken kívül egy gazda lóját vitték el, mely megírt fl. 10, fejszét .. 1.

Item in anno 1706 föl s alá járó hadaknak abrakot adtanak: rosot, árpát és zabot metr. ... 184, sört, bort, pálenkát és más eledelre valókat adtak ... fl. 130.

Czabaj⁵⁶ lakosok bírāja Krsiak György eskütye Kelé Ferenc mongyák hitek szerint, hogy anno 1704 Szeredhez hadak szükségire küldöttek: abrakot metr. ... 23, kenyeret no. ... 50, vágót ... 1 valamint fl. 4 d. 50.

Item Bay Ádám úr katonái személy no. 35 tizennégy napiglan lakván nálok kikre költöttek: kenyeret ... 100,

húst libr. ... 400, abrakot metr. ... 104.

⁵¹ mai neve Svätoplukovo

⁵² helyesen Csabrág

⁵³ Drážovce ma Nitra része

⁵⁴ Čápor

⁵⁵ a bíró és esküdt neve megegyezik a Salgóival

⁵⁶ Cabaj

Item ugyan azon esztendőben föl s alá járó vitézlő rendekre mászor is költöttek: bort, seört, pálenkát ad ... fl. 25, abrakot metr. ... 100, szénát currus ... 12,

3. oldal

tyúkot no. ... 30, tikmonyát ... 200.

Item Bezegh Imre kapitány úr ennyhány katonáival nálok megszálván ételbül, italbul, abrakbul és más konyhára valókbül költöttek reájok ad ... fl. 16.

Nem különben kapitány Rétey György úr egyik hadnagyának adtanak: tyúkot ... 3, házi kenyeret ... 2, seört med. ... 6, abrakot metr. ... 4.

Item kapitány Bezredy úr ezerébül nálok meg háló egy tisztinek adtanak: abrakot metr. ... 2, húst libr. ... 8, kenyeret ... 2, sört med. ... 4.

Item Ocskay László főkapitány úr vice kapitánya Gellért Imre úr lovai számára adtanak abrakot metr. ... 25.

Ugyan eő kegyelmek quartél mestereinek abrakot metr. ... 8.

Item bizonyos franczeának és Bezegh Gábor úr katonáinak Csápor⁵⁷ nevű faluban küldötenek: abrakot metr. ... 8.

Item ugyan Czabai lakos nemesség mongya káraiknak s költségeiknek nagyát föl tévin extendáltatik ad fl. 2600.

Királyi⁵⁸ lakosok eskütye Veörös György hite alat vallya midőn in anno 1705 méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Mocsonoknál⁵⁹ lévén táborban eset költségek és kaár vallások in ...fl. 93.

Item anno 1706 pünkösöd előtt kapitány Rétey Ferencz úr 120 személlyel követek elejbe Nagy Szombat felé menvén, kiknek is subsistálván költöttek reájok: húst libr. ... 100, seört med. ... 28, báránt ... 1.

Item anno eodem die 10 maii Csanádi kapitány úr ezerébül nálok subsistálván kétt zászló hajdúságh 160 legénybül álló költöttek reájok:

4. oldal

húst libr. ... 160, tiszteteknek bort med. ... 11, sajtot ... 2, kenyeret elegendőt.

Item kapitány Lóczy úr 60 személlyel megállapodva ugyan említett lakosoknál tettek költségek: húsbul libr. ... 60, bort med. ... 6.

Item vicekapitány Gellért Imre úr három katonája három hétig falujokban laktak, kikre is leött költségek :

húsbul libr. ... 45, seörbül med. ... 33, pálinkábül med. ... 4 $\frac{3}{4}$, abrak metr. ... 5.

Item kapitány Bezeg Imre úr ezerébül azonnal érkezet hozzájuk egy zászló katonasággal kikre is 14 nap alatt eset költségek: hús libr. ... 628, szalonna libr. ... 53, tyúk ... 94, vaj med. ... 62, bort med. ... 7, sört med. ... 7, éget bort med. ... 2, pálinkát med. ... 5, kenyeret elegendőt.

Anno eodem 24. julii colonellus Révay Imre úr eő nagyságha ezerébül nálok meg szállot 250 személy hajduságra költöttek: húst libr. ... 250.

Item die immediate sequenti meg írt colonellus úr ezerébül ugyan ottan meg szálló száz személy hajdúnak adtanak: húst libr. ... 100, seört med. ... 19, pálinkát med. ... 2 $\frac{1}{2}$.

Die 28 mensis ejusdem Ebeczky Ádám vice kapitány úr kétt zászlóallja katonaságra nálok subsistálókra expendáltak: húst libr. ... 100, tyúkot ... 32,

5. oldal

seört med. ... 45, pálinkát med. ... 2 $\frac{1}{2}$, bort med. ... 5.

⁵⁷ Čápor

⁵⁸ Horná Kráľová

⁵⁹ Močenok

Item azonnal más napon meg írt ezerből hozzájuk beszálló egy zászlóallja katonaságnak adtanak: húst libr. ... 20.

Nem külömben feő kapitány Ocskay László úr Girács György nevű egy hadnagya cum personis 28 nálok subsistálván adtanak: húst libr. ... 28, bort med. ... 3, seört med. ... 24.

Anno eodem 22. augusti Rétei János kapitány úr 200 lovassal meg állapotdván helyekben adtanak: vágót ... 1, melyet vetttenek tallérért ...9, tyúk ... 24, házi kenyeret ... 24, magok süttöt profuntyát ... 90,abrakot metr. ... 94, seört med. ... 35.

Anno eodem 28. octobris Somodi úr ezerébül Csiba András hadnagy úr 350 katonával negyed napig nálok lakva költöttek: kenyeret ... 252, tyúkot ... 159, vaját med. ... 62, zabot metr. ... 262, sótt med. ... 39, borsot libr. ... 16, juhot no. ... 2, húst libr. ... 264, bort med. ... 50, juhot erőszakkal meczetek le ... 17.

Anno ut supra 1. novembris generális Bottyán úr eő nagyságha Nyerges György nevő hadnagya egy zászlóallja katonával nálok meghálván költöttek: kenyeret no. ... 20, húst libr. ... 25,

6. oldal

tyúkot ... 26, zabot metr. ... 49, bort med. ... 18.

Anno 1706 5. novembris ugyan generális úr eő nagyságha⁶⁰ Esztergáli István hadnagyra és kétt zászlóallja katonára költöttek: kenyeret no. ... 40, húst libr. ... 50, tyúkot ... 8, vaját med. ... 8, zabot metr. ... 47, rosot metr. ... 6 ½, bort med. ... 15.

Anno eodem 7. decembris kegyelmes urunk artholeriája pro subsistentia beszálván hozzájuk tisztekkel edgyüt 36 személyből állóknak adtanak: húst libr. ... 105, tyúkot ... 13, kenyeret ... 34, italra ... fl. 3 d. 15.

Anno 1706 29. decembris **Üröghi**⁶¹ lakossok bírāja Tótt Györg eskütt Bedy Páll hitek után mongyák, hogy anno 1704 Hamar András hadnagy úr 60 személy katonával nálok meghálván költöttek: disznó húst libr. ... 60, abrakot metr. ... 30, bort med. ... 168, halat és vaját ... d 22, pálenkát med. ... 2, szénát currus ... 2.

Anno eodem 31. januarii vicekapitány Gellért Imre 216 személy katonával harmadnapig lakván nálok eset költségek: disznó hús libr. ... 432, abrak metr. ... 216, bor med. ... 310, seör med. ... 216, széna currus ... 5.

7. oldal

Item Szeredben praestáltak: vágót ... 3, kenyeret ... 145, zabot metr. ... 120, szénát currus ... 4, condescensekre abrakot metr. ... 60.

Item in anno 1705 Kissaszszony havában kegyelmes urunk hadai Veöröskötül⁶² meg térvén retroquardiában maradot el: eökrök no. ... 3.

Ugyan azon őszel Gútánál⁶³ eökrök ... 1.

Item nemzetes Géczi Gábor kapitány úr ezerébül Tótt Páll nevő vicehadnagy in anno 1706 30. maii nálok 52 katonával subsistálván költöttek: tehén húst libr. ... 42, vaját med. ... 21, pálinkát med. ... 97, szalonnát libr. ... 10, tyúkot ... 6, tyúkmonyát ... 379, sört med. ... 30, bort med. ... 7, sajtot libr. ... 6 ½, abrakot metr. ... 36.

Die 7. julii anno eodem Alexai András és Kubínyi László hadnagy uramék 112 személlyel harmadnapig nálok lakván eset költségek: tehén hús libr. ... 476, disznó hús libr. ... 62, tyúk ...

⁶⁰ későbbi betoldás (20. század): Bottyán

⁶¹ Mojmirovce

⁶² Červený Kameň

⁶³ Kolárovo

330, tikmony ... 1097, abrak metr. ... 6, sajt libr. ... 96, vaj med. ... 126, seör med. ... 50, bor med. ... 10, pálenka med. ... 15.

Item 20. eiusdem Bezeg Imre kapitány úr ezeribül Tihanyi György és Kubínyi László úramék 134 katonával nálok meghálván költöttek: húst libr. ... 12 ½, abrakot metr. ... 18 ½, ludat ... 1.

8. oldal

malaczot ... 2, vaját med. ... 7, tikmonyát ... 184.

Die 20. eiusdem Ebeczky István kapitány úr 325 katonáira harmadnapig nálok laktokban költöttek: tehén húst libr. ... 495, tyúkot ... 225, abrakot metr. ... 296, disznó húst libr. ... 35, vaját med. ... 56, pálenkát metr. ... 39,

malaczot ... 32, ludat ... 21, tikmonyát ... 503, sört med. ... 86.

Die 1. augusti anno 1706 Ocskai László úr ezerébül Rajmánus Mátyás hadnagy úrra és 30 katonáira egy éjszakai hálásokban költöttek: abrakot metr. ... 12, húst libr. ... 19, tyúkot ... 12, tikmonyát ... 52, tiszt asztalára bort ... d. 75.

Anno eodem 24. novembris méltóságos generális Esterás Antal úr eő excelentiája bagásiája és feő commisárius Helépont⁶⁴ úr hozzájuk beszálván ottan harmadnapig kilétekben költöttek: abrakot metr. ... 29, bort med. ... 30, tyúkot ... 20, ludat ... 1, pálenkát med. ... 2.

Item 12. decembris meg írt esztendőben Géczi Gábor úr ezerébül Tótt János hadnagy úr zászlótartója 40 katonával meghálván adtanak: húst libr. ... 103, abrakot metr. ... 30, seört med. ... 61 ½, pálenkát med. ... 11 ¼, tyúkot ... 8.

Die 15. eiusdem Priny Farkas úr eő nagysággha szolgálai és lovai hozzájuk bészálván 11 napiglan reájok leött költségek:

9. oldal

abrakot metr. ... 38, bárány ... 2, tyúk ... 20, bor med. ... 37 ½, seör med. ... 30, pálenka med. ... 2 ¼.

Item colonellus Nyáray László úr ezerebeli Szendrei és Dobronoky nevő hadnagy uramék 314 gyaloggal hozzájuk be szálván harmadnapiglan költöttek reájok: disznó húst libr. ... 628, házi kenyeret ... 171, tyúkot ... 10, sőt med. ... 50, seört med. ... 69, bort med. ... 20, abrakot metr. ... 18 ½, pálenkát med. ... 3 ¼.

Berencs⁶⁵, mely helységnek lakóss esküttei Kónya Márton és Csere János hitek után mondván, hogy midőn anno 1703 circa initium octobris Ocskay László úr népivel Nittra felé ment volna, onnéd vissza térésekor subsistálván abrakbul, szénábul, partékábul, sertésbül és tyúkbül legaláb vallottak kárt ad ... f 200

Item anno eodem in decembris Andrasz Miklós úr eő nagysággha Nagy Kéér⁶⁶ felől Nittra felé ment volna akkoron adtanak: bort med. ... 33, abrakot metr. ... 3.

Item mense et anno iisdem Nittrai ploquadaban⁶⁷ lévő Szentpéteri Imre úr hada szükségire Alsó Köröskényre⁶⁸ adtanak: vágót ... 2 ½, bort urna ... 1, házi kenyeret ... 57, vaját med. ... 2, mízet med. ... 2.

Ezeken fellyül ab anno et mense prespecificato usque ad 28. martii anno 1704 föl s alá járo hadakra adtanak

abrakot metr. ... 600, tehén húst, szalonnát, tyúkot, ludat legaláb centenarius ... 12,

⁶⁴ helyesen Hellenbach

⁶⁵ Branč

⁶⁶ Veľký Kýr

⁶⁷ helyesen bloquadában

⁶⁸ Dolné Krškany

10. oldal

bort in ... fl. 76 d. 50, tisztéknek abrakot metr. ... 78.

Item ugyan Nittrai ploquadaba administráltak: kenyeret no. ... 250, abrakot metr. ... 26.

Possesione **Lüky**⁶⁹ melynek bírása János Márton és eskütte Tomancza Mihály mongyák hitek szerint, hogy colonellus Révay Imre úr eő nagyságáha 25 hajdui nálok substitálván ez elmúlt 1706 esztendőben kiknek is adtanak: húst libr. ... 50, italyokra ... fl. 1 d. 69.

Item föl s alá járo vitézlő rendre egyszer is mászor is költöttek: kenyeret no. ... 3000, abrakot metr. ... 140, szénát currus ... 17 ½, bort, seört, pálinkát adtak in ... fl. 43, vágó marhát és másféle húst in ... fl. 61 d. 50.

Ezeken kívül erő hatalommal marhájokban más külömb s külömbféle jószágokban tettenek károkat in ... fl. 100.

Nagyfalui⁷⁰ bíró Péntér János és essküttje Leörincz Miklós nem különben vallyák, hogy in anno 1704 11. februarii Tajnay Páll úr nemes Barsvármegye gyalogságának akorbéli kapitánya 60 hajdúval beszálva hozzájuk kikre költöttek: kenyeret no. libr. ... 120, tehény húst libr. ... 145, szalonnát libr. ... 60, bort med. ... 174, seört med. ... 28, pálinkát med. ... 3, tyúkot ... 8, ludat ... 2, vaját med. ... 1, sót med. ... 3, abrakot metr. ... 3.

Item 15. februarii anni eiusdem Györky Ádám kapitány úr 11 lovas katonái meghálván nálok adtanak

abrakot metr. ... 3,

11. oldal

húst libr. ... 14, pálinkát med. ... 3.

Item Szentpéteri Imre kapitány úr nemes Gömör és Borsod vármegyével midőn Nittrai ploquadában leött volna ő kegyelme meg írt lakósokhoz járo katonáira költöttek: bort ... 22.

Item in februarii anni iam dicti 1704 nemzetes Géczi Gábor kapitány úr hadnagyai Tótt János és Zelizi Bálint uramék 25 lovas katonával eötöd napig nálok lakván adtanak: húst libr. ... 124, pálinkát med. ... 3.

Ugyan meg írt Tótt János hadnagy urunknak három ízben nálok lévén adtanak abrakot metr. ...⁶⁹

Item anno eiusdem Nittrai ploquada szükségire administráltak: kenyeret ... 112, vágót ... 5 ½.

Item 1706 circa 17. decembris colonellus Révay Imre úr eő nagyságáha ezerébül 105 hajdú nálok hálván mellyeknek adtanak: húst szalonnául s tyúkot libr. ... 100, abrakot metr. ... 6 ½, bort med. ... 6.

Item transenakra és condescentens hadakra diversis vicibus adtanak: kenyeret ... 124, abrakot metr. ... 254, tyúkot ... 33.

Mind ezeken fellyül az ottyatin hadakra húsbul, abrakbul, kenyérbül s italbul költségeket eöszve számlálva extendaltanak ad ... fl. 258 d. 65.

Üzbég⁷¹ bíró Lehoczky János és eskütte Szőke Mattyás hitek szerint vallyák anno 1703. 25. novembris mindőn Ocskay László kapitány úr 4 ezer emberrel hozzájuk beszállot volna adtak: házi kenyeret no. ... 60,

abrakot metr. ... 233, szénát ... 38, vaját med. ... 13, tyúkot ... 21,

⁶⁹ Lüky, ma Nyitraivánka -Ivánka pri Nitre- része

⁷⁰ Veľká Ves, ma Branč része

⁷¹ Zbehy

12. oldal

tikmonyát ... 176, ludat ... 2, egész szalonnát ... 5, pálenkát med. ... 38, seört urna ... 6, ruhát erővel elvittek mely estimáltatot ad ... fl. 296 d. 25, lovat elvittek ... 19, báránt ... 2, bort meg ittak urna ... 9.

Item anno eodem Nagy Tapolcsánhoz méltósságos fő generális urunk eő excelenciája táborára adminisztráltak

vágót ... 1, abrakot metr. ... 125, házi kenyeret ... 130.

Hogy peniglen azon tábor falujok mellet eltakarodot adtak: kenyeret ... 300, bort urna ... 3.

Anno eodem die 12. decembris Szentpéteri Imre kapitány úr kétt ezer emberrel beszálván hozzájuk ottan kétt heteket töltvén költöttek: abrakot metr. ... 224, szénát currus ... 38, szalmás lencsét currus ... 13, ledneket currus ... 29, kenyeret ... 305, szalonnát ... 3, tyúkot ... 223, káposztát urna ... 30, asszu répát metr. ... 24, barant vittek el ... 3, gabonát vittek szedtek veremnél ... 20, ruhát vittek el, mely böcsültetet ad ... fl. 24.

Item ugyan Szentpéteri Imre urnak adtanak egy szekeret, négy lovat, melyet oda is vesztet.

Anno 1704 die 29. martii méltósságos generális gróff Forgács Simon úr eő nagysággha Galgóczrul Nittra felé utazásában meg hálva nálok költöttek: kenyeret no. ... 25, abrakot metr. ... 94, báránt ... 3, szénát currus ... 10,

13. oldal

vajat med. ... 12, tyúkot ... 9, tikmonyát ... 159, szalonnát libr. ... 95, seört med. ... 195, pálenkát med. ... 12.

Anno eodem die 7. maii hogy méltósságos fő generális urunk eő excellentiája táborá Lévához ment Szeredbül vittek el: báránt ... 8, malaczt ... 30, kenyeret adtanak ... 130.

Item anno eodem Nittrai ploquada szüksegire adminisztráltak: kenyeret ... 799, vágót ... 72.

Item ugyan azon ploquadából kétt százon álgúyk eleiben menvén subsistáltak nálok, adtak: kenyeret ... 64, húst libr. ... 12, tyúkot ... 28, ludat ... 3, vajat med. ... 3 ½, tikmonyát ... 105, seört med. ... 26, túrot libr. ... 28.

Anno eodem Leopold alatt lévő táborba el hordották szénájokat ad ... fl. 400.

Kapitány Farkas Sándor úr hajdúira bor költ el urna ... 8.

Ilosvai Abraham kapitány úr hajúira adtak bort urna ... 3.

Tatároknak adtanak juhot ... 1, eöreg vágót ... 1.

Item Priny Miklos úr eő nagysággha katonainak kéntelenítettek adni vágót ... 1.

Item Leopoldi obsidiának solváltatása alkalmatosságával gyüvő s menő hadakra költöttek más egyéb akkori kárvallásikon kívül: soót med. ... 200, köles kását med. ... 888, gyertyát no. ... 504, becskával sört ittak meg erővel ... 1.

14. oldal

Anno 1705 die 13 martii Bossányi János kapitány úr kétt zászlóallja katonasággal beszálván falujokban, harmadnapig ottan léteken adtanak: kenyeret no. ... 90, szalonnát libr. ... 203, tyúkot ... 11, tikmonyát ... 45, seört med. ... 60, pálenkát med. ... 6, abrakot metr. ... 19.

Anno ut supra die 7. aprilis Nyárai László kapitány úr hajduinak adtanak: kenyeret ... 2, szalonnát libr. ... 14, pálenkát med. ... 1 ½.

Anno eodem Gellért Imre vicekapitány úr száz lovassal substistálván üzbéghe lakosoknál költöttek is reájok:

kenyeret ... 62, szalonnát libr. ... 48, tyúkot ... 16, vajat med. ... 11, tyukmonyát ... 92, tehén húst libr. ... 98, seört med. ... 55, pálenkát med. ... 6, sajtot libr. ... 12, soót med. ... 10.

Item 10. junii anni eiusdem Ocskay László kapitány úr házas társa ennyhány lovas katonával beszálván adtanak is: kenyeret ... 21, húst libr. ... 18, szalonnát libr. ... 25, tyúkot ... 9, vajat med. ... 8, bort med. ... 7, sört med. ... 38,

15. oldal

pálenkát med. ... 3, soót med. ... 4, sajtot libr. ... 12, tyúkmonyát ... 56.

Item 12 junii anno quoque eiusdem Prinyi Miklos úr eő nagyságha 200 lovas katonával nálok substitálva praestáltak: kenyeret ... 56, húst libr. ... 197, szalonnát libr. ... 38, tyúkot ... 12, vaját med. ... 12, tyúkmonyát ... 196, bort med. ... 13, seört med. ... 325, pálenkát med. ... 22, sajtot libr. ... 45, soót med. ... 10, borsot libr. ... ¼.

Item anno 1706 22. augusti vicekapitány Gellért Imre úr szolgálai lovakkal edgyüt bészalván hozzájok quartélba mellyekre kétt hétig költöttek: abrakot metr. ... 19, kenyeret .no. ... 198, húst libr. ... 128, pálenkát med. ... 1, sörre s borra ... fl. 2 d. 50, szénát 11 lóra currus ... 11.

Item anno eodem die 18. septembris Fodor László kapitány úr ezerebeli nálok megszállot 40 személy hajdúra és tisztre harmadnapigh költöttek : kenyeret ... 23, szalonnát libr. ... 18, tyúkot ... 49, vaját med. ... 10, sajtot libr. ... 4, tikmonyát ... 236, pálenkát med. ... 2, seört med. ... 40.

16. oldal

Anno eodem die 16. decembris artholonaibeli 15 személy lóval 30 eőtöd napigh nálok lévén adtanak abrakot metr. ... 24, szénát elegendőt, lovak mellett levőknek ennyi .

Item anno 1707 3. januarii óbester Vincler úr három zászlóallja hajdúi substitálván eset (esett) költségek reájok

kenyeret ... 79, szalonnát libr. ... 169, abrak metr. ... 6, vaj med. ... 4, só med. ... 12, pálenka med. ... 1.

Mind ezeken kívül ab anno 1703 die 26. novembris usque ad anno 1706 diemque 24. aprilis föl s alá járókra kiknek neveket meg nem tanulhatván, egyszer is másszor is eset költségek és tőlök károk az aláb föl teött mod szerint, adtanak: kenyeret ... 3410, abrakot metr. ... 1620, szalonnát libr. ... 574, tyúkot no. ... 2384, vaját med. ... 105, ludat ... 152, rosot metr. ... 108, bort med. ... 506, seört becskével ... 55 med. ... 33, pálenkát urna ... 9, csikor med. ... 55, káposztát urna ... 6, asszu répát metr. ... 6, erővel vittek el juhót no. ... 49, disznót ... 49, malaczt ... 65, kapdostak el, ruhát valentés ... fl. 50 d. 30,

17. oldal

adtanak kolbászt ... 1128, sót med. ... 309, gyertyát ... 504.

Kiss Sallay⁷² eskütt Bliszka Mihály hite szerint asseverallya, hogy anno 1703 in decembris Pongrácz János kapitány úr katonáival nálok lévén gabonás vermeket nyitottak föl mellyekbül szedtek ki maga az vetézlő rend

árpát metr. ... 326, zabot metr. ... 114, lisztet metr. ... 162, asszu répát metr. ... 46, lencsét metr. ... 5, sajtot libr. ... 100, vaját med. ... 21, borsót metr. ... 5, mihet törtek feöl kassal ... 32 valentés fl. 96, lencsét, ledneket étettek meg orgias ... 30, vermekbül föl szedtenek, ruhát és más féle eszközöt meghértek volna ... fl. 183 d. 40.

Falujokat föl gyújtva, rész szerint még égett, melyben eset kár légaláb in ... fl. 400, káposztájok égett meg urna ... 48.

Item anno 1705 16. decembris artholóniabeli 14 lovakat hozzájok bé szálitván eőt nap alatt költöttek reájok: abrakot metr. ... 12, eőt legénynek szalonnát libr. ... 25, kenyeret libr. ... 50, szénát currus ... 2, tyúkot ... 2, ludat ... 1, tykmonyát ... 20.

Item anno 1704 circa festum sancti Michaelis archangeli tatárságh hozzájok bé szálván adtanak nekik: abrakot metr. ... 31, ludat ... 22, tyúkot ... 28,

⁷² Tekovské Lužianky ma Tekovské Lužany része

17. oldal

tyúkmonyát no ... 203, vaját med. ... 12.

Item Ocskay László kapitány úr in anno 1705 die 1. januárii 40 katonával beszélva hozzájuk költöttek meg hálásokban: kenyeret ... 12, tyúkot ... 15, szalonnát libr. ... 20, abrakot metr. ... 20, szénát currus ... 2.

Item anno 1706 18. septembris Fodor László kapitány úr 20 hajdúi harmadnapigh nálok létiben költöttek: kenyeret ... 120, húst libr. ... 60, tyúkot ... 8, vaját med. ... 3.

Item in committatum ab ingressu inclitae militiae ad annum 1707 föl s alá járó vétézlő rendre költségek eset és kárvallások aláb nevezendőkben: kenyér ... 3990, hús libr. ... 423, szalonna libr. ... 719, juhot vittek el erővel ... 16, seörtést no. ... 20, abrakot adtanak metr. ... 812, tyúkot ... 425, ludat ... 30, vaját med. ... 30, tyúkmonyát ... 2598, sajtot libr. ... 375, bort med. ... 93, seört med. ... 1504, pálenkát med. ... 212, borsot libr. ... 3.

Szénájokat hordoták el Mocsonokhoz és Nittrához orgius ... 68.

19. oldal

Feolső Recsény⁷³ bíró Hladi András és eskütt Odmerag Márton iudicálták, hogy méltóságghos generális Bottyán János úr eő nagysággha anno 1706 die 28. októbris hadával edgyüt a tájékán lévén adtanak, s magok is vittének el: abrakot metr. ... 150, öltek meg tyúkot ... 270, ludat ... 20, bort erővel vittek el urna ... 14, hizlaló ártánt öltek el ... 9, szénát etettek meg currus ... 8.

Alsó Recsényi⁷⁴ bíró Malicsky György és eskütt Majdan György hitek szerint presentáltak, hogy midőn anno 1703 in decembris méltóságos generális úrak Károly Sándor úr eő nagysággha praecedálva következendő képpen gróff Székessy Bercsényi Miklos úr eő excellentia tábortul Szered felé költözvén akkoron szenvedtek aláb irt illyekin károkat: abrakot erővel vittének el, és magok is adtanak metr. ... 224, húst libr. ... 420, kenyeret ... 250, bort urna ... 5 med. 4, palenkát med. ... 104, seört urna ... 8, tyúkot ... 173, vaját med. ... 64, tyúkmonyát ... 600, sajtot libr. ... 100, juhot ... 10, pálenka égető vasfazikat ... 2, ártánt ... 14, szalonnát ... 14, borjút ... 1, ruhát vittek ell böcsülvén ad ... fl. 30, sót med. ... 100, tehén bőrt ... 2,

20. oldal

fakó szekeret ... 3, sarut paria ... 3.

Anno 1705 die 25. februárii, Illósvay Imre kapitány úr népivel beszélván hozzájuk kik is ottan három napot töltöttek, vermekbül szedtek feöl: őszi gabonát metr. ... 303, árpát metr. ... 84, zabot metr. ... 57, adtanak vágót ... 2, valentes fl. 20, tyúkot ... 100, pálenkát med. ... 100, adtanak az lakosok abrakot metr. ... 100.

Item anno 1706 die 28. octobris említet generális Bottyán úr ő nagysággha népestül be szálván hozzájuk szedtek föl minden féle gabonát metr. ... 733, sertést öltek el no. ... 92, tyúkot ... 456, ludat ... 15, sákot⁷⁵ vittek el ... 58,

méhet döbönnel ... 4, szántó vasakat csoroszyákkal ... 4, más rendbeli vasat in ... fl. 20, szénájokat és más féle jó szuréseket meg etettek currus ... 20, gazda embernek valo szerszámot rontottak el, mely még irt ... fl. 50,

rontottak el palenkás katlant ... 3, bort ittak meg urna ... 2 ½, pálenkát med. ... 10.

Item per revolutionem anni proxime preteriti 1706 föl s ala járó vitézlő rendre költöttek: abrakot metr. ... 100,

⁷³ Horné Rišňovce, Rišňovce része

⁷⁴ Dolné Rišňovce, Rišňovce része

⁷⁵ helyesen zsákot

ahoz kenyeret ételt s italt in ... fl. 100.

Item eotum prescribált generális Bottyán úr eő nagyságba hada tekintetes nemzetes vitézlő Sándor Menyhárt úr kastélyából hordottak el : rosot metr. ... 230, árpát metr. ... 80.

Elecskei seőrfőző házából árpát metr. ... 22,

21. oldal

ó bort urna ... 6, új bort urna ... 5, seört urna ... 4, seörtést öltek meg ... 60, hizlaló ártánt ... 8.

Item lencsét, lisztet, vaját, baromfiat, és más féle élelét .

Az kastélyban kályhát, armáriumokat és más féle accesoriumakat el hordottak s el rontottak, aestimáltat ad ... fl. 500.

In toto azon eő kegyelme kárvallási ... fl. 1084.

Item ugyan említet hadak megint Sándor Menyhárd úr tisztartójának és ispánnyának akkoron tettetik illyet in aláb irt károkat: ittak meg borokat úr ... 3 ¼, tokba való puskát párt ... 1, nyeret szerszámotul, szántó vasat újat ... 2, hizlaló ártánt ... 3, magló sörtést ... 2, tyúkot ... 80, ludat ... 2, pokát ... 1, vas békót ... 1, árpát metr. ... 44, aestimálván károkat ad fl. 127.

Iten ugyan akkoron más rendbeli ispánnyának vittik el: dolmányat ... 2, szürét ... 1, csizmát párt ... 1, söveget ... 1, rosot metr. ... 30, mely kár extendaltanak ad f 58.

Nem külömben néhai nemzetes Sándor Ádam úr eözvegye Alsó Récsényi házában többször is említet generális Bottyán úr eő nagyságba hadaitul szenvedet illyen aláb specificált károkat, hordottak el: zabját metr. ... 206,

árpát metr. ... 30,

22. oldal

bort urna ... 19, egy főzelik seört mely meg irt ... fl. 72, kacsát ... 8, tyúkot ... 107, vas katlant ... 1, egy szekérre való vasat, kúthoz való láncot, méhet kassal ... 1, seört becskával ... 2, pálenkát med. ... 12, ártánt ... 5, rosot metr. ... 12, ködmönt ... 1.

Meghírt asszony serfőzőinek vittek el ház igasságát. és más egyéb leplét **cons...**vét ex f 40, böcsülvén ezen föllyeb irt kárvallásit ad ... fl. 732 d. 25.

Keletsényi ⁷⁶lakosok bírāja Csontos István eskütye Szivák Mihály hitek szerint mondván, hogy anno 1705 in augusti Révay Imre és Csery Imre kapitány uramék eő nagyságba s kegyelme Leopoldi ploquádba levő hadai tettenek kárt mezejekben: abrakban metr. ... 1000, kassal méhet törtek föl ... 1, vittek el juhot ... 2, seörtést öltek meg ... 4, kecskét ... 4, szekeret vittek el ... 1.

Item generális Bottyán úr eő nagyságba anno 1706 die 28. octobris hadastul hozzájuk beszálván, ittanak meg

bort úr na ... 5, seört úr na ... 2 ½, etettek meg abrakot metr. ... 80, tyúkot ... 100, ludat ... 3, sákot vittek el ... 7,

szántó vasat ... 1.

23. oldal

Nemes Kürti ⁷⁷ bíró Bixadszky György és eskütye Rodics Mátyás hitekkel asseverálván. Midőn méltóságos fő generális urunk ő excellentiája anno 1703 circa initium decembris Pusta Kürtnél táborostul telepődve lett volna, rész szerint akkorebeli károk, rész szerint peniglen azonnal subsequált condescensiokra es transenakra tött költségek következendő képpen specificáltatnak és hordottak el :

szénajokat currus ... 16, zabot hordottak el, attanak is metr. ... 227 ½, buzát metr. ... 2 ½, hizott ártánt öltek meg no. ... 20, dolmányt, ködmönt és más féle ruhát vittek el valeor ... f 59,

⁷⁶ Křačany

⁷⁷ Zemianske Sady

fakó szekeret ... 4, lovat ... 6, húst adtak libr. ... 89, tyúkot ... 90, sőt med. ... 27, vaját med. ... 18, hosszú puskát vittek el ... 5, bort hordottak el urna ... 34 ½, az helység maga adott bort diversis vicibus med. ... 514, házi kenyeret ... 229, tyukmonyát ... 104, pénzt költöttek az hadakra és szalvárdára ... fl. 59.

Item anno 1706 in julii kapitány Ebeczky István úr edgy fő hadnagya bészálva hozzájok 100 lova személylyel adtanak: kenyeret ... 100, hús libr. ... 200, tyúkot ... 60, tyúkmonyát ... 100, vaját med. ... 10, sőt költöttek med. ... 12, seört med. ... 400, pálenkát med. ... 20, abrakot metr. ... 80.

24. oldal

Item magok ugyan azon katonák mezejekben csépölték el zabjokat, árpájokat, cruces ... 50.

Anno eodem circa festum Simonis et Judae, Balogh István és Somogyi kapitány uramék circiter 25 zászlóallja katonáira költöttek kétt ízben : kenyeret no ... 650, húst libr. ... 500, abrakot metr. ... 320, bort med. ... 300, vaját med. ... 10, ludat ... 13, tikmonyát ... 220, tyúkot ... 50, magok erővel öltek el tyúkot ... 1000, lisztet vittek el metr. ... 15, seörtést ötek el ... 5, pinczét föl törvén bort vittek el urna ... 3.

Item anno eodem cum in octobris colonellus Vincler úr egy hadnagya zászlós gyalogsággal nálok meg hálván kikre költöttek: házi kenyeret ... 30, húst libr. ... 100, tiszték bort med. ... 20, sőt med. ... 20, tyúkmonyát ... 60, vaját med. ... 4, abrakot metr. ... 3.

Salgocsai⁷⁸ bíró Tvrdusek László és eskütt Denka Ádam hitekkal bizonyíták, hogy anno 1703 circa initiu decembris méltóságos fő generális urunk ő excellentiája táborának letelepedésekor az hadak erő s hatalommal vittek el: lovat ... 4, eökört ... 5, tehenet ... 7, juhot ... 15, hizlalt ártányokat ... 25, pinczéket föl törvén bort ittak meg urna ... 60, őszi gabonát hordottak el metr. ... 60,

25. oldal

kétt verembül szedtek föl zabot metr. ... 100, méheket törtek föl dőbönnel ... 40, fakó szekeret vittek el ... 7,

farhámokat vittek el böcsülvén ad ... fl. 15.

Item circa finem januarii anni 1704 generális Buday János úramra és kétt zászlóallja katonáira három napig költöttek: kenyeret ... 200, húst libr. ... 200, tyúkot no. ... 50, ludat ... 12, vaját med. ... 4, tyukmonyát ... 100, abrakot metr. ... 60, bort med. ... 200, pálenkát med. ... 15, étczakának idején pinczét föltörték ittak meg bort urna ... 7, erővel vermet még nyitva szedtek ki abrakot metr. ... 60.

Anno 1706 circa finem septembris colonellus Vincler úr hadnagya egy zászlós gyaloggal meg hálván nálok adtanak is : kenyeret ... 50, húst libr. ... 100, seört med. ... 100, pálenkát med. ... 10, tisztéknek bort med. ... 14, abrakot metr. ... 3.

Item anno eodem 28. octobris generális Bottyán úr eő nagysággha nem külömben Balogh István, Somodi Ferencz és Loczy kapitány úramek eő kegyelmek ezrei nálok és a tájékan lévén költöttek : kenyeret ... 100, ludat ... 36, tyúkot ... 305, húst libr. ... 200, bort ittak meg urna ... 4, erővel öltek meg juhot ... 5, hizlalt ártánt ... 1.

Loczi úr hajdúi loptak el pénzt ... fl. 26.

⁷⁸ Šalgočka

26. oldal

Pusztá Kürti ⁷⁹Dajovcsik Márton és eskütt Német Lukáts hitek szerint mongyák, midőn méltóságos fő generális urunk ő excellentiája anno 1703 circa initium decembris táborával határjukban telepedett le volna, szenvedtek ilyen karokat es hordottak el: szénát, lencsét, ledneket currus ... 200, zabot metr. ... 306, árpát metr. ... 252, búzát metr. ... 97, kenyeret vittek el erővel ... 684, tyúkot és récsét ... 315, tehén húst hordottak el libr. ... 442, bort ittak meg med. ... 555 ½, hordós borokat vittek el urna ... 118 ½, eczetet urna ... 14, hizott ártánt öltek el ... 56, öreg juhok ... 14, szarvas marhát öltek meg ... 7, sóot med. ... 97, ludat ... 16, szekérbe való kereket vittek el ... 23, szekeret egészet ... 1, méheket törtek feöl kassal ... 2, malmot el rontva ... 1, melynek minden vasat eszközit elhordták, ruhát az kit erővel el vittek böcsültek ad ... fl. 120, gazdasághoz való eszközöket, vasakat, boros és sörös urna hordójokat az kiket el hordottanak böcsülték ad fl. 196.

Item midőn az tábor anno 1704 pünkösöd tájban Vágon túl való földről Nittra felé költözöt volna, akkoron az hadak vittének el: baránt no. ... 56, öreg juhok ... 39, tyúkot ... 200, ludat ... 46, sertést öltek el ... 23, öreg szarvas marhát ... 5,

27. oldal

vontató szekerekből vittek el lovakot 4, böcsülvén ad f.l. 32.

Anno 1705 die 2 februarii méltóságos generális gróf Esteras Antal úr ő excellentiája hadai számára Sopornyira hordottak el szénát currus ... 78.

Item anno eodem Balogh Istvan úr ezeréből való Andraszky nevű fő hadnagy úr lovaira számára Sentére vittek el: szénát currus ... 6, árpát metr. ... 24.

Item eotum Illosvay Imre kapitány úr három zászlóallja katonái vittek el: rosot metr. ... 172, zabot metr. ... 11.

Item Géczy Gábor kapitány úr tíz zászlóval náluk subsistálva öltek meg : tyúkot ... 255, ludat ... 13, malacot ... 15, abrakot érettek meg metr. ... 67.

Item kapitány úr Eszse Tamás úr semptei passuson lévén hajdúi öltenek meg, el is vitték: öreg szarvas marhájokat ... 7.

Item Ebeczky István kapitány úr katonái Jókánál vontató szekérből el vittek lovat ... 1 böcsülvén ad ... fl. 12.

Item Szepessi Tamás nevű Ocskay László kapitány úr hadnagya vontató szekerből lovat vittek ... 1 böcsülvén ad fl. 12 d. 75.

Item ugyan ezerbeli katonák vettek el lovat ... fl. 29.

Méltóságos Esterás Daniel úr ő nagyságba katonái nem különben vittek el lovast ... fl. 13.

Anno eodem in augusti méltóságos fejedelem kegyelmes urunk táborával Patánál lévén az hadak el hordottak

árpájokat, zabjokat, lencsejeket és lednekjeket, rosot csépöltek el cruces ... 350.

Anno 1706 Vincler kapitány úr maga ezerével in augusti Semptei passuson lévén, onnéd Nittra várába is változva káposztájokban és más felé jószángokban tettenek kárt ad ... fl. 90.

28. oldal

Item Barkóczy Ferencz úr ő nagyságba Ohacs Péter nevű hadnagya, 68 lovassal beszélve harmadnapig náluk léteben adtanak: bárány húst libr. ... 120, tehén húst libr. ... 47, bort med. ... 37, seört med. ... 207 ½, pálenkát med. ... 14 ¼, zabot med. ... 61 ½, árpát metr. ... 9, kolbászt ... 14.

Anno 1706 12. januarii Dyetrekőy Borbély Imre 16-tod magával ostromolván kapujokat, hogy bé nem bocsáltották meg leött egy legént, melytől borbélynak füzettek ... fl. 18.

⁷⁹ Pusté Sady

Item anno et mense quibus immediate supra méltóságos feő generalis urunk eő excellentiája Ungváry kapitánya cum personis 27 substitálon nálok adtanak: abrakot metr. ... 8, húst libr. ... 27, bort med. ... 2, sört és pálenkát ... d. 18.

Item eodem die 28. februarii Szalay Páll kapitány úr 25 katonai megszálván adtak: zabot metr. ... 16, ártány húst libr. ... 24, bort és seört ... fl. 3 d. 12.

Item anno ut supra, die vero 7 martii colonellus Révay Gáspár úr eő nagysággha három hadnagya és 176 hajdúja beszálva költöttek reájok: disznó húst libr. ... 116, kenyeret ... 54, abrakot metr. ... 2, bort med. ... 16, pálenkát med. ... 2.

Item 3. augusti Ebeczky István kapitány úr fő sztrásamestere Illóvay György úr három zászlós katonával nálok meg hálván adtak: kenyeret ... 126, húst libr. ... 135, tyúkot ... 143,

29. oldal

ludat ... 5, vaját ... 23, tyúkmonyát ... 2083, söt med. ... 30, bors költ él libr. ... 1 ½, baránt vittek erővel ... 11, abrakot etettek meg metr. ... 138, bort és seört ittak meg ... fl. 13 d. 50, mezejekben csepöltek rosot cruces ... 10

árpát cruces ... 29, szénát etettek meg currus ... 15.

Item anno eodem die 16. septembris Lusinszky kapitány úr eő kegyelme Metnyanszky nevő hadnagya maga katonáival substitalva nálok, költöttek húst libr. ... 190, kenyeret ... 34, ludat ... 4, tyúkot ... 28, tyúkmonyát ... 122, sört med. ... 128, abrakot metr. ... 49, söt med. ... 10 ½, vaját med. ... 8 ½, pálenkát med. ... 5, borsot és sáffránt ... d. 70, tisztnek bort ... fl. 2 d. 15.

Item anno quoque eodem die 30. octobris Somodi Ferencz kapitány úr Branyik nevő hadnagya katonáival meg hálván nálok az katonák öltenek meg: tyúkot ... 30, malaczt no. ... 10, abrakot adtanak metr. ... 30, vaját med. ... 1.

30. oldal

Item eodem anno 1. novembris méltóságos generális Bottyán úr eő nagysággha és Balogh István kapitány úr eő kegyelme kétt ezer embert nálok meg hálván adtanak tiszt úraméknak konyhájokra:

tyúkot ... 4, ártán húst libr. ... 9, vaját med. ... 2, borsot és sáffránt ... d. 50, bort med. ... 116, abrakot metr. ... 10, pálenkát med. ... 1 ½.

Item die 27. novembris Szilady N. nevő hadnagy és zászlótartója Sóss János katonáikkal subsistálva nálok, azokra költöttek: kenyeret no. ... 40, húst libr. ... 54, tyúkot ... 30, bort med. ... 39, seört med. ... 190, abrakot metr. ... 21, pálenkát ... fl. 1.

Item 16. decembris Palocsay úr eő nagysággha ezerebeli Szőlőssy István kapitány úr három zászlóval megszálván nálok leőt költségek: kenyér ... 52, ártány húst libr. ... 107, vaj med. ... 3, tyúk no. ... 2, seör med. ... 194, abrak metr. ... 46, páleka ... f 2 d 35, bor med. ... 13, tyúkmony ... 10.

Item anno 1701 die 5. januarii Géczi Gábor úr ezerbeli hadnagy Kurucz Márton úr zászlóstul meg hálván költöttek reájok: kenyeret no. ... 15,

31. oldal

húst libr. ... 56, vaját med. ... 6 ½, sajtot libr. ... 10, seört med. ... 59, abrakot metr. ... 19, tyúkmonyát ... 19

pálenkát med. ... 2, mézet ... d. 25, bort med. ... 4.

Item die 6. januarii Balogh István kapitány úr ezerébül való tiszt Andrászky úr 10 személlyel subsistálván nálok adtak: kenyeret ... 2, húst libr. ... 5, tyúkot ... 1, bort med. ... 6, abrakot metr. ... 3.

Patai⁸⁰ bíró Skorécz János, esküt Prasznovszky Mihály hitek szerint vallyák, hogy midőn méltóságos fő generális urunk ő excellentiája anno 1703 circa initium decembris táborával Puszta Kürtnél megtelepedet volna, azon hadak excursioi miatt szenvedtek károkat ad ... fl. 1076.

Ocskay László kapitány úr nálók másik éjjel katonasággal meg hálván akkorbeli károkat s költségeket böcsülték ad ... fl. 140.

Item anno eodem nagy karácsony napján eöreibbik Raymanus Mátyás és Bottyáni Ferencz úramék katonáikkal edgyüt nálók meg hálván költöttek: húst libr. ... 178, bort med. ... 280, seört med. ... 112, kenyeret no. ... 40, abrakot metr. ... 30, szénát böcsulván ad ... fl. 7.

Item méltóságos említett fő generális urunk eö excellentiája udvari tisztje Csicseri Ferencz úr nálók lévén quartélyban, költöttek asztalára egyszer ... fl. 10.

Említett Csicseri úr fia ugyan azon qvartélyben 8 hétig nálók lévén

32. oldal

költöttek húst libr. ... 428, bort med. ... 444, palenkát ... fl. 1 d. 20, tyúkot ... 18, abrakot metr. ... 70, kenyeret no. ... 110, kutyáira kenyeret no. ... 200, szénát in ... fl. 10.

Item Illosvay Imre úrnak vontatónak adtak lovat 1, mely oda is maradt.

Item anno 1704 die 13. februarii Györki Adam kapitány úr három zászlós katonával meg hálván nálók adtanak :

húst libr. ... 300, bort ittak meg urna ... 13, zabot metr. ... 225, kenyeret no. ... 60, szénát currus ... 5.

Item die 16. junii anno 1704 méltóságos generális Károly Sándor úr eö nagyságba bagásiája 16 lóbul és 30 személybül állókra negyed napig leöt költségek: hús libr. ... 95, tyúk no. ... 32, vaj med. ... 5, kenyér no. ... 40, tyúkmony ... 300.

Item die 28. junii Becskéhazi Sigmond úr egy lovas, másik gyalogh sereggel náluk kétt napot töltvén költöttek is: húst libr. ... 300, bort med. ... 8, tyúkot ... 71, vaját med. ... 10, abrakot metr. ... 12, palenkát med. ... 21, sajtot libr. ... 10, kenyeret libr. ... 800.

33. oldal

Anno 1704 die 19. septembris Madocsányi N. kapitány úr meghszálván zászlós katonával egy nap s egy éjjel leött költségek: hús libr. ... 99, bor med. ... 236, tyúk no. ... 25, vaj med. ... 4, kenyér libr. ... 400, abrak metr. ... 32.

Item 4. decembris Szentiványi János úr egy étszaka megh hálván katonáival költöttek: húst libr. ... 200, bort med. ... 42, tyúkot no. ... 5, kenyeret in ... fl. 4, lovaikra, vontató marháikra abrak széna ... fl. 8.

Item Nagy Szombathi harcz után más nap beszálva három ezer katona szábad dispositiójokbul ettek meg

húst libr. ... 3000, bort in ... fl. 16, zabot etettek meg metr. ... 800, házi kenyeret ... 1000.

Item die 29. decembris méltóságos Esteras Antal generális úr eö excellentiája ezerivel kétt napot töltvén költöttek: húst ... 200, zabot metr. no. ... 400, házi kenyeret no. ... 1000.

Anno 1705 die 16. januarii Illosvay Imre kapitány úr maga ezerivel beszálván, nem különben azután is két izben nálók subsistálván tettenek költséget: húst centenarius no. ... 40, szalonna libr. no. ... 200, zab metr. no. ... 600, házi kenyér no. ... 200, vermekbül ruhát szedték ad ...fl. 45 böcsulván.

⁸⁰ Pata

34. oldal

Item die 22. januarii tatárok meg hálván nálok költöttek: húst libr. ... 100, abrakot metr. ... 50, kenyeret no. ... 20, szénát currus ... 2.

Item die eadem kegyelmes fejedelem urunk kétt zászlós karabélyos katonái három napot töltvén nálok, adtanak:

húst libr. ... 600, bort med. ... 600, abrakot metr. ... 100, szénát currus ... 100.

Item Kostyan Miklós commisárius urnak compulsive adtanak kenyeret ... 800.

Item 12. martii 1705 Ebeczky Ádám vicekapitány úr ezerivel hozzájuk beszélva költöttek: húst libr. ... 800, szalonnát libr. ... 200, abrakot metr. ... 200, házi kenyeret no. ... 1500, szénát currus ... 10.

Item 15 novembris anni eiusdem Darvas Mihály feő comissarius úr 12 személy németnek assignálta volt falujokat quartélyul 31 napiglan: húst libr. ... 372, kenyeret no. ... 196, kétt lóra abrakot met. ... 8.

Item midőn méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Leopoldnak meg szállására ment volna, az hadak akkoron öltek s vittek el: juhot no. ... 57, báránt ... 172, seörtést ... 44.

Item 1705 circa februarii Mariássi Páll úr kétt zászlós katonával beszélván, nem különben másszor is hozzájuk vissza tervén költöttek: húst libr. ... 400, kenyeret no. ... 60, zabot metr. ... 50.

35. oldal

Item kegyelmes fejedelem urunk táborával in augusti, patai mezőben megszálván, onnéd el menvén Veres Kő felé, és vissza tértekben csépötek el az hadak: tiszta buzát cruces ... 74, kétceresbuzát cruces ... 148,

árpát cruces ... 202, zabot cruces ... 504, szőlő hegyekben akkoron teött károkat böcsülték ad ... fl. 400.

Item anno 1705 die 4 junii Rétey György kapitány úr ezerébül kétt zászlós katona meghálván nem különben ugyan említet kapitány ezerestül 11. októbris anni eiusdem beszélva, három napot töltöttek nálok mellyekre költöttek: húst libr. ... 464, abrakot metr. ... 98, tyúkot ... 24, vaját med. ... 24, ludat no. ... 28.

Item anno eodem 14. junii Prényi Farkas úr eő nagysággha Hevessi Páll nevő feő hadnagya katonáival subsistálva adtanak: húst libr. ... 71, kenyeret libr. ... 145, vaját med. ... 5, seört med. ... 20.

Item 24 mensis et anni eiusdem méltóságos generális Esteras Antal úr eő excellentiája 40 katonája nálok meg hálta, adatot nekik: hús libr. ... 40, kenyér ... 12.

Item ugyan emítet méltóságos úr bagásiájának adatot kétt nap alatt: hús libr. ... 70, kenyér no. ... 40, tyúkmony ... 20.

Anno eodem 26. junii Géczi Gábor kapitány úr ezerebeli Tott János nevő feő hadnagya zászlóstudul beszélván, adtanak: tehén húst libr. ... 100, kenyeret no. ... 30.

36. oldal

Anno 1705 die 21. egy német óbester maga embereivel kapákat válogatva, kapájokat vittek el no. ... 30,

melyeket Esztergom eleire vittek.

Anno eodem 28. junii kapitány Bertóty Sigmond úr 15 katonáira öt nap alatt költöttek: húst libr. ... 57,

kenyeret no. ... 25.

Anno 1706 die 28. aprilis Ebeczky Ádám vicekapitány úr kétt zászlós katonával meg hálván, adatot nekik:

hús libr. ... 20, seör med. ... 100, kenyér no. ... 60, tyúk ... 15, vaj med. ... 8, pálenka med. ... 12, abrak metr. ... 30.

Anno eodem 14 maii egy gyalogh hadnagy kék ruhában akkoron recrutált 150 hajdúval nálok meg hálván adtanak: húst libr. ... 150, seört med. ... 90, pálenkát med. ... 20, tyúkot no. ... 15, vaját med. ... 12, kenyeret ... 75.

Anno eodem 15. junii méltóságos gróff Csáky Mihály úr eő nagyságha ezerébül három zászlós katona meg hálván, kiknek is adtanak: húst libr. ... 200, seört med. ... 200, pálenkát med. ... 35, abrakot metr. ... 32, vaját med. ... 4, tyúkot ... 21, kenyeret no. ... 45.

Anno eodem 8. julii Bezeg Imre kapitány úr ezerebül Szentiványi

37. oldal

Márton úr három zászlóval méltóságos fejedelem aszszont késérvén és nálok meghálásokkor adtanak, nem külömben vissza térésekben is subsistálásokkor praestáltaltak: húst libr. ... 107, abrakot ... 47, seört med. ... 24,

pálenkát med. ... 4, tyúk no. ... 40, vaj med. ... 22, kenyér ... fl. 15, bárányt ... 1.

Anno eodem die 24. octobris Loczy Andras kapitány úr 5 zászló hajdúsággal hozzájok be szállottakra költöttek:

húst libr. ... 800, bort med. ... 7, tyúkot no. ... 60, pálenkát med. ... 5, kenyeret no. ... 150.

Mindezekén kívül föl s alá járokra és az kiknek neveket nem tугyák, költöttek s házoknál s mezejekben kárt vallottak ad ... fl. 2500.

Pogranyi⁸¹ bíró Nagy István és eskütt Szombath Márton hitek szerint adván bé, hogy in anno 1705 die 24. februarii Ebeczky Istvan kapitány úr ezerével hozzájok beszálván, kikre is öt nap alat költöttek: bort urna ... 10 per fl. 10, facit fl. 100, árpát metr. ... 42, rosot metr. ... 125, zabot metr. ... 95, magok erővel buzát verembül szedtenek metr. ... 25, vágót adtanak no. ... 2, szalonnát libr. ... 300, ludat no. ... 25,

38. oldal

tyúkot no. ... 111.

Mihályfi Gáspár úrnak adtanak szalonnát ½ in ... fl. 3.

Item anno et mensi iisdem Szalay Pál kapitány úr ezerinek Ghymes Kosztolánra administráltak: abrakot metr. ... 35, vágót no. ... 2.

Anno 1705 26. augusti kegyelmes urunk eő fejedelemsége Ivánka és Kőröskény között feküvő tábori hadai hordottak el: szénájukat currus ... 61, csépöltek el mezőben árpát, zabot cruces ... 126.

Anno 1706 die 1. et 2. martii Furéssy Gaspár lovas hadnagy nálok lévén 65 személy katonával kiknek adatott:

hús libr. ... 100, tyúk no. ... 4, bor med. ... 89, abrak metr. ... 30, pálenka med. ... 10.

Anno eodem 13. martii Szombatheli Gáspár vicekapitány úr 80 gyaloggal hozzájok bé szállottak kétt nap adatot:

hús libr. ... 200, bor med. ... 32, abrak metr. ... 5.

Item 2. augusti említet vicekapitány úrnak és 100 gyalognak adtanak: húst libr. ... 100, kenyeret libr. ... 200, bort med. ... 32, pálinkát med. ... 12.

Die 7. augusti anno ut supra Váradi Ferencz úrnak és 100 lovas katonáinak adtanak: húst libr. ... 100, bort med. ... 120, abrakot metr. ... 21.

Die 16. augusti Egri Nagy János hadnagy 45 gyaloggal hozzájok bé szálloknak adtanak húst libr. ... 45.

⁸¹ Pohranice

39. oldal

Die 19. augusti Kallyai György gyalogh hadnagy eötvenkétt személyből álló hajdúinak adatot hús libr. ... 45.

Die 2. septembris Eperjessi Mihály nevő tisztnek és vele levő 14 hajdúnak adtanak húst ... 14. Item Priny Ádám uramra és hatt szolgájára kétt hétig költöttek: bort med. ... 56, sört med. ... 168, item bort midőn falubul el mentek ... fl. 8 d. 56, húst libr. ... 86, kenyeret no. ... 42.

Anno 1706 die 24. et 25. decembris Ocskay László kapitány úr ezerebeli Kosztolányi Gergely nevő hadnagya és ötven katonájára költöttek: húst libr. ... 100, bort med. ... 41, abrakot metr. ... 43, sört med. ... 100, pálenkát med. ... 11, ludat ... 1, tyúkot ... 6.

Anno 1707 9. januarii colonellus Révay Gáspár úr eő nagyságha ezerebeli Pongracz János feő sztrásamester úr száz gyaloggal nálok meghálván adtanak: húst libr. ... 100, bort med. ... 7, seört med. ... 18.

Die 18. januarii említet Révay Gáspár úr eő nagyságha compaginával, item 25. eiusdem hatt zászlóval bé szálva hozzájuk kiknek adatot: hús libr. ... 100, bor med. ... 176, abrak metr. ... 16, pálenka med. ... 8, sör med. ... 70.

Die 4. februarii Vásárhelyi Mihály úr gyalogh hadnagy

40. oldal

nyolevan hajdúval falujokba szállot kiknek adtanak: húst libr. ... 100, seört med. ... 20, pálenkát med. ... 1, kenyeret elegendőt.

Ezekén kívül in anno 1706 föl s alá járókra adtanak: húst libr. ... 750, bort urna ... 17, med. ... 12, szénát currus ... 11.

Köpösdi⁸² bíró Sztraka János és eskütye Didia Márton hitekkal asseverallják, hogy anno 1703 circa initium decembris méltóságghos feő generális urunk tábora Pusztá Kürtnél megszállot volna az tábori had excurrálván tettenek karokat ez aláb specificalandókat: sört ittak meg urna ... 64, szénát vittek el currus ... 100, ruhát ... fl. 120, söt centenar. ... 20 libr. 2, vaját med. ... 101, sajtot centenar. ... 15, tyúkot no. ... 500, abrakot adtak metr. ... 1000, házi kenyeret no. ... 2000.

Item más napon Ocskay László kapitány úr katonái vittek el lovat ... 5.

1704 die 21. januarii Loczi András, Esze Tamás, Farkas Sándor és Révay Imre kapitány uramék 4 ezerrel falujokba beszálván adtanak: vágót ... 8, öltek meg sertést ... 150,

41. oldal

juhot no. ... 99, eczetet urna ... 2, tyúkot ... 1000, ludat ... 192, házi kenyeret ... 1500, söt med. ... 2002,

lisztet metr. ... 95.

Item Balogh Istvan kapitány úr hada ruhából és más féléből tet kárt ad ... fl. 30.

Item Ebeczky István és Géczi Gábor kapitány uramék nálok subsistálván ételből, italbul és abrakbul költöttek ad ... fl. 40.

Anno eodem in januarii midőn az ellenség portája Sopornira által gyütt volna Ilosvay Imre, Szalai Páll, Pongrácz és Mirey uramék hadakkal hozzájuk bé szálva magok az katonák meczetek le: juhot no. ... 210,

seörtést ... 20, kenyeret adtanak ... 2000, abrakot metr. ... 526, szénát szekérrel ... 50, tyúkot ... 300, ludat no. ... 10, söt med. ... 200.

Item Nagy Szombati mezőben leött harc után négy ezer ember bé szállot hozzájuk költöttek: húst libr. ... 4000, seört becskével ... 4, zabot metr. ... 1000, házi kenyeret ... 5000, lovat vittek el ... 1 fl. 15.

⁸² Hájske

Item Leopoldi obsidiónak ideiben adtanak szekereket ott lévő táborra az mint is oda veszet:
eökök ... 4,
ló ... 2, szekér ... 2.

42. oldal

Anno 1705 die 24. januarii Szentiványi kapitány úr nem külömben Illosvay Imre úr kétt zászlós katonával es annyi tatárokkal negyed napig nálok lakván költöttek: húst libr. no. ... 850, kenyeret no. ... 290, abrakot metr. ... 1200, szénát szekérrel ... 24, vaját med. ... 19, söt med. ... 200, sört med. ... 800, ludat no. ... 50.

Anno menseque iisdem méltóságghos generális Esteras Antal úr eö excellentiája bagásiája beszálván melyre hatt hétig adatot: hús centenar. ... 22 libr. 8, házi kenyér no. ... 596, széna currus ... 56, tyúk ... 180, vaj med. ... 40, só med. ... 600, eczet urna ... 8, tyúkmony ... 400.

Eö excellentiája hoffmestereinél veszet kétt szekér valentes ... fl. 34.

Anno ut supra die 29. maii méltóságghos generális Károly Sándor úre ő nagysággha bagasájára hatt hétig leött költségek : hús libr. ... 698, kenyér no. ... 200, tyúk ... 100, vaj med. ... 39, tyúkmony ... 1000, eczet urna ... 2.

Item eodem anno kegyelmes urunk Pudmenczi harczzul meg térvén az hadak mezőbe el csépöltek: abajdócz gabonat cruces ... 305,

43. oldal

árpát cruces ... 101, zabot cruces ... 404, kölest cruces ... 2, báránt vittek el ... 85, juhot ... 29, lovat ... 1, valente ... fl. 15, eöket ... 1, valente ... fl. 15, szekeret ... 1, valente ... fl. 15.

Item anno eodem méltóságghos feő generális urunk ő excellentiája Nittra felé menván és onnéd vissza térvén hét zászlóval kétt rendbeli subsistentiára adtanak: vágót no. ... 6, zabot metr. ... 200, seört urna ... 16, házi kenyeret no. ... 216.

Anno 1705 24. julii Szentiványi Mártony úr négy zászlóval bé szálott hozzájuk negyed napig ott lévén mindenestül, fele elment tőlök, kétt zászlóallját kétt hétig tartottak aláb irt költséggel: ettenek meg húst centenarum ... 20 libr. 15, tyúkot no. ... 200, kenyeret ... 808, söt med. ... 400, tyúkmonyát ... 500, vaját med. ... 50, sajtot libr. ... 200.

Anno eodem Rétey György kapitány úr 4 zászlóval meghálván nálok adtak: húst libr. ... 400, kenyeret no. ... 200, sört med. ... 400, abrakot metr. ... 100, tyúkmonyát ... 108.

Die 25. septembris kapitány Loczi úr kétt zászló hajdúja mégh meg hálván nálok kikre költöttek: húst libr. ... 200,

44. oldal

seört med. ... 400, kenyeret no. ... 50, söt med. ... 40, vaját med. ... 20, tyúkot ... 22, tikmonyát ... 60.

Anno 1705 die 26. oktobris Prinyi Farkasúr eö nagysággha hatt zászló katonával bé szálván kikre negyed napig költöttek: húst libr. ... 1800, kenyeret no. ... 1000, abrakot metr. ... 400, szénát currus ... 80, vaját med. ... 100

tyúkot ... 200, tyúkmonyát ... 800, söt med. ... 120.

Kapitány úrra eö nagyságghára seörre, borra költöttek ... fl. 5 d. 50.

Anno eodem méltóságghos generális Bottyán úr eö nagysággha feő hadnagyára kétt zászlós katonára adatot: hús libr. ... 100, abrak metr. ... 32, széna szekér ... 2, vaj med. ... 10, só med. ... 9, házi kenyér ... 50.

Item Tajnay Páll úr kétt zászlós katonával nem külömben Dunánál elfogott comendánsal bé szálottak falujokba mellyekre eset költségek ad ... fl. 95.

Ujlaki ⁸³ bíró és esküttye Nolesovszky Miklos hitek alat declaralták. Midőn in anno 1706 die 6. maii méltóságos fejedelem kegyelmes urunk falujokon Nittra felé által ment volna Arday Mihály kapitány úr ött zászló hajdúsággal meg hálván költöttek: házi kenyeret ... 200,

45. oldal

húst centenárius ... 3, seört urna ... 12, bort med. ... 20, báránt ... 1, vaját med. ... 3, kenyeret no. ... 200, söt med. ... 5, pálenkát med. ... 12.

Anno eodem in maio kegyelmes urunkhoz holandus követ falunkon minek előtte által ment volna, subsistált melynek konyhára valóbul, italbul és abrakbul gazdálkodások exurgál ad ...fl. 16 d. 65.

Anno eodem 7. maii kapitány Esze Tamás úr Kis Ferencz nevő hadnagya kétt zászlóallja hajdúsággal nálok meg hálván leött költségek: hús centenarius ... 2, kenyér no. ... 80, seör urna ... 6, lúd ... 2, malacz ... 2

vaj med. ... 2, tyúkmony ... 100, só med. ... 3, sajt libr. ... 14, pálenka med. ... 8.

Anno eodem die 26. maii vicekapitány Gellért Imre úr kilencz katonája bé szálván quartélba hozzájok kétt holnapig költségek leött reájok in ...fl.65.

Die 1 junii Géczi Gábor kapitány úr Tott János nevő fő hadnagya kétt zászlós katonával subsistálva az lakosoknál, költöttek reájok egybül s másbul ad ... fl. 8 d. 75.

Item abrakot adtak metr. ... 15.

Die 8 junii Révay Gáspár óbster úr eő nagyságba ezerebéli Szilassi Dávid nevő hadnagya kétt zászlóallja gyalogosággal meghálván nálok, kikre is költöttek: húst libr. ... 100, kenyeretno. ... 50, sört med. ... 200,

46. oldal

tyúkot no. ... 20, tikmonyát ... 50, vaját med. ... 30, sajtot libr. ... 40, pálenkát med. ... 15. Anno eodem 12. junii Bezeg Imre kapitány úr ezerébül Orday Andras úrra és alatta valóira költöttek ételbül s italbul és abrakbul ad ... fl. 33 d. 66.

Item die 13. junii Nyáray László kapitány úr Bakó Péter nevű hadnagyára és kétt compagina hajdúra leött költségek: ártány hús centenarum ... 1, kenyér no. ... 40, vaj med. ... 3, sajt libr. ... 10, tikmony ... 50.

Anno 1706 die 13. junii colonellus Czeller Urban Grozman Márton nevű laidinomtja kétt zászlós gyaloggal bé szálottak, költöttek: húst libr. ... 150, kenyeret no. ... 50, báránt ... 4, tyúkot ... 50, tikmonyát ... 80, seört urna ... 4, sajtot libr. ... 50, vaját med. ... 5, söt med. ... 6, abrakot metr. ... 8.

Anno eodem 1. julii Ocskay László kapitány úr Horvath György nevő hadnagya és kétt zászlós katonája meghálván, kiknek adatot kenyér, hús, abrak és ital, más konyhára való is ad ... fl. 39 d. 36.

Die 26 julii Semptei passuson lévén Balogh István kapitány úr hordottak el katonái szénájokat currus ... 28.

Anno eodem 30. julii Ebeczky István kapitány úr Szabó István nevű fő hadnagyára és öt zászlós katonára négy nap költöttek: húst centenarum ... 12, bort med. ... 40, pálenkát med. ... 60, tyúkot ... 200,

47. oldal

vaját med. ... 36, seört urna ... 16, sajtot libr. ... 80, tikmonyát ... 300, abrakot metr. ... 325, malaczt ... 14

báránt ... 15, kenyeret no. ... 400, hájjat ... d. 45.

Elcsépöltek őszi gabonát cruces ... 100, árpát cruces ... 40, szénájokat vittik el currus ... 15,

⁸³ Veľké Zálužie

szőlő hegyekben tettenek kárt ad ... fl. 100.

Anno 1706 die 8. augusti Nittrai porkoláb fia nyolcz hajdúval be szálva hozzájok vett rajtok ...fl. 3.

Item die 10. eiusdem Balogh Istvan kapitány úr bagásiájának adtanak abrakot metr. ... 20.

Anno eodem 26. octobris generális Bottyán János úr eő nagysággha és óbester Balogh István úr katonainak adtak abrakot metr. ... 150.

Anno eodem 25. decembris vicekapitány Tanka János ura és három ház hajdúira Nyárai László úr ezerébül valókra költöttek: húst libr. ... 300, kenyeret no. ... 100.

Mocsonoky⁸⁴ bíró Nagy Mihály, esküttje Balla István hitek szerint mongyák, hogy in anno 1705 aratásnak idein méltóságos gróf Csáky Mihály úr eő nagysággha hadaival Mocsonoki tó mellett léött volna, öltek ökröt ... 1, valentes ... fl. 45, tavaszi minden féle termésekben csépöltek cruces 230.

Anno 1706 múlt nyáron méltóságos generális Bottyán János úr eő nagysággha négy zászlós katonái meghálván, kiknek adtanak: kenyeret libr. ... 600, húst libr. ... 124, bort med. ... 30, zabot metr. ... 50, tyúkot ... 40, vaját med. ... 16, sót med. ... 3,

48. oldal

borsot libr. ... 2, szénát currus ... 4.

Anno eodem octobris Prinyi Farkas úrra eő nagysággha bagasiájára és kétt companiájára adatot: zab metr. ... 104,

hús libr. ... 200, kenyér libr. ... 220.

Item eotum kapitány Loczi úr 200 hajdúira költöttek: kenyeret libr. ... 200, húst libr. ... 200, sörtest löttek el ... 4.

Anno eodem die 5. decembris Ujhel felől munitiót s ágyúkat Újvárbán véve pattyantúsokra és mellettek lévő Vinczler úr száz hajdúira löttenik költséget: húst centenarium ... 3, kenyeret libr. ... 400, zabot metr. ... 12, malaczt ... 2, tyúkot ... 4, vaját med. ... 10.

Anno 1706 circa maium kapitány Bezeg Imre úr vicecolonellussa 200 lovassal ennyhány napiglan lakott nálok, kiknek adtanak: húst centenarium ... 3, bort med. ... 150, zabot metr. ... 60.

Azon kívül tyúkot, ludat, vaját és más konyhára valót elegendőt.

Mind ezeken fellyül neveket nem tudván, az olyan hadakra, más transenákra az kitt költöttek helységekben s mezei gabonákban károkat vallottanak, könnyen teszen leghaláb ... fl. 2000.

49. oldal

Soporni⁸⁵ esküttek Posa János és Bratko Illés hitek szerint mongyák, hogy in anno 1703 circa initium decembris méltóságos fő generális Székessi gróff Bercsényi Miklós Úr és eő excellentiája Pusztakürtnél letelepedett hadak közül sákmányozok erővel vittének ell: szénát currus ... 60, zabot, árpát és rosot metr. ... 700, kenyeret no. ... 200, hizlalt ártánt no. ... 5, lovat ... 18, méheket rontottak föl kassal ... 9, ruhát fl. 30 valentes.

Item nagy karátson napján Kurucz Balás úr 70 katonával meghálván nálok, magokra és lovaikra költöttek fl. 9.

Anno 1704 in januarii Rétey János, kapitány úr 70 katonával subsistálva adtanak: bort med. ... 250, zabot metr. ... 25.

Item Gellért Imre kapitány Bossány Leörincz és Tajny Péter falujokban megháltanak adatot : bor med. ... 120, zab metr. ... 25.

⁸⁴ Močenok

⁸⁵ Šoporňa

Item anno eodem Szabó Farkas úr Géczi Gábor úr ezerébül való feőhadnagy három zászlóval meghálva, kikre leött költség: bor med. ... 120, zab metr. ... 100, hús libr. ... 200, másszori meg szállásakor ... fl. 14.

Item die 25. junii anno eodem Tajnai Pál kapitány úr 115 személyel bészálván leött költségeket reájok ad ... fl. 34 d. 60.

Anno eodem 5. julii Géczi Gábor kapitány úr bagásiájával s katonáival meg hálásokkor költöek ad fl. ... 7 d. 28.

Item méltóságos generális Károly Sándor úr eő nagysággha társzekereivel s cselédgyeivel Gelley Sigmond úr egy holnapig lakván nálok költöttek szükséges állapotokbul ad ... fl. 100.

Anno eodem in septembris Komáromi Miklós úr és kétt zászlós katonáira leött költségek in ... fl. 39 d. 37.

Item Szentiványi úr meghált 300 katonáival s németekkel edgyüt adtak : bort med. ... 135, húst libr. ... 610, tyúkfíát ... 64,

50. oldal

kenyeret no. ... 83, zabot metr. ... 215.

Item anno eodem die 16. octobris Balogh István kapitány úr Branyik nevü hadnagya egy zászlós katonával meghálva költöttek ad ... fl. 37 d. 48.

Die 25. octobris Kondé György és Almási Ferencz úramékra s más fél száz katonára bizonyos követeket késervén költöttek ... fl. 20 d. 48.

Item 11. novembris Baranyai Ferencz úr Bertoty Sigmond úr eő kegyelme vice colonellusa kétt zászlós katonával meg hálván költöttek fl. 32 d. 22.

Anno 1705 in januarii méltóságos gróf Esteras Antal generális úr eő excellentiája feles haddal öt napig nálok posteriumban lévén vallottanak károkat minden féle marhájukban és más féle jószágukban in fl. 4000.

Eő excellentiája túlök ki menvén az ellenség tett kárt in fl. 1000.

Anno eodem 14. octobris méltóságos gróf Csáky Mihály úr nagysággha maga ezereivel subsistálva költöttek:

húst libr. ... 250, ludat ... 25, tyúkot ... 17, vajat med. ... 4, abrakot metr. ... 141, pálenkát ... fl. 3 d. 49, malaczo ... 5.

Anno eodem Veres Kónél némettel való harckor veszet el : eökrök ... 5, valentes fl. 100, szekerek ... 3.

Anno 1706 23. maii Vincler kapitány úr négy compagnia hajdúságot reájok szálitván kilencz hetig adtanak

borsot libr. ... 1 ½, vajat med. ... 8, ruhát ... fl. 3, bort és sört ... fl. 11, pálenkát med. ... 5, tyúkfíát ... 100, kenyeret no. ... 200, húst libr. ... 400, söt med. ... 200.

Kertbeli veteményekben és sörtésekben tettenek kárt in fl. 50.

51. oldal

Anno eodem Balogh István kapitány úr augustusban Semptéhez el hordotta szénájokat currus ... 156.

Anno eodem Rétey Gyxörgy kapitány úr Tornócznál lévén csépöltek s hordottak el: buzájokat cruces ... 126, zabot cruces ... 30.

Anno eodem méltóságos generális Bottyán úr eő nagysággha circa diem 25. octobris költöttek el hadára

abrakot metr. ... 125, ludat ... 2, tyúkot no. ... 83, bort urna ... 4, húst libr. ... 140, házi kenyeret ... 100, vajat med. ... 14, pálenkát med. ... 5.

Item kapitány Somodi Ferencz úr kétt zászlós katonái azonnal másnap hozzájuk érkezvén erővel magok hatalmával meg öltek: tyúkot ... 152, ludat ... 6, ruhát vittek el, valentes fl. 15.

Item 30. novembris Nyárai László úr ezerébül Kereskényi nevő hadnagy 28 hajdúval meghálván adtanak:

bort med. ... 17, sört med. ... 36, húst libr. ... 35, pálenkát med. ... 6, ruhát el ragadoztak meg érvén fl. 12 d. 25.

Item 21 decembris Fehérpataki kapitány úr két zászlóallja hajdúságára költöttek: bort med. ... 133, seört med. ... 62, húst libr. ... 400, vaját med. ... 1, abrakot metr. ... 16, hizlalt ártánt meg öltek s elvittik valentes fl. 16.

köz hajdúira sört, pálenkát ... fl. 16, borsot is ... d. 75.

52. oldal

Anno 1707 10. januarii Kiss Sámuel és Vásárheli nemzetes hadnagy úramék kétt zászlós hajdúira adatot :

bor med. ... 28, sör med. ... 63, pálenka med. ... $\frac{1}{4}$, húst libr. ... 250, sajtot libr. ... 18.

Mind ezeken kívül föl s alá járó hadakra költöttek, mezejekben s falujokban, marhájokban, ruhájokban károkat tettenek ad ... fl. 1040 d. 33.

Csépöltek el határjokban: buzát cruces... 260, árpát cruces ... 401, zabot cruces ... 1097.

Magyar hadnak be jövetelétül fogvást tettenek költséget s károkat vallottak in fl. 6770 d. 57.

Bábi⁸⁶ eskütt Nahlics János és Lónyai Mihály meg írt helység notáriussa hitek szerint mongyák:

Anno 1704 die 3. februarii vice kapitány Gellért Imre és Tótt János hadnagya úramék 300 loval subsistálván adtanak: húst libr. ... 110, tyúkot ... 8, vaját med. ... 13, sajtot libr. ... 8, tyúkmonyát ... 216, pálenkát med. ... 10, zabot metr. ... 86.

Anno eodem 15. júni Huszár Joseph úrnak, nemes Turócz vármegye kapitányának és vele lévő 50 lovas katonának adtanak: tehén húst libr. ... 58, vaját med. ... 2, tyúkot ... 2, tyúkmonyát ... 90, sört med. ... 112, zabot metr. ... 12.

Anno eodem 1. julii óbester Srétter János úr hajdúinak Bajmócz

53. oldal

felé menvén adtanak: vágót no. ... 1, kenyeret ... 40.

Anno 1704 21. decembris óbester György Nagy János úr 143 dragonyossai mentenek falujokban, kiknek adatot:

hús libr. ... 452, zab metr. ... 8.

Eodem anno 26. decembris kapitány Farkas Sándor úr Nagy Szombattul harctul gyüvén nálok harmadnapig ezerestül nyugodván költöttek: ételbül s italbul s abrakbul ...fl. 60.

Item Kőkényi Ferencz úrra és katonáira költöttek natúralékbul ad ... fl. 20.

Item kapitány Rétey János úrra és hadára hasonlókbul költöttek fl. 30.

Anno 1705 13. januarii Szentmiklósi János úrnak Ürögge administráltak: kenyeret no. ... 300, vágót no. ... 2, zabot metr. ... 100, szénát currus. ... 3.

Anno eodem 19. et 20. januarii kapitány Deák Ferencz úr ezerestül nálok lévén költöttek naturálékbul ... fl. 80.

Item die 25. januarii generális Buday János úrra és ezerére egy hétnek folyása alat ételbül, italbul, abrakbul és szénábul eset költségek ad ... fl. 160.

Anno eodem Illosvay Imre uramra ezerestül nálok léteben költöttek szükséges állapotakbul ad ... fl. 200.

⁸⁶ Bábi

Item 27. januarii Kelecsényi Ferencz kapitány és Almási Ferencz úramékra s katonáikra költöttek ad fl. 20.

Anno eodem 15. junii colonellus Czeller Urban úr vicekapitány 75 személlyel beszálván hozzájok adtanak:

húst libr. ... 230, sajtot libr. ... 16, tyúkmonyát ... 123, bort med. ... 13, sört med. ... 232.

Anno et die iisdem Prényi Miklós úr eő nagysággha Egry Miklós nevő hadnagya 70 hajdúval nálok subsistálván költöttek: húst libr. ... 140,

54. oldal

tyúkot ... 17, vaját med. ... 6, tikmonyát ... 154, sajtot libr. ... 17, seört med. ... 140, pálenkát med. ... 16.

Anno eodem die 21. junii nálok subsistált Lasinszky Gábor kapitány uramra és húsz katonáira adtanak

bort med. ... 7, tyúkfíat no. ... 4, malaczt ... 1, húst libr. ... 20.

Anno 1705 1. julii Liptay Istvan úr ezerébül való hadnagy 150 hajdúval költöttek: húst libr. ... 31, tyúkot no. ... 7, vaját med. ... 4, tyukmonyát ... 130, sajtot libr. ... 42, bort med. ... 2.

Anno 1075 die 9. augusti karabélyos ezer vicecolonellussának Pázmán úrnak két izben adtanak: zabot metr. ... 20, tyúkot no. ... 9, nyulat ... 1, malaczt ... 1.

Anno eodem 6. septembris Révay Mihály úrnak eő nagyságghának Udvarnokra adtak: zabot metr. ... 15, tyukfiát ... 4.

Eodem anno 12. octobris kapitány Géczi Gábor úr maga ezerével megszálván nálok költöttek: húst libr. ... 274 ½, ludat no. ... 8, tyúkot ... 65, vaját med. ... 5, tyukmonyát ... 100, seört med. ... 100, pálenkát med. ... 29, zabot metr. ... 134.

Item 26. decembris Ocskay László kapitány úr ezerebeli Kosztolányi Gábor nevő hadnagy 50 lovassal megszálván költöttek:

55. oldal

húst libr. ... 89, tyúkot ... 3, tyúkmonyát no. ... 13, bort med. ... 8, seört med. ... 122, zabot metr. ... 22.

Anno 1706 9. januarii Mikházy György vicekapitány úrra s zászlós katonáira adatot: hús libr. ... 140, tyúk ... 19,

tikmony no. ... 108, vaj med. ... 2, seör med. ... 175, pálenka med. ... 17, zab metr. ... 48.

Anno eodem 12. januarii kapitány Borbély István úrra és 30 katonáira leöt költségek: hús libr. ... 21, seör med. ... 22, zab metr. ... 5.

Anno eodem 27. januarii méltóságos Estetas Daniel úr eő nagysággha fia eötöd magával subsistálván adtanak:

seört med. ... 15, zabot metr. ... 7.

Eodem anno 8. februarii óbester Révay Gáspár úr adjutántja Raksány Sigmond úr 114 hajdúval be szálottak, költ reájok: hús libr. ... 260, tyúk no. ... 9, tikmony ... 86, vaj med. ... 2, bor med. ... 9, seör med. ... 55, pálenka med. ... 5, zab metr. ... 10.

Anno eodem 18. februarii Prényi Ádám úrra eő nagyságghára és 8 katonára költöttek: bort med. ... 8, abrakot metr. ... 2.

Item die 4. martii Tokay János és Firessy Gáspár úramékra 115 lovas katonáira költöttek: húst libr. ... 71, vaját med. ... 4, tikmonyát no. ... 250, bort med. ... 3, seört med. ... 75,

56. oldal

pálenkát med. ... 8, zabot metr. ... 30.

Anno eodem 14. martii vicecolonellus Szombathely Gáspár úr 180 hajdúval beszálván hozzájok kikre leöt költségek: hús libr. ... 170, szalonnát libr. ... 6, tyúkmony no. ... 486, bor med. ... 4, seör med. ... 50, pálenka med. ... 3 ½, zab metr. ... 11.

Anno eodem die 4. aprilis colonellus Lóczy Úr ezerébül 82 hajdúra adtanak: húst libr. ... 56, vaját med. ... 2, tikmonyát ... 189, seört med. ... 95, pálenkát med. ... 7, zabot metr. ... 4.
 Anno eodem 3. maii colonellus Lóczy úr és kapitány Arday Mihály uramék ezerekbül hétt zászló hajdúságh subsistálva kiknek adtanak: húst libr. ... 363 ½, sört med. ... 212, báránt ... 4, szalonnát libr. ... 15, vaját med. ... 4, pálenkát med. ... 10, zab metr. ... 2.
 Anno 1706 24. junii kapitány Bezegh Imre úr ezerébül Polereczky Mátyás és Hrabovszky György hadnagy úramékra s kétt zászlóallja katonáira adtanak: húst libr. ... 299, tyúkfíat no. ... 178, ludat no. ... 3, vaját med. ... 57, tyúkmonyát ... 730, borsot és sót ... d. 50, sört med. ... 47, pálenkát med. ... 4, árpát metr. ... 4,

57. oldal

sajtot libr. no. ... 52, salátát szegénség pénzen vett fl. 3 d. 80.
 Item 27. julii vicekapitány Ebeczky Ádám úram 4 zászlóallja katonasággal kétt napot töltvén nálok adtanak:
 tehén húst libr. ... 20, tyúkot no. ... 103, zabot metr. ... 130, báránt ... 2, vaját med. ... 26, tikmonyát no. ... 363, ludat ... 6, sajtot libr. ... 11, malaczt ... 1, bort ... fl. 4 d. 85.
 Anno 1706 4. novembris Taris István nevő hadnagy katonáival beszélván hozzájuk, kiknek adtanak compulsive:
 ludat no. ... 1, tyúkot ... 8, hizlalt ártánt ... 1, bort med. ... 25, zabot metr. ... 8.
 Anno 1704 die 10. januarii colonellus Révay Gáspár úr eő nagyságha ezerebeli Pribis Miklós nevű főhadnagyal kétt zászlóallja hajdúságra két nap alatt költöttek: ártán húst libr. ... 225, tyúkot ... 6, vaját libr. ... 2, seört és bort ... fl. 12.
 Ezeken kívül Nittrához, Semptéhez, Galgóczhoz és Suránhoz ez elmúlt esztendőben egyszer is, másszor is adtanak: vágót no. ... 37 in fl. 542 d. 20, kenyereket no. ... 1564, zabot metr. ... 173, vaját med. ... 14 ½, báránt ... 5, ludat ... 10, szalonnát libr. ... 15,

58. oldal

nyulat no. ... 5, tyúkot ... 58, szenát currus ... 9, tyúkmonyát ... 155.
 Item föl s alá járó vitézleő rendre egyszer is másszor is adatot: húst libr. ... 653, bor med. ... 725, sör med. ... 529, zab metr. ... 89, palenka med. ... 31 ½, vaj med. ... 14, tyúkmony no. ... 267, tyúk ... 37.
 Item el hordot juhokat, bárányokat, sertésseiket, méheikben és boraikban kár tételeket böcsüllék ad fl. 393.
 Azon kívül táborokban veszet ell: lovuk és vonó szarvasmarhájuk no. ... 26, szekér no. ... 5.
 Item anno 1705 midőn kegyelmes fejedelem urunk Mocsonok és Királyi között táborostul leött volna, akkoron az hadak rosot, árpát és zabot csépöltek el cruces ... 350.

Egyhazszegi⁸⁷ bíró Szabó György és esküttje Brázda András hitek szerint mongyak anno 1704 in januarii Rétey György kapitány úr eő kegyelme ezerébül egy zászlóallja katona hozzájuk beszélván, négy nap elfogyása alatt költötek reájok: húst libr. ... 412, zabot metr. ... 40.

Anno 1704 in februario Tajnay Páll kapitány úr seregire Váradra és Bánkeszire administraltak: vágót no. ... 4, kenyeret no. ... 200, bort med. ... 7, vaját med. ... 4, pálenkát med. ... 3, szenát currus ... 4, tyúkot no. ... 18, zabot metr. ... 263.

⁸⁷ Kostolný Sek ma Surány - Šurany - része

59. oldal

Anno eodem in martio Sennyei urna eő nagyságha Surányba adtanak: vaját med. ... 4, tyúkot no. ... 5, malacot ... 2.

Ugyan eő nagyságha hadnagya tehenet vitt el erővel ... 1.

Nem külömben eő nagyságha ezerebeli katonák loppal vittek el: eökrött ... 1, tehént ... 1.

Item 15. februarii akkorbéli hadi bíró Benyeczky Gábor úr parantsolattyára az hadak számára Sókra adtanak:

vágó marhát ... 5, zabot metr. ... 100.

Anno eodem in martio kapitány Farkas Sándor úr eőt száz gyaloggal beszélva hozzájuk adtanak: húst libr. ... 800, kenyeret ... 181, öltek meg serötéseket no. ... 10, tyúkot ... 120, ludat no. ... 50.

Anno eodem 23. aprilis Bánkeszire Gellért Imre kapitány úr seregire adminisztráltak: vágót no. ... 1, kenyeret no. ... 32, vaját med. ... 2, tyúkot ... 8, zabot metr. ... 8.

Item in junio Kurucz Balás és Tótt János, Géczi Gábor úr ezerébül való hadnagy úramék kétt zászlóval beszélva, kik is laktak nálok 8 hetig, öltenek el: tyúkot no. ... 110, ludat ... 2, seörtést ... 14, gabonát ki adtak lovaiknak metr. ... 80, sajtot vittek el ... 2, hosszú szűrt ... 2, juhót öltek meg ... 13, méheket rontottak föl kassal no. ... 3,

60. oldal

vásznat ulnas no. ... 30, kedmönt ... 1, melyeken károk limitáltatva in ... fl. 134.

Item ugyan akkoron lopták el egy szegény embernek dolmányát 1, szoknyát 1, lenvászon lepedőt 12, vánkost 2, félinget 6, nadrágot 1, eövet 1, söveget 1 és más féle fehér ruhát egy darab selem posztót, mely kárvallás böcsültet in ... fl. 140.

Item Tott János hadnagy úr katonái Nagy Szombathi harcz után ottan lakós szegény ember lovat vittik el 1.

Anno 1706 die 15. decembris Somodi Ferencz kapitány úr eő kegyelme hadnagya Csiba Ádám úr maga seregivel beszélván harmadnapig költötteknek reájok: húst libr. ... 178, kenyeret no. ... 66 ½, tyúkot ... 11, zabot metr. ... 60 ½.

Item föl s alá járókra költöttek: kenyeret no. ... 200, zabot metr. ... 45.

Vecsei⁸⁸ bíró Repka András eskütye Major András nem külömben hitek szerint mondgyák, hogy in anno 1703 menseque decembris Nyuzo Mihály hadnagy úramnak Diószegre adminisztráltak: vágót ... 1 in centem 1 ½, bort urna ... 1, szalonnát ... ½, abrakot metr. ... 25, tiszta lisztet metr. ... 3, vaját med. ... 2, sót med. ... 5, ludat ... 1, nyulat ... 2, fehér kenyeret ... 2, szénát szekérrel ... 5, kész pénzt ... fl. 8 d. 75.

61. oldal

Anno 1704 Semptére az hadak számára adminisztráltak vágót no. ... 2.

Item Surányhoz újvári ploquáda szükségére adtanak: vágót no. ... 1 in centenar 1 ½.

Item ugyan Suránba Rudnyanszki Sigmond úr kezihez: vágót ... 1 in centenarius 1 ½, kenyeret no. ... 56, abrakot metr. ... 20.

Item eodem anno Andrassy György úr eő nagyságha Horváth György nevő szekérmesternél Nagy Magyarnál szekerek veszték el 1.

Item kegyelmes urunk ő fejedelemsége Újvártul Leopoldnak megszállására ment volna föl hadakkal: öltek el tinót ... 1, seörtést ... 17, tyúkot no. ... 34, ludat ... 5.

⁸⁸ Veča, na Vágsellye - Šaľa- része

Anno 1705 Vecsénél fekvő táborbul Géczi Gábor kapitány úr katonái loppal vittek el: szarvas marhát ... 1, vágót adtanak ... 1, szűrt újjat rontak el ... 1, süveget ... 1.

Item fejedelem kegyelmes urunk Pudmeniczí harcztul vissza tervén az hadak marhát ... 1 levágtak, vittek el tyúkot ... 40.

Item méltóságos generális Károly Sándor úr eő nagyságha hadai ütöttek le: tehenet ... 1, méheket rontottak föl kassal ... 2, árpát vittek el metr. ... 10, zabot metr. ... 3, tyúkot no. ... 25.

Item Pongracz Kristoff urnak adtanak: vágót no. ... 2, sörtést katonái öltek el 1.

Item colonellus Loczi és Farkas Sándor uramék hajdúi öltek el: sörtést no. ... 4, méhet rontottak kasst 1, szekeret megígettek 1.

62. oldal

Item anno praespecificato 1705 in augusto említet hadak mezejekben el rontottak: zab vetéseket 40 mecztül valókat, őszi buzát cruces ... 50.

Sóki⁸⁹ bíró Lepő István esküttje Tótt András hitek szerint vallyák, hogy anno 1705 circa finem januarii méltóságos generális Károly Sándor úr eő nagyságha hadaira löttének ilyen költségeket, kiket peniglen magok kövittek ell az hadak: eőreg marhát üttöttek le magok ... 4, vágót adtanak no. ... 2, tyúkot öltek el ... 137, sákot vittek el no. ... 34, kölest hordottak el metr. ... 47, buzát metr. ... 94, szalonnát adtanak egészset ... 4 ½ et libr. 42, árpát metr. ... 35, vaját med. ... 5, sajtot libr. ... 20, kenyreret adtanak ... 200, szénát hordottak el orgias ... 35 ½,

vasat erővel vittek el in ... fl. 8 d. 50, méhet rontottak föl kassal ... 12, bort adtanak urna ... 1, mentét és süveget vittek el böcsülvén ad ... fl. 18, disznót öltek el ... 1, malaczt ... 6, lepedőt vittek el 3.

Anno 1704 circa initium decembris kegyelmes urunk hadakkal Leopoldi obsidiora menván vittének el: hoszszu puskát ... 1 megírt ... fl. 15, adtanak abraknak buzát metr. ... 16, tyúkot ... 10, hordottak el szénát orgias ... 30.

Anno eodem circa initium junii méltóságos feő generális urunk ő excellentiája. hadai vittek el erővel: lovat ... 3, vas fazikat ... 1,

63. oldal

lovat no. ... 1 megírt ... fl. 15, szekeret ... 1 in ... fl. 8, récsét ... 4, ludat ... 2.

Sántha István comissarius szénáikat el hordotta Szeredben böcsülvén könnyen meg érhetet ... fl. 1000.

Anno 1703 in decembrí Farkasdon lakozó Martossi János társaival tolvaj módon az falura ütöttek kettőt az lakosok közül meg kénozván vontanak rajtok ... fl. 90, vittek is el erővel dolmányt ... 1, nadrágot ... 1, ködmönt ... 1, új szűrt ... 1, szalonnát ... 1, aszonnak való szoknyát ... 1, mentét ... 1 meg írhetet ... fl. 10.

Anno 1704 circa finem decembris Horvath Ferencz kapitány úr vesztet, vagyis tartot meg magánál szekeret ... 3, eökröt no. ... 2.

Anno 1705 in januario Guban Peter úr Balogh István kapitány úr hadnagya vitt el juhót ... 6, valens fl. 24.

Anno eodem Géczi Gábor kapitány úr katonái vittek el: báránt no. ... 32, tehen bőrt ... 3, valens fl. 9.

Anno eodem in junio Illosvai Imre kapitány úr katonai vittek el: seörtést ... 1 valens fl. 5.

⁸⁹ Šók, ma Szelőce - Selice- része

Item in augusto említet Géczi Gábor kapitány úr katonai csépöltek el mezőbe: buzát cruces ... 15, zabot cruces ... 8.

Anno 1705 in februario Deák Ferencz kapitány úr maga ezerével kétt hetig nálok lévén vertek el: disznót no. ... 3,

tyúkot ... 15, lovat vittek el hatalmassul ... 2, legalább megírt fl. 90.

Anno eodem Ebeczky István kapitány úr katonainak adtanak : szalonnát libr. ... 52,

64. oldal

húst libr. ... 12, tyúkot ... 26, árpát metr. ... 9, zabot metr. ... 6, buzát metr. ... 4, lisztet metr. ... 4, eczetet urna ... 1, ludat ... 3, malaczt ... 2, vittek el hatalmasul lovat ... 1, dolmánt ... 1.

Item Győri Zicsy György úrnak compulsive adtanak : szénát currus. ... 4, eökröt ... 1 mely meg írt tallért 15.

Súrányi⁹⁰ bíró Janik György esküttje Mocsenszky István, hitek után mongyák. In anno 1703 mense octobrí Ocskay László kapitány úr eő kegyelme lévai katonái kétt ízben voltanak nálok melyeknek adtanak:

kész pénzt ... fl. 11 d. 50, lovakat vittek el ... 16, eökröt ... 4.

Anno 1703 in decembrí Nittrai ploquádának, Szentpéteri úrnak administráltak: vágót no. ... 1, kenyeret no. ... 60, kenyér alatt lévő szekér is ottanveszett.

Item anno et mense iisdem méltóságos fő generális Bercsényi Miklós urunk eő excellentiája három száz lovassal subsistálván költöttek: húst libr. ... 150, kenyeret no. ... 50, zabot metr. ... 50, sört becskével ... 1.

Anno 1704 circa 12 januarii kapitány Gellér Imre és Tótt János uramék feles katonasággal bé szálva hozzájuk kétt ízben adtak: bort urnas no. ... 12, húst libr. ... 150, seört urnas ... 4, kenyeret no. ... 60, zabot metr. ... 100.

65. oldal

Anno eodem in januario Tajnai Páll úr kétt lovas seregire és kétt sereg hajdúra nyolcz hétnek el folyása alatt nálok léteken költöttek és Kis Varadra is adtanak: vágót no. ... 8, disznó húst libr. ... 400, tyúkot no. ... 300,

kenyeret no. ... 600, ludat ... 100, sört urnas ... 4, zabot metr. ... 300, tiszteknek pro petu in paratis fl. 5.

Item anno et mense quibus supra Gellért Imre úr négy sereggel hozzájuk bé szálván kiknek adatot: hús in centenarius ... 4, kenyér no. ... 100, vaj med. ... 20, tyúk no. ... 50, zab metr. ... 100, borjú ... 1, tiszteknek italra ... fl. 5.

Item ugyan Tajnai Páll úr seregei szükségire Váradra adtanak: vágót ... 12, zabot metr. ... 500, vaj med. ... 20, borjút ... 1, nyulat ... 2, sőt med. ... 30, kenyeret ex metr. ... 210, tyúkot no. ... 100, tiszteknek italra ... fl. 6.

Item in aprili Újvári ploquádába lévő Gellért Imre úr hada szükségire Bánkeszire administráltak: vágót no. ... 2, borjút ... 2,

66. oldal

kenyeret no. ... 50, zabot metr. ... 10.

Anno 1704 in junio Géczi Gábor kapitány úr bé szálván népestül lévén akkoron helységekben persone 1800, kiknek is házi eszközökben ruhákban és vas szerszámokban tettenek kárt ad fl. 600.

Mezőben őszi, tavaszi gabonát el csépelték cruces ... 400.

Anno eodem kegyelmes urunk eő fejedelemsége hadai Újvárnak megszállásakor loppal vittek el

⁹⁰ Šurany

szarvas marhát no. ... 3, lovat vontak el ... 1 valentes fl. 30, vittek el vasas szekeret ... 2 valentes fl. 60,

disznót öltek meg ... 20, zabot adtak metr. ... 62.

Item Bossányi Leőrincz akkorebeli commissarius úr parancsolattyaúl generális Bottyán úr eő nagyságha katonái szükségire Tardoskeddire administráltak : vágót no. ... 2.

Item Darvas Mihaly úr parancsolattyaára ugyan Tardoskeddire adtanak: vágót no. ... 6, kenyeret no. ... 150,

zabot metr. ... 40.

Anno eodem septembris Mariássy urnak Komjáthira administráltak: kenyeret no. ... 40.

Anno eodem Réthey úr ezerebeli Csiba Mihály nevő hadnagy alatt lévő surányi lakosok kétt ökrű vontaló szekére mellől az gyermeket el verték, mely Nittra várába jutot, öt hétig tömlönczöt hevervén s azután Nittrai akkorebeli commendans úr föl akasztatta, az kétt eökor is szekerestül oda maradt, meg írt volna ... fl. 150.

Anno eodem die 1-ma januarii 50 személy tatár, 150 lóval beszélva egy hétig költöttek reájok: vágót no. ... 2, in centenarius ... 5, kenyeret no. ... 174, zabot metr. ... 150, pálenkát med. ... 15.

Anno eodem in januario circa die 12, colonellus Loczi úr eöt zászlóallja hajdúi hozzájuk beszélva harmadnapig költöttek reájok :

67. oldal

húst in centenarius ... 15, kenyeret no. ... 200, hatalmassan sörtést meg öltek ... 30.

Item másodsor kenyeret adtak no. ... 150.

Anno eodem in februario generális Buday úrra és ezerére (megszálván) költöttek: húst in centenarius ... 8, kenyeret no. ... 200, zabot metr. ... 150, tiszteknek bort med. ... 16.

In martio Sennyei úr maga ezerivel egy hétig nálok pihenvén adatot: hús libr. ... 300, zab metr. no. ... 700, kenyér no. ... 700, titkon marhájokat meg öltek ... 3.

In aprilí Haller úr eő nagyságha bottya alatt lévő 24 franczeának adtanak: húst libr. ... 24, kenyeret no. ... 10,

pálenkát med. ... 1.

In augusto kapitány Géczi Gábor úr öt zászlós nálok meg háló katonáira adtanak: húst libr. ... 500, zabot metr. ... 150, kenyeret ... 108, seört med. ... 12, pálenkát med. ... 15.

Item vicecolonellus Géczi Sándor úr ennyhány lóval subsistálván kiknek adatot: hús libr. ... 30, kenyér ... 10, zab metr. ... 8.

Anno 1706 colonellus Nyáray László úr vicekapitánya Tanka János úr 30 hajdúval nálok meghálván költöttek

húst libr. ... 30, kenyeret no. ... 7.

Item nemes Szepes vármegyebeli 40 katona kapitány Ebeczky István úr passusa mellett Újvárba bizonyos német rabokkal menvén adtanak is húst libr. ... 40, seört med. ... 42, kenyeret no. ... 10, pálenkát med. ... 1.

68. oldal

Anno eodem kapitány Nyárai László úr hajdúi Újvárból Nittra várába bizonyos német rabokkal menvén adtanak:

húst libr. ... 156, kenyeret no. ... 15.

In augusto méltóságos gróff Esterás Daniel úr eő nagyságha eöt zászlós katonával nálok subsistálva költöttek:

zabot metr. no. ... 60, húst libr. ... 300, kenyeret no. ... 89.

In octobri Somodi Ferencz kapitány uram ezerebeli kétt sereg katonára egy nap, más nap penig három seregre költöttek: húst in centenarius ... 7, kenyeret no. ... 130, zabot metr. ... 200.

Mind ezeken kívül föl s alá járókra adtanak: húst libr. ... 740, kenyeret no. ... 280, zabot metr. ... 282, sört urna ... 52 med. 20, pálenkát med. ... 70, vaját med. ... 12.

Megyeri⁹¹ bíró Tomek András eskütye Tvarusek Mátyás hitek szerint mongyák.

Anno 1704 Géeczi Gábor kapitány úr Tott János és Zelizi Bálint nevő hadnagyai katonáikkal nálok subsistálva adtanak: abrakot metr. ... 300, seört meg ittak becskével ... 6, vágó szarvas marhát ... 3.

Item die 12. aprilis Taris István, Géczzi Gábor kapitány úr ezerebeli akkori hadnagynak kintelenitettek adni: zabot metr. ... 100.

Anno eodem in maio ugyan azon Taris Istvan hajtotta el erővel, oda is vesztette szarvas marhájukat no. ... 19, de facili meg írt ... fl. 300, zabot szedetett föl metr. ... 80, vaját kentelenitettek adnia med. ... 20, tyúkot no. ... 20.

69. oldal

Anno menseque iisdem Bossányi Leőrincz uram katonákkal egy vermet fölnyitván szedtenek föl: rosot metr. ... 23, köles kását metr. ... 4.

Item Ricsánnak föl verésekor az Jásság hajtotta el marhájokat no. ... 13, lovat vittek el ... 5.

Item ugyan Ricsánn népinek megverésinek mingyárt előtte az Jásságbeli katonák nyitottak meg vermet ... 7,

melyekből ki szedtek buzát metr. ... 200.

Anno 1704 Érsek Újvári obsidiónak eodem tábori hadak szedtenek föl vermeikből: kétszer gabonát metr. ... 308, szénájokat hordottak el org. ... 300.

Anno 1705 die 8. januarii Deák Ferencz úr ezerébül Szikszai János nevő tiszt katonákkal bészálván hozzájuk négy napiglan adatot: zab metr. ... 70.

Item eotum kapitány Sámbokey János úr katonainak zab metr. ... 94 ½.

Anno et mense immedietate predicti kapitány Balogh István úr ezere szükségire Tardoskeddire administráltak:

kenyeret no. ... 252, vágó marhát no. ... 7, zabot metr. ... 136.

Anno eodem die 10. februarii eötvén lovas tatár és török beszálottanak hozzájuk négy nap alatt költöttek: húst libr. ... 250, kenyeret no. ... 200, zabot metr. ... 200.

Anno 1704 in novembrí Garamszeghi Géczzi Sándor úr ugyan colonellus Géczzi Gábor úr vicekapitánya elhajtotta

eökreiket no. ... 4, melyeket meg is tartoztatott aestimáltattak ad ... fl. 90.

Anno 1706 19. novembris méltóságos generális Bottyán úr eö nagyságha katonái három ízben nálok lévén költöttek : húst libr. ... 400, zabot metr. ... 300.

70. oldal

Andódi⁹² esküttek Czuczor András és János hitek szerint mongyák:

Anno 1704 die 8. februarii Tótt János hadnagy úrnak adtanak bort urna ... 2.

Anno eodem circa initium junii melthóságos feő generális urunk eö excellentia tábora midőn Ricsánnak föl verésire ment volna, Érsek Újvárnál subsistálván és Andód nevő falunak öltenek meg az hadak: eöreg szarvas marhát no. ... 14, borjút no. ... 12, seörtést no. ... 21.

Item hajtottak el szarvas marhát no. ... 14.

Item szekeret vittek el ... 4.

Minden ruhájokbul ki forgattattak házi eszközöket és házaikat el hordották, aki ekkoráig is puszta.

Anno eodem méltóságos generális gróf Esterás Antal úr eö excellentiája katonái szedtik föl verembül buzájokat metr. ... 50.

⁹¹ Palárikovo

⁹² Andovce

Anno 1706 nagy karátsony estén Fehérpataky kapitány úr 6 zászlóval Újvár felé menetésiben subsistálván nálok. Megyer nevű faluban, úgy mint azoknak sellérei adtanak: zabot metr. ... 12, italt ... fl. 6 d. 50.

Ondrohóy⁹³ esküttek Hornyách János és Szucsán Márton hitek után vallyák:

Anno 1703 in novembri Surány várossába lakós katonák vittek el : lovat no. ... 5 mellyeket megváltván adtanak ... fl. 10.

Anno 1704 midőn méltóságos fejedelem kegyelmes urunk táborostul meg szálotta Érsek Újvárt, vittenek és hordottanak el az hadak: rosot metr. ... 135, búzát metr. ... 8, árpát metr. ... 40, zabot metr. ... 8, szénát currus ... 42, vaját med. ... 13, mézet med. ... 8, sajtot libr. ... 50, seörtést öltek el no. ... 48, hizlalt ártánt ... 1, meddő tehenet ... 1.

71. oldal

Férfi és aszszony embereknek való ruhát gazdasághoz való vass szerszámot, méheket és baromfiat az kiket el vittenek böcsülték ad ... fl. 165.

Nagy Kééri⁹⁴ bíró Csutyak György eskütye Kutnyai István nem különben hitekkel asseverállják.

Anno 1706 in junio colonellus Ebeczky István úr eő kegyelme ezerestül egy étszakai hálásra nálok megszálván, költötenek: húst libr. ... 456, kamarák föl teörésével s bárányok el vitelivel meg írt ez érteőt kár ad ... fl. 100.

Anno eodem in augusti colonellus Révay Gáspár úr eő nagysággha négy zászlóallja hadúi egy éjjel meghálván adtanak húst libr. ... 400.

Item 3. junii anni superuis specificati méthóságos gróff Csáky Mihály úr eő nagysággha ezerebeli egy zászlós katonája hozzájok érkezvén kétt napok alatt adtanak húst libr. ... 100.

Item ugyan föllyeb meg írt Ebeczky István úr nálok megszálló három zászlós katonára költöttek: húst libr. ... 300, abrakot metr. ... 80.

Anno eodem circa 12. octobris Loczy András colonellus úr maga hadával egy hétig nálok lévén költötenek:

húst libr. ... 200, tyúkot no. ... 5, ludat ... 2, bort med. ... 40, abrakot metr. ... 8.

Item die 16. decembris Joannes Henricus Faszold Stuk laidmant artholesiai lovakkal egy éjjel meghálván költ:

húst libr. ... 12, palenka ... d. 25, bort med. ... 4, abrak metr. ... 20.

Ezekén kivöl föl s alá járókra neveket nem tudván költ: borra ad minimum ... fl. 370, sörre ... fl. 38, pálenkára ... fl. 18, szekerek váltságáért vettek rajtok ... fl. 45,

72. oldal

széna currus no. ... 40, abrak metr. ... 225, tyúkfí no. ... 210, bárány no. ... 12, hús ad minimum ad ... fl. 18, lúd no. ... 18, tyúk no. ... 128, tyukmony ... 2000, vaj med. ... 12, soó ad ... fl. 15.

Anno 1707 az ollyan itokra borra, sörre és pálinkára ... fl. 6.

Szelőczei⁹⁵ esküttek Kúrucz István és Bory Mihály hitek szerint mongyák .

Anno 1705 in februario méltóságos generális Károly Sándor úr eő nagysággha ezerébül Ibrányi László és Kakas István kapitány uramék ezerekkel beszálván hozzájok kik is eötöd napigh szegénségekbül az hadak kedvek s akarattyok szerint magok gazdálkodtak,

⁹³ Ondrochov ma Lipová része

⁹⁴ Veľký Kýr

⁹⁵ Selice

magoknak szedtenek föl vermekbül: zabot metr. ... 150, búzát metr. ... 83, kölest metr. ... 1, árpát metr. ... 80, szénát etettek meg orgias ... 68, szarvas marhájokat üttették le ... 13, ruhájokban gazdaságokhoz való eszközeikben szenvedtek kárt in ... fl. 336, malmot meg ígették 1 mely de facili meg irt ... fl. 150, szekeret vittek el ... 2, eökrött no. ... 10.

Anno eodem Ebeczky István kapitány úr ezerebeli katonaság beszálván hozzájuk öltenek s ettenek meg:

seörtést ... 17, pulkát no. ... 25, tyúkot no. ... 40, ludat ... 18, borjút ... 1, szénát etettek meg orgias ... 4.

Item Balogh István kapitány úr katonái tehenet öltek meg ... 1, abrakot adtak metr. ... 14.

Item Lóczi colonellus uram hajduinak vágót ... 1, kitt vettek pro ... fl. 12.

Anno eodem circa initium februarii Andrassy György úr eő nagyságha Szántó nevő hadnagya verembül szedetet föl buzát metr. ... 50, hizlalt ártánt vitt el ... 1.

73. oldal

Komjathi⁹⁶ lakossok bírāja Zelnyes Márton és eskütye Bartsák Páll hitekkal mongyák.

Anno 1703 in octobri Ocskay László kapitány úr hadakkal nálok subsistálván ittanak meg bort urna ... 12.

Egy ottan lakos embernek ruháit el vittik, de facili meg irt fl. 35.

Item azonnal subsequált Kelemen Márton és Kiss Kúrucz János uraméknak egy zászlóallja katonával hozzájuk való meneteknek, kiknek is adtak: bort urna ... 6, tehén húst libr. ... 36, abrakot ... 12.

Anno 1704 Tótt János hadnagy urnak, katonáinak adtanak zabot metr. ... 52.

Anno eodem Csókás István úrnak mostani Érsek Újvári porkolábnak ugyan Újvári ploquadához Suránban adtanak bort urna ... 12.

Item ugyan azon ploquadában lévén Géczi Gábor kapitány úr eő kegyelmével lévő hadak hordottak el szénájokat currus ... 120.

Anno eodem kapitány Deák Ferencz úr Újvár felé menvén egy szegény ember lovait erővel vittik el ... 2, melyeket vett volt ... fl. 52 d 50.

Anno 1704 in septembri Polgár Gergely nevő hadnagy egy zászlóallja katonával subsistálván nálok adtanak:

bort urna ... 1, kenyeret no. ... 50.

Anno 1705 in decembrí kapitány Ebeczky István úr ezerebeli tiszt Mihályffy Gáspár úr ezerestül meg hált nálok kiknek adtanak vágót ... 3.

Anno 1706 méltóságos fejedelem kegyelmes urunk nyárban Újvárban be ment volna adtanak: báránt no. ... 7,

vajat med. ... 4, tyúkot ... 4, tyúkfíat ... 16.

Anno eodem in junio Szakmáry urnak Borsod vármegye kapitányának adtak: búzát metr. ... 2, abrakot metr. ... 3, tehén húst libr. ... 7 ½, bort med. ... 10, kenyeret ... 3.

Item méltóságos gróff generális comissarius urunknak Újvár fele utazásiban praestáltak: vajat med. ... 2,

tyúkfíat no. ... 20, abrakot metr. ... 30.

74. oldal

Ezekén kívül feöl s alá járókra az elmúlt esztendőkbén minden féle natúrálékból legaláb el költöttek ad fl. 900.

Bankeszi⁹⁷ bíró Majek Páll és eskütt Csavaldovszky György hitekkal bizonyítják.

⁹⁶ Komjatice

⁹⁷ Bánov

Anno 1704 midőn méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Érsek Újvárt meg szálotta volna az tábor falujoknál meg telepedvén szedték ki az hadak vermekbül: búzát metr. ... 1781, rosot metr. ... 287, arpát metr. ... 727, zabot metr. ... 776, kölest metr. ... 54, kendert manipul. ... 92, mihet rontottak föl kassal ... 53, juhót hordottak el ... 269, szarvas marhát ... 75, mézet med. ... 80, ruhát vittek el valentes ... fl. 408, vasas szerszámot gazdasághoz valót ... fl. 253. Ezeken kívül föl s alá járó hadakra s táborokra adtanak diversis vicibus: húst in centenarius ... 17 libr. 22, vaját med. no. ... 126, tyúkot no. ... 120, zabot metr. no. ... 336, kenyeret no. ... 336, mezőben csépték el gabonájokat cruces 213. Érsek Újvári obsidióknak ideiben az hadak loppal vittik el: eökreiket no. ... 8, eöreg juhót vittek el no. ... 46, báránt no. ... 51, méheket rontottak föl kassal ... 23. Káposztájokban töttenek kárt ad fl. 120. Rétyeiket három esztendőül fogva nem kaszálhatták. Az hadak számára is szénát pénzen köl vennie.

Kiss Váradi ⁹⁸ bíró Oszusky János eskütye Lenó Tamás hitek szerint mongyák hogy midőn, anno 1703 in octobri Ocskay László kapitány Léva tájárul

75. oldal

hozzájok mentenek volna kéntelenítettek adnia kész pénzt ... f 87.

Item ugyan említet kapitány úr akkorbéli kapitány ennyhány ízben subsistálva nálok adtanak: húst in centenarius no. ... 7, zabot metr. no. ... 700, kenyeret no. ... 500, seört becskével ... 8, pálenkát med. ... 20, bort med. ... 100.

Anno eodem in decembri Szentpéteri Imre úramnak Nittrai ploquádában administráltak: vágót no. ... 2, zabot metr. ... 36.

Item in decembri méltóságos fő generális gróff Bercsényi Miklós urunk ő excellentiája midőn Poshoz ment volna, akkora Suránon az hadak szükségire adminisztráltak: vágót no. ... 2, zabot metr. ... 20.

Item ugyan ő excellentiája öt száz katonai másodczor subsistálván nálok adtak: húst in centenarius ... 5, zabot metr. ... 114, sört urna... 4, kenyeret no. ... 100.

Anno 1704 in januario kapitány Gellért Imre uram és sereginek Bánkeszire administráltak: vágót no. ... 1, kenyeret ... 100.

Anno eodem in februario Tajnay Páll uram kétt lovas sereggel beszélván hozzájuk kiknek is eöt egész hétig praestáltak: vágót .no. ... 4, zabot metr. ... 600, fiscalis zabot vermekbül föl szedtenek metr. ... 1200, disznó húst adtanak in centenarius ... 10, kenyeret no. ... 700, tisztnek bort med. ... 68, tyúkot meg öltek no. ... 200, ludat ... 25, söt in centenarius ... 3.

Item in februario kétt zászlóallja hajdúság bé szálva, harmad napig adtanak: vágót no. ... 1, seört becskével ... 1, kenyeret no. ... 80, pálenkát med. ... 5, hadnagyoknak italra ... fl. 3, kassal mihet rontottak föl ... 4.

76. oldal

Item in martio Gellért Imre és Szobi Farkas uramék seregeik szükségire Bánkeszire administráltak: vágót no. ... 1, zabot metr. ... 5.

Anno eodem in junio Gellért Imre, Tótt János és Szobi Farkas uramék, seregeikre Suránban administráltak:

vágót no. ... 1, kenyeret no. ... 50, zabot metr. ... 5.

Item in junio Ipoly mellékéről négy zászló ally katonaságra s nálok subsistálókra költöttek: vágót no. ... 2,

⁹⁸ ?

zabot metr. ... 10, bort metr. ... 15, pálenkát med. ... 5.

Anno eodem in julio kapitány Géczi Gábor úr eő kegyelme Surányban lévő hada mezejekben csépöltek el

őszi gabonájokban cruces ... 60, tavaszt cruces no. ... 100, vágót adtanak no. ... 1, zabot metr. ... 13, méheket föl törtek kassal ... 4.

Anno 1704 in novembri kegyelmes urunk eő fejedelemségétől Érsek Újvár meg szállásakor az még írt lakossok szenvedtek illyetin aláb meg írt károkat az hadaktul: juhot vittek el no. ... 50, eőreg szarvas marhát vágtak le ... 24, disznót öltek meg no. ... 30, lisztet sákostul vittek el metr. no. ... 200, vasas szekeret no. ... 5, ruhát el vittek valentes ... fl. 80, gabonát vermekbül szedtek föl metr. ... 300, szántó vasat vittek el no. ... 10, kiszétet eőreg marhabőrt no. ... 25, méheket rontottak föl kassal ... 12.

Anno 1704 in decembri méltóságos generális Eseteras Antal úr eő excellentiája hadaira Tardoskedire adtanak : vágót no. ... 3, zabot metr. ... 32, kenyeret no. ... 300.

Anno 1705 in januario Surányban meg szállot tatároknak adtanak:vágót no. ... 2, zabot metr. ... 40, kenyeret ... 10,

77. oldal

vajat med. ... 2, pálenkát med. ... 1, kész pénzt ... fl. 33.

Anno 1706 in maio méltóságos fejedelem kegyelmes urunk in maio Újvári mezőben, méltóságos generális Forgács Simon úr eő nagyságha penigben Keszi réteken majd egész aratás által táborostul lettenek, az lakossak szünvedtenek károkat, mezejekben csépöltek el: zabot cruces no. ... 54, kendereikben (lovaikkal eltapodtatván) ad fl. 40.

Tardoskeddi⁹⁹ bíró Csányi István eskütye Szabó János hitek szerint representáltak :

Anno 1703 die 6. octobris tekéntetes nemzetes vetézlő Ocskay László kapitány úr kilencz zászlóallja katonát hozzájuk küldvén, non obstante hogy ugyan eő kegyelmétől protectionálissok volt, tettenek illyetin aláb meg írt károkat: bort ittak meg urna ... 16, ködmönt vittek el no. ... 2, czizmát pár no. ... 6, dolmánt ... 2, salavárdit ... 4, hosszú puskát ... 4, eőreg szűrt no. ... 4, eövet ... 1, mentét ... 4, pénzt ... f 8, híztot ártánt öltek meg ... 4, szablyát ... 2, és más egyéb ruhát az kinek számát sem tudgyák.

Ugyan mingyárt azután bizonyos hadnagy vott rajtok fl. 40.

Anno 1703 et 1704 Nittrai és Újvári ploquádában hadak szükségére és néha az ploquádából egy, kétt zászlóallja hozzájuk ki menvén adtanak: kenyeret no. ... 2192, abrakot metr. no. ... 776, vágónak eőreg marhát no. ... 47 libr. 456, szénát currus. ... 34 , azon kívül az kit helységekben meg etettek, sört ittak megh med. ... 382, bort pro ... fl. 12 d. 74, vajat med. ... 6, lúdat no. ... 17, tyúkot adtanak ... 17.

Anno 1704 7. februarii Gellért Imre kapitány, Szobi Farkas, Bellai Adam és Zelizi Bálint uramék hozzájuk bé szálván adtanak :

78. oldal

eő kiknek és 4 zászlóallja velük levő katonaságnak adatot: kenyér libr. ... 800, zab metr. ... 268, bor med. ... 710,

húst libr. no... 800, éget bor med. ... 2.

Anno 1704 midő méltóságos fő generális urunk ő excellentiája hadakkal Ricsánnak föl verésire ment volna akkoron die 27. maii Szabó Máthé obester úr gyalogh ezerire adtanak vágót no. ... 3.

Anno 1705 Nagy Szombathi mezőben leött harc után 2. januarii méltóságos fő generális urunk eő excellentiája három ezer emberrel bé szálván hozzájuk adtanak: tehén húst és

⁹⁹ Tvrdošovce

szalonnát in centenarius ... 600, második napon adtak vágót ... 9, kenyeret libr. ... 12 000, abrakot metr. ... 640.

Anno eodem 11. januarii Balogh István 12. februarii Illosvay Imre, 22. februarii Nyárai András kapitány uramék ezerei subsistálván nálok költöttek: vágót eöreg marhát no. ... 18, kenyeret libr. ... 8000., abrakot búzával edgyütt metr. ... 200.

Anno eodem 24. septembris Liska Ferencz zászló tartó, 18. octobris Csarabo Mihály hadnagy uramék kétt zászlóallja katonával be szálván kiknek adtanak is: kenyeret libr. ... 380, hús libr. ... 241, abrak metr. ... 60, bor med. no. ... 46.

Anno eodem 12. novembris méltóságos generális Esterás Antal úr eö excellentiája ezerebül való uramék hozzájok be szálván költöttek: húst libr. no. ... 400, kenyeret libr. no. ... 800, abrakot metr. ... 100, bort med. ... 72 ½.

79. oldal

Anno eodem in martio Veres János és Séter Mihály uramék négy száz gyaloggal bé szálván hozzájok kétt nap alatt adtanak: húst libr. no. ... 800, kenyeret libr. ... 1600.

Item eotum tum Balogh Páll kapitány úrra és száz lovas katonáira költöttek: húst libr. no. ... 100, kenyeret libr. ... 200, abrakot metr. ... 16.

Anno 1706 2. maii nemes abbaújmegyének kapitánya Szemere Ferencz úr kétt száz személlyel nálok meg hálván.

Die 14. maii Haller Sámuel úr eö nagysághának Kamocsához.

Item eotum Móricz István kapitány úr hajdúinak .

Die 20. maii Haller Sámuel úr eö nagyságha négy száz orálissal beszálván.

Die 22. maii Révay Gáspár colonellus úr eö nagysághára és 12 zászlóallja hajdúságára.

Die 23. maii Géczi Gábor kapitány úr eö kegyelme ezerebéli Tótt János és Kurucz Balás száz lovassal edgyütt beszálott hadnagy urmékra.

Die 23. junii Rétey György kapitány úr maga ezerével le menván.

24. junii Priny Miklós úr eö nagyságha gyalogh ezerével be szálván.

14. julii Loczi Andras és Nyárai László kapitány uramék öt száz hajdúsága subsistálván.

Die eodem Tótt Páll említet Géczi Gábor úr hadnagyára és 30 lovas katonájára.

15. julii Siros György hadnagy úr 60 lovas személlyel beszálottanak,

16. eiusdem Genczi János hadnagy úr 100 személlyel,

18. eisdem méltóságos feö generális urunk eö excellentiája udvari kapitánya 100 személlyel subsistálókra,

19. eisdem Géczi Gábor kapitány úrra és kétt zászlóallja katonaságra költöttek: kenyeret libr. .no. ... 7863 ½,

húst libr. no. ... 4818 ½, bort med. .no. ... 88, sört med. ... 434, abrakot metr. ... 11, báránt ... 14, seörtést öltek meg ... 11.

Anno 1704 Érsek Újvárbán obsidiójakor kegyelmes urunk hadai hordottak el szénájokat currus. ... 600.

80. oldal

Item ugyan kegyelmes urunk táborára in anno 1705 Ujvárhoz hordották el szénájokat currus .. 300.

Item méltóságos generális Bottyán úr eö nagyságha Pudmericzi harc után in anno 1705 ezere magával határjokban meg szálvá csépöltek el: búzát cruces no. ... 91 ½, zabot cruces no. ... 225,

árpát és zab boglyát ... 13.

Lapás Gyarmati¹⁰⁰ bíró Vrecsko Adam esküt Korgo András hitek szerint mongyák.

Anno 1703 in novembri kapitány Ocskay László úr egy zászlóallja katonái subsistálván nálok, mellyek el vittek és etettek: abrakot metr. no. ... 50, italra s ételre költöttek ... fl. 10.

Anno eodem in decembri Nitrai ploquádabeli Szentpéteri kapitány úr ezerinek adtanak abrakot metr. ... 25,

ételekre s itallyokra költöttek fl. 25.

Anno 1704 sokszor említet Géczi Gábor úr ezeriben levő Belai Adám hadnagy úrra és seregire költöttek ad fl. 25.

Anno eiusdem Kardos Páll úr seregeivel beszállot költöttek reájok ételbül s italbul és abrakbul fl. 15.

1704 in maio groff Pekri Lőrincz úr eő nagysággha bagásiája falujokon által menván vittek el erővel lovat 1, melyet vettek fl. 17.

Anno 1705 in february Rétey György kapitány úr maga ezerivel ötöd napig lakván nálok melyekre szénát, húst, kenyeret, abrakot és más élésre valót költöttek és italbul ...fl. 600.

Anno eodem in february szálót bé hozzájuk óbester Szalai Páll úr bagásiája, kikre is költöttek: húst libr. no. ... 200, kenyeret no. ... 80, abrakot metr. ... 60, szénát currus ... 12.

Anno eodem Pangrácz János úr óbester Szalai Páll úr vicecolonellusa egy zászlóallja katonával meg hálván nálok adtak: abrakot metr. ... 15, ételekre s itallyokra ... fl. 6.

Anno eodem februarii Fülep Balás nemes Bars vármegyének gyalogh hadnagy hajdúival subsistálván, az mellyekre költöttek ad fl. 15.

81. oldal

Anno eodem Szalai Pál kapitány úr egy étszaka katonáival nálok megh hálván adtanak: húst libr. no. ... 50,

abrakot metr. no. ... 16, seört med. ... 40, pálenkát med. ... 3, szénát currus ... 3.

Anno eodem in augusto méltóságos fejedelem kegyelmes urunk táborostul midőn Ivánkánál leött volna az hadak hordottak el: szénájokat currus no. ... 50, mezejekben búzát csépöltek el cruces ... 30, zabot cruces ... 50.

Anno 1706 Ocskay László kapitány úr Elek Sigmond nevő hadnagyára föl s alá jártában ennyhány ízben költöttek ad ... fl. 100.

Anno 1707 in januario colonellus Révai Gáspár úr eő nagysággha kétt ízben beszállot hajdúira költöttek: húst libr. no. ... 135, kenyeret no. ... 88.

Anno et mense pretendi Rétei György kapitány urnak katonáira és Görei András nevő hadnagyára adatot: hús libr. no. ... 60, abrak metr. ... 15, seör med. ... 53, házi kenyér no. ... 15, széna currus. ... 2.

Ezekén kívül föl s alá járó hadakra diversis vicibus adtanak: zabot metr. ... 180, vágót no. ... 18, húst libr. ... 100, pálenkát med. ... 50, sört med. ... 400, báránt ... 16, ludat ... 20, juhot hordottak el ... 100.

Méheiket Rétei György úr katonái rontották föl kassal ... 9.

Más rendbeli hajdúsággh kassal ... 11.

Item föl s alá járókra ad ... fl. 19.

82. oldal

Gyaraki¹⁰¹ bíró Kolár Márton esküt Hevér János hitekkal asseverállják.

Anno 1703 Ebeczky István kapitány úr Nagy Andor és Siros Ferencz nevő katonái vittek ell falujokbul

lovat no. ... 3, valentes fl. 58.

¹⁰⁰ Golianovo

¹⁰¹ Kmet'ovo

Item Rétei János kapitány úr Kiss Páll nevő hadnagya hajtot el: eökröt no. ... 4, valentes fl. 94 d. 50,

szekeret no. ... 1 valentes fl. 15, hájat vittek el ... 1 valentes fl. 4, dunnát no. ... 2 valentes fl. 10, disznót ... 1, valentes fl. 2, ködmönt ... 1, valentes fl. 3, kész pénzt vontak ... fl. 8

Míhet törtek föl dőbön ... 1, valentes fl. 3, sört ittak becskével ... 1, valentes fl. 4.

Item Fülep Balás gyalogh hadnagy vett rajtok fl. 4, marhájok valóságát ugyan megh írt hadnagyak adtak fl. 6.

Item Széjártó György lévő gyalogh hadnagynak adtak fl. 2, hajdúi vontak el szűrt ... 1, fl. 3, ködmönt vittek el ... 2, fl. 5, lovat no. ... 1, fl. 47, szalonnát ... ½, fl. 1 d. 50.

Item 1704 in iulio Ebeczky István kapitány úr ezere csépölte el mezőben őszi gabonájokat cruces ... 57 ½,

vittek el vasakat és vásznat ... fl. 7.

Anno eodem 11. februarii Tajnai Páll úr hajtot el tinót 2, fl. 8.

Anno eodem újvári ploquadások Udvardra hordották el szénájokat valentes fl. 500.

Anno eodem Ebeczky István kapitány úr ezerebéli három zászlóallja katonának adtanak: húst libr. ... 100 fl. 5,

seört úr ... 2 fl. 2 d. 50, pálenkát med. ... 10 fl. 1 d. 20, abrakot metr. ... 15.

Ano eodem in octobri kegyelmes urunk tábora Marottul Újvári obsidióra költözvén az tatárság vitt el: tyúkot .. 10, juhót ... 2, puskát ... 1 fl. 6.

83. oldal

Item ez elmúlt 3 esztendőül fogván föl s alá járókra, zászlós katonákra nem külömben tábori és ploquadai szükségere adtanak: vágó marhát no. ... 20, húst libr. no. ... 404, abrakot metr. ... 225, szalonnát libr. ... 75, kenyeret no. ... 577, ludat ... 10, tyúkot no. ... 61, vaját med. ... 22, sört urna ... 8 med. 41, pálenkát med. ... 40,

búzáat profuntoknak adtanak metr. ... 76.

Mindenestül azon esztendők alatt tett költségeket s kárvallásokat liquidáltak ad ... fl. 1710.

Kaálasi¹⁰² bíró Kosztolányi János és eskütye Pénzes János hitek alat reprezentáltak.

Anno 1705 die 20. martii óbester Szalai Páll úr ezerire Ghymes Kosztolánra adtanak: vágó marhát no. ... 1,

kenyeret no. ... 39.

Anno eodem 20. augusti kegyelmes urunk Ivánkánál akkoron helyheztetet táborbéli hadai csépeltek el mezejekben: búzáat cruces... 25, árpát cruces ... 30, zabot cruces ... 40, sertést meg öltek ... 8, kecskét no. ... 8, tehenet ... 1.

Item 26. augusti Ebeczky István kapitány úr ezerébül Illovay György hadnagy úr zászlóstul bészálva harmad napiglan költöttek: kenyeret no. libr. ... 280, húst libr. ... 118, zabot metr. ... 38, italt ... fl. 2.

Item 28. augusti Kemény János úrra eő nagysághára és katonáira negyed napig költöttek : kenyeret libr... 220,

húst libr. ...125, zabot metr. ... 36, italt ... fl. 1 d. 50.

84. oldal

Item anno eodem 16. septembris emlétet Illovai György úrra és katonáira költöttek : kenyeret libr. no. ... 128,

húst libr. ... 90, zabot metr. ... 24, italt pro ... fl. 4.

¹⁰² Klasov

Anno 1706 10. junii Prinyi Ádám úr eő nagysággha zászlóstudal subsistálván nálok költöttek: kenyeret libr. ... 240, húst libr. ... 125, zabot metr. ... 24, italt pro ... fl. 5.
Item többször említet Illovoi György hadnagy úr strásamestere 25 lovas katonával bé szálván kiknek adatot: kenyer libr. ... 60, hús libr. ... 32, zab ... metr. ... 10, ital ... d. 60.
Ezeken föllyül föl s alá járó hadkra költöttek: kenyer libr. no. ... 646, húst libr. no. ... 746, zab metr. ... 314, ital pro ... fl. 14 d. 25.

Feölső Szölősi¹⁰³ eskütt Timoracski András hite szerint mondván, hogy:

Anno 1703 circa initiu novembris Ocskay László úr maga ezerivel Nittrátul Léva felé menvén vittének el az katonák lovat ... 5, valentes fl. 150.
Ugyan akkor említett kapitány úr tizedesse vett rajtok fl. 4.
Item Andrassi Miklos úr eő nagysággha, Szentpéteri Imre kapitány és Kálos Mátyás úramék hada három főzelik söreket meg ittak fl. 105.
Anno eodem Szentpéteri kapitány úr ezere számára Nittrai ploquádába adtanak: abrakot metr. ... 15, báránt ... 1, ludat ... 2, tyúkot ... 4, kenyeret no. ... 30, szénár currus. ... 2.
Ugyan említett kapitány úr katonái vittek el lovat 2 fl. 48.

85. oldal

Anno 1704 in maio Ebeczky István kapitány és Mihályfi Gáspár uramék eőt zászlóval hozzájuk beszálván ötöd napigh ételbül s italbul költöttek reájok ad ... fl. 100.
Anno 1705 circa finem februárii kapitány Pap Istvan úr katonái vittek el lovat 1 f. 27.
Ugyan azon ezerbeli 3 zászlóallja katonára költöttek ad fl. 50.
Item nemzetes Géczy Gábor kapitány úr hadnagyai Kurucz Balás, Tótt János, Csarabo Mihály, Tótt Páll és Taris István uramék katonáikkal edgyütt diversis vicibus beszálván hozzájuk, natúrálékat költöttek ad fl. 600.
Anno eodem Tajnay Páll nemes Bars vármegye kapitányára és alatta valóira diversis vicibus költöttek ad fl. 200.
Anno eodem generális Buday úr bagásiája in februario meg hálva nálok költöttének fl. 40.
Anno 1705 circa initiu iunii kapitány Szalai Pál úr eő kegyelme ezere Berencsen tötvén alkalmas napokat költöttek ad ... fl. 50, titkon vittek el szarvas marhát ... 1.
Anno 1706 Illovay Györg urnak adtanak: vágó marhát no. ... 1, seört becskével ... 1.
Anno eodem kegyelmes urunk Újvárhoz szálva táborostul az katonák ütötték le szarvas marhájokat ... 2, el is vittik.
Item Fehérpataki úr gyalogok kapitánya 30 személlyel subsistálván nálok költöttek ad ... fl. 17.
Anno eodem in octobri Loczi András kapitány úr lovai számára adtak: zabot metr. ... 6, hajdúknak seörre ... fl. 1, d. 50.
Mindezek között is in anno 1705 méltóságghos generális Károli Sándor úr eő nagysággha hadai öt napiglan lévén nálok vettenek föl vermekbül: őszi és tavaszi gabonát metr. ... 577, juhot öltek meg no. ... 100, seörtést no. ... 108, szarvas marhát vágtak le ... 2, ruhát aminémöt kaphattak el vittik.
Föl s alá csuportossan s kevesekben járó hadakra költöttek ad ... fl. 532.

Ledéczy¹⁰⁴ bíró Balla András esküttye Farkas János hitek szerint presentáltak.

¹⁰³ Horný Vindol ma Vindol része

¹⁰⁴ Ladice

Anno 1705 circa initiu martii kapitány Szalai Pál úr ezerire Ghymesre adtanak búzát metr. ... 17.

Item eotum kegyelmes urunk Kis Tapolcsánt lévén adtak oda is:

86. oldal

búzát metr. no. ... 60, zabot metr. ... 50.

Item ugyan akkoron Czétényre Géczi Gábor kapitány úr Taris nevő hadnagyánaak adtanak: vágó marhát ... 2,

lisztet metr. ... 10.

Anno 1706 29. novembris kapitány Rétei György úr ezerébül zászlóval bé szálva hozzájuk adtanak:

vágót no. ... 2, kenyeret libr. ... 388, abrakot metr. ... 71, tyúkot no. ... 40, ludat no. ... 3, vaját med. ... 2, tikmonyát no. ... 32, italyokra ... fl. 9.

Anno eodem circa initiu decembris Farkas nevő kapitány 12 lovaira és öt legényeire hat napiglan adtanak:

abrakot metr. ... 12, húst libr. ... 33, kenyeret libr. ... 60.

Anno eodem 15. decembris méltóságos commisárius gróf Csáky István úr eő nagyságba bagásiája megszálván nálok kiknek adatot: húst libr. no. ... 60, kenyér libr. ... 65.

Anno 1707 in januario kapitány Rétei György úr ezerébül, hogy az Ipol felé mentek volna meg állapotdván adtak: húst libr. ... 102, kenyeret libr. ... 114, abrakot metr. ... 37, tikmonyát no. ... 37, italokra ... fl. 1 d. 5.

Anno eodem 2. februarii Ocskay László úr egy feő s vicze hadnagyra zászlótartójával és fulerjával s ennyhány lovas katonával nálok subsistálván adtanak. húst libr. ... 40, kenyeret libr. ... 50, abrakot metr. ... 9, italyokra ... fl. 4 d. 35.

87. oldal

Zitva Feődimesi¹⁰⁵ bíró Bencse Páll, eskütyte Belen Ádám nem külömben hitek szerint mongyák.

Anno 1703 20. octobris Ocskay László kapitány úr három zászlóallja katonája bé szálván helységegben, kiknek adtanak: abrakot metr. ... 60, seört med. no. ... 300, tehén húst, szalonnát libr. ... 300.

Anno eodem 24. octobris Tirpács Mártony és Bakos Mihály hadnagy uramék. ennyhány lovas katonával subsistálván nálok adatot: kész pénz ... fl. 9 d. 50, húst libr. ... 30, pálenka és sör ... fl. 3 d. 25, abrak metr. no. ... 4.

Anno eodem llovay Mátyás úr Ebeczky István kapitány úr ezerebeli feő hadnagy száz lovas személlyel egy hétig lakván nálok adtanak: húst libr. no. ... 700, sört med. no. ... 700, pálenkát med. ... 87 ½, abrakot metr. ... 100, kenyeret libr. ... 700.

Anno 1704 in januario, Mariassi úr ezeréből való katonák minden féle ingó jószágaikban tettenek kárt ad ... fl. 150.

Anno eodem generális Buday úr ezerebeli katonák miat szenvedtek kárt ad ... fl. 90.

Anno 1705 ugyan említet generális úr ezere alá menván az szegénység sertésbül, szalonnából és ruhából valottak kárt ad ... fl. 100.

Anno eodem circa 13. februarii colonellus Loczi Andras úr ezere megszálván nálok föllyeb meg írt hasonló jószákból valottak kárt ... fl. 300.

Anno eodem circa diem 25. martii Tajnai Páll nemes Bars vármegye akkori kapitányának kéntelenitettek adnia Csornokra: seört urna ... 1, abrakot metr. ... 12, tyúkot ... 3, ludat ... 2, malaczt ... 1, szénát szekér ... 1.

Anno eodem 3. februarii Sennyei úr ezeribül való oláhoknak adatot abrak metr. ... 50.

¹⁰⁵ Úľany nad Žitavou

Böjti eleségből vajból, mizből és halból költöttek ad fl. 65.

Anno 1704 Géczi Gabor kapitány úr hadakkal Surányban lévén hordottak el falujokból őszi gabonát veremmel ... 3.

88. oldal

Kertjeikben is csépöltek ell, méheiket föl rontván ad ... fl. 500.

Item amlitet kapitány úr ezréből való katonák ökröt vittek el ... 2, tehenet ... 1 valentes fl. 40.

Anno 1706 Somodi Ferencz kapitány úr ezerebeli 27 katonának adtak: abrakot metr. no. ... 12,
húst libr. ... 50.

Anno eodem in decembri méltóságos Esterális (!) Daniel úr eő nagyságba Farkas István hadnagya subsistálván adtak húst, kenyeret és abrakot ad fl. 7 d. 15.

Ezekén kívül föl s alá járókra adtanak ez elmúlt három esztendőben: abrakot metr. no. ... 1137, tyúkot no. ... 944, ludat no. ... 225, vaját med. no. ... 106, pálenkát urna no. ... 3, sört becskével no. ... 6, buzát metr... 460,
pohánkát metr. ...30, szalonnát ... 2, míheket kassal ... 10, kender magot metr. ... 8.

Nagy Lapási¹⁰⁶ bíró Rosko János eskütye Horvath István hitek után mongyák.

Anno 1704 4. iunii Rác István kapitány úr 14 személy lovassal meghálván nálok adtanak: bort med. ... 19, abrakot metr. ... 2, báránt no. ... 1, tyúkfát ... 2, tikmonyát ... 12, szalonnát libr. ... ½.

Anno eodem 24. novembris Illovay György hadnagy úr subsistálván nálok adtak: zabot metr. ... 5, bort med. no. ... 11.

Anno eodem 5. januarii 1705 kapitány Illosvay Ábrahám úr hajdúi 100 személy nálok meghálván költöttek:

húst libr. ... 100, italt ... fl. 4 d. 15, abrakot metr. ... 1 ½.

Anno eodem 13. januarii föllyeb említet Illovay György hadnagy úr 66 lovassal beszálván kétt nap alatt adattak:

hús libr. ... 200, italra ... fl. 2 d. 50,

89. oldal

abrakot metr. ... 23, szénát s kenyeret elegendőt.

Anno eodem 31. januarii Ebeczky István úr ezeréből való vicehadnagy Hamar András uram beszálván 44 katonával, kikre költöttek: zabot metr. ... 13, húst libr. ... 50, italt... fl. 3.

Item 8. februarii Prinyi Miklós úr eő nagyságba kétt zászlóallja hajdúságát.

15. eiusdem említet Prinyi Miklós Révay Gáspár uramék. eő nagyságok. Esze Tamás és Kokai Márton kapitány uramék kétt ezer emberrel beszálván, kik is hatt napot töltöttek meg írt lakossoknál, szenvedtenek károkat ingó jószágokban és szőlő hegyekben ad ... fl. 600.

Item kegyelmes urunk eő fejedelemsége bagásiája falujokon által menván löttének el sertést, marhát ... 13.

Die 23. februarii Sretter János kapitány úr 100 hajdúi beszálván költöttek reájok ételből s italból ad ... fl. 10.

Die 4. martii Szecsényi Páll kapitány úr 68 lovassal meghálván adtak: húst libr. no. ... 150, kenyeret no. ... 30,

abrakot metr. ... 15, szénát currus ... 1.

Die 20. aprilis Géczi Gábor kapitány úr ezerebeli hadnagy Kurucz Balás úr cum per suis 104 beszálva hozzájuk kiknek adatot: hús libr. no. ... 160, abrak metr. ... 12, ital ... d. 65, kenyér, széna elegendő.

¹⁰⁶ Veľký Lapáš

Anno eodem 1705 24. aprilis kapitány Nárai László úr hadnagyja Szili János úr 26 hajdúi beszálván adtak: húst libr. ... 52, italra ... d. 81.

Anno 1706 12. iunii Ocskay László kapitány úr ezerebeli viczehadnagy Rácz Ferencz úr eötven lovas katonával megszálván adtak: tyúkot no. ... 10, abrakot metr. ... 12, ételt s italt ... fl. 9 d. 65.

Anno 1707 9. januarii colonellus Révai Gaspár úr ezerebeli 108 hajdú.

Anno eodem 16. januarii ugyan eő nagysággha 66 hajdúi.

Anno eodem 1. februarii colonellus úr eő nagysággha 12 hajdúi megszálván:

90. oldal

adtanak húst libr. ... 312, kenyeret no. ... 50, tyúkot ... 4, étel s ital ... fl. 10 d. 10.

Anno 1707 2. februarii Ocskay László kapitány úr ezerebeli 15 recrutált katona megh szálván nálok adatot nekik: ételekre s itallyokra ... fl. 12 d. 25.

Ezeken kívül föl s alá járókra kiknek neveket nem tudván diversis vicibus adtanak: abrakot metr. ... 185,

húst libr. ... 1184, tyúkot ... 24, italra pénzt ... fl. 42 d. 61 ½, ludat no. ... 2, nyulat ... 2.

Ghymes¹⁰⁷ bíró Szabó Pál eskütye Hoch István hitek alat representáltak.

Anno 1704 in decembri Újvárbul Leopold alá munítiót vévén kétt szekéren, harmadik szekér vontatóul Leopold alat oda maradtanak.

Anno 1705 in januario Farkas Dávid hadnagy úr hajdúsággal bánya városokrul gyüvén szálottnak megh nálok kiknek adatot hús libr. ... 218.

Item eotum kegyelmes urunk után pénzt vévőkre: húst libr. ... 45, tyúkot no. ... 25, abrakot metr. ... 15.

Anno eodem circa finem februarii méltóságghos generális urunk eő excellentiája hadaira Czéténhez adtanak:

vágót ... 2, abrakot metr. ... 15, kenyeret no. ... 50, ártánt no. ... 2.

Anno eodem in februario tatárok bészálván hozzájok adtanak: abrakot metr. ... 196, ludat no. ... 34, tyúkot no. ... 174, tehén és disznó húst libr. ... 144, szolgálknak vaját med. ... 6,

malaczt ... 8, borsra, hagymára ... fl. 3 d. 5,

szénát lovaik számára vettek ... fl. 10.

91. oldal

Anno 1705 Illovay György feő hadnagy viczéje Hamar András uramék zászlóstul sok ízben hozzájok bészálván költöttek reájok ad ... fl. 210, abrakot elegendőt, réteiket füvellőnek tartották.

Anno eodem in martio Darássi uram seregire költöttek: tehén és disznó húst libr. ... 127, abrakot metr. ... 34,

tyúkot no. ... 45, kenyeret no. ... 526, italra pénzt ... fl. 14.

Anno eodem kegyelmes urunk Kis Tapolcsánt lévén onnéd Újvár felé mentiben az hadak vittik el: szénájokat ad ... fl. 150, abrakot metr. ... 300.

Anno eodem circa finem februarii óbester Szalai Páll úr ezerére vittnek: szénát ... fl. 43, adtanak abrakot metr. ... 30, a katonák magok öltének ludat ... 82, tyúkot no. ... 180, vittek el szalonnát libr. ... 642, adtanak tyúkmonyát ... 90, sót libr. ... 298, hagymára, borsra költöttek ... fl. 13, malaczt ... 18, száraz szilvát med. ... 130, szekeret erővel vittek el ... 1 fl. 5, sertést ... 1 fl. 8, vas szerszámot, lepedőt és más féle fehér ruhát ... fl. 16,

adtak szároz répát metr. ... 6, káposztát urna ... 8, eczetet urna ... 3, kenyeret no. ... 389, vaját med. ... 14, vágó marhát no. ... 15, italra pénzt ... fl. 42.

¹⁰⁷ Jelenec

Anno eodem Sándor László és Majtény uramék. seregire diversis vicibus költöttek ételből, italból és abrakból ad ... fl. 90.

Anno 1705 in augusto méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Ivánkánál feküdt tábori hada mezeikben csépöltek el:

92. oldal

rosot cruces no. ... 300, zabot cruces no. ... 150.

Item Nittrai és Újvári ploquádabeli hadak szükségire adtanak. vágót öreg marhát no. ... 13, kenyeret no. ... 419, abrakot metr. ... 103, juhot no. ... 7, tyúkot ... 8, ludat ... 4, vaját med. ... 5, lisztet metr. ... 18, buzát metr. ... 14.

Föl s alá járókra: kenyeret no. ... 465, húst libr. ... 475, itala ... fl. 34, abrakot metr. ... 235, szénát, kenyeret elegendőt.

Kolonyi¹⁰⁸ bíró Brat Imre és Benko János eskütt hitek szerint mongyák, hogy

anno 1703 Szentpéteri Imre kapitány úr seregiben Nittrai ploquádában vesztet eökrök no. ... 2.

Anno eodem Ocskay László kapitány urnak Kis Tapolcsánra administráltak compulsive: kenyeret no. ... 400, bort urna ... 9, szénát currus ... 8, sót med. ... 16, vaját med. ... 15, vágót no. ... 2.

Anno 1704 diversis vicibus Nittrai ploquádához administráltak: kenyeret no. ... 150, ludat ... 30, tyúkot no. ... 100.

Item Nittrai ploquádába Szentpéteri Imre kapitány úr szükségire: kenyeret no. ... 1000, vágó marhát ... 5, abrakot metr. ... 100.

93. oldal

Anno 1705 24. februarii colonellus Ebeczki István úr ezere Pogránnyra beszálván eő kegyelme katonái hordattak el szénájokat currus no. ... 30.

Anno eodem in februario et martio Ghymes Kostolánt lévő kapitány Szalai Páll kapitány úr eő kegyelme ezerre költöttek abrakot metr. ... 94.

Anno 1705 in augusto méltóságos fejedelem kegyelmes urunk eő fejedelemséghe Ivánkánál lévő táborbeli hadai közül csépöltek el gabonájokban: rosot cruces no. ... 50, árpát cruces no. ... 300, zabot cruces no. ... 150, szénát hordottak el currus ... 50.

Anno 1706 in novembri Gellért Imre úr Ocskay László ezerének vicekapitánya 12 lovas katonája beszálván tizenegy napiglan adtanak: húst libr. ... 56, abrakot metr. ... 80, szénát currus no. ... 3.

Anno 1706 circa initium januarii Prényi Ádam fő hadnagy úr eő nagyságba beszálván hozzájuk 204 lovassal adtanak: húst libr. ... 24, kenyeret no. ... 10, abrakot metr. ... 20.

Anno eodem in februario Pongrácz János úr hadnagyára s egy zászlóallja katonaságra költöttek: abrakot metr. ... 19, szénát currus ... 3, húst libr. ... 80, kenyeret ... 40.

Csitári¹⁰⁹ bíró Balko György eskütye Péli András hitek szerint mongyák.

Anno 1703 in decembri Szentpéteri Imre kapitány úr seregire Nittrai plonquádában adtanak: vágót ... ½, kenyeret no. ... 77.

Item hogy Nittra várossábul méltóságos fő generális urunk eő excellentiája parancsolattýábul kikölletet az népnek takarodni, akkoron Nittra várábul kigyúvén az labanczok hajtottak be eökrököt ... 4 megírt fl. 160.

Item említet Szentpéteri Imre úr ploquádára, s katonáira in anno 1704 in octobris méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Maróttul fekvő táborbeli föl s alá járó hadaira költöttek: bort med. no. ... 230,

¹⁰⁸ Koliňany

¹⁰⁹ Štitáre ma Nitra része

94. oldal

ludat ... 90, vaját med. ... 20, kenyeret no. ... 542, tyúkot no. ... 217, abrakot metr. ... 320.

Anno 1704 circa initium junii Ebeczki István kapitány úr ezerebeli feő hadnagyok Illovay Mátyás és György uramék. kétt zászlóallja katonasággal rétyeikben harmad napig lakván adtanak: vágót ... 1, bort med. ... 21, seört med. ... 35, kenyeret no. ... 30, kerti veteményeiket el rontották.

Anno 1705 circa februarii méltóságos fejedelem kegyelmes urunk karabílyos ezerebeli hadnagy Patai Kristoff úr három zászlóval Vágh mellől, partárul megh térvén kik is nálok meghálván költöttek: abrakot metr. ... 50, húst libr. ... 150, kenyeret no. ... 40, az katonák megöltek disznót ... 2, juhot ... 1.

Anno eodem in februario Gerentsért megh szálló tatárságnak adtanak: abrakot metr. ... 8, kenyeret no. ... 9, ludat no. ... 3, tyukot no. ... 4, pálenkát ... fl. 1 d. 12.

Anno 1705 in augusto midőn méltóságos fejedelem kegyelmes urunk tábora Ivánkánál helytette leött volna csépöltek el az hadak: rosot cruces no... 12, árpát cruces no. ... 10, zabot cruces no. ... 20, szénájokat currus ... 25.

Anno 1706 circa maii midőn méltóságos fejedelem asszony Nittrárul Kiss Tapolcsánra ment volna akkoron föl s alá járo hadakra költöttek: abrakot metr. ... 100, húst libr. ... 150.

Anno 1706 in octobri Prinyi Farkas úr eő nagyságha lovat 8 szolgáját no. 4 kétt egész hétig tartván azokra költöttek:

95. oldal

abrakot metr. no. ... 16, bort med. no. ... 34, pálenkát ... d. 15, italt és kenyeret ... fl. 7.

Gesztei¹¹⁰ bíró Szabó István eskütye Molnár András hitek szerint mongyák.

Anno 1703 in octobri kapitány Ocskay László úr Czeglédi István nevő hadnagya bészálván kétt zászlóval kiknek adtanak: vágó marhát no. ... 5, zabot metr. no. ... 66 binas vicibus, bort urna ... 2, kenyeret no. ... 40,

ludat ... 5, szénát currus ... 2, tyúkot ... 10, vaját med. ... 5, diót metr. ... 1.

Anno et mense quibus supra Illovai György hadnagy úr seregire adtanak: bort urna ... 3, sört urna ... 2,

húst libr. ... 38.

Anno 1705 circa martii Ghymes Kosztolánra óbester Szalai Páll úr eő kegyelme ezerire praestáltak: szénát currus ... 2, abrakot metr. ... 23, bort urna ... 2, sört urna ... 2, ludat ... 3, tyúkot no... 4, báránt ... 2.

Anno eodem in augusto kegyelmes urunk eő fejedelemsége Ivánkánál helyezettet tábori hadai csépöltek el: rosot cruces no. ... 6, árpát cruces ... 11, zabot cruces ... 10.

Anno 1706 circa initium octobris Prinyi Farkas úr eő nagyságha tíz lovára kétt hétig költöttek: abrakot metr. ... 40, szénát currus ... 6, kenyeret no. ... 30, bort med. ... 20.

96. oldal

Anno 1707 circa finem februarii kapitány Rétei György úr ezerebeli katonáknak az midőn Drégely felé költöztének adtak: abrakot metr. ... 15, kenyeret no. ... 30, húst libr. ... 40, seört urna ... 2.

Item ez elmúlt esztendők Nittrai és Érsek Újvári ploquádáknak és transenaknak adtanak diversis vicibus:

vágó marhát no. ... 24, ludat no. ... 15, tyúkot ... 57, tyúkmonyát ... 192, szénát currus. ... 61, abrakot metr. ... 88,

¹¹⁰ Hoste

kenyeret no. ... 128, lisztet metr. ... 36, vaját med. ... 11, bort urna ... 1, seört urna ... 1 med. 15, pálenkát med. ... 4, buzát metr. ... 14, lencsét metr. ... 4, tyúkfiat ... 54.

Gerentséri ¹¹¹ bíró Varga István eskütye Ferencz Gergel hitek alat presentálván, hogy:

Anno 1703 in novembri lévő sereg nálok megszálván hatalmassul ittanak megh : bort urna ... 3 ½, kenyeret adtak no. ... 50, abrakot metr. ... 16, szénát currus ... 2.

Anno eodem in decembri Szentpeteri kapitány úr Kováts Sámuel nevő hadnagy katonákkal együt hajtotta el

juhokat no. ... 20.

Anno in februario méltóságos fő generális urunk ő excellentiája katonai udvari seregéből valók megh szálván eőt nap alat adtanak húst libr. ... 100.

Anno et mense iisdem Géczi Gábor kapitány úr hadnagya Kurucz Balás úr 20 lovassal megh szálván kiknek adatot: hús libr. ... 20,

97. oldal

kenyér no. ... 6, abrak metr. no. ... 8, széna currus. ... 4.

Anno 1704 in februario kétt zászlóallja tatárságra, szolgálóra harmadnapigh költöttek: abrakot metr. ... 400,

kenyeret no. ... 100, szénát szekérrel ... 40, tyúkot no. ... 300, ludat no. ... 101, húst libr. ... 200, seört med. ... 100,

kecskét ... 2, bort med. ... 12, pálenkát med. ... 25.

Anno et mense quibus supra Hamar András hadnagy úrra és katonáira adtak : bort med. ... 30, húst libr. ... 12,

abrakot metr. ... 4, kenyeret ... 4.

Anno eodem circa finem februarii bizonyos profus cum personis 40 subsistálván.

Item in decembri kétt zászlóallja lengyel nálok meg háltanak kikre költöttek: abrakot metr. ... 27, szénát szekérrel ... 6, húst libr. ... 40, bort urna ... 2, sört urna ... 2, kenyeret no. ... 56, mézet med. ... 5.

Anno eodem Nittra váránsk föl adásakor Alsó Köröskényre méltóságos fő generális urunk ő excellentiája hadainak adtanak: abrakot metr. ... 18, kenyeret ... 30.

Item Érsek Újvárnak obsidiojakor az hadaknak Surányban adtak: abrakot metr. ... 23, kenyeret no. ... 100, vágó marhát ... 2.

Anno 1705 in januario Srétter János kapitány úr száz katonái,

anno et mense iisdem Tiszántul való kétt zászlóallja katonaságnak,

anno eodem in februario Szilágyi nevű hadnagy tizen három lovassal,

anno eodem in aprili egy zászlóallja Egri seregh kétt ízben szállottanak kiknek adatot:

98. oldal

hús libr. no. ... 613, kenyér no. ... 110, abrak metr. ... 104, széna currus. ... 20, csépöltek el árpát cruces ... 5.

Anno eodem óbester Szalai Páll, úr ezerinek Ledécsre adminisztráltak: vágó marhát no. ... 1, ludat ... 4, szénát currus ... 4, abrakot metr. ... 8.

Anno 1706 in octobri Prini Farkas úr eő nagyságba lovaira adtak: abrakot metr. ... 11, legényeire húst libr. ... 15.

Anno 1707 die 25. januarii colonellus Révay Gáspár úr eő nagyságba viczeivel és 214 hajdúval bészálva költöttek. szalonnát libr. no. ... 214, kenyeret no. ... 82, sört... fl. 1, lopval el vittek lovat párt 2, fejszét... 1, hájjat... 1/2.

¹¹¹ Nitrianske Hrnčiarovce

Anno eodem in februario Balogh István kapitány úr katonáinak adatot: szalonna libr...31, abrak metr. no. ...8, kenyér no. ...9, bor med...5, széna currus ...1.
Mind ennek fölötté ez elmúlt három esztendőben föl s alá járó hadaknak adtanak, s erővel elvittének, s ittanak megh diversis vicibus bort urna no. ...35, pálenkát urna ...4 med. 40, sört urna ...6, húst in centenarius ...40, abrakot metr. ...800, ludat ...16, tyúkot no. ...1050.

99. oldal

Czeten¹¹² esküttek Ács Gergely és Csati János hitek szerint mongyák, hogy:

Anno 1703 in novembri Andrási Miklós úr eő naghsága és kapitány Ocskay László úr eő kegyelme katonáikkal és tatársággal midőn meg írt lakosoktul falujokban lettek volna vittének: lovakat no. ...77, férfi és asszonyinak való ruhát ... fl. 200, hízó ártánt öltek meg no. ...8, bort ittak meg urna ...12.

Anno 1704 nittrai ploquádának administráltak abrakot metr. metr. ...97.

Anno eodem Réey János kapitány úr katonáinak Pünkösöd tájban megszálván , ittak megh: seört urna ...6, abrakot adtak metr. ...25.

Anno eodem ante festum diei Pentecostes méltóságos feő generális urunk eő excellenciája táborostul falujokon Léva felé által menván adtak az hadnak: kenyeret no. ...546, abrakot metr. ...60, bort med. ...316, sertést mezejekben öltek megh ...25, item kenyeret no... 178 az hadi fő tisztek parancsolattyából, abrakot metr. no. ...175, eökröt vágattunk le ...4.

Anno eodem midőn méltóságos fejedelem kegyelmes urunk tábora Érsek Újvárt megh szálotta adatott

az táborra kenyér no. ...63, item ugyan azon táborra kenyér no. ...2390..

Anno eodem in decembri Nagyszombathi mezőben leött harcztul magyar hadak megh térvén vittek el erővel:

tyúkot no. ...1532, ludat no. ...500.

Anno 1705 in februario Bezegh Gábor kapitány uramra és katonáira négy nap alat költöttek: bort med. ...70,

sört urna ...8, abrakot metr. ...75.

Item in aprili Szentiványi úr tatárokkal beszálván hozzájuk öltek megh magok báránt no. ...30, tyúkot no. ...200, tyukmonyát adtak ...400,

100. oldal

vajat med...10, abrakot metr. ...60, ittak meg seört med. ...100, pálenkát med. ...25.

Anno eodem in maio hoffmester Ottlik György és Madocsányi uramék katonái zöld buzájokat kaszálták s aratták lovaik számára, seört s pálenkát adtak ...fl. 6.

Anno 1706 Ebeczki István kapitány úrra és eő zászlóallja katonáira adtanak: húst libr. ...300, abrakot metr. no. ...40, tyúkot no. ...50, seört, pálenkát ... fl. 6.

Anno eodem in maio, Szakmáry úr nemes Borsod vármegyének kapitánya és Görgei János úr magok katonáival beszálván hozzájuk, adtanak: húst libr. no. ... 271, sört med. ...50, abrakot metr. ...10, tyúkot no. ...10, pálenkát med. ...2.

Anno eodem in junio et augusto bizonyos franceja dragonyosok alá portális lovakat vezetvén költöttek:

szalonnát libr. ...18, báránt no. ...2, vajat med. ...4, tyúkot no. ...36, abrakot metr. ...36, seört, pálenkát fl. 12 d. 50.

¹¹² Veľký Cetín

Anno eodem circa finem septembris óbester Lusitzky úr 4 zászlóallja katonával meghálva nálok. kiknek adatot: hús libr. ...230, abrak metr. ... 50, must med. ...40, pálenka med. ...6.
Anno eodem in maio kapitány Géczi Gábor ezerebeli Kurucz Márton nevő hadnagyra és zászlóallja katonáira költöttek: húst libr. ...60, kenyeret no. ...20, pálenkát med. ...7, seört med. ...120, abrakot metr. ...15.

101. oldal

Anno 1707circa festum Simonis et Judae Loczi András kapitány úr eőt zászlóalja hajdúsággal nyolcz napig nálok lakván, kikre költöttek: ludat no. ...22, tyúkot no. ...200, tyúkmont no. ...3000, vaját med. ...32, hatalmokbul megöltek sertést ...12, bort ittak megh fl. 60, sört...fl. 10, pálenkát...fl. 6.

Anno 1705 in maio óbester Szalay Páll úr ezerének Berencshez adtak vágót no. ...2.

Ugyan azon ezernek vontatónak adtak szekeret...5, melyet 15 ökörrel Bazinnál vesztenék.

Mind ezeket fölljül is föl s alá járókra és elmúlt esztendőkkben diversis vicibus költöttek: abrakot metr. no. ...1595, szénát szekérrel...110, vágót no. ...8.

Nittrai ploquádának vágót no. ...8.

Kis Tapolcsánra és Lévára: vágót. ...2, kenyeret no. ...2500, ludat no. ...500, tyúkot no. ...1532, szalonnát egészset no. ...8, bort fl. 249, sört bécskével no. ...22 ½, pálenkát med. ...184, söt med. ...50, vaját med...62, pénzt rontak ...fl. 8 d 95.

Vaiki¹¹³ esküttek Krsiák Mihály és Benyus Páll nem külömben hitek szerint mongyák.

Anno 1703 circa 18. octobris kapitány Ocskai László úr hadnagya Dajka János úr katonái vittének el hatalmassan: lovat no. ...10, ködmönt ...3, puskát ...2, férfinak és asszonyembernek való ruhát fl. 40,

102. oldal

vágónak marhát ...1, sertéseket valentes fl. 18, bort adtak med. ...16, pálenkát med. ...3.

Anno 1704 in octobri midőn kegyelmes urunk eő fejedelemsége Újvárban meg szállására táborostul ment volna az hadak vittének el erővel: kenyeret ...20, tyúkot ...4, ledneket metr ...9 sákostul, abrakot sákkal ...6, nyeret szerszámostul ...5, szénát szekérrel vittek el ...38.

Anno eodem ugyanakkoron méltóságos Esterás Antal úr eő excellenciája konyhájára adtak híztot ártánt...1.

Eő excellenciája katonái ártánt öltek meg...1.

Anno 1705 Csorda Gergel feő hadnagy 65 személy katonával meg hálván nálok adtak: kenyeret no. ...28,

húst libr. ...71, italra ...d. 40.

Item Szuhai úrra és tizeneöt katonáira költöttek fl. 1 d. 72.

Anno 1706 die 23 maii, Géczi Sándor vicekapitány úr eő kegyelme 27 katonáira adatot: hús libr. ...146,

kenyér no. ...30, abrak metr. ...22, seör med. ...82, pálenka med. ...4 ¼.

Anno eodem in junio Bánffi úr 40 katonával meg hálva, költöttek réájok: hús libr. ...40, kenyér no. ...11,

pálenka med. ...1 ½, sör med. ...8, szalonna libr. ...8.

Anno 1705 circa initiui julii óbester Szalay Páll úr ezerébe veszet el: lovok ...2.

Anno eodem augusti kegyelmes urunk tábora Ivánkanál lévén, s táborrul excurrált hadak csépeltek el:

¹¹³ Vajka nad Žitavou ma Lúčnica nad Žitavou része

103. oldal

buzát cruces no. ... 22, zabot cruces no. ...34, juhot vittek el ...4.

Item kapitány Ebeczky István úr ezerebeli kétt zászlóallja katona meg hálván kötöltek: vágót no. ...1,

abrakot metr. ...22, tyúkot no. ...24, kenyeret no. ...80, vaját med. ...12, soót med. ...5, borsot libr. ...1,

italra pénzt ...fl. 6 d. 60.

Item föl s alá járókra diversis vicibus költöttek: vágót no. ... 4, ludat no. ...52, tyúkot no. ...150, abrakot metr. ...605, széna szekér no. ...16.

Darási¹¹⁴ bíró Dyatyel István és eskütye Kozma Mihály hitek után mondván hogy:

In anno 1703 menseque decembri Szentpéteri kapitány úrnak nittrai ploquádához adtak: bort urna. ...1 ¼,

vaját med. ...3, lóra patkókat...fl. 1 d. 20, új kantárt ... 1, kengyel széjjat párt ... 1.

Anno 1706 kegyelmes urunk eő fejedelemsége és méltóságos feő generális urunk eő excelenciája ennyihány száz ökreit meg irt lakossok réttjibe hajtátván mellettek lévő katonáknak és szolgáknak adtanak: húst libr. ...71,

kenyeret libr. ...142, abrakot metr. ... 10, szénát currus ...2.

Anno eodem 29. julii Petroczy István úr eő nagyságha eötven lovassal egy éjjel megh hálván adtanak :

abrakot metr. no. ...15, seört med. ...50, kenyeret libr. ...100, húst libr. ...50, szénát currus ... 1, pálenkát med. ...2.

104. oldal

Anno 1706 die 15. augusti bizonyos franceák és 14 lengyel nyolcvan lóval portalis lovakat vezetvén beszállottak, kiknek adtanak: bort...fl. 6 d. 25, tyúkot no. ...20, ludat no. ...2, vaját med. ...2, szalonnát libr. ...2,

tyúkmonyat no. ...50, kenyeret libr. ...84, abrakot metr. ... 25, szénát currus ...4, palenkát med. ...2.

Anno eodem die 14. septembris artholésiabéli 40 lóra és mellettek lévő tíz legényre három nap alatt költöttek:

abrakot metr. ...10, húst libr. ...30, kenyeret libr. ...60, seör med. ...60, pálenka med. ...7.

Ugyan azon lovakra három hétig szénát org. 10.

Anno eodem die 10. octobris említett Petroczy úr eő nagyságha ezerebeli 4 zászló allja katonaságok subsistantiójakor adtak: húst libr. no. ...150, kenyeret no. ...100, abrakot metr. no. ...50, tyúkot no. ...100, malaczt no. ...7, bort med. ... 450, tyúkmonyat... 309, szénát org. no. ...2, ludat no. ...11, vaját med. ...7,

pálenkát med. ...35.

Anno eodem 3. decembris viszont artholesiai 175 lóval 60 legény subsistálva, költöttek: abrakot metr. ...31, szénát org. ...2, szalonnát libr. ... 60, kenyeret libr. ...120, seört med. ...60, pálenkát med. ... 15 ¼, tyúkot...2,

tyúkmonyát...12, vaját med. ...1/2.

Item az elmúlt esztendőkbén francénákra diversis költöttek: kenyeret no. ...1252,

105. oldal

húst in centenarius ...5, szalonnát libr. no. ...78, abrakot metr. no. ...222, szénát org. ...11, kolbászt no. ...315,

¹¹⁴ Dražovce ma Nitra része

tyúkmonyát no. ...1010, bort urna no. ...9, seört urna ...18, pálenkát med. ...107 ½, pénzt vontak rájuk ...fl. 10.

Alsó Leffánti¹¹⁵ bíró Bernáth András, esküttye Tott György nem különben vallják, hogy midőn

anno 1703 circa finem novembris méltóságos fő generális urunk eő excellentiája táborostul Pereszlénél leött volna, ezen tábori hadak közül vermes gabonájokbul szedtek feöl: árpát és rosot metr. ...721, vittek el tehenet...1, bort péczezbül urna...7, nyers almát metr. ...62, vas szerszámot...fl.10 d. 25.

Anno 1705 circa finem februarii óbester Szalay Páll úr ezerére Ghymes Kosztolánra hordottak el szénájokat currus .. 35.

Akkori szőlő hegyen péczejéket föl törvén vas szerszámokban, káposztájokban tettek kárt ad fl. 12 d. 35,

malombul vittek el buzát metr. ...5.

Nagy Hinden ugyan óbester úr katonái eltalálván Ipoltul visszagyüt vontató marhát vettek el erővel

lovat no. ...1 valoris fl. 18.

Anno eoden Nittra várából Holics felé vittek álgyuk alá vontató marhát, adván veszett oda kancájok 2 valoris fl. 21.

Item francénákra és condescensekre diversis vicibus magyar hadnak bé jövéletétül fogvást költötenek: kenyeret no. ...353, húst in centenarius ...20 libr. 68, ludat no. ...49, tyúkot no. ...572, tyúkmonyát... 5242,

bort, seört, pálenkát...fl. 505 d. 60, item bort med. ...432, abrakot metr. ...447, vaját med. ...23.

106. oldal

Bédi¹¹⁶ bíró Petró György esküttye Árpás Páll hitek szerint mongyák.

Anno 1703 circa finem novembris méltóságos fő generális urunk eő excelentiája Pereszlénél megszállott táborából ki ment katonákra költöttek: bort úr. no. ...9, kenyeret no. ...300, hizot sertést meg öltek...7,

vágót adtak...1, ludat ...10, tyúkot öltek el ...103, abrakot vittek el metr. ...225, vaját adtak med. ...3.

Anno 1704 midőn méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Eger tájárul gyűvén táborostul in octobris Marotthoz szállott volna, mely táborrul száz lovas katona és tatárságh meg írt lakosokhoz bé menvén vittek erővel:

új szűrt no. ...7, abrakot metr. ...100, ludat no. ...15, bort ittak meg med. ...100, mezejekben rontottak el sertést 15, mellyeket el is vittek.

Megírt táborra kenyeret vitt az szegénység no. ...425.

Anno 1705 circa martii colonellus Szalai Páll úr ezere szükségire Ghymers Kosztolányra hordottak el: szénájokat currus no. ...52, péczejékből bort urna ...5, juhót no. ...2, ludat ellődöztek ..15, vágót adtak...2,

abrakot metr. ...41.

Méglen azon katonák szénájokat hordták adtak diversisi vicibus: húst libr. ...200, kenyeret no. ...200,

szalonnát osztottak egészét...2 ½, pálenkát med. ...18.

Anno 1706 circa initium decembris Priny Farkas úr eő nagyságha tíz lovassal bé szálván költöttek harmadnapig: abrakot metr. ...10, kenyeret no. ...5, húst libr. ...32, tyúkot...3, seört med. ...3.

¹¹⁵ Dolné Lefantovce

¹¹⁶ Bádice č. Podhorany

107. oldal

Anno eodem Karvai sáncznál veszt el: szekerek...1, eökrök...4, 3 legénnyel..

Anno eodem in decembri Dunántúl való kapitány Bezrédi úr katonái Hajiztert Bajmócz felé késérvén, kiknek meg szálloknak adtanak: abrakot metr. ...6, húst libr. ...9.

Anno 1707 15. februarii Géczi Gábor kapitány úr ezerébéli Tott János hadnagy úr 13 lovas katonái bészálván , kik quartélyokban mentenek adatot: hús libr ...13, abrak metr. ...4.

Menyhei¹¹⁷ esküttek Fülep György és Béda András hitekkal bizonyították, hogy :

Anno 1703 in decembri Szentpéteri Imre kapitány úrnak Nittrai ploquádába Alsó Köröskénre adminisztráltak:

vágó marhát no. ...1, zabot metr. ...12, ludat no. ...2, tyúkot...4, húst libr95, bort urna...2.

Anno 1705 circa martii óbester Szalai Páll ezerének Ghymes Kosztolánra adminisztráltak: abrakot metr. ... 30,

szémát hordottak el currus ...40, vágót adtanak...1, kenyeret no. ...20, szalonnát libr. no. ...16, pálenkát adtanak med. ...25.

Anno eodem in martio lengyelek hálván nálok kiknek adtak: seört med. no. ...96, pálenkát med. ...12.

Item eodem anno menseque Selmech és Körmöcz városa recrutált 100 hajdúi zászlóstul meghálván költöttek:

húst libr. ...100, seört med. ...32.

Anno eodem in aprili Illovay Imre kapitány úr kilencz lovas katonáira kétt hétig költöttek: húst libr. no. ...32,

sört med. ...32, kenyeret elegendőt.

108. oldal

Anno 1705 in aprili méltóságos gróf Csáki István generális comissárius úr eő nagyságba bagásiája 15 személyből és 30 lóbul állók subsistálván adtak: abrakot metr. no. ...12, bort med. ...20, pálenkát med. ...3,

kenyeret s elegendőt és húst.

Anno 1706 in septembri colonellus Révay Gáspár úr eő nagyságba viczekapitányának, Mirei Sigmond úrnak Szalakoszra adtanak: zabot metr. ...2, ludat ...1, sákot ...4.

Item transénakra diversis vicibus adtanak: kenyeret no. ...421, vágót no. ...5, húst libr. no. ...200, seört urna ...5 med. 20, tyúkot ...100, malacot...5, ludat...21, tyúkmonyát...1500, bort urna...5, báránt...3, abrakot metr. ...143, kész pénzt coactive adtak fl. 13.

Felső Leffánti¹¹⁸ bíró Serédi András, esküttye Cserge János hitek alatt representallják.

Anno 1705 circa martii óbester Szalay Páll úr eő kegyelme Ghymes Kosztolánt lévén qvartélyban, adminisztráltak eő kegyelme ezere szükségeire: vágó marhát no. ...1, kenyeret no. ...24, abrakot metr. ...15, ludat...2, kappant...4, vaját, eczetet, vereshagymát és petreselmet fl. 1 d. 80.

Item ugyan azon ezerbeliek vittek el erővel szénát currus ... 45.

Szőhegyről pénczekből káposztát, vas boronát és más féle vas szerszámot el vittenek valentia...fl. 25.

Item megint ezerbeliek Szoloczon qvartélba lévő Bosik János nevő

¹¹⁷ Mechenice

¹¹⁸ Horné Lefantovce

109. oldal

hadnagynak administráltak báránt no. ...1, húst libr. ...50, seört urna ...1/2, eczetet med. ...4, más egyéb konyhára válót...fl.4 d. 45.

Anno 1705 in aprili Géczi Gábor kapitány úr Tott János nevő hadnagya zászlóstul beszálván hozzájok adtanak

borjút...1, húst libr. no. ...60, bort, seört, pálenkát...fl. 5, vittek el szénát currus ...3.

Anno 1706 in decembri Révay Gáspár colonellus úr eő nagysággha meg hálván az lakosoknál adatott: bor med. ...4, sör med. ...5, hús libr. ...18, tyúk no. ...3.

Anno et mense immediate precedenti méltóságos gróff Csáki István feő commissárius úr eő nagysággha bagásiája meg hálván, kiknek adatott: hús libr. ...18, seör med. ...12, abrak metr. ...2.

Anno 1707 die 3. januarii Kurucz Márton hadnagy úr zászlóstul megszálva adtanak: abrakot metr. ... 13, húst libr. ... 45, sört med. ... 25, palenkát med. ... 2.

Anno et mense quibus superius Beleznay János Géczi Gábor úr ezerebeli hadnagy subsistálva katonáival költötek: húst libr. ... 15, abrakot metr. ... 10, seört med. ... 3.

Romanfalvai¹¹⁹ lakosok bírāja Takáts Marton és eskütye Gregor Bertalan iudicálva, hogy:

Anno 1703 circa initiu decembris midőn méltóságos feő generális urunk ő excellentiája tábora emlitet lakóssok falujok mellet Puszta Kürt felé költözöt volna, vittenek el az hadak: lovat no. ... 18, eökröt no. ... 1, ludat no. ... 96, tyúkot és kácsát ... 400, seört becskával ... 3, juhót no. ... 42, sertést no. ... 217, kenyeret no. ... 400, bort ittak meg urna ... 15, ruhát el vittenek aesimálván ad ... fl. 100.

110. oldal

Anno 1706 die 25. octobris Palocsay György úr eő nagysággha maga ezerével meghálván nálok költötenek reájok és ugyan eő nagysággha anno eodem decembri beszálott négy zászlóallja katonáira: húst libr. ... 432,

abrakot metr. ... 285, seört med. ... 544, tyúkot no. ... 104, ludat no. ... 32, vaját med. ... 8 ½, tikmonyát ... 50,

vermes gabonat fölnyitva, szedtenek föl rosot metr. ... 16.

Egy kas mihet föl rontottak valentes ... fl. 6.

Föl s alá járókra költötenek és az hadak magok is hordottak el szénát, lencsét ledneket currus ... 100.

Csornoki¹²⁰ bírák az alább meg írt mód szerint detegállják költségeket.

Anno 1704 in januario Onodi János Deák kapitány úr hadával együtt Zitva Födimesi gázlón által költözvén akkoron katonai tettenek károkat ruhájokban ad ... fl. 100.

Anno 1705 circa februarii méltóságos generális úr eő nagysággha hadai vittenek az el Komjathi malombul meg írt lakosok buzáját metr. ... 59.

Anno eodem generális Budai úr népire adtanak: abrakot metr. ... 257, vágót no. ... 4, magok az katonak hatalmassan vermekbül szedtenek föl árpát metr. ... 201, vittenek el juhót ... 3.

Anno eodem circa martii kétt száz tatárnak nyolcz nap alat adtanak: abrakot metr. ... 600, vágót no. ... 4,

magok az mezőben levágtak eökröt ... 1.

Anno eodem in julio méltóságos gróff Csáki Mihály úr eő nagysággha népeivel Szőlősi réteken le telepedve leöt volna, azon katonaság közül nálok mezejekben csépöltek el gabonájokat cruces ... 150.

¹¹⁹ Rumanová

¹²⁰ Černík

Anno 1705 in aprilí Barkoczi Ferencz úr eő nagysággha ezerebeli katonaság kétt hétig lakván nálok adtanak:

111. oldal

abrakot metr. no. ... 215.

Item föl s alá járókra költöttek diversis vicibus: sörre, borra és pálenkára ... fl. 252, abrakot metr. ... 300, ludat no. ... 33, tyúkot no. ... 120.

Kiss Lapási¹²¹ lakosok Vraluska Adm és Slobert János hitek szerint mongyák, hogy:

Anno 1705 die 17. februarii kapitány Ebeczki István úr ezerestül Pogrányra be szálván uttyokban erővel meg irt Kiss Lapáson szedtek föl kétszer gabonat metr. ... 27, fehér ruhát vittek el valor fl. 10, adtak ludat ... 3, tyúkot no. ... 6.

Item másodczor ugyan azon ezerek adtanak: vágót ... 1 valor fl. 6, kenyeret no. ... 14.

Anno eodem die 21. februarii kapitány Srétter János úr egy zászlóallja hadai nálok meg hálván kikre költöttek kenyerbül, ételbül s italbul ... fl. 10.

Anno 1707 januarii colonellus Révay Gaspár úr eő nagysággha ezerebeli egy zászlóallja hajdúság kétt ízben nálok meg hálván költöttek reájok ad ... fl. 20.

Item Kis Hinden lakos Sándor László katonái mezejekben öltek meg malaczt no. ... 4, fejszét szántó embertül vonták el ... 1 valor fl. 2.

Bodoki¹²² bíró Balla István eskütye Bene Mihály hitek alat mongyák.

Anno 1705 in augusto kegyelmes urunk Ivankánál meg szállot tábori hadai mezejüben csépöltek el: rosot cruces ... 3, arpát cruces ... 12, zabot cruces ... 30, szőlő hegyeken gyümölcsökben tettenek kárt ... fl. 200, szénájokat hordottak el currus no. ... 39, juhot fogtak föl ... 4, kecskét no. ... 12, hizlalo ártánt öltek meg ... 5.

Anno 1706 in junio kapitány Ocskay László úr négy katonáira kétt holnapigh natúralékbul költöttek ad ... fl. 26.

Anno eodem Kiss Hindi Sándor László úr katonai hárman három hétig lakván nálok azokra is eset költségek ad ... fl. 10.

Anno eodem óbester Szalai Pall úr ezerebeli Kiraly András nevő hadnagy harmad magával s lovaival egy hetet töltvén nálok költöttek reájok ad ... fl. 10.

112. oldal

Anno eodem 11. octobris Prényi Ádám úr eő nagysággha öt katonái harmad napigh késvén nálok költöttek reájok ad ... fl. 15.

Anno 1707 die 15. januarii Gönczi János úr Rétei György úr ezerebeli hadnagy kétt zászlóallja katonasággal beszálván adtanak: húst libr. ... 300, kenyeret no. ... 50, abrakot metr. ... 50, szénát currus ... 8.

Egy egész szekeret e vittek, meg irt könnyen ... fl. 12, az tisztek itallyára adtak ... fl. 1 d. 25.

Anno eodem 26. januarii Révai Gáspár úr eő nagysággha ezerebeli zászlótartónak és hét hajdúnak adtanak: húst libr. ... 4, kenyér ... 1, italyokra ... fl. 1 d. 50.

Anno eodem 2. februarii kapitány Ocskay László úr ezerebeli 15 katonának adtak: abrakot metr. ... 2, ludat ... 2,

tyúkot ... 1, malaczt ... 1, italra ... d. 50.

Item az hadak szüksegere diversis vicibus és más transenákra adtak: vágó marhát ... 16, kenyeret no. ... 800,

seört becskével ... 6, abrakot metr. ... 600, tyúkot no. ... 400, vaját med. ... 40, borsot ... fl. 4, báránt no. ... 6,

¹²¹ Malý Lapaš

¹²² Dolné Obdokovce

bort urna ... 15, pálenkát ... fl. 20, szénát ... fl. 100, ludat no. ... 50, sóót med. ... 100, tyúkmonyát ... 600, táborokban maradot el szekerek ... 4.

Nagy Hindi¹²³ bíró Mikle Bálint eskütye Farkas János hitek szerint mongyák.

Anno 1703 circa finem septembris kapitány Ocskay László úr sereginek számára Lévára adminisztráltak: zabot metr. ... 20, ludat ... 4, sót med. ... 4, tyúkot no... 14, vaját med. ... 3 ½.

Item Lévárul akkoron föl s alá járókra adtanak diversis vicibus: bort med. no. ... 237, abrakot metr. ... 80, pálenkát med. ... 28,

113. oldal

seört urna ... 4 med. 40.

Anno 1703 Illovay Mátyás György, Hamar András és Kiss Mátyás uramék Ocskay László úr eő kegyelme hadnagyai katonákkal subsistálva adtak: abrakot metr. no. ... 69, tyúkot no. ... 12, seört urna ... 4 ¾, húst libr. ... 80, bort med. ... 80, pálinkát med. ... 12.

Anno eodem említett kapitány Ocskay László úr Nitrárul Léva felé menvén adatot: abrakot metr. ... 14, vaj med. ... 4, tyúk no. ... 12, juh ... 1, kenyér ... 30, lúd ... 2, vittik el lovaikat no. ... 6.

Anno eodem föllyeb említet hadnagy Illovay Mátyás úr hozzájuk katonáival divertálván vittik el lovat no. ... 5.

Anno 1704 kapitány Bezeg Gábor úr kétt száz lovassal panon lakos Sándor György 60 lovassal.

Item Illovay György úr 100 lovassal beszálván hozzájuk költötenek: abrakot metr. ... 292, bort med. ... 80, pálenkát med. ... 49, húst in centenarius ... 7 libr. 70, seört urna ... 10, kenyeret elegendőt.

Anno 1704 kapitány Rétey Ferencz úr 130 hajdúi Egri János tisztt úr és 30 lovassa nálok subsistálván adtak:

húst libr. ... 310, pálenkát med. ... 20.

Anno eodem in octobrii hatvanyi lovas sereg és más rendbeli 60 hajdú megszálván adtak: kenyeret no. ... 100,

húst libr. ... 100, tyúkot ... 5, nyúl ... 1, vágót no. ... 1, abrakot metr. ... 14, ludat ... 2.

Anno eodem in novembri kapitány Tajnai Páll úrnak,
in novembri item Újvárban lakos Dallos Albaert úrnak,

nem különben Ocskay László úr egy hadnagyának német rabokat urunk után késérvén adtak: abrakot metr. ... 40, húst libr. ... 20, tyúkot ... 16, malaczt ... 1, vágót no. ... 1, ludat ... 6, pálinkát med. ... 1.

Anno eodem in octobri Érsek Újvárhoz kegyelmes urunk táborára adminisztráltak : vágót ... 3, abrakot metr. ... 53, kenyeret no. ... 125.

114. oldal

Anno 1705 Ilavay Mátyás és Taris István hadnagy uramék kétt zászlóallja katonával subsistálván nálok költötenek reájok: húst libr. no. ... 160, seört urna ... 2, abrakot metr. ... 65, pálinkát med. ... 22.

Anno eodem in februario kegyelmes urunk karabilyossaira költötenek: vágót ... 1, juhót ... 2, ludat ... 2, bort med. ... 20, zabot adtanak metr. ... 35, kenyeret no. ... 50, tyúkot ... 8, vaját med. ... 2, pálinkát med. ... 2, lisztet metr. ... 12.

Anno eodem Kiss Hindi Sándor László kétt katonájára kétt hétig költöttek: abrakot metr. ... 15, húst libr. ... 56.

Item Nittrai ploquádába anno 1704 adminisztráltak vágót ... 17.

¹²³ Vel'ké Chyndice

Alsó Szölösi¹²⁴ nemesség jó leölkök eösmiretek alat indicáltak, hogy anno 1705 circa 14. februarii nemzetes Ibrányi László kapitány úr ezereivel hozzájuk beszálván az mint is említet kapitány úr quietantiája és recognitiója tenora szerint (mint hogy hadait nem tudta mivel tartani) szedetet föl vermeikbül: tiszta buzát metr. no. ... 342, arpát metr. ... 90, zabot metr. ... 40.

Item quietantián kívül szedtek föl vermeikbül buzát metr. no. ... 176.

Egy szóval valami elesésre való volt azon ezer pro voto gazdálkodot belöle, lovaikat is az mellyek teczetének el vittik. Mely káraikat gabonájukon és lovaikon kívül aestimállyák ad ... fl. 300.

Kiss Mányai¹²⁵ nemesség nem különben jó lelkü eösmérettyek alat mongyák.

Anno 1705 in martio méltóságos generális Károly Sándor úr eö nagysággha ezerebeli kétt zászlóallja katonaságh és circiter három zászló tatárság ennyhány napiglan nálok lévén adtanak: vágót no. ... 5, arpát metr. no. ... 170, erővel vittek el buzát metr. ... 62, tyúknak, ludnak és kácsának számát sem tudhattyák.

Item eotum egy ezer hajdú falujokban szálván öltenek megh sertést no. ... 17.

Családi¹²⁶ lakosok bírāja Kemény Mihály eskütyte Szikra György hitek szerint mondván, hogy:

Anno 1703 in septembri Ocskai László kapitány urnak Kiss Tapolcsánra administráltak abrakot metr. ... 20.

115. oldal

Item eotum Czeglédi István gyalogh hadnagy úrank ugyan Kiss Tapolcsánra adtak: bort urna ... 1, ludat no. ... 2,

abrakot metr. ... 4, vaját med. ... 2, tyúkot no. ... 2, bocskorra pénzt .. fl. 4 d. 50.

Anno 1704 in octobrii kegyelmes urunk eö fejedelemsége Újvárt midőn szálotta volna szénájokat hordottak el currus ... 20, adtak abrakot metr. ... 50, kenyeret no. ... 60, húst libr. ... 60.

Anno eodem in decembri Homolyai György hadnagy úr reájok szálván 60 lovas katonával adtanak: húst libr. no. ... 108, abrakot metr. ... 44, kenyeret no. ... 30, szénát currus ... 4.

Anno 1705 in februaryo óbester Szalai Páll úr ezerinek Ghymes Kosztolányra administráltak: kenyeret no. ... 33,

vaját med. ... 2, vágót no. ... 2.

Anno 1705 in augusto kegyelmes urunk Ivánkánál megszállott tábori hadai közül csépöltek el mezejekben: arpájokat cruces ... 50, báránt vittek el ... 10, zabot cruces ... 40, apró sertést no. ... 20.

Anno 1705 circa septembris Ocskai László kapitány úr egyik hadnagya 60 lovassal subsistálván nálok kiknek adtanak: tyúkot no. ... 5, abrakot metr. ... 8, szénát currus ... 2, ludat ... 2, tyúkmonyát ... 50.

Anno 1706 in octobrii Prinyi Farkas úr eö nagysággha lovaira és szolgálaira három nap alat költöttek: abrakot metr. ... 6, kenyert no. ... 20, szénát currus ... 1, húst libr. ... 16.

Item transénakra Nittrai és Érsek Újvári ploquádákra diversis vicibus adtak: vágót no. ... 8, abrakot metr. ... 166,

bort urna ... 10, tyúkot no. ... 104, lencsét metr. ... 1, kenyeret ... 36, buzát metr. ... 66, ludat no. ... 39, tikmonyát ... 124, száraz gyümölcsöt metr. ... 1.

¹²⁴ Dolný Vindol ma Vindol része

¹²⁵ Malá Maňa ma Maňa része

¹²⁶ Čel'adice

Sérei¹²⁷ lakosok bírása Bencze János eskütye Andrasko Páll hitek szerint mongyák, hogy:
Anno 1703 in septembri Czegledi István nevű gyalogh hadnagynak Kiss Tapolcsányra
adtnak: bort urna ... 4,
sött med. ... 10, tyúkot no. ... 10, ludat ... 4, borsot ... d. 18 és bocskorra ... d. 50.

116. oldal

Anno 1704 Kiss Lapáson lakos Radovit Péter 20 lovas katonával Darásin lakozó László Páll kétt ízben is lovassal, item Illovay György úr Ebeczky István kapitány úr hadnagya 24 lovassal, nem különben Apont lakozó Csernakoczi Mihály hatvan lovas katonával diversis vicibus beszálottanak az meg írt lakosokhoz eset reájok költségek: hús libr. no. ... 82, seör med. ... 15, juh no. ... 1, széna currus ... 3, bor med. ... 43, pálenka med. ... 8 ½, abrak metr. ... 28.

Anno 1704 circa februarii Ebeczky István kapitány úr ezerebeli viczehadnagy Hamar András úr egy zászlóallja katonával kétt ízben hálván adtnak: kenyeret no. ... 40, abrakot metr. ... 50, húst libr. ... 150, bort urna ... 5.

Anno eodem in maio említett kapitány úr edgyik hadnagya Illovay Mátyás úr kétt zászlóallja katonával rétyeikben szálván költötenek: vágót no. ... 1, báránt ... 1, seört becskával ... 1, kenyeret no. ... 50.

Anno eodem in octobri Kis Tapolcsántul tatárságh hozzájok excurrálván vittének el: őszi s tavaszi gabonát metr. ... 100, bort adtnak urna ... 1.

Item ugyan azon tatárságra anno 1705 in februarii hatt nap alat praestáltak: vágót no. ... 1, ludat no. ... 100, kecskét és juhot ... 20, tyúkot no. ... 300, abrakot metr. ... 300.

Anno eodem óbester Szalai Páll úr ezere számára el hordottak az egész születeket.

Anno 1706 említett kapitány úr edgyik hadnagya Bako Páll nálok zászlóstul megh hálván adtnak: abrakot metr. ... 20, bort med. ... 12, húst libr. ... 50, szénát, kenyert pro contento .

Anno eodem in maio Illovay György hadnagy úr 25 lovas katonáira költöttek: abrakot metr. ... 25, halra adtnak ... fl. 2, húst libr. ... 50, pálenkát med. ... 12.

Anno eodem in julio kapitány Ocskai László úr ezerebeli Golya Imre nevő

117. oldal

hadnagy zászlós katonákkal nálok megh háltanak költöttek reájok: húst libr. ... 60, tyúkot ... 5, pálenkát med. ... 4, abrakot metr. ... 25, tyúkmonyát ... 12.

Anno 1706 in novembri Gellért Imre viczekapitány úr Nagy János nevő tisztnek coactive adtnak ártánt ... 1 valor fl. 6.

Item transénákra leött költségek és hadaktól leött károk ad ... fl. 100.

Ezek fölöt adtak diversis vicibus: húst libr. ... 292, bort med. ... 389, abrakot metr. ... 107 ½, szénát currus ... 6.

Eözdöghei¹²⁸ lakosok transénákra leött költségek: kenyér no. ... 240, seör ... fl. 17 d. 50, lúd no. ... 25, vaj med. ... 28, vágó marha ... 7 ½, pálenka ... fl. 6 d. 40, széna currus ... 4, tyúk no. ... 150, kész pénz egyre s másra ... fl. 60.

Élecskei¹²⁹ bíró Chavalda Ádám, eskütye Holik János hitek lététeivel asseverállyák.

Anno 1703 circa initiu decembris méltóságos fő generális urunk eő excellentája táborostul falujokon által költöztvén öltének meg az hadak: hizlalt ártánt no. ... 150, öltének el tyúkot no.

¹²⁷ Žirany

¹²⁸ Mojzesovo

¹²⁹ Alekšince

... 200, pókát ... 5, szénát vittek el currus ... 10, eökröt párt ... 1 fl. 120, ludat no. ... 30, récsét no. ... 15, sót med. ... 20, seört urna ... 16 ½.

Adot az szégénség maga kenyeret ... 1000.

Ugyan megh írt tábornak retroquandiája meg hálván nálok adtanak: húst libr. ... 112, abrakot metr. ... 30, kenyeret libr. ... 100, pálenkát med. ... 15.

Item ugyan akkoron hatt lovas szalaguardának ... fl. 54, útra kenyeret no. ... 60, zabot metr. ... 30.

Anno 1704 in julio 65 beteg hajdúra és melletek levő három tisztre egy hétig költöttek: húst libr. ... 104, tyúkot no. ... 65, vaját med. ... 15, zabot metr. ... 6, seört med. ... 150, pálenkát med. ... 10, tyúkmonyát ... 200.

118. oldal

Anno eodem Zahorszki István úr maga zászlós seregivel kétt ízben lévén nálok költöttek: húst libr. ... 300, seört med. ... 600, vaját med. ... 10, zabot metr. ... 70, tyúkot no. ... 50, pálenkát med. ... 20, tikmonyát no. ... 200, kenyeret no. ... 50.

Anno 1705 in julio Gellért Imre vicze kapitány úr katonái beszálván és az után is kétt ízben hozzájuk beszálván költöttek és erővel öltek meg: tyúkot ... 1060, hizlalt ártánt ... 20, juhot ... 12, ludat no. ... 50, egész szalonnát ... 96 vittek el, zabot adtak metr. ... 300, pálenkát med. ... 140, bort ittak megh med. ... 632, ittak meg seört med. ... 480, adtak kenyeret libr. ... 2400, útra köllöt adnia abrakot metr. ... 31.

Anno eodem circa junii Gellért Imre úr eött katonái négy hétigh lakván nálok minden személynek dietim adtanak ...d. 25 veniunt ... fl. 35, abrakot metr. no. ... 69.

Anno eodem 28. octobris méltóságos generális Bottyán János úr eő nagysággha maga hadával beszálván megh is hált, levött költségek és károk: tyúk no. ... 679, hizlalt ártán ... 31, seör urna ... 4, árpa metr. ... 102, kassal méh ... 2, lúd no. ... 46, kácsa no. ... 36, zab no. metr. ... 69, ros metr. ... 220, sákot vittek el ... 36, lencsét ledneket és szénát mind meg etettik.

Item ploquádákra és taborokra administráltak: vágót no. ... 22, kenyeret no. ... 1000, zabot transénákra metr. ... 335.

Item eotum galgoczi harminczados Senquiczi Tamás úr meg írt hadak miat szenvedet illetin aláb meg írt károkat: borát ittak meg urna sex per fl. 10, facit ... fl. 60, zabot vittének el metr. 250 metr. per d. 50, fl. 125

méhet egy döbbönnel valor ... fl. 15,

119. oldal

sértést meg öltek no. ... 1 valor fl. 5, lencsét és ledneket erettek meg currus 3 fl. 6.

Tornoczi¹³⁰ lakosok esküttyei Takáts Mihály és Tótt István hitek szerint mongyák, hogy:

Anno 1703 méltóságos fő generális kegyelmes urunk eő excellentiája midőn Senthei hidakon táborostul által költözöt volna, azon hadak közül vittének el : lovakat ... 10 valentes fl. 182, dolmánt no. ... 4, új szűrt no. ... 2,

eökor bört nyerset ... 7, bellétt süveget ... 1, ruhát ... fl. 13.

Anno 1704 Érsek Újvárt föladva méltóságos fejedelem kegyelmes urunk táborostul megszálván Tornocznál vittének és hordottak el szénájokat org. no. ... 43.

Anno 1705 circa initiu februarii méltóságos generális Károlyi Sándor úr eő nagysággha hadai és Ebeczki István, Loczi úr ezerei miatt szenvedtenek aláb meg írt károkat: lovakat vittének el ... 13 valor ... fl. 254, dolmánt no. ... 2, öltek meg sértést no. ... 23, eökröt no. ... 5, tyúkot no. ... 118, buzát metr. ... 73, készítet eökor bört no. ... 3

¹³⁰ Trnovec nad Váhom

ruhát falobul szedtek föl ... fl. 53, eöreg szűrt ... 3, ludat ... 46, harmadfi tulkot ... 1, zabot szedtek föl metr. ... 63, szénát org. ... 49, pókát ... 3, malmot meg égettek no. 1, megh írt ... fl. 126, böcsülvén károkat ad ... fl. 1127.

Negyedi¹³¹ bíró Buza János eskütye Pintér János mongyák hitek szerint.

Anno 1704 Ibrahim Agánnak és katonáinak adtanak az lakossok: húst libr. ... 150, bort med. no. ... 50, abrakot metr. ... 25.

Anno eodem méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Érsek Újvárt megszálván akkoron hordotta az had el szénájokat org. no. ... 200.

Item Leopoldi obsidióknak megoldatásakor ugyan akkoron veszet el:

120. oldal

eökrök no. ... 4, szekerek no. ... 1, lovok no. ... 3.

Item Gúta várából az ellenség véletlenül jó reggel falujokra ütvén hajtották el szarvas marhájokat s lovaikat ... no. 76.

Ugyan akkor labancz üzésben török Kis Sigmond katonája alul az labancz el lővén, lovat vett rajtuk, lováért ... fl. 25.

Anno 1706 in augusto óbester Balogh István úr kétt hadnagya Brányik és Bodo uramék katonáikkal hozzájok be szálván adtanak: húst centenarius ... 10 ½, abrakot metr. no. ... 100, bort med. ... 18, kenyeret pro contentu.

Anno eodem kapitány Somodi Ferencz úr hadnagya Gubán Péter 85 katonáival beszálván hozzájok kétt hétig költöttek: húst centenarius ... 13 libr. 41, abrakot metr. ... 170, bort ... fl. 3, éget bort med. ... 2, kenyeret alegendőt.

Anno eodem méltóságos generális Bottyán János úr eő nagyságba Szabó Alojzes nevő hadnagya és három zászlóallja katonáira egy hétig költöttek: húst centenarius ... 22 libr. 40, kenyeret no. ... 400, abrakot metr. ... 480, bort med. no. ... 56, égett bort ... fl. 1.

Anno eodem Ocskay László kapitány úr Girács nevő fő hadnagyának az Nagy Szeghi passusra administráltak:

húst libr. ... 100, kenyeret no. ... 50, abrakot metr. ... 16.

Item transénákra s más csoportos hadkra natúrálékban leött költségek, marháikban, ruháikban, káposztáikban, veres és foghagymáikban diversis vicibus leött kárvallásik könnyen exurgál ad fl. 1589.

121. oldal

Farkasdi¹³² bíró Nagy István eskütye Szíjártó János hitek alat iudicálván.

Anno 1703 die 5. decembris Ürmént lakozó Bartha Mihály 40 lovassal hozzájok menván hatalmassan vonot s húzot azon lakoson ... fl. 22, zabot adtanak nekik metr. ... 30, bort ... fl. 9, lóra való szerszámot, fegyvert, nyerget az hol tánáltak el vittik, mely megh írt volna ... fl. 22.

Anno 1704 1. jauarii szixói Szemere Ferencz hadnagy száznégyszáz lovassal beszálván hozzájok kiknek adtanak:

húst in centenarius ... 3, zabot metr. ... 30, bort ... f. 8.

Anno et mense precedente kapitány Deak Ferencz úr ezerivel beszállot hozzájok kiknek adtanak: abrakot metr. ... 200, húst centenarius ... 8.

Anno eodem 4. januarii Pangracz János úr ezerivel be szálván négy nap költöttek: abraknak buzát metr. ... 405,

húst centenarius ... 15.

¹³¹ Neded

¹³² Vlčany

Anno eodem 16. februarii Pozsony vármegyében Diószegre Bai László úr ezerebeli Zolnai János nevű hadnagynak adminisztráltak: kenyeret no. ... 92, zabot metr. no. ... 92, szénát currus ... 15, bort ... fl. 14, vaját med. ... 4, sót med. ... 24, borsot libr. ... ½.

Mely provisiót mediante executiónem vették meg rajtok. Executerek vettek magoknak ... fl. 6.

Anno eodem Nittra ploquádában adtak húst centenarius ... 3, kenyeret no. ... 105.

Anno eodem 28. februarii méltóságos fő generális urunk ő excellentiája lovai szükségire Sempte várába adminisztráltak: zabot metr. ... 50, kenyért no. ... 160.

Item die 18. martii Bánkeszire vicekapitány Gellért urnak adtak szénát currus ... 5.

Anno 1704 3. aprilis gúttai passusra Felbabli commissáriusnak adminisztráltak: vágót no. ... 4, zabot metr. ... 8, bort ... fl. 2.

122. oldal

Anno eodem circa finem octobris méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Érsek Újvárt meg szálva vittének: szénát currus ... 24, vágót no. ... 1, zabot metr. ... 9, kenyeret no. ... 30, szekerek ... 3, az táboron vesztet el.

Ugyan akkoron hordotta el az had szénájokat orgias ... 227, meg írt volna fl. 681.

Anno eodem in decembri Leopoldi obsidio, hogy solvattatott szekerek eökre ... 4, emberestül és lovok ... 2, melyek ágyuk alatt voltak, ottan vesztenek.

Anno 1707 20. januarii kapitány Géczi Gábor úrnak adtanak: vágót no. ... 11, abraknak búzát metr. ... 16.

Item Suránban ploquáda szükségire adminisztráltak: vágót ... 4, kenyeret no. 300.

Item fellyebb említett Géczi Gábor úr tizenhárom zászlóallya katonáira egy hétig natúrálékból költöttek ad fl. ... 200.

Anno 1705 die 19. februarii Ebeczky István őbester úr ezerinek számői révben adminisztráltattak: vágót no. ... 2, szénát currus ... 12, kenyeret no. ... 100.

Anno eodem die 18. martii Felbabbi commissáriusnak Szeredben adtanak: vágót no. ... 2, kenyeret no. ... 100, szénát currus ... 30.

Anno eodem 3. aprilis Tajnay Páll kapitány úrnak Majtényhez szénát currus no. ... 14.

Item eő kegyelme gúttai passusra mentiben nálok megszálván adtanak: árpát ... fl. 8 d. 60, bort ... fl. 6.

Item Somodi Ferencz kapitány úr katonái egy éjszaka meg hálván: ittak meg bort ... fl. 6, vettek rajtok erővel ... fl. 3.

Item die 9. aprilis gróf Esterás Daniel úr eő nagyságba parancsolattyául Bazin várossához vittének szénát currus ... 10.

123. oldal

Anno eodem menseque generális Buday István úr parancsolattául Szent György alá adminisztráltak szénát currus ... 6.

Anno eodem 14. aprilis Somodi Ferencz kapitány úrnak Nagy Szegre adtanak vágót no. ... 6.

Anno eodem pünkösdi napján Gúttához törököknek praestáltak búzát abraknak metr. ... 11.

Item eotum tatárok nálok subsistálván kiknek adatot: húst centenarius ... 5, búzát abraknak metr. ... 8, kenyeret no. ... 30, pálenkát, bort és seört ... fl. 8.

Anno eodem circa finem aprilis Balogh István úr ezerének számői révben szénát currus ... 9.

Anno 1704 et 1705 méltóságos fő generális urunk ő excellentiája. konyhájára halatt adminisztráltak ... f. 200

Anno 1705 in augusto Verörskénél álgyú vonó eökök maradt el ... 4 emberestül.

Anno eodem circa initium novembris az hadak Komárom alá menvén, akkoron Gellért Imre kapitány úr keze alatt lévő három lovas kocsijokból elmaradot lovok no. ... 2.

Item circa illud tempus Sinai Mihály úr konyha szekerekben lévő ló no. ... 1 odaveszett.

Item in augusto Mórócz kapitány úr konyha szekere előtt Morvában hasonló képen ló ... 1 elmaradot.

1706 in septembri Szentiványi János kapitány úr keze alatt maradot lovok no. ... 4.

Item transzénákra diversis vicibus leött kölcségek: bor no. ... fl. 99, zab metr. ... 148, hús centenarius ... 25.

Minden féle hagymát, káposztát adtanak hadak szükségére többet ... fl. 200.

Az sok sebes vitézlő rendre (borbély keze alatt lévén) intertentiojok exurgál ad ... fl. 150.

Poszákai¹³³ esküttek Suhajda János és Hornyák Mátyás hitek szerint mongyák, hogy in anno 1703 circa initium decembris méltóságos fő generális urunk táborostul Puszta Kürthöz szálót, akkoron azon tábori hadak vittenek erővel az lakosokon:

124. oldal

kész pénzt ... fl. 7 d. 25, abrakot vittek el metr. ... 74, bort ittanak meg ... fl. 18, adtanak húst ... fl. 8, kenyret no. ... 98, ruhat vittek el ad ... fl. 24.

Anno 1704 circa novembris Leopoldi obsidióknak idein tábori hadak fogdostak föl juhok no. ... 27.

Anno eodem kapitány Ocskay László úrnál borok alatt lévő szekerek 1 elmaradot.

Anno 1705 Duna mellett kenyér alá adatot szekér 1 elveszet.

1706 Balog István kapitány úr ezerébe hasonló képpen maradot szekerek... 1, de facile megvót fl. 12.

Anno 1705 kapitány Labancz Miklós urnak pünkösdi táján adtanak: báránt no...3, vaját med...2.

Meg írt kapitány hadnaggyal administrálták Sziladra: tyúkot no. ...3, vaját med. ...2, báránt...1.

Anno 1706 Bezeg Imre úr ezerebeli katonák vittek hatalmasul: juhok no. ...10, öltek el sertést ...3.

Anno eodem in decembri Galgócra Gellért Imre úr vicze hadnagyának Török Istvánnak adtanak

zabot metr. ... 25, tyúkot no. ...2.

Anno 1705 et 1706 transzénákra költöttek: zabot metr. ... 70, arpat metr. ... 60, bort urna ... 4.

Mezejekben tábori had in anno 1705 midőn Leopoldba elést vittek csépöltek el: rosot cruces ... 12,

zabot cruces ... 56, arpat cruces ... 10, kölest melyből lehetet volna metr. ... 30.

Sáaghi¹³⁴ bírák Masár András és Mókri János hitekkal asseverálják, hogy:

Anno 1703 circa initium decembris méltóságos fő generális urunk táborostul Puszta Kürtről

123. oldal

lévén akkoron kapitány Ordody György úr hadnagyai Tordai és András Deák úramék katonákkal hozzájuk be menvén vittenek el: lovat no. ... 11, mentét no. ... 2, dolmánt no. ... 2, puskát no. ... 4, méheket rontottak föl kassal ... 2, gabonát vittek el metr. ... 300, bort ittanak meg urna ... 34, öltenek megh tábortul excurralt hadak sertést no. ... 20.

Item akkoron Bozo Mátyás vont rajtok fl. 4, akkoron az tatárok vontanak el új ködmönt ... 1.

¹³³ Posádka ma Dvorníky része

¹³⁴ Sasinkovo

Anno 1704 in maio Ocskai László úr ezerébül való hadnagy Trencsényi István úr nyolczvan lovassal nálok subsistálván adtanak: zabot metr. ... 150, húst libr. ... 124, bort med. ... 60, pálenkát med. ... 30, pénzt ... fl. 4.

Anno eodem in augusto ugyan meg írt kapitány úr ezerébül való tizedes Lábassi nevő hat hétig nálok lévén kinek is adtak. zabot metr. ... 50, húst libr. ... 100, seört med. ... 150, pálenkát med. ... 12 ½.

Item Patai István úr 60 személlyel nálok megszálván költöttek reájok: húst libr. ... 60, bort ittak meg med. ... 195.

Anno eodem circa maii colonellus Révay Mihály úr eő nagyságha maga népivel beszálván hozzájok, úgy mint 89 legényel, adtanak: húst libr. no. ... 89, zabot metr. ... 15, bort med. ... 60.

Anno 1705 circa februarii kapitány Deák Ferencz úr 3 zászlóallya katonával hozzájok beszálván adtak:

húst libr. ... 300, zabot metr. ... 50, bort med. no. ... 25.

Anno 1706 24. decembris Bezeg Imre kapitány úr 54 lovassal beszálván és karácsony ünnepeit ottan töltvén, adtanak:

124. oldal

húst libr. no. ... 156, bort med. no. ... 126, seört med. no. ... 100, zabot metr. no. ... 40, vajat med. ... 1, tyúkot ... 2.

Anno 1705 in augusto Cseri Imre kapitány úr egy zászlóallya katonasággal hozzájok beszálván adtak: zabot metr. ... 20, húst libr. ... 30.

Anno 1706 in decembri Gellért Imre kapitány úr hadnagyának Török Istvánnak Galgocra adminisztráltak: abrakot metr. ... 1, vajat med. ... 1, pénzt borra ... d 75.

Item föl s alá járokra naturálékból költöttek ad ... fl. 235.

Udvarnok¹³⁵ bíró Boynánszki György eskütye Lenhárd János hitek szerint mongyák, hogy: Anno 1703 circa initiu decembris midőn méltóságos fő generális urunk eő excellentiája táborostul Pusztá Kürtnél leött volna az sákmányosok excurrálván borokban, gabonájokban, ruhájokban, marhájokban és más sok képpen nevezendő jószágokban töttenek kárt legalább ad ... fl. 1000.

Item ugyan azok táborra adatak: hízot eökröt no. ... 1, kenyeret no. ... 100, zabot metr. ... 50.

Item aszonnal Nitrához Szentpéteri Imre úrnak kenyeret no. ... 132.

Anno 1704 Patai László úrnak méltóságos fő generális urunk eő excellentiája hoffmestereinek adtanak pénzt ... fl. 40 d. 45, zabot metr. ... 30.

Anno 1705 circa initiu augusti Leopolda hogy az élést be vittek az német, méltóságos fejedelem kegyelmes hadai mezejekben csépöltek el gabonájokat: kétszerbuzát cruces ... 346, arpát cruces ... 472, zabot cruces ... 170.

Ruhájokból vittének el legalább ad .. fl. 200,

127. oldal

juhót no. ... 29, sertés marhát no. ... 16, tyúkot no. ... 72, sajtot libr. ... 58, méhet dőbönnel ... 2, tehenet ... 1, fl. 15, kardot ... 1, ludat no. ... 46, vajat med. ... 21, söt med. ... 21, lovat ... 1, puskát ... fl. 40 vas szerszámot ... fl. 15.

Anno 1705 karabilos ezerébül való kapitány Pázmán úr katonáival subsistálván nálok költöttek: húst libr. ... 150, tyúkot no. ... 15, borsot, sáffránt ... fl. 1 d. 40, eczetet med. ... 7, juhót no. ... 2, ludat no. ... 6, vajat med. ... 10, tikmonyát .. 100, zabot metr. ... 170, bort ... fl. 6.

¹³⁵ Dvorníky

Anno eodem colonellus Révay Mihála úr eő nagysággha népivel beszálván adatot: zab metr. no. ... 150,

bárány ... 1, tyúk no. ... 7, szalonna libr. ... 5, bor ... fl. 6, hús libr. ... 150, vaj med. ... 5, lúd no. ... 4, méz med. ... 1.

Anno eodem Géczi Gábor úr ezerebeli hadnagy Kurucz Balás úr egy zászlóallja katonáival beszálván költötenek reájok: húst libr. ... 80, abrakot metr. ... 120, tyúkot no. ... 10, mízet med. ... 1 ½, bort ... fl. 8, ludat no. ... 7, éget bort med. ... 7, tikmonyát ... 70.

Anno eodem Pécsi Gábor kapitány úr Kiss Sigmond nevű edgyik hadnagya katonáival subsistálván adatot:

zab metr. ... 80, bárány ... 2, tikmony no. ... 40, hús libr. ... 50, bor s éget bor ... fl. 3 d. 20, szalonna libr. ... 2.

Item generális Budai István urnak azon esztendőben administráltak: kenyeret no. ... 100, tyúkot no. ... 10, bort med. ... 10, ludat no. ... 5, zabot metr. ... 15, vajat med. ... 6.

Item anno 1706 Vinczler kapitány urnak Semptére administráltak: báránt no ... 2, sőt med. ... 5, vajat med. ... 2, ludat ... 4, tyúkot ... 10.

128. oldal

Anno 1706 kapitány Labancz Miklós úr maga katonáival subsistálva natúrálékból költötenek ad ...fl. 20.

Anno eodem Kurucz Balás úr kapitány Géczi Gábor úr egyik hadnagyára, egy zászló allja katonáira költöttek ad...fl. 30.

Item Gellért Imre úr 6 katonáira ennihány hétig költötenek ad fl. 40.

Item obester Bezeg Imre úr Poléreczky nevő hadnagyra és katonáira ad...fl. 150.

Item Géczi Gábor úr nakTott Páll nevő hadnagyra és katonáira két ízben ad ...fl. 55.

Item Czabai László úr gyalogok hadnagya hajdúsággal Galgózra mentiben subsistálván kötöttek ad fl. 30.

Anno eodem in octobri méltóságos generális Bottyán János úr eő nagysággha ennihány ezer emberrel beszálván nem külömben kapitány Somodi Ferencz és Loci Andras úramék subsistálván öltenek meg hadaik: tyúkot no. ...964, juhot no. ...12, báránt és kecskét ...4, kácsát no. ...16, tyúkot no. ...51, sertést no. ...29, eökröt no. ...1, fl. 1

mihet dőbönnel ... 1, rosot metr. ...57, ettek meg zabot metr. ...116, árpát metr. ...44, vittek el száraz szilvát metr. ...15, szekeret ...2 ½, szántó vasat ...1, bort ittak meg urna ...4, veres hagymát költöttek el fl. 15.

Anno 1706 die 30. decembris Bezeg Imre úr Kitzel János névő hadnagya 60 személy katonával beszálván harmadnapig adtak: zabot metr. ...140, bort medias ...80 per d. 20.

Bajnocskai¹³⁶ bírák mondván eleitül fogvást három esztendő alatt kegyelmes urunk hadaira költöttek és azoktól kárt vallottak minden féle jószágokból, kiváltképpen boraikból ad... fl. 1978.

Andatsi¹³⁷ bíró Cserni György hite alatt iudicálta, hogy:

Anno 1704 circa februárii tatárság hozzájuk szálván adtanak: abrakot metr. ...78, húst libr. ...30.

Anno eodem Trencséni István hadnagy úr 20 lovas katonái megszálván nálok, kikre költöttek:

129. oldal

húst libr. ...50, seört ...fl. 3, bort...d. 60, kenyeret no. ...20, pálenkát fl. 1 d. 80.

¹³⁶ Bojničky

¹³⁷ Andač ma Zbehy része

Anno 1706 Török és Taris István hadnagy uraméknak és katonáiknak adtak: húst libr. ...16, pálenkát med. ...4, ludat no. ...2, vaját med. ...2, seört med. ...16, nyulat...2, tyúkot...2 és Török István executios katonáinak, hogy az provisiot Galgóczra sietve nem vehették, coactive attak... fl. 2 d. 75.

Item transenakra, neveket nem tudva, költöttek diversis vicibus: húst libr. ...300, tyúkot no. ...112, zabot metr. ...235, tikmonyát...700, borsot... fl. 3, kenyeret no. ...100, ludat no. ...5, vaját med. ...15, söt...fl. 6, italt fl. 40.

Séllyei¹³⁸ bíró Hlavati György, eskütye Hornyák János hitekkal bizonyítják, hogy:

Anno 1703 in decembri Szeredben administráltak: kenyeret no. ...150, szénát currus ...3, vágót no. ...2, zabot metr. ...65.

Item eotum Alsó és Felső Köröskényre Szentpéteri Imre úr hadai szükségeire küldöttek: kenyeret no. ...202, vágót no. ...2.

Anno 1704 in januario Szeredben Gerhát György kapitány urnak adtak: tehén húst libr. ...56, zabot metr. ...32, szalonnát libr. ...6, vasjat med. ...4 $\frac{3}{4}$, szénát szekérrel ...4.

Anno eodem in aprili Tajnai Páll kapitány úr kétt zászló allja katonasággal egy hétig lakván nálok, kikre költöttek: bort med. ... 156, vaját med. ...6, vágót in centenarius...5, és más konyhára valót köllöt praestálniok.

Anno eodem álgjuk alat Leopoldnál maradot eökrök ...4.

Anno 1705 Loczi András kapitány úr ezerével, másodczor 4 zászlóallja hajdúságival beszálván ennihány napok alat adtanak: húst in centenarius ...12, bort med. ...30, egy tulkot erővel le ütöttek, meg írt fl. 8.

130. oldal

Anno 1705 in augusto kegyelmes urunk eő fejedeleemsége részsint Vecsénél táborban feküvő hadai, részszerint peniglen Vágon túl Pudmericznél levő harc után vissza térő tábor rontotta el: zab vetésit no. ... 309 $\frac{1}{2}$ mecztil valót, csépötek el buzát cruces ... 262, árpát cruces ...148, böjti vagy tavaszi buzát cruces ...87.

Királyfalvai¹³⁹ bíró Kocsis István eskütye Szappanyos György hitek alatt mongyák.

Anno 1703 9. decembris Szeredbe adtanak: kenyeret no. ...199, zabot metr. ...65, vágót no. ...1.

Szentpéteri Imre úr ezere számára Nagy és Kis Köröskényre: kenyeret no. ... 106, vágót no. ... 2.

Anno 1704 in januario Szeredben vágót... 1.

Item Szeredben méltóságos feő generális urnak konyhamestereinek administráltak: szémát currus ...4, vaját med. ...5, tyúkot ...9, zabot metr. ...22, ludat no. ...2, pénzt fl. 8.

Anno 1705 in augusto fellyül meg írt hadak és azon üdőkben. rontották el zab vetéseket no. ...102, mecztil valót csépeltek el, őszi buzájokat cruces ...80 $\frac{1}{2}$, árpát cruces no. ...32 $\frac{1}{2}$, tavasz buzát cruces ...15.

Hosszúfalusi¹⁴⁰ bíró Vanya Mátyás eskütye Andod István hitek szerint mongyák, hogy:

Anno 1703 Szeredben adtanak: kenyeret no. ...100, vágót no. ...1, zabot metr. ...50, szénát currus ...2.

¹³⁸ Šaľa

¹³⁹ Kráľová nad Váhom

¹⁴⁰ Dlhá nad Váhom

Item Diószegre méltóságos fő generális ezerében tartozandó Bojtár Gergely nevő hadnagy urnak: kenyeret no. ...200, hizlalt sertést ...2, buzát metr. ...2, mindenféle élelm. ...3, vaját med. ...2, fő szerszáma ... fl. 1, káposztát urna ... 2, tyúkot no. ...3, vágót ...2, zabot metr. ...135, bort urna ...2 ½, sőt med. ...23, vizet med. ...1
száraz szilvát metr. ...2, szénát currus ...4, executationak bort med. ... 48 ½.

131. oldal

Anno 1704 in januario et februaryi Nittrai ploguádának Alsó és Felső Köröskényre adtak: kenyeret no. ...140, vágót no. ...2.

Item ez elmúlt három esztendőnek el forgása alatt táborokra, ezere s két s három zászlós több kevesebb lovas és gyalogh hadaknak s transzénáknak adtak, magok is rész szerint vittek el diversis vicibus: lovat no. ...15, seörtést öltenek meg ...35, ökröt és tulkot no. ...14, kerti veteményekben tettenek kárt ad fl. 183, mindenféle gabona abrakot metr. ...859, buzát metr. no. ...46 ½, kenyeret no. ...388, ludat no. ...81, vágó marhát no. ...35, lisztet metr. ...10, pálenkát med. ...47, vettek rajtok pénzt ...fl. 32, köles kását metr...10, száraz szilvát metr. ...5, zabot metr. ... 149, szénát currus no. ...699, szalmát egészet no. ...9, tyúkot no. ...352, káposztát urna ...17, bort urna ...2, med. ...48, ruhát vittek el ... fl. 36, adtak borsót metr. ...2, vizet metr. ...1, vittek el szűrt ...1, nyerget szerszámatstul ...1, evet ...1.

Ghgyes Kosztolányi¹⁴¹ bírák beadván, hogy anno 1705 circa initium martii óbester Szalai Páll úr ezere beszálván hozzájuk kiknek minek előtte nemes vármegye provisiója beérkezett volna szükségekre kéntelenítettek adni: kenyeret no. ...500, ludat no. ...20, malaczt ...8, juhót no. ...4, tikmonyát adtak ...600, szénát currus ... 20,

vágó marhát ... 2, zabot, árpát és rosot metr. ...208, tyúkot no. ...100, szalonnát libr. ...30, sertést öltek meg ...6, vaját med. ...12, borsot libr. ...2, sőt, centenarius 8 per f. 3 d. 25, fl. 26.

Item pénzcéjeket félrontván és gazdaságokhoz való eszközöket szedték, károkat ad...fl. 100. Anno 1706 kapitány Rétei György úr ezerebeli három zászló allja katonaságh beszálván hozzájuk költötenek

húst libr. ... 200, zabot metr. ...100.

Transzénákra natúrálékból diversis vicibus költöttek ad fl. 100.

132. oldal

Csehi¹⁴² bíró Jagerszki István eskütttye Csekei Balázs hitek szerint mongyák, hogy:

Anno 1703 in novembri Ocskai László kapitány úr ezerével által menván falujokon, ruhájokból megfosztatván meg írt fl. 50.

Anno 1704 in augusto midőn méltóságos fő generális urunk eő excellentiája Nittra városát summáztatta akkori szükségére Fölsőköröskényre Géczi Gábor úr kezeihez administráltattak abrakot metr. ...40.

Anno 1705 circa junii és másodszor Géczi Gábor kapitány úr eő kergyelme ezerebeli Tótt János nevő hadnagy seregivel beszállott hozzájuk, költöttek

abrakot metr. ...20, pálenkát med. ...8, húst libr. ...100, kenyeret elegendőt.

Anno eodem Gellért Imre vicekapitány úr zászlótartója Matula László és kovácamestere Nagy János úramék 60 lovas katonával beszállottak hozzájuk, kétt nap alatt költöttek: húst libr.

...116, pálenkát med. ...8, bort med. ...90,

abrakot metr. ...25, kenyeret elegendőt.

¹⁴¹ Kostolany pod Tribečom

¹⁴² Čechynce

Anno eodem Kurucz Mihály és Márton, Megyeri Gábor úramék, Geczi Gábor úr ezerebeli hadnagyok negyvenkét lovassal beszálván adatok: húst libr. no. ...37, bort med. ...55, abrakot metr. ...9, kenyér pro contento.

Anno eodem Héder Ádám és Molnár János hadnagy úramék 44 lovassal subsistálva nálok, kikre költségek

húst libr. ...52, pálenkát med. ...3, bor med. ...7, abrak metr. ...8.

Item méltóságos generális gróf Esteras Antal úr eő excellentiája kapitánya Somodi Ádám úr 8 lovassal beszálván adtanak: abrakot metr. ...2, bort med. ...16.

Anno eodem Nagy Szombathi mezőben levő harc után az hadak Ivánkához hordották el szénájokat currus... 127.

Anno eodem colonellus Esze Tamás úr ezerével beszállott falujokra loppal vittek el tehenet ...2, juhot no. ...2.

Item lévai Szabó János hadnagy úr és 60 lovas katonáira adatok: húst libr. ...120, bort med. ...7, abrakot metr. ...15, kenyeret elegendőt.

Item Czabai László nitrai presidiárius hadnagyra és 40 hajdúira adtak húst libr. ...40, bort med. ...40.

Item méltóságos generális Károly Sándor úr eő nagyságha kapitányának és 40 lovas katonáinak adtak

húst libr. ...40, abrakot metr. ...4.

133. oldal

Item Geczi Gábor kapitány úr ezerivel negyven napig lakván nálok, szedtek ki vermekből kétczer gabonát metr. no. ...85.

Szöleikben és el tet portékájokban tettenek károkat ad fl. 200.

Item Rétei György kapitány úr ezere szükségire katonai szekereket hajtván, hogy az lakossok nem adhattak, vontak rajok fl. 4.

Anno 1705 in augusto méltóságos fejedelem kegyelmes urunk tábora midőn Ivánkánál helyheztetve leött volna csépöltek el az hadak: árpát cruces ...40, rosot és zabot melyből leött volna metr. no. ...120.

Ugyan akkor szőlő hegyekben kertyeikben meg írt hadak tettenek kárt szekér ... 1, és eőkör ... 4 veszet el.

Item diversis vicibus eőreg juhot hordottak el 21, lovat ...5, adtanak abrakot metr. ...34, tyúkot no. ...67.

Mindenestül költöttek és böcsülván károkat ad fl. 2904.

Sempte¹⁴³ Anno 1707 die 16. februarii Vajki János semptei bíró esküttye Tott György hitek szerint mongyák, hogy:

Anno 1703 die 3. decembris usque ad annum 1707 inclusive méltóságos fejedelem hadaira natúrálékból diversis vicibus költöttek ad... fl. 1146 d. 61 ½.

Ennihány ízben az magyar tábor Sempténél lévén és azon passuson által menván transénáktul és meg írt passzuson lévő hadaktul szőlő hegyekben, borainkban, szarvas marháikban, ruháikban és más egyéb megböcsült portékáikban valottanak károkat ad f 1849 d. 13.

Anno 1707 die 18. februarii **Nagy Emöke**¹⁴⁴ meg írt helységnek bírāja Földesi István és esküttye Kovács Mátyás nem külömben mongyák, hogy

Anno 1707 in novembri kapitány Ocskai László úr falujokon által menván Léva felé hadaival tettének károkat mindenféle jószágokban fl. 1000.

¹⁴³ Šintava

¹⁴⁴ Janíkovce ma Nitra része

134. oldal

Item anno eodem említett kapitány urnak adtak Kis Tapolcsánra: bort urna ...2, abrakot metr. ...46, juhok no. ...1, ludat ...2.

Item anno 1704 circa initium junii Illovi György Ebeczky István úr ezerebeli hadnagy urnak adtak:

bort urna ...3, seört becskával ... 1, vágót ...1, katonáknak seört med. ...132.

Anno 1704 circa junium Szentpéteri Imre úr nemes Borsod vármegye kapitánya ezerestül réttyeikre szállva adtanak:

kenyeret no. ...40, báránt ...2, kész pénzt ... fl.12.

Anno 1705 Kurucz Balás hadnagy úr katonáinak adatot : abrak metr. ...10, seör med. ...16.

Item Prinyi Ádám úr eő nagyságha lovaira: abrak metr. ...6, szolgálainak tartásokra. ...fl. 1 d. 50.

Anno eodem in julio kapitány Szalai Páll úr katonáinak adatott: bor med. ...15, seör med. ...100, pálenka med. ...3, abrak metr. ...10.

Anno eodem in augusto méltóságos fejedelem kegyelmes urunk tábora Ivánkánál lévén és óbester Szalai Páll bagásiája réttyeinkben szálván hordottak el szénájokat cerrus ...500.

Csépöltek el rosot, árpát és zabot ceuces ...100.

Transénákra s nálok meg szálló vitézlő rendre diversis vicibus költöttek, borra sörre és pálenkára fl. 327 d. 35

135. oldal

abrakot metr. ...413, vágót adtak no. ...21, kenyeret no. ...81, tyúkot no. ...76, ludat ...19, szénát orgias...65.

Tormos¹⁴⁵ Anno 1707 die 3. aprilis Tormosi bíró Podhraczky János és esküttye Czivány János hitek szerint mongyák:

Ez el múlt három esztendőknék forgása alatt méltóságos fejedelem hadaira költöttek és egyczeris, mászor is adtak

kenyeret no. ...3000, húst centenarius ...15, vágót no. ...8, abrakot sápon ... 600, borjút no. ...15, malaczt no. ...100, ludat ...100, tyúkot ...600, báránt no. ...50, nyulat no. ...10, vaját med. ...100, tyúkmonyát no. ...2000, söt, borsot és más konyhához valót ...fl. 25, seört, bort, pálenkát ...fl. 400.

136. oldal

Extractus

Expensarum pro praedecarata militia factarum ita et excessuum damnorumque per eandem patrator

zab metr. ...54694

házi kenyér no. ...77497

item kenyér libr. ...40021

tehén és bárány húst centenarius no. ...1575 libr. 49

disznó húst centenarius ...31 libr. 69

szalonna centenarius ...40 libr. 18 ½

egész szalonna no ...146 ½

vágó marha no. ...634

el vitt tehénbül és tulokbul álló szarvas marha no. ...256

¹⁴⁵ Chrenová ma Nit ra része

hadakban el veszet eökök no. ...131
hízott ártány no. ...382
juh no. ...1294
bárány no. ...624
széma currus ...4873 ½
item széna org. no. ...1046 ½
bor urna no. ...831 ½
seör urna no. ... 924 ½
pálenka urna ...55 ½
lúd no. ...5707
tyúk no. ...26991
tikmony no. ...33376
malacz no. ...333
sajt centenarius ...29 libr. 33

137. oldal

só centenarius no. ...81 libr. 97
vaj med. no. ...2524 ½
kétszer búza metr. no. ...6362 ½
ros metr. no. ...2858 ½
árpa metr. no. ...2411
csépültek el buzát cruceas no. ...2367 ½
rosot cruces no. ...743
zabot cruces no. ... 3979
lencsét és lendeket, szalmájokban vitték el currus ...152
zab vetést rontottak el metr. no. ...461
bors libr. no. ...21
mezőkre kijárt sertést öltek el no. ...1243
méhet kassal no. ...233
káposzta urna no. ...111
asszu répa metr. no. ...76
köles kása metr. no. ...81
liszt metr. ...296
köles metr. no. ...77
lednek és lencse metr. ... 19
borsó metr. .no. ... 30
borjú no. ... 34
szántó vas no. ...18
sák no. ...154
nyers tehén bőr no. ...9
készítet tehén bőr no. ...28

138. oldal

fakó szekér no. ...41
vasas szekér no. ...5
pálenka égető vas fazik no. ...8
új hosszú szűr no. ...2
ködmön ...11
dolmán no. ...13
új czizma pár ...6

nadrágh no. ...5
 saru pár ...5
 bélélt süveg no. ...3
 veres sinór eöv no. ...3
 hosszú puska no. ...10
 szoknya no. ...2
 ágyra való lepedő no. ...15
 jó féle kender vászon ulnae...30
 pohánka metr. no. ...30
 nyers alma metr. ...62
 száraz gyümölcs metr. ...25
 récse vagyis kácsa no. ...71
 pulka no. ...33
 Item mind ezeken kívül ruhákból és egyéb más ingóságokból való kárvallás és költség
 extendáltatva ad f. 43 4 33 d. 44.

A forrásban előforduló helységnevek:

Alekšince lásd Elecske
Alsó Eleffánt -i 105
Alsó Köröskény 9, 97, 107, 131
Alsó Récsény 19, 21
Alsó Szőlős-i 114
Andacs-i 128
Andač (ma Zbehy) lásd Andacs
Andód 70
Andód-i 69
Andovce lásd Andód
Apon 116
Bábi-i 52
Bádice (ma Podhorany) lásd Béd
Bajmócz 52, 107
Bajnocska-i 128
Bánkeszi 121
Bánkeszi 58, 65, 74, 75, 76
Bánov lásd Bánkeszi
Bars vármegye 10, 80, 85, 87
Bazin 101, 122
Béd-i 106
Berencs 9, 85, 101
Bodok -i 111
Bojnice lásd Bajmócz
Bojničky lásd Bajnocska
Borsod vármegye 11, 73, 100, 134
Branč lásd Berencs
Bratislava lásd Poson
Budmerice lásd Pudmeric
Cabaj (ma Cabaj-Čápor) lásd Czabaj
Csabrág 1
Család -i 114,
Csápor 2, 3
Csehi 132
Csitár -i 93
Csornok 87
Csornok -i 110
Czaba -i 3
Czabaj 2
Czétény 86, 90
Czétény -i 99
Čabrad' lásd Csabrág
Čápor (ma Cabaj-Čápor)
Čechynce lásd Csehi
Čel'adice lásd Család
Černík lásd Csornok
Červený Kameň lásd Veöröskő
Darási 2, 103, 116

Diószeg 60, 121, 130
 Dlhá nad Váhom lásd Hosszúfalu
 Dolné Krškany (ma Nitra) lásd Alsóköröskény
 Dolné Lefantovce (ma Lefantovce) lásd Alsó Elefánt
 Dolné Obdokovce lásd Bodok
 Dolné Rišňovce (ma Rišňovce), lásd Alsó Récsény
 Dolný Vindol (ma Vindol), lásd Alsó Szőlős
 Drážovce (ma Nitra) lásd Darási
 Drégely 96
 Duna 124
 Dunántúl 107
 Dvorníky lásd Udvarnok
 Dvory nad Žitavou lásd Udvard
 Eger 106
 Egr-i 97
 Egyházszeg -i 58
 Elecske-i 20, 117
 Eözdöghe -i 117
 Érsek Újvár (Újvár) 48, 61, 66, 67, 68, 69, 70, 73, 76, 82, 85, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 102, 113, 115, 119, 122
 Érsek Újvár -i (Újvár -i) 61, 65, 69, 77, 79
 Esztergom 36
 Farkasd 63
 Farkasd-i 121
 Felső Elefánt -i 108
 Felső Köröskény 129, 131, 132
 Felső Récsény 19
 Felső Szőlős -i 84
 Galgóc 12, 57, 124, 126, 128, 129
 Galgóc-i 118
 Gemerská stolica lásd Gömör vármegye
 Gerentsér 93
 Gerentsér-i 96
 Geszt-i 95
 Ghymes 85, 90
 Ghymes Kostolán 38, 83, 93, 95, 105, 106, 107, 108, 115, 131
 Golianova lásd Lapás Gyarmat
 Gömör vármegye 11
 Gúta 120, 123
 Gúta -i 121, 122
 Gyarak-i 82
 Hlohovec lásd Galgóc
 Holics 105
 Holíč lásd Holics
 Horná Kráľová lásd Királyi
 Horné Krškany (ma Nitra) lásd Felső Köröskény
 Horné Lefantovce (ma Lefantovce) lásd Felső Elefánt
 Horné Obdokovce lásd Bodak
 Horné Rišňovce (ma Rišňovce) lásd Felső Récsény
 Horný Vindol (ma Vindol) lásd Felső Szőlős

Hosszúfalu-si 130
 Hoste lásd Geszt
 Hričov lásd Ricsán
 Chrenová (ma Nitra) lásd Tormos
 Ipeľ lásd Ipoly
 Ipoly 105
 Ivánka 38, 93, 94, 95, 111, 115, 133, 134
 Janíkovce (ma Nitra) lásd Nagy Emőke
 Jarok lásd Ürög
 Jelenec lásd Ghymes
 Jelka lásd Jóka
 Jóka 27
 Kálasz-i 83
 Kamocsa 79
 Karva -i 107
 Keletsény 22
 Kepžd' (ma Hájské) lásd Köpösd
 Keszi 77
 Királyfalva -i 130
 Királyi 3, 58
 Kis Hind 111
 Kis Köröskény 130
 Kis Lapás 116
 Kis Lapás -i 111
 Kis Salló -i 17
 Kis Tapolcsány 85, 91, 94, 101, 114, 115, 116, 134
 Kis Várad 65
 Kis Várad-i 74
 Kiss Mánya -i 114
 Kl'áčany lásd Keletsény
 Klasov lásd Kálasz
 Kmeťovo lásd Gyarak
 Kolárovo lásd Gúta
 Kolíňany lásd Kolony
 Kolony -i 92
 Komárno lásd Komárom
 Komárom 123
 Komjathi 66, 73, 110
 Komjatice lásd Komjáthi
 Komoča lásd Kamocsa
 Köpösd 40
 Körmöc 107
 Köröskény 38
 Kostol'any pod Tribečom lásd Ghymes Kosztolán
 Kostolný Sek (ma Šurany) lásd Egyházzseg
 Kráľová nad Váhom lásd Királyfalva
 Kravany nad Dunajom lásd Karva
 Kremnica lásd Körmöc
 Krškany lásd Kis Köröskény a Nagy Köröskény
 Krškany lásd Köröskény

Krškany lásd Nagy Köröskény
 Ladice lásd Lédecz
 Lapás Gyarmat -i 80
 Lédecz 98
 Lédecz-i 85
 Leopold 13, 34, 61, 90, 119, 122, 124,126, 129,
 Leopold -i 22, 4162
 Leopoldov lásd Leopold
 Léva 74, 84, 101, 112, 113, 133
 Léva -i 64, 96
 Levice lásd Léva
 Lopašov lásd nagy Lopás
 Lopašov lásd Kis Lopas
 Lúky (ma Ivánka pri Nitre) lásd Lúky
 Lúky 9
 Majcichov lásd Majtény
 Majtény 122
 Malá Maňa (ma Maňa) lásd Kiss Mánya
 Malé Chyndice lásd Kis Hind
 Malé Kosihy lásd Keszi
 Malý Cetín lásd Czétény
 Marót 82, 93
 Megyer 70
 Megyeri -i 68
 Mehenice (ma Podhorany) lásd Menyhe
 Menyhe -i 107
 Mocsonok 3,18, 58
 Mocsonok -i 47
 Močenok lásd Mocsonok
 Mojmirovce lásd Ürmén
 Mojzesovo lásd Eözdöghe
 Nagy Emőke 133
 Nagy Hind 105, 112
 Nagy Kéér 9, 71
 Nagy Köröskény 130
 Nagy Lapás-i 88
 Nagy Magyar 61
 Nagy Szeg 123
 Nagy Szeg -i 120
 Nagy Szombat 3, 53,132
 Nagy Szombat-i 41, 60, 78, 99
 Nagy Tapolcsán 12
 Nagyfalu 10
 Neded lásd Negyed
 Negyed-i 119
 Nemes Kürt -i 23
 Nitra 9, 18, 12, 26, 27, 43, 44, 57, 66, 68, 80, 84, 92, 93, 96, 97, 105, 113, 121,126, 132
 Nitra -i 9, 11, 13, 47, 64, 75, 77, 93, 101,107, 114, 115,131
 Nitrianske Hrnčiarovce lásd Gerentsér
 Nitrianský Hrádok (ma Surany) lásd Kis Várad

Nitriansky Hrádok (ma Šurany) lásd Várad
 Nové mesto nad Váhom lásd Újhel
 Ondrohó -i 70
 Ondrochov (ma Lipová) lásd Ondrohó
 Oponice lásd Apon
 Palárikovo lásd Megyer
 Pata 27,
 Pata -i 31,
 Pereszlén 105, 106
 Pezinok lásd Bazin
 Pográny 93,111
 Pográny -i 37
 Pohranice lásd Pográny
 Posádka (ma Dvorníky) lásd Poszádka
 Poson 75
 Poszádka -i 123,
 Pozsony vármegye 121
 Bratislavská stolica lásd Pozsony vármegye
 Preseľany lásd Pereszlén
 Pudmeric 80,130
 Pudmerice-i 61
 Puszta Kürt 23, 26, 31, 40, 49, 109, 123, 124,126
 Rastice (ma Zlaté Klasy) lásd Nagy Magyar
 Ricsán 69, 70, 78
 Románfalva -i 109
 Rumanová lásd Románfalva
 Sággh -i 124
 Salgho 1
 Salgoicska -i 24
 Sasinkovo lásd Sággh
 Selice lásd Szelőcze
 Séllye-i 129
 Selmecz 107
 Sempte (Sente) 27, 51, 57, 61,127, 133
 Sempte -i 27, 46, 119
 Sére -i 115
 Sered' lásd Szered
 Siladice lásd Szilad
 Sládkovičovo lásd Diószeg
 Slavec lásd Szalóc
 Sók 59
 Sók -i 62
 Sopornyi 49, 27, 41
 Spišská stolica lásd Szepes vármegye
 Surán (Surány) 57, 59, 61, 64, 70, 73, 75, 76, 87, 97, 122
 Svätoplukovo lásd Salgho
 Svätý Jur lásd Szent György
 Szalakosz 108
 Szelőcze 72
 Szémő-i 122

Szent György 123,
 Szepes vármegye 67
 Szered 2, 7, 19, 63, 122, 129, 130
 Szilad 124
 Szolóc 108
 Šaľa lásd Sellye
 Šalgočka lásd Salgócska
 Šintava lásd Sempye
 Šók (ma Selice) lásd Sók
 Šoporňa lásd Sopronyi
 Štiavnica lásd Selmec
 Štitáre (ma Nitra) lásd Csitár
 Šurany lásd Surán
 Tardoskedd 69
 Tardoskedd -i 66, 76, 77
 Tekovská stolica lásd Bars vármegye
 Tekovské Lužianky (ma Tekovské Lužany) lásd Kis Salló
 Tiszánúl 97
 Topoľčany lásd Nagy Tapolcsán
 Topoľčianky lásd Kis Tapolcsány
 Tormos 135
 Tornóc 51, 119
 Tornócz-i 119
 Trnava lásd Nagy Szombat
 Trnovec nad Váhom lásd Tornócz
 Trstice lásd Nagy Szeg
 Turčianská stolica lásd Túróc vármegye
 Túróc vármegye 52
 Tvrdošovce lásd Tardoskedd
 Udvard 82
 Udvarnok 54
 Udvarnok -i 126
 Újhely 48
 Újlak 44,
 Úľany nad Žitavou lásd Zitva Födémes
 Ůrmén 121
 Ůrög 53
 Ůrög -i 6
 Ůzbég 11
 Vágh, Vág 93, 130
 Váh lásd Vág
 Vaik-i 101
 Vajka nad Žitavou (ma Lúčnica nad Žitavou) lásd Vaik
 Várad 58
 Vecse 60, 68, 130
 Veľká Ves (ma Branč) lásd Nagyfalva
 Veľké Chyndice lásd Nagy Hind
 Veľké Kosihy lásd Keszi
 Veľké Zálužie lásd Újlak
 Veľký Cetín lásd Czetény

Veľký Kýr lásd Nagy Kéér
Veöröskő 7, 50, 123,
Vlčany lásd Farkasd
Zadunajsko lásd Dunántúl
Zatisie lásd Tiszánúl
Zbehy lásd Üzbégh
Zemianske Sady lásd Nemes Kürt
Zemné lásd Szémő
Zitva Födémes 110,
Zlaté Moravce lásd Marót
Žirany lásd Sére

A forrásban előforduló személynevek:

Ács Gergely 99,
Alexi András 7
Almási Ferencz 50, 53
Andód István 130,
Andránszky 31,
Andraskó Páll 115,
Andrássy Görgy 61,72
Andrásy (András, Andrássi) Miklós 9, 84,99,
Arday Mihály 44, 56
Bakó Páll 116,
Bakó Péter 46,
Bakos Mihály 87,
Balko György 93, 94
Balla András 85,
Balla István 47, 111,
Balogh István 24,25, 27, 30, 31, 41, 46, 47, 50, 51, 63, 69, 72, 78, 98, 120, 123
Balogh Pál 78, 79
Bánffi 102,
Baranyai Ferenc 50,
Barkóczy Ferencz 28, 110,
Bartha Mihály 121,
Bartsák Páll 73,
Bay Ádám 1, 2
Bay (Bai) László 1, 121,
Becskeházy Sigmond 32,
Béda András 107,
Bédy Pál 6,
Belai Ádám 77, 80,
Belen Ádám 87,
Beleznay János 109,
Bencze Pál 87,
Bencze János 115,
Bene Mihály 111,
Benyezky Gábor 59,
Benyus Pál 101,
Bercsényi Miklós generális 19, 23, 24, 26, 31, 42, 49, 64, 75
Bernáth András 105,
Bertóty Sigmond 36, 50
Bezegh (Bezeg) Gábor 3, 99,113,
Bezeg István 125,
Bezegh Imre kapitány 3, 4, 7, 36, 46, 48, 56,124, 128,
Bezrédy (Bezrédi) 3, 107
Blaska Stephanus 1, 2
Bliszka Mihály 17,
Bodo hadnagy 120,
Bojtár Gergely 130,
Borbély Imre, Detrekőy 28,
Borbély István 55,

Bory Mihály 72,
 Bosik János 108,
 Bossány János 14,
 Bossány Lőrincz 49, 66, 69
 Bottyán János, generális 5, 19, 20, 21, 22, 25, 30, 44, 47, 51, 69, 80, 118, 120, 128,
 Bottyáni Ferenc 31,
 Boynánszky Görgy 126,
 Bozó Mátyás 125,
 Brányik hadnagy 29, 50, 120
 Brat Imre 1,
 Bratko Illés 49,
 Brázda András 58,
 Brixadszky György 23,
 Budai 110,
 Budai (Buday) István 123, 127,
 Buday generális 67, 87,
 Buday János 25, 53
 Buza János 119,
 Csáki István 86, 108, 109,
 Csáky Mihály 36, 47, 50, 71, 110,
 Csanádi kapitány 3
 Csányi István 77,
 Csarabo Mihály 78, 85,
 Csatai János 99,
 Csavaldovszky György 74,
 Csekei Balázs 132,
 Csere János 9
 Cserge János 108,
 Cseri Imre 126,
 Csernakoczi Mihály 116,
 Cserni György 128,
 Csery Imre 22,
 Csiba Ádám 60,
 Csiba András 5,
 Csiba Mihály 66,
 Csicseri Ferenc 31,
 Csontos István 22,
 Csorda Gergel 102,
 Csúrai Martinus 1, 2
 Csutak György 71
 Czabai László 128, 132,
 Czeplédi István 95, 115,
 Czeller Urban 46, 53
 Czivány János 135,
 Czuczor András 70,
 Czuczor János 70,
 Dajka János 101,
 Dajovcsik Márton 26,
 Dallos Albert 113,
 Darássi 91,

Darvas Mihály 34, 66
 Deák Ferenc 53, 63, 69, 73, 121, 125,
 Denka Ádám 24,
 Didia Márton 40,
 Dobronoky 9,
 Dyatel István 103,
 Ebeczky Ádám 4, 34, 36, 57
 Ebeczky István kapitány 8, 23, 27, 28, 37, 41, 46, 63, 67, 71, 72, 73, 82, 83, 85, 87, 89, 93,
 94, 100, 102, 116, 119, 122, 134,
 Egri János 113,
 Egry Miklós hadnagy 53,
 Elek Sigmond 81.
 Eperjessi Mihály 39,
 Esterás Dániel 27, 55, 122, 88,.
 Esterás Antal 8, 27, 33, 35, 42, 50
 Esteráz Antal 70, 76, 78, 102, 132,
 Esze Tamas 27, 40, 89, 132,
 Esztergáli István 6,
 Farkas Dávid 90,
 Farkas János 85, 112,
 Farkas kapitány 86,
 Farkas Sándor 13, 40, 53, 59 61
 Farkas István 88,
 Fehérpataky kapitány 51, 70, 85,
 Felbabi komisszárius 121, 122,
 Ferencz Gergely 96,
 Fodor László 15, 17
 Földesi István 133,
 Forgács Simon 12, 77,
 Fülep Balás 80, 82,
 Fülep György 107,
 Furéssy Gáspár 38, 55
 Géczi Gábor 1, 7, 8, 11, 27, 30, 35, 41, 45, 49, 54, 59, 61, 63, 66, 67, 68, 69, 73, 76, 79, 80,
 85, 86, 87, 89, 96, 100, 107, 109, 122, 127, 128, 132, 133,
 Géczi Sándor 69,
 Gellért Imre 3, 4, 6, 14, 15, 45, 52, 59, 64, 65, 75, 76, 77, 93, 117, 118, 121, 123, 126, 128,
 132,
 Gelley Sigmond 49,
 Genczi János 79,
 Gerhát György 129,
 Girács György 5, 120
 Golya Imre 116,
 Gönczi János 112,
 Görei András 81
 Görgei János 100,
 Gregor Bertalan 109,
 Grozman Márton 46,
 Guban Péter 63, 120
 Györki Ádám 32,
 Győry Nagy János 52,

Győry Zichy György 64,
 Haller 67,
 Haller Sámuel 79,
 Hamar András 6, 89, 91, 97, 116,
 Hamar györgy 113,
 Héder Ádám 132,
 Hevér János 82,
 Hevessi Páll 35
 Hladi András 19,
 Hlavati György 129,
 Hoch István 90,
 Holik Jánosa 117,
 Homolyai György 115,
 Hornyách János 70,
 Hornyák János 129,
 Hornyák Mátyás 123,
 Horváth Ferenc 63,
 Horváth György 46, 61
 Horváth János 88,
 Hrabovszky György 56
 Huszár Joseph 52,
 Chvalada Ádám 117,
 Ibbrahim aga 119,
 Ibrányi László 72,114,
 Illosvay Imre kapitány 20, 27, 33, 41, 42, 53, 63, 78, 107,
 Illovai György 28, 83, 84, 85, 88, 91, 94, 95, 113, 116,134,
 Illosvay Ábrahám 13, 88,
 Illovay Mátyás 87, 94, 113, 114, 116,
 Jagerszki István 132,
 Janik György 64,
 János Márton 10,
 Joannes henricus Fasold Stuk 71,
 Kakas istván 72,
 Kállay György 39,
 Kálos Mátyás 84,
 Kardos Pál 80,
 Károlyi Sándor 19, 32, 42, 61, 62, 72, 85, 114, 119, 132,
 Kelé Ferenc 2
 Kelecsényi Ferenc 53,
 Kelemen Márton 73,
 kemény János 83,
 Kemény Mihály 114,
 Kereskényi hadnagy 51,
 Király András 111,
 Kiss Sigmond 120, 127,
 Kiss Ferenc 45,
 Kisshindi Sándor 114,
 Kiss Kurucz János 73,
 Kiss Mátyás 113,
 Kiss Páll 82,

Kiss Sámuel 52,
Kitzel Jánosa 128,
Kocsis István 130,
Kokai Márton 89,
Kökényi Ferenc 53
Kolár Márton 82,
Komáromi Miklós 49,
Kondé György 50,
Kónya Márton 9,
Kostyán Miklós 34,
Kosztolányi Gábor 54,
Kosztolányi Gergely 39,
Kosztolányi János 83,
Kovács Mátyás 133,
Kovács Sámuel 96,
Kozma Mihály 103,
Krsiak György, 2
Krsiak Mihály 101,
Kubínyi László 7,
Kurucz Balás 49, 59, 79, 85, 89, 96, 127, 128, 134,
Kurucz István 72,
Kurucz Márton 30, 109, 100, 132,
Kurucz Mihály 132,
Kutnyai István 71
Labancz Miklós 124, 128,
Lábassi tizedes 125,
Lasinszky Gábor, 54,
László Pál 2, 116,
Lehoczky János 11,
Lenhárd János 126,
Lenó Tamás 74,
Leőrincz Miklós 10
Lepő István 62,
Liptay István 54,
Liska Ferenc 78,
Lóczy (Lóczi) András 4, 25, 37, 43, 48, 56, 61, 66, 71, 72, 79, 85, 87, 101, 128, 129,
Lónyai Mihály 52,
Lusinszky kapitány 29,
Lusitszky óbester 100,
Madocsányi kapitány 33, 100,
Majdan György 19
Majek Pál 74,
Major András 60,
Majtény 91,
Malicsky György 19,
Máriássy Pál 34, 66, 87,
Martossi János 63,
Masár András 124,
Matula László 132,
Megyeri Gábor 132,

Metnyánszky hadnagy 29,
 Mihályffy Gáspár 73,
 Mihályfi Gáspár 38, 85,
 Mikházy György 55,
 Mikle Bálint 112,
 Mirei Sigmond 108,
 Mirey 41,
 Mocsenszky István 64,
 Mokri János 124,
 Molnár András 95,
 Molnár János 132,
 Móricz István 79,
 Móricz kapitány 123,
 Nagy Andor 82,
 Nagy István 37, 121,
 Nagy János 117,
 Nagy János 132,
 Nagy János egri 38,
 Nagy Mihály 47,
 Nahlics János 52,
 Német Lukáts 26,
 Nolesovszky Miklós 44,
 Nyáray (Nyárai) László 9, 14, 46, 47, 51, 67, 78, 68, 79, 89,
 Nyerges György 5,
 Nyuzó mihály 60
 Ocskay László 3, 5, 8, 9, 14, 17, 27, 31, 39, 40, 46, 54, 73, 74, 77, 80, 81, 84, 86, 87, 89, 90,
 92, 93, 95, 99, 101, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 120, 124, 125, 132,
 Odmerag Márton 19,
 Ohacs Péter 28,
 Onodi János Deák 110,
 Orday András 46,
 Ordódy 125,
 Ordódy kapitány 2,
 Oszusky János 74,
 Ottlik György 100,
 Palocsay 30,
 Palocsay György 110,
 Pangrácz János 80
 Pap István 85,
 Patai Kristóf 94,
 Patai László 126,
 Pázmán 54, 127,
 Pekry Lőrincz 80,
 Pécsi Gábor 127,
 Péli András 93, 94,
 Pénter János 10,
 Péntes János 83,
 Petrőczy István 103,
 Petró György 106,
 Petrőczy 104,

Pintér János 119,
 Podhoraczky János 135,
 Poléczky hadnagy 128,
 Polereczky Mátyás 56,
 Polgár Gergely 73,
 Pongrácz Gáspár 1,
 Pongrácz János 17, 39, 41, 93, 121,
 Pongrácz Kristoff 61,
 Posa János 49,
 Prasznovszky Mihály 31,
 Prényi Ádám
 Pribis Miklós 57
 Prinyi (Prényi) Ádám 39, 55, 84, 93, 112, 134,
 Prinyi Farkas 8, 35, 44, 48, 94, 95, 98, 106, 115,
 Prinyi Miklós 13, 15, 53, 79, 89,
 Rác István 88,
 Rác Ferencz 89,
 Radovit Péter 116,
 Rajmánus Mátyás 8, 31
 Repka András 60,
 Rétey (Rétei) György 3, 35, 43, 51, 52, 79, 80, 81, 86, 96, 112, 131, 132,
 Rétey Ferencz 3, 113,
 Rétey (Rétei) János 5, 49, 53, 82, 99,
 Réthey (Csiba) Mihály 66,
 Révay Gáspár 28, 39, 45, 55, 57, 71, 79, 81, 89, 98, 108, 109, 111, 112,
 Révay Imre 4, 10, 11, 22, 70,
 Révay Mihály 54, 125, 127,
 Rosko János 88,
 Rudnyanszki Sigmond 61,
 Sámbock János 69,
 Sándor Ádám özvegye 21,
 Sándor György 113,
 Sándor László 91, 111,
 Sándor Menyhárt 20, 21
 Sántha István 63,
 Sennyei 59, 67, 87,
 Senquiczi Tamás 118,
 Serédi András 108,
 Séter Mihály 78, 79
 Sinai Mihály 123,
 Siros Ferencz 82,
 Skoréc János 31
 Slobert János 111,
 Somodi Ferencz 5, 24, 25, 29, 51, 60, 68, 88, 120, 123, 128,
 Sóss János zászlótartó 30,
 Srétter János óbester 52, 89, 97, 111,
 Suhajda János 123,
 Szabó Alojzes 120,
 Szabó Farkas 49,
 Szabó György 58,

Szabó István 46, 95,
 Szabó János 77, 132,
 Szabó Máthé 78,
 Szabó Pál 90,
 Szakmáry Borsod kapitánya 73,100,
 Szalay (Szalai) Pál 2, 28, 38, 41, 80, 81, 83, 85, 91,93, 95, 98, 105, 101, 102, 106, 107, 111,
 115, 116, 131, 134,
 Szántó hadnagy 72
 Szapannos György 130,
 Szecsényi Páll 89,
 Széjártó György 82,
 Szemere Ferencz 79,121,
 Szendrei hadnagy 9,
 Szentiványi 99,
 Szentiványi János 33, 123,
 Szentiványi Márton 36, 42, 43, 49
 Szentmiklósi János 53,
 Szentpéteri Imre 9, 11, 12, 64, 80, 75, 84,92, 93, 94, 96, 103,107, 126, 129, 134,
 Szepessi Tamás 27,
 Szíjártó Jáános 121
 Szikra György 114,
 Szikszai János 68,
 Szilády hadnagy 30, 97,
 Szilassi Dávid 45,
 Szili János 89,
 Szivák Mihály 22,
 Szobi Farkas 76, 77,
 Szőke Mátyás
 Szölössy István 30,
 Szombath Márton 37,
 Szombathelyi Gáspár 38, 56
 Sztraka János 40,
 Szucsán Márton 70,
 Tajnay Páll 10, 44, 49, 58, 65, 75, 82, 85, 87, 113, 122, 129,
 Tajnay Péter 49,
 Takáts Márton 109,
 Takáts Mihály 119,
 Tanka János 47, 67
 Taris István 57, 68, 85, 86, 114, 129,
 Tihanyi György 7
 Timoracski András 84,
 Tirpács Mártony 87,
 Tokay János 55,
 Tomancza Mihály 10,
 Tomek András 68,
 Tordai András 125, ?
 Török István 124, 126, 129,
 Tót (Tótt) János 1, 2, 8, 11, 35, 45, 52, 59, 60, 64, 73, 76, 79, 85, 107,109, 132,
 Tótt György 6, 62, 105,133,
 Tótt Pál vicehadnagy 6, 7, 79, 85, 119, 128,

Trencsényi István 125,128
Tvarusek Mátyás 68,
Tvrdušek László 24,
Vajki János 133,
Vanya Mátyás 130,
Váradi Ferencz 38,
Varga István 96,
Vásárhelyi Mihály 39, 52
Veörös György 3,
Veres János 78, 79,
Vincler Óbester, kapitány 16, 24, 25, 27, 48, 50, 127,
Vraluska Ádám 111,
Záhorszki István 118,
Zelizi Bálint 11, 68, 77,
Zelnyes Márton 73,
Zolnai János 121,

A Szlovák Köztársaság állami levéltárainak információs kalauza. [Informatívny sprievodca štátnych archívov Slovenskej republiky I, II/1–II/2, [III.] Bratislava, 2000–2001.]¹

A szlovák levéltárügyi irodalom egyik nagy hiányossága volt egy olyan teljességre törekvő, az egyes levéltárak gyűjteményeinek alapvető információit közvetítő segédlet megjelentetése, amely a bel- és külföldi érdeklődők, a közvélemény, a kutatók, valamint a szűkebb szakma rendelkezésére állhat. A kiadványsorozat a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériumán belül működő Levéltári és Iratkezelési Részleg² gondozásában jelent meg. Mivel régebbi kötetről van szó, de jelenleg is nagyon jól hasznosítható tartalommal, külön foglalkozom az időközben beállt formai változásokkal is, amelyek a levéltárak szervezeti-intézményi pozícióit alapvetően befolyásolták. Ezek háttérben a 2002. május 17-én elfogadott 395. sz. levéltári törvény és a hozzá kapcsolódó 628. sz. belügyminisztériumi rendelet (a csatolt mellékletekkel együtt) áll.

A szerkesztőknek sokrétű és bőséges adathalmazt kellett egységesíteniük. Az áttekintés az 1997. december 31-i állapotokat rögzíti, így fontosnak tartom kiemelni, hogy a levéltári szervezet hierarchikus felépítése megváltozott, ezt természetesen a kötetek még nem rögzíthették. A levéltári iratanyagok, testületi, intézményi fondok és személyi hagyatékok felépítése, jellemző adataik (időbeli terjedelem, folyóméternagyság, a feldolgozás, a közvetítés formái, tehát a katalógusok, leltárak, regiszterek³) aktuálisak. Egyes esetekben valószínűleg számolni kell kisebb eltérésekkel, hibalehetőségekkel, amelyek az adatfelvétel során keletkeztek (főleg a regionális, községi jellegű gyűjteményekre gondolok). A levéltárak 1999. évi elérhetőségei (telefon, fax,) sem időszerűek (kivéve a postacímét, de a nyitva tartást és a mailcímeiket érdemes ellenőrizni).

Az első kötet a volt központi és területi levéltárak fondjait mutatja be a belső jegyzékek, összeírások felhasználásával. Az új törvény szerint a központi levéltárak ugyanazok maradtak (Szlovák Nemzeti Levéltár, Szlovák Központi Bányászati Levéltár), de a területiek megnevezése új (állami levéltárak területi hatáskörrel, szlovákul štátne archívy s regionálnou územnou pôsobnosťou). Az 1992-es módszertani mutató a levéltárak besorolásáról és a kötetekben szereplő „kódok”⁴ (1 – központi levéltárak, 2 – területiek, 3 – városiak, 4 – járásiak, 5 – egyedi szaklevéltárak) már nincsenek használatban, de a mutatóban szereplő osztályozási rendszer gyakorlatilag továbbra is érvényes. A kiadvány 16 tematikai központú főcsoportot⁵ különböztet meg, amelyekben belül több alcsoport található. Ezek másod- és harmadszintű alcsoportokra oszlanak. Mennyiségileg legnagyobb az állami közigazgatásé és önkormányzaté, amely római számjegyekkel jelölt további 26 alcsoportot tartalmaz a szervezethierarchia és az időrend szempontjai alapján. Ezek alcsoportjait arab számjegyekkel jelölik. A többi témakör szintén erre a vezérfonálra épül. Tulajdonságaik szerint elkülönített jellegű gyűjtemények is szerepelnek (pl. térképek, pecsétek, képeslapok és fényképek). Mindhárom kötet felosztása ezt a mintát követi.

¹ Valójában négy kötetből álló sorozatról van szó, ezért együtt tárgyalom őket. Az első kötet 2000-ben, a második kötet, amely két részből áll, 2001-ben jelent meg. A harmadik számozás nélküli, 2001-ben látott napvilágot, az egyéb levéltárakat mutatja be (osobitné archívy). Sorrendjét az áttekinthetőség végett zárójelben jelölöm.

² Hivatalos szlovák megnevezése: Ministerstvo vnútra SR, Odbor archivníctva a spisovej služby.

³ A rövidítések: inventár – I, katalógus – K, regiszter – R.

⁴ Háromjegyű azonosító kódokról van szó. Pl. a Vágsellyei Állami Levéltáré 406–407 volt. Az első a járási szintet, a második és a harmadik a székhely ábécében elfoglalt helyét mutatta.

⁵ A főcsoportokat l. a mellékletben!

A szerkesztők a fondok megnevezésekor legtöbbször az utolsó használatban lévő mellett döntöttek (a működési terület és székhely feltüntetésével). A cseh nyelvű minisztériumok és politikai pártok az eredeti nyelvben szerepelnek. A jelentősebb egyesületek magyar vagy német nevei először szlovák fordításban vannak, majd zárójelben következik az eredeti (ez furcsa módra nem vonatkozik a „jelentéktelenebb” egyesületekre, amelyeket csak szlovákul használnak). A külföldi pénzintézetek fiókjait az eredeti nyelven tüntetik fel. A családok és személyi fondok megnevezéseit rövidítették (az első esetben a családnév és a származási hely, a második esetben a vezeté- és keresztnév szerepel). Az 1918 előtti magyar történelmi családnevek írásmódja a szlovák helyesírási szabályzathoz (1998) és a szlovák életrajzi lexikon 1983-as szabályozásához igazodik. Zárójelben szerepelnek a nevek eredeti, a levéltári dokumentumokban használt alakjai. Az 1918 utáni jegyzők, ügyvédek, családok neveit, valamint a vállalatok cégneveit az iratokban fennmaradt formában rögzítették. A rövidítések számát csökkentették. A letéteket „*“-jellel, az egykori járási levéltárak ideiglenesen elhelyezett gyűjteményeit „**“-jellel látták el. Az egyházi jellegű anyagokat (a gazdasági vonatkozású iratokkal együtt) egy kategóriába sorolták.

A második kötet két része a szlovák levéltári adatbázis legnagyobb részét mutatja be (17.633 fond, 90.552 fm). Az egykori járási levéltárak, jelenleg fióklevéltári státusba került intézmények, forráscsoportjairól van szó. Ebben a kötetben kapott helyet Pozsony Főváros Levéltára (Archív hlavného mesta SR Bratislavy) és Kassa Város Levéltára (Archív mesta Košíc)⁶ is. A bevezetőben a szerkesztő több olyan jelenségre felhívja a figyelmet, amelyek a regionális/lokális szintű anyagok rendezésekor merültek fel. Ilyen volt, pl. a jogelődök kérdése (az 1945 utáni időszakban a helyi szintű közigazgatási szervek fondjainál, a sokszor változtatott oktatásügyi felépítménynél, konkrétan az általános iskoláknál), vagy a szövetkezetek és a politikai pártok/mozgalmak, társadalmi szervezetek kategóriáinak pontosítása.

A harmadik kötet azokat az egyéb kategóriájú levéltárakat (osobitné archívy) tartalmazza, amelyek bizonyos értelemben a kutatói érdeklődés perifériáján mozogtak, az előző levéltári ismertetőkből pedig kevés teret kaptak (pl. a Szlovák Köztársaság Titkárságának Levéltára, Országgyűlési Levéltár, a Szlovák Nemzeti Bank Levéltára, Katonai Történelmi Levéltár, a Szlovák Rádió és TV Levéltára). Mindegyik kötet német nyelvű rezümét tartalmaz.

Ez az első levéltári ismertetősorozat, amely komplex képet próbál nyújtani a szlovákiai levéltárügy szervezetéről, a gyűjtemény-felépítés jellemzőiről, emellett olyan módszertani-elméleti kérdéseket is felvet, amelyek a belső szakmai diskurzust erősíthetik. Mindez elősegítheti a szlovák levéltárügy nyitottabbá válását is.

Gaucsík István

Melléklet

A szlovák levéltári gyűjtemények osztályozási főcsoportjai⁷

- A. Állami szervek, közigazgatás és önkormányzat
- B. Igazságügy
- C. Hadsereg és biztonsági szolgálatok
- D. Pénzügy

⁶ Pozsony Főváros Levéltára az új törvény szerint területi hatáskörűvé vált, míg Kassa Város Levéltárának egy része a területi levéltáré (Kassai Állami Levéltár) lett, a városi vonatkozású anyagokról a belügyminisztériumnak a város vezetésével kellett megegyeznie.

⁷ Az alcsoportokat helyszűke miatt nem közlöm, a kötetekben részletesen megtalálhatók.

- E. Gazdaság
- F. Szövetkezeti mozgalom
- G. Politikai pártok, a Nemzeti Front⁸ társadalmi szervei és szervezetei
- H. Tudomány, kultúra és közművelődés
- I. Oktatásügy
- J. Egészségügy és szociális gondoskodás
- K. Egyházi szervezetek
- L. Nemzetségek és uradalmak
- M. Családok és személyek
- N. Céhek, egyesületek és érdekvédelmi szervezetek
- O. Gyűjtemények
- P. Egyéb levéltári fondok

Az évkönyvben közölt tanulmányok, ismertetések szerzői:

Dr. Ölveti Gábor, a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár főlevéltárosa
Henzsel Ágota, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár főlevéltárosa
PhDr. Ivan Mrva, CSc., a nagyszombati Cirill-Metód Egyetem oktatója
Mgr. Gál Margit, a Vágsellyei Fióklevéltár főlevéltárosa (szaktanácsosa)
PhDr. Novák Veronika, a Vágsellyei Fióklevéltár igazgatója
Dr. Madarász Lajos, a Veszprém Megyei Levéltár igazgatója
Gaucsík István, a Vágsellyei Fióklevéltár főlevéltárosa (szaktanácsosa)

⁸ Nemzeti Front [Národný front], a szocialista Csehszlovákiában a kommunista párt irányítása alatt álló a „politikai pártokat” és társadalmi szervezeteket tömörítő szövetség.